

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ УКРАЇНИ
«КИЇВСЬКИЙ ПОЛІТЕХНІЧНИЙ ІНСТИТУТ»
ФАКУЛЬТЕТ СОЦІОЛОГІЇ І ПРАВА

ТАМБОВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ Г. Р. ДЕРЖАВІНА
ІНСТИТУТ ПРАВА

IV Міжнародна
науково-практична конференція

*Правове регулювання суспільних відносин
в умовах демократизації
Української держави*

(ЗБІРНИК МАТЕРІАЛІВ)

Київ – 2014

Матеріали IV Міжнародної науково-практичної конференції «Правове регулювання суспільних відносин в умовах демократизації Української держави» (2014 р. м. Київ) / Укладачі: І. П. Голосніченко, Т. О. Чепульченко, В. Ю. Пряміцин. – 172 с.

Матеріали доповідей учасників конференції подано за редакцією авторів.

Укладачі:

І. П. Голосніченко

Т. О. Чепульченко

В. Ю. Пряміцин

Оформлення обкладинки:

Лабораторія технічної естетики та дизайну

Кайс Зося

Балашов Дмитро

© Авторські права авторів статей захищено, 2014

ЗМІСТ

СЕКЦІЯ №1. НАЦІОНАЛЬНА ПРАВОВА СИСТЕМА В УМОВАХ ФОРМУВАННЯ ЄВРОПЕЙСЬКОГО ПРАВОВОГО ПРОСТОРУ	12
Бистрицька Т. В.	12
ФЕДЕРАЛІЗАЦІЯ УКРАЇНИ: «ЗА» ТА «ПРОТИ»	12
Борисов О.	13
ЯДЕРНА ЗБРОЯ ЯК НАДІЙНИЙ ЗАХИСТ ДЕРЖАВНОГО СУВЕРЕНІТЕТУ	13
Вільчинський Д. В.	15
ОСНОВНІ СУЧАСНІ КОНЦЕПЦІЇ, ЩО ПОЯСНЮЮТЬ СУТНІСТЬ ТА ПРИЗНАЧЕННЯ ДЕРЖАВИ	15
Висоцька Л. В.	16
ІМПЛЕМЕНТАЦІЯ ЄВРОПЕЙСЬКИХ ПРИНЦИПІВ ПРАВА ДО НАЦІОНАЛЬНОЇ ПРАВОВОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ	16
Гамерський Б.	18
СВОБОДА СЛОВА В СУЧАСНОМУ СУСПІЛЬСТВІ	18
Дзюбан Є. С.	21
ОСОБЛИВОСТІ ПРАВОВОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ	21
Єгіазарян К. О.	23
ЕВТАНАЗІЯ ТА ЇЇ МІСЦЕ В УКРАЇНІ	23
Єгорова В. С.	25
ПРАВСУБ'ЄКТНІСТЬ СУДДІВ СУДІВ ЗАГАЛЬНОЇ ЮРИСДИКЦІЇ	25
Костенко І. В.	27
УКРАЇНА ТА БОЛОНСЬКИЙ ПРОЦЕС: РОДИННІ ЗВ'ЯЗКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ	27
Львова О. Л.	29
ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ГЕНДЕРУ В УКРАЇНІ ТА СВІТОВІ РЕАЛІЇ	29
Маркелов І. В.	32
СВОБОДА И ОТВЕТСТВЕННОСТЬ	32
Медведева А. И.	34
КОНСТИТУЦИОННЫЕ ОГРАНИЧЕНИЯ ПРАВ ИНОСТРАННЫХ ЛИЦ: РОССИЙСКИЙ И УКРАИНСКИЙ ОПЫТ	34
Мороховська Н. С.	36
ПРО ДЕЯКІ ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ПРАВА В СУЧАСНУ ЕПОХУ	36
Невмивака Ю. А.	39
ПРАВОВІДНОСИНИ ЯК РІЗНОВИД СУСПІЛЬНИХ ВІДНОСИН	39

Пряміцин В. Ю.	40
ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЯКОСТІ ВИЩОЇ ЮРИДИЧНОЇ ОСВІТИ В УКРАЇНІ	40
Савойська С. В.	43
ДО ПИТАННЯ ПРО ПОДВІЙНУ ПОЛІТИКУ МОВНОГО ЗАКОНОДАВСТВА В УКРАЇНІ: СУЧАСНІ ПРОБЛЕМИ І ПРОГНОЗ НА МАЙБУТНЄ	43
Сокіл О. В.	46
ШЛЮБ ДЛЯ ВСІХ: ЗА І ПРОТИ	46
Тараненко М. Г.	47
ДО ПИТАННЯ ВИНИКНЕННЯ ЗАПОРОЗЬКОЇ СІЧІ (ІСТОРИОГРАФІЯ ПРОБЛЕМИ)	47
Усмединська Г. В.	50
КОРУПЦІЯ ЯК ЗАГРОЗА ПРАВОВОМУ СУСПІЛЬСТВУ В УКРАЇНІ	50
Філатов М. М.	51
О НЕКОТОРЫХ ПРАВОВЫХ АСПЕКТАХ ОРГАНИЗАЦИИ ОБОРОНЫ УКРАИНЫ ПОСЛЕ ЛИКВИДАЦИИ РАКЕТНО-ЯДЕРНОГО ОРУЖИЯ	51
Чепульченко Т. О.	56
НОРМАТИВНО-ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ЕТИКИ ДЕРЖАВНИХ СЛУЖБОВЦІВ В УКРАЇНІ	56
Щириця Т. В.	59
СПРАВЕДЛИВІСТЬ ЯК ЗАСАДНИЧА ЦІННІСТЬ ПРАВОВОГО ПОРЯДКУ	59
СЕКЦІЯ № 2. СУЧАСНИЙ СТАН ПРАВОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЗДІЙСНЕННЯ Й ЗАХИСТУ ЦИВІЛЬНИХ ПРАВ ТА ІНТЕРЕСІВ	63
Бежевець А. М.	63
ДЕЯКІ ПРАВОВІ АСПЕКТИ ФОРМУВАННЯ ІНФОРМАЦІЙНИХ МАСИВІВ	63
Борець Л. В.	65
ПРОБЛЕМА ВИНИ ЯК УМОВИ ЦИВІЛЬНО-ПРАВОВОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ	65
Бурковцов А. Ю.	67
ОСОБЛИВОСТІ ПРОКУРОРСЬКОГО ПРЕДСТАВНИЦТВА В ЦИВІЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ	67
Довжик А. М.	69
ПРАВО НА ТАЄМНИЦЮ ПРО СТАН ЗДОРОВ'Я	69
Задорожня Ю. А.	70
РОЗГЛЯД СУДОМ СПРАВ ПРО ПРИМУСОВУ ГОСПІТАЛІЗАЦІЮ ДО ПРОТИТУБЕРКУЛЬОЗНОГО ЗАКЛАДУ	70
Зуб`як А. М.	72
ЦИВІЛЬНО-ПРАВОВИЙ ЗАХИСТ ДІЛОВОЇ РЕПУТАЦІЇ ЮРИДИЧНИХ ОСІБ	72

Кабанець О. О.....	73
ЗАОЧНИЙ РОЗГЛЯД ЦИВІЛЬНИХ СПРАВ: ПЕРЕВАГИ ТА НЕДОЛІКИ.....	73
Костенко А. В.	76
БІОМЕТРИЧНИЙ ПАСПОРТ: ПОКАЗНИК ПРОГРЕСУ ЧИ ПОРУШЕННЯ ОСОБИСТИХ НЕМАЙНОВИХ ПРАВ ЛЮДИНИ.....	76
Королев Е. С.	78
ВОПРОСЫ СОВРЕМЕННОГО И БУДУЩЕГО СОСТОЯНИЯ ЗАЩИТЫ И РЕАЛИЗАЦИИ ГРАЖДАНСКИХ ПРАВ И ИНТЕРЕСОВ В УСЛОВИЯХ ГОСУДАРСТВЕННОГО ПОСТРОЕНИЯ НОВОЙ УКРАИНЫ	78
Минак Т. Ю.	80
УДАВАНІ ПРАВОЧИНИ: ЮРИДИЧНА ПРИРОДА ТА ПРАВОВІ НАСЛІДКИ.....	80
Михалко Г. М.	82
САМОЗАХИСТ ЦИВІЛЬНИХ ПРАВ	82
Приліпко Ю. О.	84
ПРОБЛЕМИ ПОРЯДКУ ОПОВІЩЕННЯ ОСІБ У ЦИВІЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ УКРАЇНИ	84
Ребезюк В. М.	85
ПРАВОВІ АСПЕКТИ СУЧАСНОГО УКРАЇНСЬКОГО ЦИВІЛЬНОГО СУДОЧИНСТВА В КОНТЕКСТІ ЄВРОПЕЙСЬКОГО ПРАВА.....	85
Романов Є. Ю.	87
ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ УЧАСТІ АДВОКАТА У ЦИВІЛЬНОМУ СУДОЧИНСТВІ	87
Ромащенко І. О.	90
НАПРАВЛЕНІСТЬ ЗМІНИ ТА ПРИПИНЕННЯ ЦИВІЛЬНОГО ПРАВОВІДНОШЕННЯ НА МАЙБУТНЄ.....	90
Сланская Т. В.....	92
К ВОПРОСУ О ПОНЯТИИ САМОЗАЩИТЫ ГРАЖДАНСКИХ ПРАВ.....	92
Ткачук А.	94
ПРОБЛЕМА КОРУПЦІЇ В УКРАЇНІ ТА ШЛЯХИ ЇЇ ПОДОЛАННЯ.....	94
Товстюк К. І.	95
УСИНОВЛЕННЯ ДІТЕЙ - ГРОМАДЯН УКРАЇНИ ІНОЗЕМЦЯМИ.....	95
Фарбота М. Р.....	97
ПРОБЛЕМА СПРИЯННЯ БІЛЬШ ЕФЕКТИВНОМУ РОЗГЛЯДУ СПРАВ В ЄВРОПЕЙСЬКОМУ СУДІ З ПРАВ ЛЮДИНИ В УМОВАХ РОЗВИТКУ УКРАЇНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА.....	97
Хоменко О. О.....	99
ОСОБЛИВОСТІ ВІДКРИТТЯ ПРОВАДЖЕННЯ У СПРАВАХ ПРО НАДАННЯ НЕПОВНОЛІТНІЙ ОСОБИ ПОВНОЇ ЦИВІЛЬНОЇ ДІСЗДАТНОСТІ	99

Хоршева Ю. О.	100
ДО ПИТАННЯ ПРО ЗАХИСТ АВТОРСЬКИХ ПРАВ НА ТВОРИ, РОЗМІЩЕНІ В ІНТЕРНЕТІ	100
Шангар О.	102
ПРАВО НА ЗМІНУ ІМЕНІ.....	102
Шевченко А.	104
РЕАЛІЗАЦІЯ ЗАХИСТУ ПРАВА НА НЕДОТОРКАНИСТЬ ЖИТЛА.....	104
СЕКЦІЯ № 3. ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ НАДАННЯ АДМІНІСТРАТИВНИХ ПОСЛУГ У СУЧАСНИХ УМОВАХ	106
Ворониц Ю. В.	106
ЯКІСНІ АДМІНІСТРАТИВНІ ПОСЛУГИ ЯК РЕЗУЛЬТАТ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ..	106
Голосніченко І. П.	108
ПРОБЛЕМИ КОДИФІКАЦІЇ НОРМ АДМІНІСТРАТИВНОГО ТА КРИМІНАЛЬНОГО ПРАВА В УМОВАХ ДЕКРИМІНАЛІЗАЦІЇ ПРАВОПОРУШЕНЬ	108
Іванищук А. А.	113
СУТНІСНІ ЧИННИКИ АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ СУДОВОЇ ГІЛКИ ВЛАДИ	113
Іщенко В. В.	115
ЧЕРГОВЕ РЕФОРМУВАННЯ СИСТЕМИ ОРГАНІВ ДОХОДІВ І ЗБОРІВ: НОВИЙ ЕТАП АДМІНІСТРАТИВНОЇ РЕФОРМИ ПОДАТКОВИХ ОРГАНІВ ЧИ КРОК НАЗАД?	115
Кравчук О. О.	118
ЩОДО ПОНЯТТЯ УПРАВЛІННЯ ДЕРЖАВНОЮ ВЛАСНІСТЮ	118
Осовітня Л.	120
ПРОБЛЕМА ОСКАРЖЕННЯ АКТУ ПОДАТКОВОЇ ПЕРЕВІРКИ.....	120
Подпіснєв Д.	122
ХАРАКТЕРНІ ОЗНАКИ ПРОЦЕСУ РЕАЛІЗАЦІЇ НОРМ ПРАВА	122
Ребезюк В. М.	125
ПРАВОВА СКЛАДОВА АДМІНІСТРАТИВНОЇ ПОСЛУГИ ОФОРМЛЕННЯ ПРАВА ВЛАСТНОСТІ В СУЧАСНІЙ УКРАЇНІ	125
Співак І. В.	127
УПОВНОВАЖЕНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ ОПЕРАТОР ЯК СУБ'ЄКТ МИТНИХ ПРАВОВІДНОСИН	127
СЕКЦІЯ №4. БОРОТЬБА ЗІ ЗЛОЧИННІСТЮ ТА РОЗСЛІДУВАННЯ ЗЛОЧИНІВ: ЗАКОНОДАВЧЕ РЕГУЛЮВАННЯ, ТЕОРЕТИЧНІ ТА ПРАКТИЧНІ ПРОБЛЕМИ	130
Боровикова О. О.	130
ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ВЛАДИ В УМОВАХ РОЗВИТКУ ДЕРЖАВИ	130

Бринзанська О. В.....	131
ТЕРОРИЗУВАННЯ ЗАСУДЖЕНИХ ЯК ОКРЕМИЙ ПРОЯВ ДІЙ, ЩО ДЕЗОРГАНІЗУЮТЬ РОБОТУ УСТАНОВ ВИКОНАННЯ ПОКАРАНЬ.....	131
Дідик С. Є.....	133
ДЕЯКІ АСПЕКТИ ПРОТИДІЇ ЗЛОЧИНАМ ПРОТИ ПРАВОСУДДЯ.....	133
Казьмірова І. В.....	136
ЗАПРОВАДЖЕННЯ СУДУ ПРИСЯЖНИХ У КРИМІНАЛЬНОМУ СУДОЧИНСТВІ УКРАЇНИ.....	136
Ковалівська С. М.....	138
ДЕЯКІ АСПЕКТИ ВИКОРИСТАННЯ ДНК-АНАЛІЗУ В КРИМІНАЛІСТИЦІ	138
Комова Д. Ю.	139
СМЕРТНА КАЗНЬ В УКРАЇНІ: ЗА І ПРОТИВ	139
Корчевська О. А.	140
ОБ'ЄКТИВНІСТЬ ВИКОРИСТАННЯ ПОЛІГРАФУ У РОЗСЛІДУВАННІ ЗЛОЧИНІВ.....	140
Кошицький А. Л.	142
ЕКСЦЕС ВИКОНАВЦЯ	142
Лук'янчиков Б. Є.	144
ЩОДО ПОНЯТТЯ НАУКОВО-ТЕХНІЧНИХ ЗАСОБІВ	144
Лук'янчиков Є. Д.....	146
КЛАСИФІКАЦІЯ НЕГЛАСНИХ СЛІДЧИХ (РОЗШУКОВИХ) ДІЙ	146
Ляш А. О.....	150
ВІДМОВА ПРОКУРОРА ВІД ДЕРЖАВНОГО ОБВИНУВАННЯ	150
Мисливий В. А.	152
СТАН, ДЕТЕРМІНАНТИ ТА ЗАПОБІГАННЯ ЗЛОЧИННОСТІ В УКРАЇНІ НА ПОЧАТКУ ТРЕТЬОГО ТИСЯЧОЛІТТЯ	152
Мурза А. С.	154
КОРУПЦІЯ ЯК СЛАБКА ЛАНКА СУДОВОЇ СИСТЕМИ: ПРИЧИНИ ВИНИКНЕННЯ ТА МЕТОДИ ПРОТИДІЇ.....	154
Попов К. Л.....	157
ЛОГІКА І МУДРІСТЬ ЗАКОНОДАВЦЯ?	157
Ратенок В. В.	160
ПРОБЛЕМИ РОЗСЛІДУВАННЯ СЕРІЙНИХ ВБИВСТВ ІЗ СЕКСУАЛЬНИМ МОТИВОМ	160
Тараненко М. М.	161
НАТОВП ЯК ВИЗНАЧАЛЬНА РИСА МАСОВИХ ЗАВОРУШЕНЬ	161
Третьякова Є. С.	165
ДИТЯЧА ЗЛОЧИННІСТЬ У КРИМІНОЛОГІЧНОМУ ВИМІРІ СУЧАСНОСТІ	165

Шевченко О. С.....	167
КРИМІНАЛЬНО-ПРАВОВА ОХОРОНА ПРОФЕСІЙНОГО СПОРТУ	167
СЕКЦІЯ №5. ОНОВЛЕННЯ ЗАКОНОДАВСТВА ПРО ПРАЦЮ В УКРАЇНІ	170
Дараганова Н. В.....	170
НАПРЯМИ АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ПРАЦІ	170
Шкроблюк С.	172
ГЕНДЕРНА ДИСКРИМІНАЦІЯ ПРАЦЕВЛАШТУВАННЯ ЖІНОК НА РОБОТУ	172
Праніченко К.	174
ПОНЯТТЯ ТА СУТНІСТЬ ТРУДОВОГО ДОГОВОРУ	174
СЕКЦІЯ №6. ЗАХИСТ ПРАВ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ	177
Гоцалюк М.	177
УКРАЇНА ТА ВОІВ: НАПРЯМИ СПІВРОБІТНИЦТВА.....	177
Іщенко А. М.	179
СОЦІОЛОГІЧНІ ДОСЛІДЖЕННЯ НА ВАРТІ ПРАВОВОГО ЗАХИСТУ ТОВАРНИХ ЗНАКІВ.....	179
Лемберг Я.	181
КЛАСИФІКАЦІЯ ОСНОВНИХ МІЖНАРОДНИХ УГОД З ОГЛЯДУ НА ОБ'ЄКТИ ПРАВА ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ.....	181
Ленчук А. С.....	184
ДОГОВОРИ ПО РОЗПОРЯДЖЕННЮ МАЙНОВИМИ ПРАВАМИ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ.....	184
Пантюк Н. М.	185
ПОЗИТИВНІ СТОРОНИ ЗАСТОСУВАННЯ МЕДІАЦІЇ ЯК СПОСОБУ ЗАХИСТУ ПРАВ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ.....	185
Пильтяй О.М.....	187
СИСТЕМА ТРАНСФЕРУ ТЕХНОЛОГІЙ В УКРАЇНІ	187
Потоцький М.Ю.	188
ЗАКОННИЙ (ОХОРОНЮВАНИЙ ЗАКОНОМ) ІНТЕРЕС У СФЕРІ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ: ПУБЛІЧНО-ПРАВОВИЙ АСПЕКТ	188
Савицький Д. В.....	190
ІСТОРІЯ ВИНИКНЕННЯ НЕОБХІДНОСТІ ОХОРОНИ ГЕОГРАФІЧНОГО ЗАЗНАЧЕННЯ ЯК ОБ'ЄКТА ПРАВА ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ.....	190
Хрущ О.	192
ДЕЯКІ АСПЕКТИ ЗАХИСТУ ПРАВ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ В МЕРЕЖІ ІНТЕРНЕТ.....	192
Щербаков М. О.....	194

ЗНАЧЕННЯ УГОДИ TRIPS ДЛЯ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ В УКРАЇНІ	194
СЕКЦІЯ №7. УДОСКОНАЛЕННЯ СИСТЕМИ МІЖНАРОДНИХ ВІДНОСИН В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ.....	197
Поперечнюк В. М.....	197
МІЖНАРОДНІ ВІДНОСИНИ У СФЕРІ ІНТЕЛЕКТУАЛІЗАЦІЇ СУСПІЛЬСТВА.....	197
Чекараміт Т.	199
АКТУАЛЬНІСТЬ ТА РОЗВИТОК УНІФІКАЦІЇ НОРМ В МІЖНАРОДНОМУ ПРИВАТНОМУ ПРАВІ	199
Ясинська Д. В.	201
ТРАНСАТЛАНТИЧНА ТА ЄВРОПЕЙСЬКА ІНТЕГРАЦІЯ УКРАЇНИ ЗДОБУТКИ І ПЕРСПЕКТИВИ	201
СЕКЦІЯ №8. ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ БІЗНЕС ДІЯЛЬНОСТІ: ГОСПОДАРСЬКІ, БАНКІВСЬКІ, КОНКУРЕНТНІ АСПЕКТИ ТА ГОСПОДАРСЬКЕ СУДОЧИНСТВО	204
Деревянко Б. В.....	204
Решетняк Д. І.	204
ЩОДО ПІДВИЩЕННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В УКРАЇНІ	204
Звягіна І. Н.	206
АКЦІОНЕРНІ УГОДИ ЯК ЕФЕКТИВНИЙ ІНСТРУМЕНТ УПРАВЛІННЯ ТОВАРИСТВОМ..	206
Пожидаєва М. А.	208
МІСЦЕ ЕЛЕКТРОННИХ ГРОШЕЙ У СИСТЕМІ ЕЛЕКТРОННОЇ КОМЕРЦІЇ В УКРАЇНІ: ПРАВОВИЙ АСПЕКТ	208
Туркот О. А.....	211
ПРОЦЕСУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ, ЯКІ ВИНИКАЮТЬ ПРИ ВИРІШЕННІ СПРАВ ЩОДО ЗАХИСТУ ВІД ПРОТИПРАВНОГО ЗАВОЛОДІННЯ МАЙНОМ ПІДПРИЄМСТВА, УСТАНОВИ, ОРГАНІЗАЦІЇ.....	211
Фещенко Д. М.....	213
АНУЛЮВАННЯ АРБИТРАЖНИХ РІШЕНЬ В УКРАЇНІ	213
Цирфа Г.О.	215
ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ ЗДІЙСНЕННЯ УГОД М&А «ЗЛИТТЯ-ПОГЛИНАННЯ» У СУЧАСНІЙ УКРАЇНІ ТА ВДОСКОНАЛЕННЯ ГОСПОДАРСЬКО-ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ КОНЦЕНТРАЦІЇ	215
СЕКЦІЯ № 9. ВДОСКОНАЛЕННЯ ЗАКОНОДАВСТВА У СФЕРІ ЗАХИСТУ ПЕРСОНАЛЬНИХ ДАНИХ ТА ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ .	219

Белянская О. В.	219
НЕКОТОРЫЕ ПРОБЛЕМЫ ПРАВОВОГО РЕГУЛИРОВАНИЯ ИСПОЛЬЗОВАНИЯ ИНТЕРНЕТ-РЕСУРСОВ И ИНФОРМАЦИОННЫХ ТЕХНОЛОГИЙ В РОССИЙСКОЙ ФЕДЕРАЦИИ	219
Дядюша К. М.	221
ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЗАХИСТУ КІБЕРНЕТИЧНОГО ПРОСТОРУ	221
Івасенко І.	223
ПУБЛІЧНА ДИПЛОМАТІЯ ЯК ІНФОРМАЦІЙНА ПОЛІТИКА ДЕРЖАВИ	223
Петряев С. Ю.	225
ЩОДО ПРИНЦИПІВ ФОРМУВАННЯ ЦИВІЛЬНИХ ІНФОРМАЦІЙНИХ КОМУНІКАЦІЙ ...	225
Юдкова К. В.	227
ПРАВОВА МОДЕЛЬ ІНФОРМАЦІЙНОЇ БЕЗПЕКИ	227
Янів Х. І.	229
ПРОБЛЕМИ В ПРАВОВОМУ РЕГУЛЮВАННІ ОБІГУ ІНФОРМАЦІЇ З ОБМЕЖЕНИМ ДОСТУПОМ	229
СЕКЦІЯ № 10. УПРАВЛІНСЬКІ МЕХАНІЗМИ РЕГУЛЮВАННЯ СУСПІЛЬНИХ ВІДНОСИН	232
Анацька Н. В.	232
ЕКОЛОГІЧНО-ПРАВОВІ ЗАСАДИ УСТАЛЕНОГО РОЗВИТКУ СУСПІЛЬСТВА	232
Бейкун А. Л.	234
СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ АДМІНІСТРАТИВНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПОСАДОВИХ ОСІБ МІНІСТЕРСТВА ОБРОНИ УКРАЇНИ З ОГЛЯДУ НА ЇХ ПРОФЕСІЙНО-ЯКІСНІ ХАРАКТЕРИСТИКИ	234
Бех А. О.	239
НАВЧАННЯ ТА РОЗВИТОК ПЕРСОНАЛУ В СФЕРІ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ	239
Бондаренко К. Д.	241
ПРИНУЖДЕНИЕ В МЕХАНИЗМЕ РЕАЛИЗАЦИИ ЧАСТНО-ПРАВОВЫХ ОТНОШЕНИЙ ...	241
Борець М. В.	243
ЗАСТОСУВАННЯ ЗАХОДІВ АДМІНІСТРАТИВНОЇ ТА ЦИВІЛЬНО-ПРАВОВОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ У СФЕРІ ПРОТИДІЇ ЛЕГАЛІЗАЦІЇ ДОХОДІВ, ОДЕРЖАНИХ ЗЛОЧИННИМ ШЛЯХОМ	243
Вівчар Н. І.	246
ПОЛІТИКО-БЮРОКРАТИЧНА СИСТЕМА УПРАВЛІННЯ ТА ЇЇ РОЛЬ УСТАНОВЛЕННІНОВІТНЬОЇ УКРАЇНСЬКОЇ ДЕРЖАВНОСТІ	246
Гур В. І.	247

МОРАЛЬНА КУЛЬТУРА – ЗАСАДА ЕФЕКТИВНОСТІ ЮРИДИЧНО-ПРАВОВИХ ЗАСОБІВ ГУМАНІЗАЦІЇ СУСПІЛЬСТВА	247
Дудинська О. О.....	250
Черленюк А. М.	250
ДЕСТРУКТИВНИЙ ВПЛИВ БЮРОКРАТІЇ НА СИСТЕМУ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ ...	250
Казанчук І. Д.....	251
ПОКРАЩЕННЯ СТАНУ ЕКОЛОГІЧНОЇ БЕЗПЕКИ НА УКРАЇНСЬКИХ ДОРОГАХ ВІДПОВІДНО ДО ЄВРОПЕЙСЬКИХ СТАНДАРТИВ: МІФ ЧИ РЕАЛЬНІСТЬ.....	251
Мельниченко А. А.	254
СУЧАСНІ ПРОБЛЕМИ ФУНКЦІОНУВАННЯ СИСТЕМИ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ В УКРАЇНІ	254
Пашов Р. І.....	256
БЮРОКРАТИЧНІ ПАТОЛОГІЇ СТАНОВЛЕННЯ НОВІТНЬОЇ УКРАЇНСЬКОЇ ДЕРЖАВНОСТІ	256
Романова М. В.	258
НЕКОТОРЫЕ ПРОБЛЕМЫ РАЗВИТИЯ ЭЛЕКТРОННОГО ПРАВИТЕЛЬСТВА КАК НОВОГО СПОСОБА ГОСУДАРСТВЕННОГО УПРАВЛЕНИЯ	258

СЕКЦІЯ №1. НАЦІОНАЛЬНА ПРАВОВА СИСТЕМА В УМОВАХ ФОРМУВАННЯ ЄВРОПЕЙСЬКОГО ПРАВОВОГО ПРОСТОРУ

*Наукові керівники: Чепульченко Т. О., к.ю.н., доцент
Мороховська Н. С., к.філос.н., доцент*

Бистрицька Т. В.
*ФСП НТУУ «КПІ»
Науковий керівник:*

Чепульченко Т.О., к. ю. н., доцент ФСП НТУУ «КПІ»

ФЕДЕРАЛІЗАЦІЯ УКРАЇНИ: «ЗА» ТА «ПРОТИ»

Федерація – це сталий союз держав, самостійних в межах розподілених між ними і центром компетенціях, який має власну Конституцію, законодавчі, виконавчі і судові органи, а часто і подвійне громадянство.

Тема федералізації України є однією з найактуальніших тем сьогодення.

Як показує досвід, питання федералізації у нашій державі виникає у найгостріші моменти боротьби за владу. На повісті дня – Євромайдан, який домагається зміни правлячої верхівки та вступу України до ЄС, та його опоненти: органи державної влади та прихильники Митного Союзу, на чолі з Росією.

Внаслідок цих подій сформувалися різні погляди щодо державного устрою України. Одна частина вважає, що Україна – це суверенна, незалежна, унітарна, правова держава, а інші схильні вважати, що АРК та Східно-Південні регіони – це території Російської Федерації, які належать їй за історичними та культурними правами і потребують утворення федерації на території України або федерації цих регіонів у складі Російської держави. Спробуємо розібратися в питанні федералізації та виявити всі переваги та недоліки федеративної України.

Негативними наслідками переходу від унітарного до федеративного державного устрою є те, що він передбачає значну децентралізацію державної влади, а також утворення двох рівнів органів влади – федерації та її суб'єктів, створення двопалатного парламенту. Безумовно, це призведе до ухвалення нової Конституції, змін у митній, фінансовій, правоохоронній, податковій системах. Все це є довгим та досить коштовним процесом і може призвести до ще більшого погіршення економічної ситуації в країні.

Також федералізація здатна призвести до розпаду України і входження її окремих частин до сусідніх держав. Що означатиме припинення існування єдиної України.

Можлива децентралізація влади може бути як позитивним явищем, так і негативним, і може значно полегшити управління державою за допомогою влади на місцях, проте, ми не можемо бути впевненими, що нова влада зможе утримати новостворені федеративні утворення в новому державному поєднанні. За Президента України Л. Кучми, 16 квітня 2000р. був проведений референдум

щодо запровадження такої ознаки федеративної держави як двопалатний парламент. Одна з цих палат повинна була б представляти інтереси регіонів України. Це питання отримало підтримку українців, проте, відповідні зміни до законодавства не були внесені. З цього ми можемо зробити висновок, що Україна, на чолі з органами державної влади, ще не готова до зміни державного устрою.

До позитивних характерних ознак федералізації належить те, що така форма державного устрою є ефективною у вирішенні низки проблем загального характеру; суверенітету з конкретних питань, економічного вирівнювання регіонів і умов життя людей. При федеративному устрою легше здійснювати владні повноваження та регулювати механізми реалізації права та правову систему загалом.

На нашу думку, проблеми в сучасній Україні не є наслідком певного державного устрою, а полягають в переважанні особистих і групових інтересів представників верховної влади над державними та суспільними інтересами.

Отже, ми можемо зробити висновок, що федерація має досить багато позитивних та водночас негативних характеристик, проте, в даній ситуації, яка сталась у нас в країні, утворення Федеративної України зайве і може лише погіршити стан держави, а можливо і назавжди розділити Захід і Схід, зруйнувавши, таким чином, ту єдину, суверенну, унітарну державу за яку боролися наші предки протягом сторіч.

Борисов О.
НТУУ «КПІ»

Чепульченко Т.О. к. ю. н., доцент

ЯДЕРНА ЗБРОЯ ЯК НАДІЙНИЙ ЗАХИСТ ДЕРЖАВНОГО СУВЕРЕНІТЕТУ

Здавалось би, що вже давно завершилася Друга світова війна, більшість держав світу визнали права та свободи людини, сучасні держави розбудовуються за принципом верховенства права, а науковці називають 21 століття «епохою миру».

Різноманітні міжнародні правові акти та договори покликані гарантувати державам світу мирне співіснування, право народів на незалежність та самовизначення. Серед таких договорів варто назвати наступні:

1. Всезагальна декларація прав людини;
2. Міжнародний пакт про громадянські та політичні права;
3. Будапештський Меморандум про гарантії безпеки у зв'язку з приєднанням України до Договору про нерозповсюдження ядерної зброї ;
4. Статут ООН, та деякі інші.

Проте світова статистика вказує на більш ніж 60 збройних конфліктів, які мали місце з початку 2 половини 20 століття по 2014 рік. Причому значна частина цих конфліктів спричинені збройною інтервенцією та експансією. Тобто і сьогодні має місце зовнішнє втручання у справи незалежних держав з метою порушення їх

територіальної цілісності, заволодіння ресурсами та нав'язування політичної волі держави-агресора.

Прикладами таких воєн є: війни у В'єтнамі та Афганістані, військові операції США в Іраку та Лівії, військова операція НАТО проти Югославії, Грузино-абхазський конфлікт та Російсько-грузинська війна 2008 року, інтервенція Росії в Україні 2014 року. Сьогодні мені хотілося б зосередити увагу саме на Україні.

Здобувши незалежність, молода держава отримала у спадок від СРСР потужну армію, визначною силою якої були Стратегічні ядерні сили. Молода держава отримала третій у світі після США і Росії ядерний арсенал. І подальша відмова від цієї зброї спричинила трагічні наслідки. В обмін на зброю Україна отримала досить незначні кошти на соціальне забезпечення офіцерів, більша частина яких так і не була використана за призначенням, а також гарантії безпеки та недоторканності, ненадійність яких ми побачили, коли російські військові незаконно та безкарно увійшли на територію України на початку березня поточного (2014) року.

Розбудова єдиної, суверенної держави потребує значних зусиль. І так само, як для забезпечення законності та правопорядку в суспільстві держава потребує наявності апарату примусу, для забезпечення суверенності та недоторканності ззовні вона потребує наявності боєздатних збройних сил. І якщо держава претендує на звання сильної та дійсно незалежної, то ці збройні сили мають включати і ядерну зброю. Історія не знає випадків збройного втручання у справи ядерних держав, яке мало місце в Україні. Адже світ поважає сильних.

Конфлікт між Україною та Росією наочно показав ненадійність міжнародної правової системи. Відсутність реальних методів як економічного та юридичного, так і силового впливу дозволили «братському» народу безкарно вершити загарбницьку геополітику. Причому з суто формальної юридичної точки зору Росія залишалася в межах правового поля - жодних розпізнавальних знаків солдати не мали, проте у випадку збройного супротиву з боку України, Кремль, шляхом майстерного маніпулювання фактами, визнав би за необхідне вже у відкриті піти на «порятунок» своїх громадян на сході України та в Криму.

Правда в тому, що людство поки що не готове відмовитися від зброї та перейти до вирішення всіх питань з допомогою дипломатії. За державою, за правом, за будь-яким договором так чи інакше стоїть сила - примус, який забезпечує їх виконання. А втрата Україною такої сили як ядерна зброя не була компенсована - ЗСУ потребують масштабного та глибокого оновлення та реформування, проте воно не відбувається належним чином.

Звісно, ядерна зброя – це велика відповідальність. Проте якщо ми взялися будувати сильну та незалежну Україну та хочемо зробити це якісно та гідно, то ми не маємо права тікати від труднощів, шукаючи найкоротший шлях.

Отже, ми можемо підсумувати вищесказане: ядерна зброя була і є надійним щитом, здатним захистити державу, що нею володіє, від будь-якого зовнішнього

втручання чи агресії. На це вказують історія та багатолітній життєвий досвід людства. Альфред Нобель – винахідник динаміту, казав, що коли люди матимуть зброю, здатну знищити ворога за декілька хвилин, ніхто просто не наважиться воювати. І ядерна зброя є настільки страшною, що лише думка про можливість її застосування відбиває будь-яке бажання випробувати терпіння ядерної держави. А що стосується України, то наслідки відмови від цієї зброї покаже час.

Вільчинський Д. В.

Факультет соціології і права, НТУУ «КПІ»

Науковий керівник:

Чепульченко Т. О., к.ю.н, доц.

ОСНОВНІ СУЧАСНІ КОНЦЕПЦІЇ, ЩО ПОЯСНЮЮТЬ СУТНІСТЬ ТА ПРИЗНАЧЕННЯ ДЕРЖАВИ

З моменту виникнення держави створюються і удосконалюються різні теорії про неї. Правова усвідомленість людей є головною частиною суспільства та її свідомості, що дає змогу для створення різноманітних теорій про державу. На протязі тривалого історичного шляху модернізації держав різних типів створювались та впевнено еволюціонували теоретичні погляди сучасних людей про зміну теперішнього становища на краще, про підвищення місця й ролі людини в державі та суспільстві. На даний момент, у теорії держави і права сформовано декілька видів концепцій про державу. Розглядають концепції, що пояснюють виникнення, соціальне призначення, статус та суть держави. Можна розглянути дані аспекти в концепціях юридичного спрямування, у напрямках лібералізму, соціал-демократизму тощо. Найбільш ефективнішими являються концепції соціологічного спрямування, що виникли в ХІХ - ХХ ст.

Кожна з теорій має свої як і недоліки так і корисні якості. Прихильники різних концепцій досі ведуть запеклу боротьбу у вирішенні питанні яка концепція більш гуманістична.

Сутність та призначення держави відіграє одну із найголовніших ролей у багатьох країнах світу, виражає її характер та діяльність і визначає рамки її втручання у життя суспільства, виявляється у спрямованості держави на забезпечення загально-соціальних та вузькогрупових інтересів.

Сутність та призначення держави показує кому належить справжня влада в суспільстві, а також чий інтереси ця влада виражає.

Сутність держави виявляється у спрямованості держави на забезпечення загально-соціальних та вузькогрупових інтересів. Держава завжди спрямовує свою діяльність для забезпечення загальних та групових інтересів, але ця спрямованість завжди переважає в один бік. Метою консолідації загальних та вузькогрупових інтересів є забезпечення цілісності суспільства.

Держава завжди залежала від розвинутості суспільства. Яке суспільство, така і держава. Будь-яку державу можна назвати країною, але не кожна країну можна назвати державою. По мірі розквіту суспільства, її еволюції від нижчої до вищої ступені, змінюється сама держава. З розвитком суспільства, держава набуває демократичного вигляду (влада належить народу, прогресує економічна свідомість, дотримуються свободи людини), а з утворенням цивілізованого суспільства, держава набуває статус правової країни.

Держава — є фактором формування політичної системи суспільства. Держава хоч і є найважливішою, але не єдиною політичною організацією в суспільстві. До політичних систем суспільства також входить велика кількість недержавних суспільних об'єднань. Партії, робітничі організації, профспілки, й ін.

Отже, можна зробити сказати, що державність у різних країнах розвивалась по-різному, але найголовнішим у даних процесах було рішучі дії людей звільнитись від утисків з боку влади, прагнення змусити державу дотримуватись та поважати права своїх громадян, захистити себе від безпідставних втручань державних органів в особисте життя. З правового боку, - це означало дотримання норм права та свободи людини з боку держави, зобов'язання неухильного дотримання законів, демократичності дій владних структур, забезпечення незалежної діяльності судів. Можна зробити висновок, що усі ці тенденції прямують у напрямку розвитку світової цивілізації. Але кожна має свою ідею, характер та вимоги.

Висоцька Л. В.

Здобувач кафедри педагогіки КПІ ВДНЗ «КНУ»

Науковий керівник:

Дороніна Т.О., д.пед.н., професор, завідувачка кафедри педагогіки КПІ ДВНЗ
КНУ

ІМПЛЕМЕНТАЦІЯ ЄВРОПЕЙСЬКИХ ПРИНЦИПІВ ПРАВА ДО НАЦІОНАЛЬНОЇ ПРАВОВОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ

З моменту проголошення України незалежною, демократичною, правовою державою, її правова система та система законодавства зазнали чималих змін. У першу чергу це пов'язано з розвитком конституціоналізму, демократизацією суспільства, розбудовою правової держави, утвердженням прав і свобод людини, як найвищих цінностей. З іншого боку, сучасність поглинули процеси інтеграції, глобалізації, зближення країн і народів, в результаті чого з'явилися нові принципи правового регулювання суспільних відносин: принцип мирного співіснування, співпраці, вирішення проблем шляхом ведення діалогу, гендерної рівності, толерантності та інші. Вони сприяють стрімкому оновленню законодавчої бази та накопиченню правової інформації.

Правова система України почала своє становлення з моменту прийняття Декларації про державний суверенітет (1990 р.) і Акту проголошення незалежності України (1991 р.). Зміст та система правової освіти оформилися з моменту прийняття Конституції України (1996 р.), в основу яких лягли основні правові поняття романо-германського типу правової сім'ї.

Під *правовою системою* слід розуміти засоби регулювання суспільних відносин, тобто правові норми, законодавство, правові принципи, правові знання, правосвідомість, правовідносини, правопорядок, законність, юриспруденція та ін [3]. Європейська правова система має свої особливості: по-перше, вона є результатом становлення Європейського союзу як міжнародної, наддержавної організації, членами якої є незалежні держави, по-друге – її основою є кращий правовий досвід цих країн, по-третє в процесі адаптації національних правових систем до європейського права, вона постійно еволюціонує в пошуках абсолютного ідеалу співіснування на всіх рівнях: особистісному, суспільному, державному, міжнародному, світовому. Ми вважаємо, що особливе місце в даному пошуку відводиться саме принципам права. Під *принципами права* розуміємо основу права, незаперечні вимоги, які ставляться до учасників суспільних відносин із метою гармонічного поєднання індивідуальних, групових і громадських інтересів [3]. Принципи права є результатом історичного позитивного досвіду людства, багатовікового пошуку ідеалів суспільних взаємовідносин, які закріплюються в юридичних актах, в державі зазвичай таким є конституція.

В сучасному європейському правовому просторі склалися загальні принципи: свободи, демократії, поваги прав і свобод людини, правової держави, пропорційності, правової безпеки тощо. Вони вважаються загальними, адже закріплюють цінності притаманні всім правовим державам незалежно від цивілізації, культури та інших специфічних особливостей [2, с.132-133]. Зупинимось детальніше на теоретичній імплементації деяких принципів євроінтеграції до національної правової системи України, які позитивно вплинули на демократизацію та гуманізацію українського суспільства, і особистості зокрема. А також спробуємо виявити проблеми їх практичної реалізації.

Принцип пріоритету людських прав і свобод бере свій початок ще з Біблії, яка наголошує на тому, що людина є найціннішою істотою на планеті. Однак юридичного оформлення він набуває після завершення Другої світової війни. Під загрозою знищення людства світове співтовариство утворило інститут збереження миру – Організацію Об'єднаних Націй, яка утвердила в міжнародних відносинах принцип поваги прав і свобод людини і громадянина. Цей принцип закріплений в Загальній декларації прав людини (1948 р.), Декларації ООН про ліквідацію всіх форм расової дискримінації (1963 р.), міжнародних Пактах про права людини, прийнятих ООН в 1966 році [1]. Як правова держава Україна увела цей принцип до

своєї правової системи. Основним джерелом прав людини в Україні є Конституція України 1996 року, стаття 3 якої визнає людину найвищою соціальною цінністю.

Важливою умовою функціонування правової держави є принцип рівності, який передбачає надання рівних можливостей, заборону будь-якої дискримінації. Наголосимо, що одним із базових принципів сучасної демократії визнають принцип гендерної рівності. В Хартії Європейського Союзу про права 2000 р. в главі третій зазначається заборона дискримінації за ознаками статті, що передбачає рівні можливості чоловіків і жінок у всіх сферах суспільного життя [2]. В Плані дій «Україна – ЄС» (2005 р.) однією з умов політичної взаємопов'язаності стала забезпечення рівності чоловіків та жінок у суспільному і економічному житті. У 2005 році в Україні прийнято закон «Про забезпечення рівних прав та можливостей чоловіків і жінок», який зафіксував імплементацію принципу гендерної рівності до національної правової системи. Однак на шляху його реалізації стоїть проблема, яка полягає в стійкій традиційній уяві про чоловіче і жіноче призначення, яке виводиться із різниці статті. В українських сім'ях, не дивлячись на декларативну перевагу жіночого начала, панує патріархальна модель. Більшість з них зберігає цей традиційний стереотип: батько – голова сім'ї (господар), а мати – домогосподарка (берегиня).

Отже, ми бачимо, що європейські принципи регулювання суспільних відносин активно інтегрують до національно правової системи України, яка на сьогоднішній день готова прийняти позитивний досвід, адже знаходиться в стадії розвитку і пошуку абсолютного ідеалу взаємодії усіх суб'єктів права.

Список використаних джерел

1. Права людини: витоки, сутність, класифікація. 656 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://geneza.itgo.com/Vytoky.htm>.
2. Право Європейського Союзу: Навч. посіб. для вуз./ Під ред. С.Ю Кашкіна. – М. : Юристь, 2008. – 1054 с.
3. Скаун О.Ф. Теорія держави і права: Підручник / О.Ф. Скаун. [Електронний ресурс]. – Харків : Консум, 2001. – 656 с.– Режим доступу : <http://politics.ellib.org.ua/pages-1634.html>.

Гамерський Б.

ФСП, НТУУ «КПІ»

Науковий керівник:

Чепульченко Т. О., к.ю.н., доц..

СВОБОДА СЛОВА В СУЧАСНОМУ СУСПІЛЬСТВІ

Феномен свободи являє собою складну систему, яка передбачає наявність безлічі взаємопов'язаних елементів, що характеризують її сутність. Категорія свободи настільки багатогранна, що ніяке визначення не може претендувати на абсолютну повноту, при аналізі категорії свободи неможливо розробити одне

всеосяжне визначення, а має сенс говорити про групу взаємно доповнюючих та уточнюючих визначень.

Сучасне розуміння свободи має включати в себе ідею відчуження від себе "колишнього свого" (свободи від непотрібних, неефективних, ворожих для власного буття і первинних зв'язків) і свободу як освоєння "іншого", чужого (нові ідеї, зв'язку, подолання власної недосконалості, тобто зростання духовності). Парадокс свободи можна представити як кон'юнкцію двох альтернатив:

- Свобода є звільнення від зовнішніх зв'язків, влади зовнішнього світу перш за все, негативних факторів

- Свобода є освоєння інобуття, обтяження себе зовнішньою необхідністю.

ЗМІ за своєю природою володіють всіма можливостями стати одним з найважливіших демократичних інститутів громадянського суспільства. Забезпечуючи пряму участь громадян у демократичному управлінні суспільством шляхом реалізації права вільно висловлювати свою думку, ЗМІ виконують одну з найважливіших функцій в умовах громадянського суспільства. ЗМІ суттєво збагачують механізм вироблення і прийняття соціально-політичних рішень, що склався в правових і законодавчих інститутах, надаючи їм додаткову гуманістичну спрямованість, представляючи весь спектр думок громадян, вільно виражених в різних ЗМІ.

У законодавстві України на конституційному рівні сформульовані необхідні гарантії свободи слова та доступу до інформації. Конституційні положення частково розвинені у законодавстві. Разом з тим у законодавстві зберігається значне число прогалин, що перешкоджають чи ускладнюють реалізацію громадянами права на свободу слова та доступу до інформації. Формулювання законів, що встановлюють межі свободи слова та інформації, особливо в тому, що стосується безпеки, є надмірно широкими, недостатньо визначеними, допускають розширювальне тлумачення і тим самим служать підставою для невиправданих обмежень. Демократичні норми Конституції і законодавства піддаються серйозній деформації в підзаконних актах, найчастіше перекреслюють сенс Конституції. У першу чергу це відноситься до регулювання доступу до суспільно значимої інформації. Існуючі норми та механізми не забезпечують ефективного та своєчасного захисту і відновлення порушених прав у сфері отримання та розповсюдження інформації. В Україні регулювання інформаційних суспільних відносин здійснюється юридичними нормами правових актів, що належать різним галузям права, об'єднаних загальним предметом правового регулювання та базуються на строго певних принципах, що дозволяє говорити про можливість і необхідність виділення даних норм в комплексну галузь права, що має інтеграційний характер.

Ускладнюється невідповідність якісного та кількісного складу українського законодавства про засоби масової інформації. Частина сфер життєдіяльності ЗМІ не регулюється або регулюється погано. Багато законів прямо або побічно регулює

діяльність журналістів, укупі з ними діючі нормативні та підзаконні акти вносять плутанину в систему відносин суб'єктів і об'єктів інформації, ставлять додаткові перепони для здійснення основної функції ЗМІ задоволення права громадян на інформацію.

Еклектизм чинного законодавства (зокрема в розділах про державну та комерційну таємницю) і аморфність у виконанні законів, що діють у сфері ЗМІ, призводять до активного використання на практиці рудиментних прийомів «керівництва» пресою, що стримує свободу діяльності. Багато державних і політичних структур проявляють нецивілізоване ставлення до преси.

Сформований в останні роки в Україні інформаційний ринок багато в чому урізає свободу інформації, приводячи до того, що інформація розглядається власниками ЗМІ не в якості суспільної цінності, а в якості товару, що підлягає продажу з метою отримання максимального прибутку. Умови, в яких нині функціонують українські ЗМІ, породили монополізацію засобів масової інформації, коли в руках великого капіталу, фінансово-промислових груп зосереджуються теле-, радіоканали та друковані періодичні видання, які обслуговують їхні економічні і політичні цілі. У суспільстві склалася ситуація, коли неконтрольований ринок починає істотно обмежувати свободу інформації, споруджуючи бар'єри на шляху тих, хто хоче вийти на нього, породжуючи монополію власників найбільших ЗМІ на трактування, подачу і освітлення інформації та обмежуючи свободу вибору громадянам.

Впроваджена в українське суспільство ліберальна ідеологія "свободи друку" призвела до того, що ідеологія вільного вибору на ринку думок та ідей стала сприяти домінуванню поглядів та інтересів інвесторів і власників ЗМІ над інтересами пересічних громадян, призвела до виникнення інформаційної влади олігархії, що виражається в можливості вузького клану громадян визначати і формувати, а, отже, і піддавати жорсткій цензурі інформаційний вибір кожного громадянина - що йому бачити, чути, читати. Можна вважати, що необмежена ринкова конкуренція натомість одного монстра - державної цензури - породила нового - "ринкову цензуру", що стає особливо помітною в кризові періоди розвитку суспільства.

Оздоровлення ЗМІ, гармонійне «вживлення» в структуру громадянського суспільства - нагальна потреба. Лише оптимізація соціальної ролі журналістики створює умови оздоровлення самого суспільства. Це можливо при зацікавленій увазі всіх державних і громадських інститутів і структур, причому уваги не менше пильної, ніж вдосконалення механізмів державного управління.

Особливо необхідно розробити і закріпити законодавчо інструменти громадського контролю над діяльністю видавця ЗМІ та мовця з метою забезпечення права журналістів і громадян на вільну, об'єктивну, чесну інформацію.

Дзюбан Є. С.

Студентка ФСП НТУУ «КПШ»

Науковий керівник: Чепульченко Т. О., к.ю.н., доц.

ОСОБЛИВОСТІ ПРАВОВОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ

Україна в розвитку своєї політичної системи пройшла довгий, важкий, тернистий шлях. Іноді здавалося, що світлого майбутнього нашої державі так і не побачити. Велика частина історії славної України промайнула під ковпаком сусідніх держав-загарбниць. Але все ж таки, навіть через багатовікове поневолення українці зберегли й перенесли свої етнічні ознаки. І вже 24 серпня 1991 року Україна проголосила себе незалежною, вільною та самостійною державою. Саме після прийняття Декларації про державний Суверенітет України та проголошення Акта Незалежності ми стали перед самостійним шляхом розвитку, розбудовою своїх політичної, правової, економічної та інших національних систем. Нашим першочерговим завданням стало саме становлення Української правової системи в якій було необхідно урахувати сучасні реалії її подальшого розвитку. Відсутність в ряді випадків фундаментальної правової теорії, науково обґрунтованої політики, стратегії і тактики законотворчої роботи та право творення в цілому обумовлює їх стихійний характер, поступ шляхом "проб і помилок", спроби експериментальним шляхом вирішувати надзвичайно складні і важливі для нашого суспільства правові проблеми .¹

Створюючи національну правову систему України, слід брати до уваги , те, що будувати треба не тільки з зарубіжних і міжнародних аналогів та досягнень, але і враховувати власний історичний досвід формування головних правових інститутів безпосередньо в Україні. Правові ідеї в тому числі щодо правових систем, ідеї громадянського суспільства і демократичної правової держави були висловлені ще Сократом, Платоном, Аристотелем. Їх ідеї певною мірою втілювались у праві багатьох держав.² Кращі правові ідеї висловлювались, створювались, застосовувались і на Україні. Ми маємо своєрідні правові феномени, як Правда Ярослава Мудрого/ "Руська правда"/, Конституція Пилипа Орлика, Конституції України 1917-1920 років.³ Зокрема, в Конституції Пилипа Орлика 1710 року передбачалися демократичні засади української державності – розподіл влади, незалежний судовий трибунал, приватна власність, багатогалузевий характер законодавства і права тощо.⁴

Існують різні думки стосовно відношення української правової системи до тієї чи іншої правової системи. За рядом ознак правову систему України відносять до романо-германської правової системи.⁵ Нормативно-правовий акт є основним джерелом права в нашій державі, це – офіційний письмовий документ, що містить загальнообов'язкове правило поведінки ,норму права. Всі нормативно-правові акти підпорядковані за їх юридичної силою і складають певну ієрархічну систему. Верхній щабель цієї системи належить писаній конституції. Є поділ права на

публічне та приватне. В публічному праві виражаються ті галузі і інститути, які саме визначають статус і порядок діяльності органів держави і відносини людини з державою, а до приватного – галузі й інститути, які регулюють взаємовідносини людей в суспільстві. Україна є країною кодифікованого права, і саме тому вона найбільш наближена до романо-германської правової сім'ї. В Україні прийняті Кримінальний, Земельний, Сімейний, Господарський, Житловий та інші кодекси. Але на превеликий жаль, за нашою Конституцією відповідальність можлива лише за ті дії, які карані у законі. Недоліком цієї системи є її певна закостенілість – неможливо покарати фізичну, чи юридичну особу, якщо це прямо не передбачено законом, - навіть якщо дії цієї особи завдають вагомій шкоди суспільним чи приватним інтересам. Наприклад, на пам'ять українських громадян діяльність різноманітних пірамід і трастів, компаній "товари-поштою", парадокс полягає у тому, що, незважаючи на очевидну усіх цих МММів, Тибетів, Імперіалів, формальних підстав для притягнення до кримінальної відповідальності чи навіть простого призупинення їх діяльності не існувало аж до моменту повної зупинки ними виконання своїх зобов'язань перед акціонерами.⁶ Розвиток національної правової системи, до якої б правової сім'ї вона не належала, є складним і тривалим процесом, що вимагає незалежного наукового забезпечення, апробації та точності в оцінках. На жаль, сьогодні процесу формування національної правової системи властива тенденція до задоволення миттєвих потреб у правовому регулюванні абсолютно різних сфер суспільних відносин, без врахування теоретичного підґрунтя. Як наслідок цього, як ми бачимо, відбуваються правові колізії в чинному законодавстві.

Втім формування нової системи права є довготривалим процесом і, як показує досвід, волюнтаристський підхід у вирішенні цього питання призводить до результатів протилежним очікуваням. Надмірна диференціація системи права стала причиною недосконалості і незбалансованості як окремих галузей права, так і всієї системи права в цілому, та особливо яскраво виявляється в системі законодавства України.⁷

В нашій державі закладається правова основа для посилення боротьби із злочинністю і збереження правопорядку. Прийнято багато нормативно-правових актів, в тому числі і новий Кримінальний кодекс України. Є підстави сказати, що Верховна Рада успішно провела велику, за обсягом, роботу по розбудові державності, розробці національної правової системи, вдосконаленню усіх галузей законодавства.

У той же час через недостатній професіоналізм парламентарів, вплив різних політичних факторів, недоліки у підготовці законопроектів певна частина законів чи окремих їх положень виявилась не зовсім життєздатними.⁸ Саме тому, зараз як ніколи раніше, зросла потреба у розвитку наукового забезпечення законопідготовчих робіт. На всіх стадіях підготовки проектів законів та інших актів мають продумуватись наслідки дії правових норм з врахуванням соціальних та

інших факторів за яких вони реалізуються в суспільному житті. Попереду в нас довга дорога і саме від нас залежить в який бік ми звернемо стоячи на роздоріжжі. Але все ж таки, не дивлячись ні на що, нашою метою повинно бути прагнення до кращого як правового, так і суспільного життя !

Список використаних джерел

1. Оніщенко Н. Теоретико-методологічні засади формування та розвитку правової системи: Дис. д-ра юрид. наук: 12.00.01 / Інститут держави і права ім. В.М.Корецького ; НАН України. - К., 2002. – 426 арк.
2. Історія держави і права України: Навч. посіб./ За ред. А.С.Чайковського; М-во освіти і науки України. Ін-т екон., упр. та госп. права. - К.: Юрінком Інтер, 2000. - 383 с.
3. Іванов В. Історія держави і права України : Навчальний посібник/ В'ячеслав Іванов; Міжрегіональна акад. управління персоналом. - К.: МАУП. – 2002. - Ч. 2. - 2003. - 223 с.
4. Іванов В. Історія держави і права України : Навчальний посібник/ В'ячеслав Іванов; Міжрегіональна акад. управління персоналом. - К.: МАУП. – 2002. - Ч. 2. - 2003. - 223 с.
5. Теорія держави і права - Ведерніков Ю.А.
6. Матеріал з вікіпедії – «історія відомих пірамід 90-х років»
7. Порівняльне правознавство (В.Д.Ткаченко, С.П.Погребняк, Д.В.Лук'янов)
8. Погоріло В., Малишко М. Правова система – система законодавства України.//Віче.-1994-серпень.- с.86-89.

Єгіазарян К. О.

Студентка 1-го курсу факультету соціології та права НТУУ»КПШ»

Науковий керівник:

Чепульченко Т.О., кандидат юридичних наук, доцент
НТУУ»КПШ».

ЕВТАНАЗІЯ ТА ЇЇ МІСЦЕ В УКРАЇНІ

Слід почати з того, що ж таке «евтаназія» — це рішення людини «звести рахунки » з життям законним способом, але воно є таким лише в тому випадку випадку якщо людина смертельно хвора, або не є дієздатною, в такому випадку таке рішення приймається найближчими родичами хворого. Найчастіше на евтаназію погоджуються люди, що терплять невимовні страждання, і саме тоді вони вирішують відмовитись від ліків, які забезпечують їхню життєдіяльність. Такі випадки можна спостерігати в країнах, де евтаназія поза законом, тобто не дозволена нормативно-правовими актами. Однією з таких країн є Україна. І це сумно...

Закони України не передбачають такої медичної дії як евтаназія. З одного боку евтаназія просто суперечить Конституції України: за ст. 27 Конституції України „кожна людина має невід’ємне право на життя і ніхто не може бути свавільно позбавлений життя та здоров’я”.

Саме тому в нашій країні такий закон не має місця.

Існують також різні види евтаназії:

а) „вбивство із милосердя” – введення лікарем надмірної дози заспокійливого препарату, яка стає смертельною для пацієнта.

б) „самогубство, асистоване лікарем” – коли лікар, навмисно залишає пацієнту «смертельні таблетки», а він вже сам приймає їх.

в) „безпосередньо активна евтаназія”- коли стороння особа залишає хворому засіб, для позбавлення його життя.

Варто зауважити, що це навіть прийняття евтаназії не зупинить хвороб в нашій країні, а тільки призведе до великої кількості жертв.

Крім того, це призведе до маси інших правопорушень, які негативним чином відобразяться на репутації Держави. Тобто, питання про евтаназію украй складне. Воно вимагає обережного, вдумливого підходу і чітко розробленого законодавчого регулювання.

Але, як ми можемо сказати, евтаназія є «палкою з двох кінців». Тобто, з іншого боку ми не можемо заперечити того, що кожна людина має право як на життя, так і на гідну смерть. Евтаназія полягає саме в гуманному способі це забезпечити. І за допомогою законних засобів допомогти людині померти достойно. Оскільки право на смерть є складовою права на життя, а без урахування цього право на життя перетворюється на обов’язок, так як від нього не можна відмовитись, то очевидно, що воно перетворюється на обов’язок, а не є правом.

Стаття 52 Основ законодавства про охорону здоров’я України передбачає, що медичні працівники зобов’язані надавати допомогу у повному обсязі хворому, який знаходиться у критичному для життя стані. Пункт 2 ст. 52 забороняє пасивну евтаназію, а п. 3 ст. 52 забороняє й активну евтаназію, де зазначається, що медичним працівникам «забороняється здійснення евтаназії — навмисного прискорення смерті або умертвіння невиліковно хворого з метою припинення його страждань».

Заборона евтаназії також передбачена ч. 4 ст. 281 ЦК України, де зазначається, що задоволення прохання фізичної особи про припинення її життя — забороняється.

Тобто з усього вищезазначеного можна зробити висновок, що введення в Україні закону про евтаназію буде мати більше негативних аспектів ніж позитивних. І насамперед, це збільшить кількість вбивств і самогубств.

Всі вищезгадані закони України забороняють навмисне припинення життя, адже це є порушенням права людини на життя.

Але з іншого боку кожен також має право на гідну смерть так само як і на життя.

Тому судячи з протиріч, які виникають в ході дослідження проблеми, можна сказати, що перш ніж приймати такий закон потрібно дослідити ще чимало аспектів даної проблеми, адже по-іншому це питання не буде мати неоднозначний характер, а тобто, завжди будуть ті, хто вважатиме процес евтаназії незаконним і антигуманним.

Сгорова В. С.

доцент ФСП НТУУ «КПІ», к.ю.н., доцент.

ПРАВОСУБ'ЄКТНІСТЬ СУДДІВ СУДІВ ЗАГАЛЬНОЇ ЮРИСДИКЦІЇ

Можливість володіння статусом суддів судів загальної юрисдикції детерміновано конкретним юридичним фактом – встановленням правосуб'єктності судді. Професійна судова діяльність передбачає наявність певного соціального статусу, професійно-освітнього рівня, життєвого досвіду в суб'єкта, що її здійснює. Тому законодавець шляхом закріплення нормативно оформлених вимог встановив спеціальну правосуб'єктність судді, втрата якої є підставою для позбавлення статусу носія судової влади.

Вихідним у визначенні правосуб'єктності суддів судів загальної юрисдикції повинно стати загальнотеоретичне визначення цього поняття.

Правосуб'єктність суддів судів загальної юрисдикції – це здатність особи у встановленому законодавством порядку набувати правового статусу судді суду загальної юрисдикції, тобто виступати носієм суб'єктивних прав та юридичних обов'язків професійного судді.

Правосуб'єктність судді загального суду визначається системою кваліфікаційних вимог до особи кандидата в судді, що встановлюються Законами України “Про судоустрій і статус суддів”[1] та іншими нормативно-правовими актами.

Таким чином, можна визначити правосуб'єктність як своєрідні правовідносини, де однією із сторін виступає індивід, властивостям якого надається юридичне значення, а іншою – держава, яка шляхом закріплення в законодавстві, визнає ці якості юридично значущими. Але такі відносини не є правовідносинами в їх власному розумінні. Правосуб'єктність, що виникає в результаті законодавчого закріплення певних властивостей індивіда, характеризує якість лише однієї сторони.

Слід зазначити, що характерною ознакою правосуб'єктності є бажання, волевиявлення особи обійняти посаду носія судової влади.

Таким чином, правосуб'єктність суддів судів загальної юрисдикції – це цілком реальне правове явище, що має самостійний зміст. Воно зумовлене специфікою конституційно-правового статусу носія судової влади і виражається у визнаній державою за допомогою правових норм відповідності особистості вимогам професійної суддівської діяльності.

Етимологічно поняття “відповідність” є основною формотворною ознакою

компетентності. Термін “компетентність” походить від слова “компетенція” (*competentia*) латинського походження і буквально означає узгодженість частин, домірність, симетрію [2].

На мій погляд, у змісті правосуб’єктності суддів судів загальної юрисдикції можна виділити соціальну, психофізіологічну, професійну, моральну компетентність. При нормативному визначенні дані властивості суб’єкта набувають характеру юридично значущих і складають структуру професійно важливих якостей суддів судів загальної юрисдикції.

Нормативно визначені професійно важливі якості суддів судів загальної юрисдикції стають юридично обов’язковою передумовою для наділення та збереження конституційно-правового статусу.

Професійна суддівська діяльність також передбачає наявність у суб’єкта, який її здійснює, високорозвинених загальних здібностей. Це означає, що при формуванні професійного суддівського корпусу необхідно враховувати індивідуальні, соціальні, психофізіологічні, професійні, моральні якості і здібності особи майбутнього судді. У цьому зв’язку актуалізується питання науково обґрунтованого професійно-психологічного підбору суддівських кадрів.

Таким чином, для досягнення мети дослідження, більш повного з’ясування змісту конституційно-правового статусу суддів судів загальної юрисдикції необхідний ретельний аналіз його професійної діяльності, оскільки саме вона визначає зміст одного із складових елементів цього поняття – правосуб’єктності. З огляду на те, що правосуб’єктність відіграє вирішальну роль при реалізації службових прав, обов’язків та повноважень судді, необхідність проведення такого дослідження набуває особливої актуальності.

Підсумовуючи викладене, зауважу, що правосуб’єктності суддів судів загальної юрисдикції властиві такі характерні ознаки:

1) правосуб’єктність суддів судів загальної юрисдикції є спеціальним видом правосуб’єктності;

2) правосуб’єктність є необхідною умовою для володіння конституційно-правовим статусом суддів судів загальної юрисдикції;

3) сутність правосуб’єктності зводиться до юридичної характеристики особи суддів судів загальної юрисдикції як суб’єкта, який здійснює судову владу в державі;

4) правосуб’єктність є системною якістю, у структурі якої можна виділити соціальну, психофізіологічну, професійну та моральну компетентність;

5) зміст даного явища обумовлюється професійною діяльністю і складає певні професійно важливі якості та здібності судді, що є необхідною умовою успішності здійснення функцій судової влади;

6) і, нарешті, саме правосуб’єктність визначає відповідність конкретного судді займаній посаді, професійній групі загалом:

– відповідність посаді виявляється в компетентності судді при вирішенні поставлених перед ним завдань;

– відповідність професійній групі виражається у відповідності судді груповим цінностям і нормам, професійному авторитетові.

Список використаних джерел

1. Законами України “Про судоустрій і статус суддів”. // Офіційний вісник України. – 2010. - № 55/1. - Ст. 1900.
2. Юридична енциклопедія : в 6 т. / [редкол.: Ю. С. Шемшученко (відп. ред.) та ін.]. – К. : Вид-во “Українська енциклопедія” імені М. П. Бажана, 1998–2004. – Т. 6: Т–Я. – 2004. – 765 с.

Костенко І. В.

к.ю.н, доцент кафедри публічного права ФСП НТУУ «КП».

УКРАЇНА ТА БОЛОНСЬКИЙ ПРОЦЕС: РОДИННІ ЗВ'ЯЗКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ

Болонський процес (започаткований, як це не дивно, у Сорбонні на *Спільній зустрічі міністрів Великобританії, Німеччини, Франції та Італії 25 травня 1998 р.*). [*Саламанка, Конференція європейських вищих навчальних закладів і освітніх організацій, 29-30 березня 2001 р.*].

Основною ідеєю Болонських документів стає конвертованість дипломів про вищу освіту різних рівнів, а також наукових ступенів та учених звань, тезах про навчання протягом усього життя, розуміння студентства як повноправної частини освітянської, й наукової спільноти та сприятиме мобільності як освітянських, так і виробничих і дослідницьких програм. [*Болонья, Спільна заява європейських міністрів освіти, 18-19 червня 1999 р.*]. Передбачається, що це, у свою чергу, має підвищити якість європейської освіти, подолати перешкоди, спричинені державною роз'єднаністю (навчання, працевлаштування, зарахування стажу, відповідна платня, пенсія тощо).

Витоки ідей Болонського процесу вбачаються в системі Середньовічного університету як загальноєвропейського освітнього простору. Єдність віри, церкви та світобачення середньовічної Європи, функціонування латинської мови, загальноєвропейське визнання учених ступенів перетворили Старий Світ на єдину державу школярів та науковців, державу без кордонів – політичних, соціальних, регіональних, національних, мовних, а її мешканців – на космополітів з правом та можливостями вільного пересування по усьому континентові *Paх Latina*. Поява класичної моделі європейської освіти на початку XIX століття перетворила Університет на елітний навчальний заклад, що користувався принципами єдності науки й освіти через академічні свободи та університетську автономію, що найяскравіше відбилося в досвіді американської моделі університету.

Не слід уважати, що Україна досі не мала досвіду університетської освіти в європейському розумінні. Починаючи з XVI ст. українці їздять навчатися за кордон, а іноземні громадяни приїздять в Україну. Із київських професорів за кордоном навчалися Феофан Прокопович, Касіян Сакович, Ігнатій Старушич, Інокентій Гізель, Тарасій Земка, Сильвестр Косов, Петро Могила та багато інших. Училися українці в університетах Падуанському, Лондонському, Лейденському, Геттінгентському. Віденському, Паризькому. Саме з Києво-Могилянською академією, яка заклала основи вищої освіти в нашій країні пов'язаний надзвичайно важливий етап у розвитку освіти, науки, у формуванні світогляду українського народу. З іншого боку, у Києво-Могилянській академії навчалося багато вихідців зі Східної Європи: сербів, болгар, чехів, словаків румунів, росіян, зокрема, Михайло Ломоносов. За її зразком створювалися середні навчальні заклади – колегіуми (колегії) – у Переяславі, Харкові, Чернігові. Були відкриті школи також і на закарпатських землях – *Студіум рутенум* при німецькомовному Львівському університеті, семінарії й колегії в Тернополі, Ужгороді тощо. [Алексієвець Л.М. *Києво-Могилянська академія у суспільному житті України і зарубіжних країн (XVII – XVIII)*. – Збруч, 1999. – 264 с.].

Увесь час свого існування Академія залишалася загальноосвітнім вищим навчальним закладом європейського рівня: ввела вивчення латини, «семи вільних мистецтв», застосувала ту ж організаційну систему та поділ на класи, запозичила західну методику навчання (диспути), широко було розвинуто систему внутрішнього самоврядування учнів. Демократичність поглядів академії також знайшла своє відображення у виборності ректора та інших учителів, до яких висувалися вимоги не тільки високоосвітнього, а й морального рівня.

Але ні про яку незалежну від царя вчену корпорацію не мало бути й мови, так само як і волі наукових дискусій.. І тут спостерігаємо переривання суто західноєвропейської традиції, її деформацію за політичними державницькими мотивами. У вищій університетській освіті зберігалися положення, що йшли всупереч демократичнішій європейській, - абсолютна уніфікація освітніх програм, партійно-державна заангажованість інституту професури повна відсутність університетської автономії, безправність студентства.

Одним з перших університетів який після здобуття Україною незалежності у вересні 2003 року приєднався до співдружності університетів, які підписали “Велику Хартію Університетів” Європи (“Magna Charta Universitatum”) був НТУУ “КПІ”. Університет є одним з ініціаторів та безпосереднім учасником реформування вищої освіти, впровадження ступеневої системи освіти, кредитно-модульної технології організації навчального процесу, створення додатків до дипломів європейського зразка і вирішення інших питань у рамках Болонського процесу.

Дбаючи про входження України в єдиний європейський освітній простір, НТУУ “КПІ” став осередком Державної інформаційної мережі вищих навчальних

закладів і інститутів Національної академії наук URAN, яка є основою до приєднання до Європейської освітньої мережі GEANT. НТУУ “КПІ” є ініціатором створення в Україні Центру суперкомп’ютерних обчислень і даних, який передбачає розвиток інфраструктури для всебічної інформатизації освіти і науки, розроблення елементів штучного інтелекту та інтерактивних технологій.

Отже, приєднання до Болонської конвенції спроможне вивести українську науку та освіту із зatoryжної кризи. Принаймні, орієнтація на європейську модель розвитку освіти та науки здатна відкрити нові перспективи в дослідницьких програмах та наукових темах, зблизить науку та виробництво, підвищить освітню мобільність. Але при цьому не слід забувати, що європейська модель не є догмою, застиглим каноном, а лише певною системою рекомендацій, спрямованих на удосконалення усіх ланок науки та освіти. А вже що з цієї моделі використовувати – справа українців.

Львова О. Л.

канд. юрид. наук, старший наук, співроб.

Ін-ту держ. і права ім. В.М. Корецького НАН України

ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ГЕНДЕРУ В УКРАЇНІ ТА СВІТОВІ РЕАЛІЇ

Одним з проявів принципу рівності є рівність чоловіків і жінок, тобто незалежність рівного підходу від статі, що дістав назву принципу Гендерної рівності. Гендерна рівність - складова загального принципу рівності як принципу демократичної побудови суспільства.

На сьогодні як юридична наука, так і практика орієнтовані на вивчення та впровадження у життя «здорових» гендерних перетворень. Зокрема, проблеми гендерної рівності стали центральним об'єктом наукових досліджень таких вітчизняних вчених, як Н. Болотіна, О. Матвієнко, Т. Мельник, Н. Оніщенко та ін.

У країнах світу відбувається процес наповнення гендерним змістом національного законодавства. Національні конституції гарантують рівність основних прав та свобод для всіх громадян, і більша їх частина прямо констатує забезпечення рівності прав громадян незалежно від їх віку, раси та статі. Майже усі уряди підписали Загальну декларацію прав людини, прийняту ООН у 1948 р., ряд інших міжнародних угод, які беруть під захист жінок та дітей, серед них - Конвенція про ліквідацію всіх форм дискримінації щодо жінок, яка вважається міжнародним біллем щодо прав жінок.

На сучасному етапі про подолання вказаних стереотипів свідчить прийнятий Верховною Радою України Закон України «Про забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків» від 8 вересня 2005 р. (далі - Закон) [6]. Зокрема, ст. 3 Закону визначає основні напрями державної політики щодо забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків, серед яких: недопущення дискримінації за ознакою статі, забезпечення рівної участі жінок та чоловіків у прийнятті суспільно

важливих рішень, формування відповідального материнства і батьківства, виховання і пропаганду серед населення України культури гендерної рівності, поширення просвітницької діяльності у цій сфері та інше. Неабияке значення має закріплене у ст. 4 Закону положення, відповідно до якого чинне законодавство України та проекти нормативно-правових актів підлягають гендерно-правовій експертизі, результатом чого є надання висновку щодо їх відповідності принципу забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків.

Проведення гендерної експертизи у різних галузях права підтверджує появу нової галузі права - гендерного права як комплексного правового інституту, який складається з правових норм, які встановлюють засоби забезпечення рівності прав людини незалежно від статі, а також передбачають межі допустимих відмінностей у правах, незалежно від статі [2, с. 9].

По-різному відбувається процес освоєння гендеру нового часу й відображення його в чинному законодавстві різних галузей права. Навіть Європа не є гендерно однорідною та має певні особливості щодо гендерного втілення в праві північних і південних країн Центральної Європи, країн Балтії, Східної Європи, країн СНД тощо. Та попри всі особливості існує тенденція до зближення гендерних процесів в юридичному їх виразі, а саме формування гендерного компонента в системі законодавства [5, с. 42-43].

Паралельно із зазначеними позитивними процесами у світі поширюється руйнівна тенденція зловживання поняттям гендеру для легалізації особистих, суб'єктивних відхилень, про які далі йтиме мова.

В 2-й половині ХХ ст. використання терміну «гендер» змінилося в сторону визначення сексуальної ідентичності індивіда. Слово «гендер» стало феміністичним терміном. Гендерні феміністки стали відокремлювати стать від гендеру з метою допомогти жінкам залишити місце, відведене їм природою та суспільством. На їх думку, гомосексуальна, гетеросексуальна і бісексуальна орієнтація мають однакове значення і залежать від переваг індивіда [3, с. 495-496].

В якості плацдарму для поширення своїх ідей прибічники нової перспективи обрали IV Всесвітню конференцію ООН щодо становища жінки, яка відбулася у вересні 1995 року в Пекіні. Керівництво конференції оголосило таке формулювання терміну «гендер» - він вказує на відносини між чоловіком і жінкою, що засновані на ролях, які суспільство визначає і присвоює одній та іншій статі».

Прибічники гендерної перспективи стверджують, що «не буває «природних чоловіків» і «природних жінок», немає сукупності характеристик і моделей поведінки, притаманних виключно одній статі» [1, с. 114].

Однак учасники конференції - представники націй, які захищають життя та сімейні цінності, виступили проти таких пропозицій, особливо, коли виявили, що в пекінському документі свавільно виключено з програми слова «дружина», «чоловік», «мати», «батько».

Заначена проблема особливо загострюється з урахуванням того, що для гендерних феміністок існує п'ять статей, а не дві: слід говорити не про чоловіків та жінок, а про «гетеросексуальних жінок, гомосексуальних жінок, гетеросексуальних чоловіків, гомосексуальних чоловіків і бісексуалів» [1, с. 123- 125].

Ця руйнівна тенденція почала справляти свій вплив й на країну.

Так, Урядом М. Азарова 10 лютого 2013 року до Верховної Ради було подано проект закону № 2342 «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо запобігання та протидії дискримінації в Україні», метою якого є, відповідно до пояснювальної записки, «врахування міжнародних стандартів та рекомендацій у сфері захисту прав та свобод людини і громадянина», у даному разі такими стандартами вважаються закріплення певних прав за сексуальними меншинами (14 травня 2013 р. розгляд даного законопроекту було відкладено). Це становить суттєву небезпеку для нинішнього та майбутніх поколінь.

У чому полягає ця небезпека? - ставить питання адвокат С. Гула, надаючи одночасно аргументовані відповіді. По-перше, в Україні на законодавчому рівні пропонується ввести поняття «сексуальна орієнтація» (зміна ст. 2 Кодексу законів про працю). Це може потягнути надання додаткових прав представникам сексменшин (наприклад, усиновлювати дітей), що не лише руйнує сім'ю, а й основи здорової моралі суспільства. По-друге, на законодавчому рівні мають вводитися безпрецедентні поняття, а саме: непряма дискримінація, оголошений намір про дискримінацію, підбурювання до дискримінації, пособництво у дискримінації (ст.ст. 1 і 5 Закону України «Про засади запобігання та протидії дискримінації в Україні»). Це означає, зокрема, якщо хтось захотів би сказати в церкві про те, що гомосексуалізм - гріх, то це буде розцінено не лише як намір про дискримінацію, а й підбурювання цілої спільноти до дискримінації, і в такому разі наставатиме юридична відповідальність, можливо адміністративна чи навіть кримінальна [4].

Ще однією вагомою, на наш погляд, загрозою є запропоновані законопроектом № 2342 зміни до ст. 2 Кодексу законів про працю України, проголошуючи рівність трудових прав усіх громадян України, не залежно від сексуальної орієнтації.

А як ставитимуться батьки традиційних сімей (і самі автори законопроекту), якщо їх дитину навчатиме чи лікуватиме особа тієї ж статі, але з порушеною сексуальною орієнтацією?

При цьому автори проекту закону № 2342 переконані, відповідно до пояснювальної записки, що даний «проект не потребує проведення громадського обговорення». Ймовірно, передбачаючи всенародне обурення зазначеними новелами, вони саме таким чином захистили свої правотворчі ідеї.

Окрім того, у пояснювальній записці значиться, що «запропоновані зміни до Кодексу законів про працю України безпосередньо впливають із Конституції України». Виникає питання - чи уважно знайомилися автори законопроекту з Преамбулою Конституції України 1996 р.?

А там проголошено, що Верховна Рада України від імені Українського народу приймає цю Конституцію, «виражаючи суверенну волю народу, спираючись на багатовікову історію українського державотворення, усвідомлюючи відповідальність перед Богом, власною совістю, попередніми, нинішнім та прийдешніми поколіннями».

Невже гомосексуалізм - це наша багатовікова історія, прояв нашої совісті і наша турбота про майбутні покоління?! Історія свідчить, що це явище ніколи не вважалося нормальним та здоровим для будь-якого суспільства і суперечить природному праву і, відповідно, принципу верховенства права, який нині має панувати в Україні.

Список використаних джерел:

1. Альзамора Реворедо О. Тендерная идеология: опасности и цели // Лексикон Дискуссионные темы и неоднозначные термины в сфере семьи, жизни и этики. - М. Изд-во Францисканцев, 2009. - С. 113-128.
2. Болотіна Н.Б. Соціальне законодавство України: Тендерна експертиза. - К.: Логос, 2001.-82 с.
3. Вольмер де Коль Б. Новые определения тендера // Лексикон. - С. 495-510.
4. Гула С. Пять главных опасностей новой гомосексуальной инициативы правительства: законопроект 2342 // Электронный ресурс: Закон онлайн. - Режим доступа: <http://www.zakon-online.com.ua/prava-cheloveka/pyat-glavnyh-opasnostey-novoy-gomoseksualnoy-iniciativy-pravitelstva-zakonoproekt-2342.html>.
5. Мельник Т.М. Міжнародний досвід тендерних перетворень. - К.: Логос, 2004. - 320 с.
6. Офіційний вісник України: Щотижневий збірник актів законодавства. - № 40. - 2005. - С. 48-55.

Маркелов І. В.

студент ФСП, НТУУ «КПІ»

Науковий керівник: Чепульченко Т. О.,

к.ю.н., доц., ФСП НТУУ «КПІ»

СВОБОДА И ОТВЕТСТВЕННОСТЬ

"Большинство людей в действительности не хотят свободы, потому что она предполагает ответственность, а ответственность большинство людей страшит" (с) Зигмунд Фрейд

Свобода и ответственность всегда шли плечом к плечу. Это две стороны одного целого - сознательной человеческой деятельности. Лишь в синтезе прав и обязанностей индивидум способен реализовать своё право на свободу, при этом, не посягая на права других участников правоотношений. Именно поэтому, мы считаем, что понятия "Свобода" и "Ответственность" неразрывно связаны понятием "Право".

Но сперва, стоит определить, что входит в объем этих понятий.

Свобода - идея, отражающая такое отношение субъекта к своим действиям, при котором он является их определяющей причиной и они непосредственно не обусловлены природными, социальными, межличностно-коммуникативными и индивидуально-родовыми факторами.

В праве, свобода - это закрепленная в конституции или ином законодательном акте возможность определённого поведения человека (например, свобода слова, свобода вероисповедания и т. д.)

Другими словами, с точки зрения права, мы не можем трактовать понятие "свобода" как "Возможность совершать поступки исходя исключительно из собственных интересов". Ответственность является регулятором в среде прав человека на свободу.

Потому, стоит заметить что существует несколько взглядов на реализацию свободы - "Свобода Для" и "Свобода От".

Свобода От, подразумевает возможность действовать исходя из собственных решений, без учёта влияния факторов извне. Такой тип свободы не затрагивает понятие Ответственность вовсе. Не смотря на весьма спорную идею концепцию, приверженцем такой точки зрения являлся Лев Николаевич Толстой. Он один из немногих считал, что Право - есть ничто иное как насилием над личностью.

Свобода Для - явление контрарное предыдущему. В основе его идеологии лежит осознания взаимосвязи между нашим возможностями и их обязательными последствиями, без учёта которых понятие Свобода в данном случае теряет смысл. Именно Свобода Для - наиболее тесно связано с Правовой свободой личности. Потому стоит выяснить суть понятия Ответственность.

Ответственность - субъективная обязанность отвечать за поступки и действия, а также их последствия.

"Свобода бывает там, где господствует закон, а не произвол". Георг Вильгельм Фридрих Гегель.

Закон и Право выступают гарантом существования свободы людей. Обязанность отвечать за поступки устанавливает границы и нормы использования свободы индивидуумом для достижения его конкретных целей, а уже в свою очередь, закон накладывает определённую и прописанную ответственность за свои действия перед другими участниками правоотношений. Другими словами Закон - истинная форма существования прав и свобод человека, а средство государственного принуждения - её механизм.

В некоем смысле, философией, которая противопоставляет себя любым проявлением власти и принудительного закона, возможно считать Анархизм.

Анархизм, как многогранное явление представляет из себя весьма сложную систему, и потому было бы глупо утверждать наверняка, однако следуя самой распространённой концепции, можно сделать вывод, что основными принципами

анархизма являются:

- 1)Отсутствие власти
- 2)Свобода от принуждения
- 3)Свобода ассоциаций
- 4)Взаимопомощь
- 5)Разнообразие
- 6)Равенство
- 7)Братство

Суть проблемы лежит не в самом Анархизме как направлении философии, а в способе его трактации. Первые анархические идеи восходят к древнегреческим и древнекитайским философским школам (хотя ростки протоанархизма находят в разных странах мира, в том числе в Египте и др.) Современный же анархизм возник из светского, равно как и религиозного направлений мысли эпохи Просвещения. Немудрено, что пройдя такой длинный путь до наших дней, философия анархизма подверглась ряду искажений в реализации. Наиболее деформированной она пришла в молодые страны, и Украина не стала исключением. В итоге, в большинстве случаев, вся суть подобного анархизма проявляется в Свободе От, суть которой была упомянута выше.

Как итог, мы считаем, что истинная свобода, проявляется лишь в понимании Свободы Для, и способна существовать исключительно в неотъемлемой связи с правом и государством. Все другие попытки трактовать понятие свободы, могут привести лишь к потере основной концепции свободы, на наш взгляд - Наша свобода начинается с наших прав, а заканчивается правами других.

Медведева А. И.

студентка 2 курса, ФГБОУ ВПО «Тамбовский государственный университет имени Г.Р. Державина»

Научный руководитель: Белянская О.В., к.ю.н., доцент

КОНСТИТУЦИОННЫЕ ОГРАНИЧЕНИЯ ПРАВ ИНОСТРАННЫХ ЛИЦ: РОССИЙСКИЙ И УКРАИНСКИЙ ОПЫТ

Страны постсоветского пространства утвердили идеи правового равенства, а также защиты и реализации прав и свобод человека в качестве приоритетного направления внешней и внутренней политики. В соответствии со ст. 2 Конституции РФ 1993 года, «Человек, его права и свободы являются высшей ценностью. Признание, соблюдение и защита прав и свобод человека и гражданина - обязанность государства». В свою очередь ст. 3 Конституции Украины 1996 года закрепляет: «Человек, его жизнь и здоровье, честь и достоинство, неприкосновенность и безопасность признаются в Украине наивысшей социальной ценностью. Права и свободы человека и их гарантии определяют содержание и направленность деятельности государства. Государство отвечает перед человеком за

свою деятельность. Утверждение и обеспечение прав и свобод человека является главной обязанностью государства».

При первичном анализе обозначенных нормативно-правовых актов, можно предположить, что все лица, подпадающие под юрисдикцию Основных законов, обладают равными правами. При этом законодатель стремится тщательно их классифицировать, что, на наш взгляд, не имело бы необходимости в условиях всеобъемлющего равенства в правовом смысле. Данная градация четко прослеживается при более тщательном изучении норм российской и украинской конституций, оперирующих понятиями «человек» и «гражданин».

Часть 3 ст. 62 Конституции РФ наделяет иностранных граждан равными правами со всеми гражданами РФ, в частности закреплено: «Иностранные граждане и лица без гражданства пользуются в РФ правами и несут обязанности наравне с гражданами РФ, кроме случаев, установленных федеральным законом или международным договором РФ». Однако более детальное рассмотрение текста российского Основного закона России позволяет сделать вывод о существенных изъятиях из правового статуса иностранного лица уже на конституционном уровне, а значит выявить коллизионную составляющую акта. Преимущественно такие ограничения правосубъектности распространяются на политическую сферу, что вызвано стремлением законодателя не допустить влияние иностранного элемента на политический курс государства. В частности, неграждане лишены: права собираться мирно без оружия, проводить собрания, митинги, демонстрации, шествия и пикетирования (ст. 31); права на участие в управлении делами государства как непосредственно, так и через своих представителей (ч.1 ст. 32); активного и пассивного избирательного права (ч.2 ст. 32). Не допускаются иностранные граждане также к государственной службе и отправлению правосудия (ч. 4, 5 ст. 32). Помимо этого, законодатель не оговаривает возможности обращаться лично, а также направлять индивидуальные и коллективные обращения в государственные органы и органы местного самоуправления для кого-либо кроме граждан России.

Анализируя текст Конституции РФ, отметим, что ограничению подлежат и некоторые социально-экономические права. Ст. 36 закрепляет право частной собственности на землю за гражданами и их объединениями, тем самым, исключая иностранцев из числа собственников. Социальная политика государства, направленная на поддержание благосостояния своих граждан, предоставляет им исключительную возможность бесплатного получения или получения за приемлемую цену жилья из государственного или муниципального фондов, не предусматривая подобной гарантии для иностранцев (ст. 40).

Действующая Конституция Украины (ст. 26), на наш взгляд, подходит более юридически корректно к вопросу определения правового статуса иностранного лица: «Иностранцы и лица без гражданства, находящиеся на территории Украины на законных основаниях, пользуются теми же правами и свободами, а также несут

те же обязанности, как и граждане Украины, - за исключениями, установленными Конституцией, законами и или международными договорами Украины». То есть, в отличие от российского аналога, украинский закон закрепляет возможность ограничений прав иностранных лиц уже на конституционном уровне, что в дальнейшем и происходит.

Основные изъятия из статуса иностранных лиц в Конституции Украины традиционно касаются политических прав. Неграждане фактически лишены права знакомиться в органах государственной власти и органах местного самоуправления со сведениями о себе (ст. 32). Лишены иностранные лица и права в любой момент беспрепятственно въехать на территорию Украины (ст. 34). Помимо прочего, ограничены иностранцы и в правах касающихся свободы участия в объединениях, политических партиях, профсоюзах и общественных организациях (ст. 36), управлении государственными делами (ст. 38). Лишены иностранцы активного и пассивного избирательного права. Закрепляется и ряд иных ограничений прав и свобод.

Пользование государственной и муниципальной недвижимостью (ст. 41), защита от незаконного увольнения (ст. 44), социальная защита (ст. 46), бесплатное образование (ст. 53), свобода литературного, художественного, научного и технического творчества (ст. 54) – вот далеко не полный перечень прав, лежащих вне пределов политической сферы, пользование которыми является монопольным правом граждан Украины.

Исходя из вышесказанного, отметим, что ни один из рассмотренных нормативно-правовых актов не закрепляет прямого ограничения прав и свобод иностранных лиц. Тем не менее, Конституции Украины и России косвенно устанавливают те или иные ограничения правосубъектности иностранных граждан, оперируя терминами «человек» и «гражданин».

Мороховська Н. С.

к.ф.н., доцент ФСП НТУУ «КПІ»

ПРО ДЕЯКІ ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ПРАВА В СУЧАСНУ ЕПОХУ

Початок третього тисячоліття, хід розвитку суспільного життя привели нас до подій, які за своєю сутністю вимагають від нас більш уважного ставлення до права і, не виключено, ґрунтовного перегляду уявлень про нього. Вимагають того, щоб ми, долаючи відомі ідеологічні упередження, штампи і догми, намагались побачити в цьому інституті нові, ще невідомі нам його грані – судячи з усього, істотні для долі людського суспільства.

XX століття увійшло в історію не тільки вражаючим злетом людського духу й інтелекту, проникненням в таємниці природи, небаченими науково-технічними звершеннями, але й одночасно чимось абсолютно протилежним – *вибухом насильства і свавілля*. Дві нищівні світові війни. Криваві фашистські і комуністичні

тоталітарні режими. Нещадні регіональні конфлікти, етнічні і конфесійні сутички. Оргії тероризму. Безпричинні акти вандалізму і розправ. Причини такого безумства воістину незбагненні!

Видається принципово важливим позначити центральний пункт у розумінні існуючого стану справ і перспектив вирішення виникаючих тут проблем. Цим центральним пунктом є те, що зараз, на початку нового тисячоліття *насилля відкрито протистоїть праву*, яке за логікою Історії повинне зайняти провідне місце в житті людей. Причому – протистоїть не просто як своєму одвічному ворогу, антагоністу, але й як ворогу *смертельному*, тій *вирішальній*, а іноді і *єдиній силі*, яка *за самою своєю природою здатна подолати* насилля.

Таке значення права, його висока місія в подоланні насильства, боротьби з ним підмічені наукою вже давно. З найбільшою виразністю думки з цього приводу висловлені чудовим мислителем, філософом, що обґрунтував найважливіші цінності сучасної епохи, - Іммануїлом Кантом.

Необхідність права, за Кантом, витікає не тільки із потреби визначити межі свободи, але й з необхідності протистояти насильству як страшному злу: «Насильство, якому піддається народ з усіх боків і біди, які витікають із нього, змушують його в кінці кінців прийти до рішення підкоритися тому примусу, якому сам розум приписує йому як засіб, а саме підкоритися публічним законам й перейти до *державно-громадянського устрою...*»[1, с.343].

Більш виразною є думка Канта про засіб, здатний протистояти нездоланній, здається, кульмінації насильства - війні. Він пише: «Проти цього (війни) немає ніякого засобу, крім міжнародного права, заснованого на публічних законах, що спираються на силу, яким повинна підкорятися кожна держава»[1, с.349]. Зазначимо, що Кант у наведеному положенні говорить не про міжнародне право як про своєрідну область правових феноменів, а про право в цілому як явище цивілізації, і в цьому сенсі – про те, що значною мірою характерно для внутрішньодержавного права – права, «заснованого на публічних законах, що спираються на силу».

Знаменним є те, що вказані антиподи права (і насильство як таке, і війна) вимагають розгортання інститутів, характерних для суспільства, що базується на правових началах, - перш за все правосуддя, судової системи. Весь сенс права якраз і полягає в тому, щоб реалізувати призначення цивілізації – забезпечити самоцінність життя людини, свободу людей і виключити із життя людей хаос свавілля, насильство, а в сучасних умовах – «право сили».

Думки Канта в наш час знаходять підтвердження в сучасних наукових розробках, присвячених природі права, його сенсу, призначенню в житті людей. Право в сучасному його розумінні – це той даний Історією і, якщо завгодно Богом, інститут, який призначений для реалізації в масштабах всього суспільства і всього людського співтовариства завдань, що стосуються самих основ існування і розвитку

суспільства. А саме – забезпечити на твердій, суворо визначеній, гарантованій основі вирішення життєвих ситуацій, конфліктів; і при тому – неодмінно так, щоб виключити при такому рішенні свавілля, перш за все свавілля, спрямоване проти самої людини, її життя і свободи. В цьому сенсі право являє собою також і інститут, під егідою якого необхідні дії влади по припиненню насильства, в тому числі війни й тероризму, не обертаються явищами такого ж порядку, тепер вже з боку влади, бо тільки в праві й через право примусові акції можуть бути «прийняті» цивілізацією, стати правовим примусом. До того ж – право у вищих своїх значеннях (таких, як право людини) покликане створювати основу для дії вищих духовних сил – антиподів насильству на рівні духовного життя суспільства і людини, віри, основоположних моральних критеріїв поведінки людей.

Сьогодні перед нами розгортається не що інше, як глибока *драма права*. З одного боку, чудова правова основа – право, що досягло високого, вражаючого своєю гуманістичною значимістю рубежу – право людини як об’єктивна реальність, з піднесенням цього права людини на «наддержавний» рівень, коли стверджується ідея універсальної юрисдикції – можливість дієвого правового захисту при порушенні прав людини незалежно від державних кордонів.

І в той же час – тривожний «інший бік» даної ситуації. Це – можливість довільного, в тому числі з опорою на збройне насильство, використання передових юридичних форм. І звідси – можливість серйозних негативних наслідків в тих випадках, коли нібито обґрунтовано, знову «незалежно від державних кордонів» застосовуються жорсткі насильницькі заходи з благою метою – належним чином відреагувати на порушення прав і свобод людини, на факти геноциду, злочини проти людства.

Останні події на українському Майдані засвідчили гостру необхідність забезпечення праву центрального положення у всьому комплексі інститутів і засобів соціальної регуляції. Перш за все – у сфері примусу, особливо - державного, який в громадянському суспільстві в умовах демократичного режиму повинен виступати виключно у вигляді *правового примусу*, з усіма притаманними йому характеристиками – відповідальністю за персональну вину на єдиних для всіх суб’єктів юридичних підставах, що реалізується тільки з дотриманням суворих процесуальних процедур, і т.д.

Список використаних джерел

1. Кант И. Сочинения на немецком и русском языках. Т.1. М., 1994.

Невмивака Ю. А.

Студентка 1 к. ФСПНТУУ «КПШ»

Науковий керівник:

Чепульченко Т. О. к. ю. н., доц.,

завідувач кафедри публічного права.

ПРАВОВІДНОСИНИ ЯК РІЗНОВИД СУСПІЛЬНИХ ВІДНОСИН

Людина в процесі свого життя і діяльності вступає у численні відносини між людьми. Наприклад, економічні, культурні, моральні, політичні та ін. Правовідносини тісно пов'язані з правом. Адже правовідносини - це врегульовані правом вольові суспільні відносини, сторони, яких несуть суб'єктивні права та юридичні обов'язки. Відносини, які регулюються, не можуть втрачати свого змісту, вони лише видозмінюються, корегуються, здобуваючи нових якостей.

На державу покладено завдання лише прискорювати розвиток відповідних відносин за допомогою законів, враховуючи тенденції, і, навпаки, стримувати так звані «застарілі» процеси та зв'язки.

Право — це особливий державний стабілізатор суспільних відносин. Своєю регулятивною силою право надає відносинам правового характеру, правової форми, в результаті чого вони стають правовими. В Україні ринкові відносини формуються не тому, що раніше були запроваджені, а тому, що вони проявляються у нашому, реальному, сучасному житті.

Деякі правовідносини бувають лише правові, тобто їх існування в іншій якості абсолютно не можливе. Наприклад, такі правовідносини як, кримінальні, процесуальні, адміністративні, тощо. Право в державі регулює лише найбільш значущі відносини, що мають важливе значення для інтересів самої держави, та для нормального життя людей.

Отже, всі суспільні відносини поділяться на дві групи. Такі відносини, які урегульовані правом. Наприклад, право власності, соціально-економічного устрою, трудові, майнові, шлюбно-сімейні відносини тощо. І такі, які або не регулюються правом взагалі. Це наприклад, сфери моралі, звичаїв, традицій, або ті, що регулюються частково (наприклад, сімейні, суто особисті стосунки, між батьками і дітьми, що знаходяться поза правом).

Проте межі дії права не можуть бути визначеними назавжди. Адже умови можуть змінюватись, і іноді, те, що регламентувалося законом, у певний період перестає бути його об'єктом.

Серед специфіки таких правовідносин можна назвати такі:

По-перше, правовідносини - це особливий, врегульований правом різновид суспільних відносин. Такі урегульовані нормами права політичні, економічні та інші суспільні відносини не втрачають, а ні свій природній характер, а ні свої якості та особливості. Ці правовідносини набувають лише нову видову форму - так звану, форму правовідносин.

По-друге, правові відносини формуються за рахунок правових норм, на яких зосереджена державна воля.

По-третє, правовідносини являють собою такий вид суспільних відносин, який складається в результаті свідомих дій їх учасників.

По-четверте, правовідносини являють собою чисельні і різноманітні зв'язки їх учасників, що здійснюються за допомогою обов'язків, покладених на них.

По-п'яте, реалізація правовідносин гарантується можливістю державного примусу. Однак, при порушенні правових приписів державний примус при цьому не виключається.

Отже, правовідносини - це суспільні відносини, врегульовані правом, де право є лише регулятором суспільних відносин. Особливою, додатковою якістю правовідносин є те, що ці відносини охороняються державою.

Ми вважаємо, що спочатку виникають суспільні відносини, а потім, як наслідок, норма права. Але є і такі правовідносини, що виникають тільки як правові й в іншій якості існувати не можуть. Саме подібні правовідносини за формою і змістом, "у чистому виді", являють собою дійсно самостійний вид і тип суспільних відносин.

Список використаної літератури

1. Ткач А.Н. Юридические процедуры – от теории к практике // Юрист. – 2002. – № 1. – С. 5 – 9.
2. Рабінович П.М. Основи загальної теорії права і держави: Навч. посібник. Вид. 5-е, зі змінами – Тернопіль: ЛІЛЕЯ, 2002. – 189с.
3. Нікітін А.В. Теорії держави і права: Навч. посібник – Київ: «Україна», 2006. – 118-129 с.
4. Мушинский В.О. Правовое государство и правоотношение // Советское государство и право. – 1990. – №2. – С.21-27
5. Протасов В. Н. Категория «Объект правоотношений» // Советское государство и право. – 1988. – №1. – С.128-134.

Пряміцин В. Ю.

ФСП, НТУУ «КПІ»

Науковий керівник:

Чепульченко Т. О., к.ю.н., доцент

ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЯКОСТІ ВИЩОЇ ЮРИДИЧНОЇ ОСВІТИ В УКРАЇНІ

Проблема якості юридичної освіти в сучасний період стає все більш актуальною в силу наступних причин:

великі перетворення в соціально-економічній та правовій сферах, що вимагають від системи юридичної освіти ефективних реакцій на виклики часу;

безпрецедентне збільшення кількості юридичних вузів і факультетів на шкоду якості професійної підготовки юристів;

зниження загальнокультурного рівня абітурієнтів, що спостерігається з року в рік та потребує суттєвої перебудови змісту і методів вищої юридичної освіти;

дефіцит юристів, здатних ефективно працювати у швидко мінливих умовах ринкової економіки при кількісній надмірності традиційно навчених фахівців, підготовлених за старими «освітніми лекалами»;

диверсифікація юридичної освіти (бакалаврат, магістратура, аспірантура, докторантура) і виникле в зв'язку з цим завдання забезпечення відповідної якості на кожному з цих рівнів;

недостатній рівень професійно-педагогічної компетентності професорсько-викладацького складу багатьох юридичних вузів;

нестійкий попит на юристів з боку державного і недержавного секторів економіки і посилення конкуренції на ринку праці випускників юридичних вузів, кількість яких не заповнює дефіцит якості;

погіршення умов фінансування юридичних вузів, яке робить проблему їх виживання в ситуації, що склалася надзвичайно гострою і ставить її у пряму залежність від якості освіти.

Саме якість вищої освіти, і в першу чергу юридичної, дедалі більше визначає рівень розвитку держав, стає стратегічною галуззю, яка забезпечує їх національну безпеку і науково-економічний потенціал. Оскільки якість завжди визначається як відповідність чому-небудь, то більш доцільно усувати дефекти і помилки як невідповідності елементів системи, а не боротися з їх наслідками.

Формування загальних підходів до забезпечення та оцінки якості вищої, в тому числі юридичної, освіти визначається двома основними складовими: якістю освітніх стандартів і створенням систем незалежної оцінки якості підготовлюваних фахівців. Найбільш загальним критерієм якості вищої професійної освіти і вузівських наукових досліджень є та користь, яку вони, в кінцевому рахунку, приносять державі, суспільству і особистості.

Якість юридичної освіти відноситься до категорій соціальної якості і розуміється нами як адекватність (відповідність) системи юридичної освіти актуальним потребам соціуму і потребам особистості, яка отримує освіту. Результуюча якість в інтегральній формі відбивається в певному рівні професійної компетентності юриста, тобто професійних знань, умінь і навичок, інтелектуального, морального і фізичного розвитку, якого досягають випускники ВНЗ у відповідності з освітніми цілями. Показниками високої якості юридичної освіти є професійне критичне мислення, здатність і готовність випускників ВНЗ самостійно формулювати і вирішувати професійно значущі завдання, бути конкурентоспроможним на внутрішньому та міжнародному ринках праці.

Конкурентоспроможність юриста визначається як рівень загальної культури особистості, що охоплює мислення, емоційно-вольові прояви, способи професійної діяльності та поведінки, цінності та ціннісні орієнтації, знання, досвід, традиції, норми і професійно-особистісні властивості. Якщо поняття якості юридичної освіти трактувати як ступінь задоволення змістом і результатами освітньої діяльності потреб соціуму і потреб особистості, то управління якістю освіти можна визначити як вид управлінської діяльності з досягнення та підтримання оптимальних показників якості функціонування окремих елементів і всієї системи юридичної освіти в цілому.

У процесі модернізації юридичної освіти з метою поліпшення його якості необхідно вирішувати безліч найважчих питань: що має становити зміст юридичної освіти? Як викладати навчальний матеріал і як він повинен засвоюватися студентами? Як управляти якістю освіти та здійснювати оцінку його ефективності? Хто повинен мати доступ до вищої юридичної освіти і як здійснювати відбір до юридичних ВНЗ? Яким чином фінансувати юридичні ВНЗ? У пошуках відповідей на ці питання слід завжди пам'ятати про традиційну духовну та культурологічну місію ВНЗ, що полягає в їх функціонуванні в якості наукових і інтелектуальних центрів розвитку будь-якого суспільства, де відбувається становлення демократичної професійно і соціально зрілої особистості юриста, покликаної викоринювати правовий нігілізм у суспільстві через затвердження і поширення правової культури.

На основі аналізу вимог і запитів до вищої юридичної освіти ми приходимо до досить тривіальним висновків:

існує запит на юристів з різними рівнями кваліфікації, «універсалів» і «вузьких фахівців» ;

можливий спосіб вирішення конфліктів між різними запитами - підвищення варіативності в сфері юридичної освіти ;

до базових знань, навичок і професійних якостей юристів відносяться знання системи джерел права і співвідношення її окремих елементів, знання фундаментальних положень основних галузей права, юридичне мислення, навик юридичного письма, професійна етика юриста в її практичних аспектах.

Для успішного формування стандартних компетенцій майбутніх юристів у вузах необхідно мати:

а) професійно компетентних викладачів, які добре володіють не тільки своїм предметом, а й ефективними методами навчання і виховання, включаючи сучасні освітні інформаційно-комунікаційні технології (ІКТ),

б) мотивованих на навчання студентів, здатних і готових освоїти пропоновані освітні програми;

в) адекватні формованим компетенціям структуровані навчальні матеріали, в тому числі контрольнo-вимірyвальні;

г) необхідну і достатню для формування зазначених стандартних компетенцій кількість навчальних годин на аудиторну і самостійну роботу студентів.

На закінчення відзначимо основні чинники підвищення якості та ефективності юридичної освіти: оптимальне поєднання науково обґрунтованого змісту, методично розробленого процесу передачі і засвоєння науково-правових знань, формування професійних і загальнокультурних компетенцій, і його результату у вигляді умінь систематично поповнювати знання, користуватися ними в інноваційному, гуманістично орієнтованому режимі, а також у вигляді прогностичного способу моделювання професійної діяльності, соціальної та професійної адаптивності випускників ВНЗ; успіх управління системою юридичної освіти заснований на самому процесі управління, а не на амбіціях окремих людей, що здійснюють його; адміністрація, висококваліфікований професорсько-викладацький склад та студентський контингент повинні розглядати свій ВНЗ як успішну корпорацію, члени якої приносять користь один одному і суспільству; відкритий діалог повинен стати основоположним елементом системи юридичної освіти; Вчена Рада ВНЗ здійснює досить щільний контроль за виконанням навчального плану, займається бюджетною та внутрішньою політикою і являє собою головну інстанцію для вирішення питань, пов'язаних з якістю навчання і виховання студентів; розширення мережі профільних класів середніх загальноосвітніх шкіл, юридичних ліцеїв і коледжів сприяє якісному відбору абітурієнтів до юридичних ВНЗ як на основі результатів ЗНО, так і дипломів переможців спеціальних наукових олімпіад школярів; оцінка якості освіти в юридичних ВНЗ здійснюється не тільки в рамках загальнодержавної системи акредитації, а й за допомогою громадських організацій, наприклад, Асоціації правників України.

Савойська С. В.

к. і. н., доцент КНУБіА

***ДО ПИТАННЯ ПРО ПОДВІЙНУ ПОЛІТИКУ МОВНОГО
ЗАКОНОДАВСТВА В УКРАЇНІ: СУЧАСНІ ПРОБЛЕМИ І ПРОГНОЗ НА
МАЙБУТНЄ***

Подвійна мовна політика має місце в законодавчій галузі. Коли Українська держава стала незалежною, від її мовного законодавства залежали подальша доля мов національних меншин та української мови. Розв'язувати мовне питання, починаючи з середини 90-х рр. минулого століття, влада почала поступово гальмувати. Більше того, вона стала застосовувати подвійну політику, яка призвела до непорозуміння, напруження і протистоянь на мовно-політичному ґрунті. Наше завдання полягає в тому, аби показати, до чого може призвести подвійна політика у галузі мовного законодавства, і як необхідно діяти, аби змінити ситуацію на краще.

Окремі аспекти цієї проблеми досліджували А. Кіссе, І. Кресіна, Л. Лук'яненко, Л. Масенко, Л. Нагорна, М. Остапенко, В. Роговий, Л. Шаян та ін. Вчені з'ясували, що основи подвійної мовної політики були закладені ще під час ухвалення закону "Про мови в Українській РСР", який "діяв" до 2012 року. Цей закон не міг ефективно виконувати свою функцію в нових умовах. Українська незалежна держава потребувала нового мовного закону, який би міг захистити у першу чергу ті мови в Україні, які знаходяться на межі зникнення, та українську мову, яку необхідно відроджувати. У застарілому законі "Про мови в Українській РСР" не передбачено, як вважає А. Кіссе, необхідності здійснення такої політики, яка б захищала ті мови, які зникають, а жодного іншого документа, який спеціально регулював мовні відносини в Україні, не існує[1, с. 118].

Закон підняв статус української мови до рівня офіційної, завдяки якому українська мова вперше в історії України стала державною мовою, яка стала активно застосовуватися в усіх сферах і галузях суспільно-політичного життя країни. Варто зазначити, що етронім офіційна / державна мова є синонімами і абсолютно тотожними поняттями. Термін офіційна мова має в Україні спекулятивне подвійне тлумачення і застосовується проросійськими політичними силами до російської мови лише з однією метою, аби підняти її статус до рівня державної або регіональної. Вони намагаються запевнити українських громадян, що поняття "офіційна мова" і "державна мова" не одне і те саме. Подвійна політика вищезазначених політичних сил дала можливість спекулювати мовною проблемою під час виборів, відкривати російськомовні навчальні заклади, а на Півдні і Сході країни закривати україномовні, переводячи їх у статус двомовних або одномовних з російською мовою навчання[4, с. 282-318].

Подвійна політика проводиться і в мас-медіа, де одні телеканали, телепрограми, газети і журнали відкривають, інші, які не підтримують дії провладних політиків, закривають. На цьому ґрунті з'явилося щонайменше дві точки зору: одна з них підтримує дії провладних політиків, інша захищає інтереси опозиції. Це вилилося в інформаційну війну, де з'явилися "свої" і "чужі", коли одних захищають, інших карають. Тобто, мас-медіа, на думку Л. Шаян, замість того, щоб служити людям, перетворюється на фактор, який ними маніпулює[5, с. 143].

Подвійна мовна політика застосовується і в релігійних інституціях, де одні церкви виголошують проповіді українською мовою, і таким чином поширюють звичаї і традиції українського народу, інші, що належать до Московського Патріархату, – старослов'янською або російською. Одні з них підтримують діяльність опозиційних політиків, інші – провладних політичних сил. Зауважимо, що в основі подвійної політики, якої б сфери чи галузі вона не стосувалася, знаходиться мовна проблема, яка продовжує радикалізувати і розколювати українську полікультурну спільноту. Є й інша точка зору: активізація лівого і правого радикалізму пояснюється, як вважає М. Остапенко, великою поляризацією

соціуму, збільшенням прірви між багатством і бідністю, що створює загрозу національній безпеці й основам цивілізованого співжиття в країні[3, с. 275].

Подвійну мовну політику як проблему поглибив закон “Про ратифікацію Європейської хартії регіональних мов або мов меншин”, яка захищає далеко не всі ті мови і культури, які знаходяться на межі зникнення, а лише деякі. Її подвійна політика спрямована на захист російської мови як такої, яку, як вважають проросійські політичні сили, в Україні забороняють. Саме це і мало трагічні наслідки для подальшої долі поширення української мови та мов національних меншин на Півдні і Сході країни, де місцеві органи влади, опираючись на цей закон, запроваджували російську мову спочатку як офіційну, потім – як регіональну. Подвійна політика Хартії поширювалась на всі сфери і галузі суспільно-політичного життя країни, а також на держслужбовців, політиків та депутатів Верховної Ради, які відмовлялися з виголошувати промови українською мовою, у той же час демонструючи україномовний суржик або російську мову під вигуки опозиції – “ганьба”. Чому таке велике значення надають українській мові окремі опозиціонери? Бо мова – це, на думку Л. Лук’яненка, стрижень, який не просто супроводжував рух поколінь з сивої давнини, а й допомагав розуміти одне одного, давав виразну форму сприйняттю й оцінці зовнішнього світу і внутрішнього стану людини, забезпечував її духовне життя і розвиток[2, с. 265].

На основі Хартії було ухвалено новий закон ”Про засади державної мовної політики”, який втілює всі задуми і побажання проросійських політичних сил, які доклали немало зусиль, аби російська мова набула вищого статусу в Україні. Новий мовний закон поглибив протистояння в країні по лінії Південь і Схід, з одного боку, Центр і Захід, з іншого. Про це свідчать як соціологічні опитування, так і факти щодо ратифікації цього закону місцевими органами влади на місцях. Як видно, жодна українська влада за всі роки незалежності нічого, по суті, не зробила для того, аби розв’язати мовну проблему. Як розв’язати цю проблему, яка є причиною тієї ситуації, яку маємо наразі в Україні? У зв’язку з цим необхідно насамперед любити не посади і статки, а український народ, який підкаже, які закони необхідно ухвалювати, і без політики і політиків з’ясує, скільки україномовних і російськомовних телеканалів, навчальних закладів, газет, журналів, книг тощо має бути в Україні.

Література

1. Кіссе А. Етнічний конфлікт: теорія і практика управління. Політологічний аналіз: Монографія. – К.: Логос, 2006. – 380 с.
2. Лук’яненко Л. Національна ідея і національна воля / Л. Лук’яненко. – К.: МАУП, 2003. – 296 с.
3. Остапенко М. Політичний плюралізм: нестабільність демократії та пошуки соціальної рівноваги: монографія / М. А. Остапенко; Нац. пед. ун. – т імені М. П. Драгоманова. – К.: Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2013. – 350 с.

4. Савойська С. Мовно-комунікативна політика як специфічна область державної політики в поліетнічному соціумі: теоретико-історіологічний аналіз: Монографія / С. В. Савойська – К.: Вид. центр “Просвіта”, 2013. – 424 с.

5. Шаян Л. PRo Суспільні комунікації. – К.: ТОВ “Група компаній “Динаміка”, 2008. – 180 с.

Сокіл О. В.

НТУУ «КПІ» ФСП 4 курс

к.ю.н., доцент Чепульченко Тетяна Олексіївна

ШЛЮБ ДЛЯ ВСІХ: ЗА І ПРОТИ

Закон про одностатеві шлюби вперше був прийнятий у Нідерландах, де раніше такі стосунки називали «зареєстроване партнерство». Слідом за Нідерландами такий закон прийняли Канада, Бельгія, Норвегія, Данія, Іспанія, Ісландія, ПАР, Швеція та Португалія. Аристократична Великобританія, яка висміювала Францію, коли у лютому 2013 року Нижня палата французького парламенту ухвалила закон про одностатеві шлюби, теж почала задумуватись над прийняттям такого закону. Така ухвала у Франції викликала протести. Головний акцент ставився не шлюб осіб однієї статі, а на дозвіл усиновлення одностатевими парами дітей. Демонстранти вважали, що такий дозвіл негативно вплине на традиційну сім'ю, а згодом призведе взагалі до її зникнення. Також це пояснювалось тим, що молоді жінки вважають не прагнуть до дітонародження, а вибирають усиновлення. Загалом, хвиля протестів у Франції ставила на меті привернути увагу до шлюбу та дітонародження. На противагу Франції Росія почала розглядати антигейський законопроект, але критики визнали його, як такий, що принижує права людей, поділяючи їх на класи. Зрештою, Франція прийняла закон про одностатеві шлюби, обґрунтовуючи це тим, що більшість потребує змін у суспільстві.

До початку 1990-х років таке явище, як гомосексуалізм переслідувалось, вважалось психічним захворюванням і світовою спільнотою взагалі не визнавалось. Всесвітня Організація Охорони Здоров'я 17 травня 1991 року виключила гомосексуальність з міжнародної класифікації психіатричних та поведінкових розладів. Французький гей-активіст Луї-Жорж Тен у 2005 році звернувся до Організації Об'єднаних Націй про визнання Міжнародного Дня протидії гомофобії. Наразі понад 15 тис. активістів руху з 35 країн світу підписали дану пропозицію. Все більше країн Європи починають розглядати питання щодо легалізації одностатевих шлюбів, незважаючи на те, що церква суворо критикує явище гомосексуалізму, наголошуючи на тому, що це негативно впливає на розвиток і становлення інституту традиційної сім'ї.

У Кримінальному кодексі УРСР існувала стаття, де передбачалось покарання за добровільні статеві стосунки з дорослими чоловіками. Після розпаду СРСР 1991 року, Україна була першою пострадянською республікою, яка скасувала покарання

за такі стосунки. В Україні одностатеві пари не мають права укладення шлюбу, спадкувати майно партнера та отримати опіку над дітьми партнера. На сьогоднішній день поняття «сексуальна орієнтація» не фігурує в жодному законодавчому акті України. Україна знаходиться на стадії становлення державності і ще не готова прийняти гомосексуалізм як звичайне явище. Про це свідчать проведені опитування українців. 79,4 % опитаних виступили проти будь-яких гомосексуальних стосунків; 16% вважають, що такі пари мають право існувати, але не узаконювати свої стосунки і лише 4,6% опитаних українців підтримують ідею легалізації одностатевих шлюбів. Зокрема, 59% респондентів вважають такі стосунки аморальними та розпусними; 46% не підтримують узаконення через те, що це подає поганий приклад майбутнім поколінням, також опитані проти через релігійні переконання та можливість усиновлення одностатевими парами дітей, у разі легалізації їх шлюбів. Отже, опитування показало, що українці не визнають факт гомосексуалізму на законодавчому рівні, тому потреби у прийнятті закону про одностатеві шлюби нема.

Проаналізувавши питання одностатевих стосунків, у мене склалася думка, що з розвитком суспільства змінюються встановлені норми та пріоритети. Високо розвинені країни уже прийняли явище гомосексуалізму і публічно це демонструють. Але є країни, які відмовляються від цього явища і не вважають за потрібне законодавчого закріплення. Проте, гомосексуалізм з кожним роком набирає все більше обертів і я думаю, що в майбутньому більшість зможе прийняти це, як звичну річ.

Список використаних джерел

1. Газета «ZN.UA» стаття О.Раскіної «Шлюб для всіх: за і проти»
2. Газета «Тиждень ua» стаття «Дозвіл одностатевих шлюбів»
3. Звіт соціологічного опитування компанії GFK Україна.

Тараненко М. Г.

к.і.н., доцент ФСП НТУУ «КПІ»

ДО ПИТАННЯ ВИНИКНЕННЯ ЗАПОРОЗЬКОЇ СІЧІ (ІСТОРІОГРАФІЯ ПРОБЛЕМИ)

Питання про створення і наступний історичний розвій легендарної козацької твердині постійно знаходилося і продовжує перебувати в полі зору представників як вітчизняної, так і зарубіжної історіографії. Вказаній проблемі науковці присвятили цілий спектр доволі оригінальних теорій та концепцій, які загалом дають відповідь на питання – де і коли виникла перша Запорозька Січ. Однак, водночас зазначимо, що в ряді випадків погляди вчених на зазначену проблему помітно відрізняються, а іноді є навіть кардинально протилежними. Зокрема, «часові хитання» дослідників щодо встановлення витоків Запорозької Січі становлять близько ста років. Як

наслідок, і сьогодні ця проблема у вітчизняній історії залишається не до кінця з'ясованою, а тому – дискусійною.

В зазначеному контексті зауважимо, що, на думку І.Каманіна, першовитоками Січі слід вважати кінець XV століття. Він переконаний, що вже тоді за дніпровськими порогами знаходився великий постійно діючий сторожовий загін козаків, який не міг обійтися без хоча б примітивних укріплень, що й стали своєрідним зародком майбутньої козацької вольниці[6,с.90]. Напевно, вже тоді ці укріплення й отримали такі назви, як «засіки», або «січі», що походять від слів «сікти», «рубати». Вони уявляли собою дерев'яні фортифікаційні споруди, зроблені з січених, рублених колод[7,с.173]. На думку Д.Наливайка, ці козацькі укріплення на Дніпрі виникли не наприкінці XV ст., а впродовж першої половини XVI ст., просуваючись поступово все далі в пониззя ріки, аж доки Дмитро Вишневецький у 1556 році не заснував козацький укріплений табір на острові Хортиця[8,с.20]. В цьому зв'язку варто додати, що Д.Бантиш-Каменський, встановлюючи «число і порядок» цих козацьких оплотів, створених до появи Хортицької Січі, називає Канівську та Переволочинську Січі[3,с.8]. Щоправда, зазначимо, що в той час вони ще не називалися «січами», однак їх призначення і функції були аналогічними із наступними загально визнаними всіма істориками Запорозькими Січами. Щодо ж самого терміну «січ», то це поняття, як вважає Д.Яворницький, склалося тільки на початку XVII століття[12,с.102].

На відміну від вище згаданих авторів, інший відомий дослідник запорозького козацтва – В.Голобуцький доводить, що прямі початки Запорозької Січі відносились не до кінця XV ст., а до більш пізнього періоду, а саме - 30-50-х років XVI століття[4,с.124]. Аналогічної позиції дотримується й О.Апанович, котра також переконана, що Запорозька Січ виникла саме в першій половині XVI ст., бо в його другій половині вона вже була добре відома далеко за межами України[2,с.7]. Близькі до висновків О.Апанович В.Андрущенко та В.Федосов, на думку яких, Запорозька Січ як організоване ціле, остаточно сформувалася близько середини XVI ст., і лише згодом стає «праматір'ю й знаменитістю всією слов'янської козаччини»[1,с.12].

Іншої позиції в питанні визначення часу появи козацької твердині дотримується Л.Падалка, котрий наголошує, що вона не могла сформуватися в такий ранній період. На його думку, Запорозька Січ була створена низовими козаками лише наприкінці XVI ст. [9,с.439-461]. Майже солідарний з думкою Л.Падалки щодо проблеми витоків Запорозької Січі М.Грушевський, який переконаний, що вона остаточно сформувалася лише у 80-х роках XVI ст. вже після заснування Д.Вишневецьким замку на о. Хортиця[5,с.139-140]. Позицію М.Грушевського фактично поділяють сучасні дослідники української козаччини В.Смолій та В.Степанков, котрі зазначають, що Запорозька Січ була створена низовими козаками в 70-80 роках на о.Томаківка, а на Хортиці в 50-70 роках XVI ст. виникли

лише її зародки[10,с.39-40]. Не дивлячись на певні часові розходження щодо появи Січі на о. Томаківка фактично аналогічну позицію із В.Смолієм та В.Степанковим займає й В.Щербак. На його погляд, головними причинами виникнення Запорізької Січі в 60 – 70 рр. XVI ст. були, передусім, внутрішня потреба козацтва в своїй організації у зв'язку із зростанням його чисельності на середину XVI ст. та практична необхідність захисту українських земель від постійно зростаючої татарської агресії[11,с.53].

Виходячи із вищезазначеного, можна дійти висновку, що організаційне становлення Запорозької Січі, за визначенням вітчизняних дослідників козащини, пройшло три основних етапи:

перший – кінець XV – перша половина XVI ст. (зародковий, побутовий етап) – створення козаками на Дикому полі примітивних оборонних споруд – «засік», «січей» для збереження отриманої під час промислів здобичі, зимівлі на Дикому полі та захисту від нападів ординців;

другий – середина XVI ст. – поступове просування цих оборонних осередків вниз по Дніпру, створення князем Дмитром Вишневецьким Хортицького замку за дніпровськими порогами, що став своєрідним праобразом легендарної Запорозької Січі;

третій – 60-80 роки XVI ст. – заснування низовими козаками справжньої військово-політичної «козацької твердині» на о.Томаківка, яка стала класичним зразком для створення наступних Запорозьких Січей.

Список використаних джерел

1. Андрущенко Л.В., Федосов В.М. Запорозька Січ як український феномен – К., 1995 – 173 с.
2. Апанович О.М. Розповіді про запорозьких козаків К., 1991 – 335 с.
3. Бантыш-Каменский Д. История Малой России М., 1822
4. Голобуцький В. О. Запорізька Січ в останні часи свого існування. 1734–1775 / АН Української РСР. – К.: Вид-во АН УРСР, 1961. – 415 с.
5. Грушевський М. Історія України-Руси Том 7, К.,1995 – 624 с.
6. Каманин И.М. К вопросу о козацестве до Богдана Хмельницкого // Чтения исторического общества Нестора летописца. – К., 1894. – Кн.8. – Отд. 2.
7. Крип'якевич І., Гнатевич Б., Стефанів З. Історія українського війська (від княжих часів до 20-х років ХХ ст.), Львів, 1992 – 712 с.
8. Наливайко Д.С. Козацька християнська республіка / Запорозька січ у західно-європейських історико-літературних пам'ятках. К., 1992 – 495 с.
9. Падалка Л.В. По вопросу о существовании Запорожской Сечи в первые времена запорожского козачества // Журнал «Киевская старина», 1894- № 5 – с. 258-276; №6 – с. 439-461
10. Смолій В.А., Степанков В.С. Українська національна революція XVII ст. (1648-1676 рр.) – К., 1999 – 352 с.

11. Щербак В.О. Українське козацтво: формування соціального стану. Друга половина XV – середина XVII ст. К., 2000 – 300 с.
12. Яворницький Д. Історія запорозьких козаків Т.1, К., 1990- 578 с.

Усмединська Г. В.

студентка ФСП НТУУ «КПІ»

Науковий керівник: Чепульченко Т. О. , к.ю.н., доц.

КОРУПЦІЯ ЯК ЗАГРОЗА ПРАВОВОМУ СУСПІЛЬСТВУ В УКРАЇНІ

Корупція є хворобою сучасного суспільства, яка стала явищем світового масштабу і успішно розвивається в Україні. Вона є однією з найгостріших і найактуальніших соціальних проблем нашого часу. Світові та вітчизняні аналітики вже давно визнали високий рівень корумпованості в різних сферах життя українців: право, економіка, політика, управління, освіта, медицина.

Насамперед, корупція це загроза розвитку повноцінного правового суспільства, тобто вона заважає реалізувати принцип верховенства права у повній мірі. Також, фактом свого існування вона порушує морально — етичні норми і поступово стає звичним і досить прийнятним явищем.

А що ж таке корупція з наукової точки зору?

Корупція (від лат. *Corruptere* — псувати) - протиправна діяльність, яка полягає у використанні службовими особами їх прав і посадових можливостей для особистого збагачення; підкупність і продажність громадських і політичних діячів. Виходячи з цього визначення можна сказати, що це діяльність, яка вчиняється незаконно і має місце не тільки у державному, а й у приватному секторі. За статистикою найвищий рівень корупції спостерігається у судовій системі та правоохоронних органах. До них приєдналась і сфера медичних послуг, а також заклади освіти.

Хабарництво і вимагання все більше закріплюються і укорінюються у суспільстві, починаючи з його верхівки (державні службовці, вищі посадові особи) і закінчуючи служителями церкви, працівниками дитячих садків і рядовими співробітниками.

Мабуть найгучнішою справою і символом корупції в судах стало викриття колишнього голови Львівського апеляційного адміністративного суду Ігоря Зварича. За хабарництво у особливо великих розмірах його було засуджено до 10 років ув'язнення, таке рішення було винесено Оболонським районним судом Києва 20 вересня 2011 року.

Того ж року було затримано четверо офіцерів Служби безпеки України за хабар сумою в півтора мільйона гривень. Але Шевченківський районний суд визнав їх дії отриманням неправомірної вигоди і засудив всього лише до штрафу в сімнадцять тисяч гривень, без будь-якої кримінальної відповідальності.

Також 12 листопада 2013 року співробітники прокуратури затримали голову

районної ради в Житомирській області при отриманні хабара розміром 35 тисяч доларів. За цим фактом було розпочато кримінальну справу за частиною 4 статті 368 Кримінального кодексу.

Подібних випадків неймовірна кількість, і мабуть кожен у своєму житті хоча б раз стикався з корупцією. Це явище спричиняє багато проблем, таких як: занепад політичної легітимності влади, зниження суспільної моралі, зростання соціальної нерівності, розорення приватних підприємців, посилення організованої злочинності тощо.

Зважаючи на шкоду, яку завдає корупція, боротьба з нею на рівні законодавства почалась у 1995 році, коли був прийнятий закон “Про боротьбу з корупцією”.

Зміни до цього закону вносили одинадцять разів, було прийнято понад 70 нормативних актів, серед них 12 законів і 12 постанов Кабінету Міністрів. Але 1 січня 2011 року цей закон втратив чинність, а з 1 липня 2011 року набув чинності Закон «Про засади запобігання та протидію корупції». Крім цього варто звернути увагу на органи, що ведуть боротьбу з корупцією. Згідно з українськими законами такими органами є: Міністерство внутрішніх справ, органи прокуратури, Служба безпеки України, Збройні сили України, Національний антикорупційний комітет

Але всі ці уповноважені органи і нормативно — правові акти не можуть на сто відсотків ефективно виконувати свої функції. Цьому заважає перешкоджання корумпованих структур і конкретних осіб проникненню у сферу їх злочинної діяльності. Також, як було вже сказано раніше, суттєвою перешкодою на шляху до винищення корупції є звикання людей до неї і не готовність суспільства до безкомпромісної боротьби та вибіркоче виконання законів.

Та, все ж на нашу думку, однією з головних причин такого стрімкого розвитку корупції і складність боротьби з нею є байдужість усього суспільства. Люди визнають її існування, але вважають, що протидіяти їй повинна виключно держава. І саме все це і надає можливість службовим особам далі збагачуватись і не слідувати принципам про підкорення праву не за примусом, а за переконанням, тобто заважає розвиватись справжньому правовому суспільству.

Філатов М. М.

генерал-майор запасу, голова організації "Союз ветеранів ракетних військ стратегічного призначення"

О НЕКОТОРЫХ ПРАВОВЫХ АСПЕКТАХ ОРГАНИЗАЦИИ ОБОРОНЫ УКРАИНЫ ПОСЛЕ ЛИКВИДАЦИИ РАКЕТНО-ЯДЕРНОГО ОРУЖИЯ

По количеству законов регламентирующих вопросы обороны страны и, особенно, по их системному неисполнению, наше государство занимает, видимо, одно из передовых мест в мире.

Начало этого процесса положил Верховный Совет Украины в Декларации “О государственном суверенитете Украины”, принятой 16 июля 1990 года,

провозгласившей право Украины на собственные Вооружённые Силы. В Декларации также провозглашалось о намерениях Украины стать нейтральным государством и придерживаться трех “неядерных принципов”: не принимать, не производить и не приобретать ядерное оружие.

Основы организации обороны Украины и полномочия государственных органов по её обеспечению четко определены в Конституции Украины. Более конкретно они установлены в законах "Об обороне Украины", "О Вооруженных Силах Украины", "О мобилизационной подготовке и мобилизации", "О всеобщей воинской обязанности и воинской службе" и др.

Конституция Украины в ч.1 (ст. 17) установила, что защита суверенитета и территориальной целостности Украины, обеспечение ее экономической и информационной безопасности являются важнейшими функциями государства, делом всего Украинского народа и возлагается на Вооруженные силы Украины, на все государственные органы, органы местного самоуправления, местные государственные администрации, предприятия, учреждения и организации, должностные лица, на всех граждан Украины и их объединения.

В основу военной доктрины Украины положен принцип оборонной достаточности в строительстве Вооруженных Сил Украины, который основывается на том, что Украина не определяет войну, как средство решения международных проблем, стремится к нейтралитету и соблюдению неядерных принципов, не имеет территориальных претензий ни к одному государству и не усматривает ни в одном народе образ врага; никогда первой не начнет боевых действий против любой страны, если не станет сама объектом агрессии.

Целесообразно напомнить, что на момент развала в 1991 году Советского Союза наша молодая держава была третьей в мире по наличию ядерного оружия. Украине досталось в наследство мощнейшее военное формирование в Европе, численностью около 1 млн. человек.

Вооружение этого формирования состояло из 9000 танков, 11 тысяч бронемашин, 18000 артиллерийских систем, около 3900 самолетов и вертолетов. Группировка имела 2883 единицы оперативно-тактических и тактических ядерных боеприпасов.

Кроме того, на стратегических военных базах и складах в качестве неприкосновенного запаса, рассчитанного на мобилизацию 10 (десяти!) миллионов человек в случае вражеского нападения, хранилось вооружения, военной техники, продовольствия, амуниции и другого военного имущества — по оценкам иностранных экспертов — на 89 (восемьдесят девять!) миллиардов долларов США.

Украина стала собственником 220 единиц стратегических носителей. На вооружении в армии молодой державы, в составе 43-й ракетной армии и оставшихся двух её ракетных дивизиях, было 176 шахтных пусковых установок с межконтинентальными баллистическими ракетами. Кроме того, нам достались 44

тяжелых бомбардировщиков. Ракеты и бомбардировщики имели соответствующее ядерное оснащение: 1272 боеголовки для межконтинентальных баллистических ракет и 672 – для крылатых ракет воздушного базирования.

Сегодня уже можно сказать, что при получении приказа на пуск ракет только в 46-й (Первомайской) ракетной дивизии, которой мне довелось командовать с 1990 по 1994 год, через несколько десятков секунд, должны были стартовать восемьдесят шесть ракет. С высокой точностью и вероятностью преодоления противоракетной обороны они доставляли до целей, а это были в основном объекты США, 700 ядерных боевых блоков с индивидуальным наведением на цель. Каждый боевой блок по мощности в десятки раз превосходил те ядерные заряды, которыми практически уничтожили в 1945 году города Хиросиму и Нагасаки.

Министр обороны США В. Перри, делясь с журналистами своими впечатлениями сразу после посещения в марте 1994 года ракетного полка 46-й ракетной дивизии, сказал:

«Мне была предоставлена в Первомайске возможность, спуститься на территорию командного пункта. Офицеры, которые несли в тот момент боевое дежурство, продемонстрировали некоторые из своих навыков по подготовке ракеты к запуску. И в этот момент я подумал, что в руках этих офицеров находится сила, которая способна уничтожить все основные города США».

Немногим, видимо, известно, что на момент развала СССР Украина имела около 700 оборонных предприятий и заводов по всей своей территории. На этой базе создавались и производились две из трех межконтинентальных ракет шахтного базирования в бывшем СССР. Именно на Днепропетровщине производили мощнейшую в мире МБР «Сатану» (SS-18) а также МБР «Скальпель» (SS-24) – основу мощи стратегических ядерных сил СССР.

Кроме того, Украина имела свои собственные запасы урановой руды и производства по ее добыче – Восточный горно-обогатительный комбинат на Днепропетровщине и урановые рудники под Желтыми Водами.

После развала СССР Украина заслуженно получила в наследство такой ракетно-ядерный потенциал, о котором напрасно мечтали и мечтают многие державы мира, и с которым были вынуждены считаться даже самые богатые и развитые страны с современными вооруженными силами, воспринимая нас, как равных.

Оставался открытым только один, но самый важный вопрос, который должны были решить сами украинцы – определить судьбу ядерных сил. Мы должны были всесторонне оценить полученное наследство, осознать ядерный статус державы и принять решение по сохранению оптимального уровня ракетно-ядерного потенциала Украины.

И этот вопрос никто не имел права решать кроме нас самих. А мы должны были решать его без всякой спешки, без громких и никому ненужных политических заявлений.

Вооруженные силы ядерных держав США, России, Китая, Великобритании, Франции и уже некоторых других стран имеют сегодня сотни ракет с межконтинентальной дальностью полета с ядерными боеприпасами до 1 миллиона тонн в тротиловом эквиваленте (с точностью попадания в цель в 100 – 200 метров).

Военные конфликты и войны, которые произошли в последние 10-15 лет в разных регионах мира, и особенно события 2014 года в Крыму, должны также заставить даже самого устойчивого пацифиста посмотреть на эту проблему другими глазами. И если уже нельзя вернуть назад то, что уже безвозвратно утрачено, то, по крайней мере, необходимо сделать выводы будущим поколениям.

Ни тогда, ни сегодня народу Украины никто доходчиво так и не пояснил, исходя из каких государственных интересов, нам надо было спешить с односторонним ядерным разоружением.

Исходя, из какой логики молодая и еще не окрепшая украинская держава спешно отказалась от этого вооружения, от надежного общепризнанного гаранта против внешней агрессии?

Если исходить из наиболее распространенного лживого аргумента, рассказывая, что Украина сама была не способна содержать такой ядерный арсенал, то, имея желание, имея такой развитый научно-технический потенциал ракетостроения в Украине, эту проблему можно было решить. Были и другие приемлемые варианты сохранения определенной (только необходимой) части ракетно-ядерного оружия. В этом случае гарантии мировой безопасности только бы выросли, а возможно, и не было бы такой внутренней политической нестабильности, которую, к сожалению, имеем сегодня в Украине.

Кто может назвать разумной такую военную политику, которая в одностороннем порядке лишила молодую Украинскую державу современного ракетно-ядерного щита и привела державу к содержанию многотысячной, но практически не боеготовой армии?

После выполнения программы ликвидации стратегического ракетно-ядерного вооружения Украина приобрела безъядерный статус. Военным специалистам других стран, истинным профессионалам в ракетно-ядерном вооружении и сегодня трудно понять, как нам удалось в чрезвычайно короткие сроки, отведенные для этого условиями трёхстороннего соглашения, ликвидировать мощный ядерный арсенал.

Ни одна другая страна, за всю историю человечества в одностороннем порядке и в необоснованно сжатые сроки, практически по воле всего нескольких десятков политиков и должностных лиц государства, не уничтожала такую боевую мощь и не снижала почти до нулевого уровня обороноспособность собственной державы.

5 декабря 1994 г. в Будапеште между Украиной, Россией, США и Великобританией был подписан меморандум. Согласно этому документу Россия, Великобритания и США в обмен на отказ Украины от ядерного оружия **обязались** уважать её независимость и суверенитет, а также воздерживаться от угрозы и применения силы против территориальной целостности и политической независимости Украины.

В Будапештском меморандуме прямо сказано, что данный документ вступает в силу с момента его подписания. Какой-либо ратификации для вступления этого документа в законную силу, в самом тексте меморандума не предусмотрено. Перед нами полноценный международный договор.

Россия, введя свои войска в Крым, тем самым, создала опасный прецедент попытки пересмотра государственных границ на территории СНГ, не взирая на ранее достигнутые международные договорённости.

Сегодня ракетно-ядерного оружия в Украине нет, но научный и военно-промышленный потенциал ракетостроения в державе остался. И главное, остались люди, более 20 тысяч ветеранов (офицеров, прапорщиков и специалистов) РВСН, которые проходили службу и трудились на предприятиях, центральных полигонах, в соединениях и частях РВСН на всей территории бывшего СССР.

Средний возраст уволенных из ракетных войск офицеров и прапорщиков, на период расформирования ракетных частей и соединений, составлял 35-40 лет. Немалая часть из них имеет проблемы со здоровьем. Сказались факторы высочайшей ответственности и напряжённости при несении боевого дежурства, чрезмерных нагрузок в ходе выполнения ликвидационных работ на ракетно-ядерном оружии.

По данным официальных медицинских обследований, уровень заболеваемости среди военнослужащих, которые были заняты на демонтажных работах и в сооружениях, где сберегались ядерные боеприпасы, вырос более чем в 2,5 - 3 раза, а у тех, кто работал с компонентами ракетного топлива – в 6 - 7 раз. Рискую жизнью, в ущерб своему здоровью эти люди добросовестно выполнили все возложенные на них задачи.

Общими усилиями и конкретной, целенаправленной работой нам удалось создать и объединить ветеранские организации стратегических ракетчиков в городе Киеве, в большинстве областей Украины и в Автономной Республике Крым. Работа в этом направлении продолжается.

За относительно короткий период, с момента создания Киевской организации «Союз ветеранов РВСН» (март 2012 года) и создания Всеукраинского объединения «Союз ветеранов РВСН Украины» (декабрь 2012 года), Председателем которых я был избран, нам удалось выполнить большой объем организаторской работы. Было проведено достаточно много интересных и нужных мероприятий, о которых можно прочитать и посмотреть на сайте организации (svrwsnu.at.ua). Сегодня его уже

читают и смотрят более 7000 пользователей из 35-х стран мира. Мы работаем над созданием фильма о РВСН и о деятельности нашей организации, готовим к изданию несколько книг.

Сегодня наши ветеранские организации продолжают целенаправленную и поистине неопределимую работу по сохранению славных, героических традиций РВСН, обеспечению социальной защиты ветеранов-ракетчиков, поддержанию и укреплению братских связей с ракетчиками стран бывшего СССР.

В заявлении Верховного Совета «Про безъядерный статус Украины» от 24 октября 1991 года было сказано: «Украина проводит политику, направленную на полное уничтожение ядерного оружия и компонентов его базирования, размещённых на территории Украины, она имеет намерения выполнить это в минимальные сроки, исходя из правовых, технических, финансовых, организационных и других возможностей...».

В качестве самого короткого и однозначного вывода могу сказать: Мы выполнили взятые на себя обязательства. Выполнили силами ракетчиков и специалистов, в ущерб их здоровью и благополучию, а главное – в ущерб безопасности собственного государства. Сегодня же, кое-кто из тех, кто персонально несет ответственность за ядерное разоружение Украины, заявляет, что, несмотря на свой преклонный возраст готов взять оружие в руки и защищать державу от агрессора.

Чепульченко Т. О.

канд. юрид. наук, доцент, зав. кафедры публічного права
ФСП, НТУУ «КПІ»

НОРМАТИВНО-ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ЕТИКИ ДЕРЖАВНИХ СЛУЖБОВЦІВ В УКРАЇНІ

Компонентами правничої етики державних службовців, які покликанні створювати позитивні закони в державі, є: правова свідомість на усіх її рівнях (повсякдення, теоретична тощо) та правова культура в усіх її проявах (правові знання, повага до права тощо).

Під професійною правовою культурою як складової культури особи в літературі розуміють, перш за все: 1) здатність до виконання вимог загальнолюдських абсолютних моральних принципів і норм природного права; 2) знання правових та інших соціальних норм, які набуваються з урахуванням досвіду професійної діяльності попередників; 3) уміння й навички реалізовувати вказані норми та правила в процесі своєї професійної діяльності, готовність виконувати свій професійний обов'язок, діяти правомірно в будь-якій ситуації, маючи за головну мету розбудову демократичної, соціальної, правової, національної держави [1, с. 7].

«Методологічну основу професійної правової культури, - зазначає С. Сливка, - становить правнича етика, предметом дослідження якої є мораль - реальне явище,

що виправдовує своє призначення тоді, коли чогось вимагає від людини, дає певний ідеальний взірець, у чомусь навіть перевершує реальний стан людської поведінки. Мається на увазі органічна єдність загальнолюдських і національних морально-етичних цінностей» [7. с. 39].

Серед осіб, які займаються правотворчою діяльністю, значний прошарок складають спеціалісти-юристи, а серед останніх - юристи-нормотворці. які є суб'єктами юридичної етики. Великою довірою суспільства і держави користуються юристи-нормотворці, але на них покладено величезну відповідальність. У затверджених V з'їздом Спілки юристів України «Основних засадах професійної етики юристів України», підкреслено: «Професійна етика юристів виступає важливою передумовою реалізації можливостей і потенціалу правників у професійній діяльності та є складанням певних морально допустимих стандартів поведінки членів кожної професійної групи юристів. Поведінка юристів, що працюють в органах державної влади, повинна сприяти створенню умов для сумлінного виконання службових повноважень ними особисто й іншими співробітниками державних інституцій» [4].

Отже, професійна правова культура державних службовців ґрунтується на морально-етичних та правових нормах.

Ці питання регулюються законодавством, у чому й виявляється його моральність. Державні службовці повинні відповідати високим вимогам, які викладено у Законі України «Про державну службу» та цільових підзаконних актах. Серед останніх слід особливо виділити «Загальні правила поведінки державного службовця», які затверджені наказом Головного управління державної служби України від 23 жовтня 2000 р. № 58 [2].

Вказаним нормативно-правовим актом визначаються, зокрема, основні засади та вимоги щодо діяльності та професійного рівня державних службовців, про які далі буде вестися мова.

Безпосередніми суб'єктами законотворення, а, отже, і етики правотворення, є народні депутати, моральні вимоги до діяльності яких містяться в Законі України «Про статус народного депутата України». Стаття 8 зазначеного закону, яка має назву «Депутатська етика», визначає наступне: «1. У своїй діяльності народний депутат повинен дотримуватися загально визнаних норм моралі; завжди зберігати власну гідність, поважати честь і гідність інших народних депутатів, службових та посадових осіб і громадян; утримуватись від дій, заяв чи вчинків, що компрометують його самого, виборців, Верховну раду України, державу. 2. Неприпустимим є використання народним депутатом свого депутатського мандата всупереч загально визнаним нормам моралі, правам і свободам людини і громадянина, законним інтересам суспільства і держави. 3. Народний депутат не повинен використовувати депутатський мандат в особистих, зокрема, в корисливих цілях» [6].

На жаль, даним нормативно-правовим актом не визначено відповідальності за порушення депутатської етики. Хоча у загальному вигляді можливість такої відповідальності викладено у пункті 26 «Загальних правил поведінки державного службовця», де вказується, що «Порушення цих правил державними службовцями є підставою для застосування до них дисциплінарних стягнень, передбачених Кодексом законів про працю України, а також Законами України «Про державну службу» та «Про боротьбу з корупцією».

Також, Законом України «Про регламент Верховної Ради» № 1861-VI від 10 лютого 2010 р. регулюється дотримання дисципліни та норм депутатської етики на пленарних засіданнях Верховної Ради України, зокрема, встановлюються певні санкції до порушників встановленої Регламентом дисципліни [5].

Так, статтею 51 Регламенту передбачається: «1. Народним депутатам забороняється вносити до залу засідань та використовувати під час проведення пленарного засідання плакати, лозунги, гучномовці, інші предмети, які не мають на меті забезпечення законодавчої діяльності. 2. На пленарному засіданні народний депутат не повинен перешкоджати викладенню або сприйняттю виступу (вигуками, оплесками, вставанням, розмовами по мобільному телефону тощо), вживати образливі висловлювання та непристойні слова, закликати до незаконних дій».

Щодо відповідальності за порушення даної норми, то у пунктах 4, 5 цієї ж статті визначено два види відповідальності: 1) попередження головуєчого на пленарному засіданні щодо народного депутата про неприпустимість таких висловлювань або припинення його виступу; 2) рішення Верховної Ради про позбавлення народного депутата права брати участь у пленарних засіданнях (до п'яти пленарних засідань), що відбувається за висновком комітету, до предмета відання якого належать питання регламенту. Це рішення доводиться до відома виборців через газету «Голос України».

Частиною 6 вказаної статті передбачено механізм дій у випадку вчинення народним депутатом дій, що містять ознаки злочину.

Статтею 52 Регламенту регулюються питання по дотриманню дисципліни та норм етики промовцями на пленарному засіданні Верховної Ради, у випадку порушення яких народний депутат може бути позбавлений права виступу на цьому пленарному засіданні.

Як підкреслюється в юридичній літературі, регламент містить положення, які докладно визначають внутрішній порядок функціонування органу державної влади у процесі здійснення ним повноважень, закріплених законом (ідеться про динаміку, процедуру функціонування). Регламент регулює правила поведінки, зокрема, внутрішні, якими визначається внутрішній порядок (розпорядок, режим) роботи Верховної Ради України [2].

З огляду на зазначене мусимо зауважити, що вказані вище моменти щодо відповідальності зазначених осіб стосуються передусім порушень встановлених

правил поведінки та процедур, однак щодо відповідальності етичного характеру - то це не знайшло належного відображення у законодавстві України. Говорячи про етичну відповідальність правотворців ми маємо на увазі відповідальність за відсутність добросовісного, свідомого, ціннісного відношення до здійснюваної роботи. Наприклад, це може стосуватися підготовки та прийняття нормативно-правових актів з корисливою метою отримання особою певних необґрунтованих пільг чи привілеїв, або таких, які приховано погіршують становище людини, економіки в країні тощо. У даному випадку відповідальність лежить як на авторові (чи колективі авторів) законопроекту, так і на посадовій особі, яка має на меті подати його на розгляд Парламенту.

Однак, на наше переконання, зазначене є суттєвою прогалиною в положеннях Регламенту Верховної Ради України і потребує відповідного вдосконалення.

Список використаних джерел:

1. Ануфрієнко О. А. Професійно-політична культура юриста (філософсько-правовий аналіз) : автореф. дис. ...канд. юрид. наук. - К., 2007.- 18 с.
2. Загальні правила поведінки державного службовця: Наказ Головного управління державної служби України № 58 від 23.10.2000 р. // Офіційний вісник України від 24.11.2000. - 2000. - № 45. - Ст. 346.
3. Маркуш М. Регламент Верховної Ради України: конституційний аспект // Віче. - № 24. - 2009 // Електронний ресурс: офіційний сайт журналу «Віче». - Режим пошуку: <http://www.viche.info/journal/1779/>
4. Основні засади професійної етики юристів України (затверджені V з'їздом Спілки юристів України) // Юридичний вісник України. - 2001. -9-15 червня.- №23,-С. 3.
5. Про регламент Верховної Ради: Закон України № 1861-VI від 10 лютого 2010 р. // Відомості Верховної Ради України. - 2010. - № 14-15, № 16-17. -Ст.133.
6. Про статус народного депутата України: Закон України № 2790 - XII від 7 листопада 1992 р. // Відомості Верховної Ради України. - 1993. - № 3. - Ст. 17.
7. Сливка С. С. Юридична деонтологія: навчально-методичний посібник. - Львів: Світ, 2003.- 115 с.

Щириця Т. В.

к.філос.н., доцент ФСП НТУУ «КПІ»

СПРАВЕДЛИВІСТЬ ЯК ЗАСАДНИЧА ЦІННІСТЬ ПРАВОВОГО ПОРЯДКУ

Легітимний правовий порядок в демократичному суспільстві стає можливим за умов широкого консенсусу усіх учасників соціальної взаємодії. Виникає два питання унормування, а саме: 1) суспільних інтеракцій як комунікацій правових суб'єктів і 2)консенсусу як результату плуральності культурних уявлень і уподобань. На верхівці піраміди соціальних взаємин є права людини, які в кожному правовому суспільстві інституціалізуються і тільки у такий спосіб, а саме із

забезпеченням ефективного функціонування інституцій права, є регулятивними, отже визнаються громадянами. Становлення правової свідомості і правового соціального порядку - це суперечливий культурно-історичний процес, в якому зазвичай є пастка його пришвидшити чи оминати «круті повороти». Для українського суспільства ситуація обтяжена ще й тим, що, з одного боку, часу для національної історії обмаль, з іншого, - вкрай небезпечним є ігнорування об'єктивних механізмів становлення правової свідомості і правового порядку.

Свого часу делегація УСРС в складі СРСР не підтримала Велику хартію прав людини, ухвалену 1948 року ООН, хоча директор Сектору держави і права АН УСРС В.Корецький написав текст найважливішого вступного параграфа Хартії. Визнання природних і засадових прав людини настало в СРСР тільки після підписання Гельсінкських угод 1975 р. Через таку політико-ідеологічну ситуацію філософія права як важливий напрямок філософських досліджень не була артикульована. Проте в радянській філософії питання про людину, свободу, гуманізм, культуру, загальні норми взаємодії актуалізувались в теорії сутнісних сил людини через дослідження опредметнення та відчуження людської сутності. Сучасний дискурс з прав людини здійснюється в контексті зародження глобального світового порядку на основі співставлення таких понять, як універсальність, культурна різноманітність і культурний діалог. Права людини розглядаються як прояв певного ідеального виміру сучасного порядку, ідеал в умовах глобалізації.

Справедливість як фундаментальна цінність – поряд із двома іншими «основними цінностями» (Grundwerte): свободи і солідарності – є стрижневим складником не тільки трансформації теоретичних уявлень, а й перегляду світоглядних засад практичної реалізації цих цінностей через механізми демократичного устрою держави та суспільства. Рефлексія справедливості поглиблюється після публікації в англо-американському просторі 1971 р. фундаментальної праці Дж.Ролза «Теорія справедливості», продовжується у 80-90 роки, згадаймо, принаймні, дискусію між К.-О.Апелем і О.Гьофе, і триває по сьогодні, зокрема це відбито у виданому в Німеччині 2010 р. збірнику «Глобальна справедливість: ключові тексти дискусії між партикуляризмом і космополітизмом», в якому взяли участь провідні філософи сучасності: Дж.Ролз, Т.Нагель, Ю.Габермас, О.Гьофе та інші. Провідні політичні партії Німеччини – СДПН, ХДС, ХСС в своїх Програма принципів (Grundsatzprogramm) основні цінності конкретизують як масштаби і критерії діяльності суспільних акторів. З 90-х років ця проблематика актуалізується і в нашій соціально-філософській та філософсько-правовій літературі, особливо після публікації російського (1995 р.) і українського (2001 р.) перекладів праці Дж.Ролза. У цих та інших видання йдеться не тільки про теоретичні дослідження проблеми справедливості, а передусім про її соціально-онтологічне та практичне значення саме як однієї з Grundwerte.

Треба зауважити, що тема справедливості і прав людини досить контроверсійна, що проявляється в суперечностях лібералізму і консерватизму, соціал-демократії і неоконсерватизму, універсалізму та партикуляризму. Така контроверсійність джерелом має протилежність теоретико-методологічних засад справедливості в концепціях Дж.Ролза і Р.Нозіка, які ґрунтуються відповідно на деонтології І.Канта і теорії природних прав Дж.Лока.

Українське суспільство – попри політичну невизначеність його сутнісних, змістових, футурологічних вимірів, - все ж прямує шляхом побудови правової, соціальної держав із гарантією основних прав людини. На цьому шляху на нас чатує відсутність консенсусу щодо субстанційних принципів загальної справедливості. Ми маємо створити умови для повноцінного дискурсу справедливості, через який уточнюються два виміри справедливості, а саме персональний та інституційний. Тобто справедливість як характерна риса особистості, що формується через розгалужений процес соціалізації з її різними формами, вимірами і рівнями, результатом чого є Person (зріла людина, за І.Кантом), і політична справедливість, що стосується права, держави і політики. Часто-густо ці дві справедливості називають суб'єктивною і об'єктивною. Без взаємного проникнення індивідуально-персонального і соціально-інституційного складників справедливості як цінності не може функціонувати і справедлива правова система. Так само для підтримки цінності справедливості правові інституції демократичного суспільства мають бути співвідносно зорганізованими.

Треба казати ще й про інші, окрім персонального й інституційного, виміри цінності справедливості в контексті прав людини і правового ладу. Так, важливим для імплантації теоретичних уявлень про справедливість як цінності в повсякденні практики є *етичний* вимір, який містить у собі розрізнення реального (суцього) й ідеального (належного), через що в етиці категорія справедливості постає водночас дескриптивною і прескриптивною. *Правовий* вимір спирається на ціннісно-нейтральну раціональність правової самореферентної системи. *Економічний* вимір засадничений принципами формальної раціональності та законами вільного розвитку ринку. *Екологічний* вимір реалізується через принцип відповідальності «за і перед буттям» (Г.Йонас). *Освітянський* вимір, зміст якого виявляється в інтерсуб'єктивності навчальних і виховальних практик. Дослідження потребують як окремі виміри справедливості, так і аналіз їхньої інституціалізації, що набуває практичності через діалектику індивідуального (уявлень) і суспільного (загальновизнаного та дискурсивно узгодженого змісту поняття про справедливе життя).

Смисловим горизонтом проблеми справедливості як цінності є її інтерпретація через основні права і свободи громадян як вільних і рівних особистостей. Соціальний порядок, який структурується орієнтаціями і практиками дотримання прав і свобод є першою, невід'ємною передумовою обґрунтування соціальних

інституцій, в які імплантуються Grundwerte – свобода, справедливість, солідарність. Генеза ідеї суспільного договору в новоєвропейській філософії – від Т.Гобса, Дж.Лока, Ж.-Ж.Русо, І.Канта – призводить до практичної реалізації двох взаємопов'язаних і взаємообумовлених принципів рівності й розбіжностей. Саме принцип розбіжностей надає справедливості ліберального характеру.

Основними шляхами обґрунтування критерію справедливості є уявлення про природу людини і про основну політичну мету та ідеал суспільства. Сучасна картина людини віддзеркалює дуальність людської істоти: вона прагне вдосконалення і вимагає поваги до її гідності і, в той же час, завжди постає як істота автономна в Кантовому розумінні, а саме як *avto+nomos* – закон для себе, яка користується для самообмеження власним розумом. Тому дієвим виявляється такий принцип справедливості, що забезпечує найкращі умови для самореалізації автономної людини в горизонті свободи і солідарності. Можна зробити такий висновок: цінність справедливості як засада правового порядку виявляє себе як прагнення індивіда діяти згідно із правами і обов'язками, зміст яких у демократичному суспільстві полягає в діалектичному поєднанні індивідуального життєвого проекту із обов'язковим забезпеченням умов для реалізації життєвих проектів кожного Іншого. Справедливим є діяти індивідуально в горизонті дій разом, кореспондувати власні цілі, інтереси, мрії, бажання, потяги із суспільними за умов, що соціальний порядок відповідає гуманістичним цілям і прагненням.

СЕКЦІЯ № 2. СУЧАСНИЙ СТАН ПРАВОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЗДІЙСНЕННЯ Й ЗАХИСТУ ЦИВІЛЬНИХ ПРАВ ТА ІНТЕРЕСІВ

*Наукові керівники: Борець Л. В., к.ю.н., доцент
Бежевець А. М., старший викладач*

Бежевець А. М.

старший викладач ФСП НТУУ «КПІ»

ДЕЯКІ ПРАВОВІ АСПЕКТИ ФОРМУВАННЯ ІНФОРМАЦІЙНИХ МАСИВІВ

Наприкінці 2013 року Україна зробила рішучий крок на шляху європеїзації, спрямувавши свій політичний курс на демократизацію та сприйняття європейських загальнолюдських цінностей, світоглядних орієнтирів, де найважливіше місце посідає Людина, її життя, честь і гідність.

Зважаючи на важливість обраної політики, необхідно докласти максимальних зусиль для того, щоб її вектор не змінювався, а також не збавляти швидкість та не зупинятися на цьому шляху.

Одним із пріоритетних напрямів сучасної загальноєвропейської політики є розвиток та вдосконалення інформаційного простору та формування інформаційного суспільства.

Останнім часом українське законодавство характеризується стрімкою динамікою розвитку інформаційних відносин, вдосконаленням їх правового регулювання, що позитивно впливає на відносини в цій сфері. Проте, підставно відмітити, що відносини, пов'язані із функціонуванням Всесвітньої мережі (Інтернету), є найменш врегульованими правовими нормами, хоча їх роль у житті суспільства і кожного індивіда неспинно зростає. Нажаль, законодавство та правозастосовча практика, що стосується реалізації та захисту прав і свобод людини, не встигає за розвитком Інтернету.

В даній роботі автор вважає за необхідне розкрити деякі аспекти правового регулювання створення та функціонування інформаційних масивів, що існують в електронному вигляді та можуть розміщуватися в Інтернеті.

На шляху побудови інформаційного суспільства все більшого значення набувають інформаційні ресурси в електронному (бездокументарному) вигляді (формі), що створюються як державними органами, так і приватними (фізичними та юридичними) особами на підставах і в порядку, визначених чинним законодавством України.

Такі інформаційні масиви (реєстри, бази даних тощо) формуються та функціонують в різних галузях, зокрема, державно-владних відносин, економіки, підприємництва, освіти, медицини, охорони здоров'я, соціального забезпечення тощо.

Важливе місце серед інформаційних масивів посідають державні реєстри - єдині державні інформаційні системи збору, накопичення та обробки відомостей з метою забезпечення єдиного інформаційно-правового поля в найбільш важливих сферах життєдіяльності людини та суспільства. Зокрема, Єдиний державний реєстр юридичних осіб та фізичних осіб-підприємців (ЄДР), Єдиний державний реєстр судових рішень, Єдиний державний реєстр виконавчих проваджень, Єдиний державний реєстр досудових розслідувань, Єдина електронна база з питань освіти (ЄДЕБО), Державний реєстр потенційно небезпечних об'єктів, Державний реєстр речових прав на нерухоме майно, Державний реєстр лікарських засобів України тощо.

Також важливо відмітити, що формувати реєстри можуть і приватні особи: юридичні особи та фізичні особи - підприємці. Наприклад, Єдиний реєстр адвокатів, Національний реєстр рекордів тощо.

Федерацією роботодавців України представлено власний проект – Національний реєстр контролюючих органів, який розроблено з метою здійснення публічного (громадського) контролю за діяльністю контролюючих органів. Створення цього реєстру обумовлено відсутністю в державі будь-якого зведеного документа, що містив би інформацію щодо суб'єктів та підстав перевірок, строків та тривалості їх проведення, відповідальності суб'єктів господарювання за порушення відповідного законодавства.

Особливої уваги заслуговує Реєстр надійних партнерів, який веде Торгово-промислова палата України. Це Недержавний реєстр українських підприємців, фінансовий стан яких свідчить про їх надійність як партнерів в підприємницькій діяльності в Україні та за її межами.

Крім того, підприємства, установи і організації всіх форм власності, органи державної влади чи органи місцевого самоврядування, фізичні особи – підприємці можуть обробляти персональні дані з певною метою відповідно до закону, створюючи при цьому бази персональних даних в електронній формі та/або у формі картотек персональних даних.

Підставно стверджувати, що вказані вище інформаційні масиви слугують не лише для статистичного обліку, але й допомагають забезпечити законність та юридичну прозорість економічної, правоохоронної, підприємницької та іншої діяльності, цивільно-правових угод, прав і обов'язків фізичних та юридичних осіб тощо.

Однак, реалізуючи поставлену мету, необхідно неухильно дотримуватися прав і свобод людини, зокрема, щодо захисту її персональних даних. Відповідно до ч.1 ст. 2 Закону України «Про захист персональних даних» під персональними даними розуміють відомості чи сукупність відомостей про фізичну особу, яка ідентифікована або може бути ідентифікована. Іншими словами, - це інформація, яка здатна деанонімізувати людину.

З метою захисту цих прав при формуванні інформаційних масивів з можливістю загального доступу має застосовуватися знеособлення персональних даних, тобто вилучення відомостей, які дають змогу прямо чи опосередковано ідентифікувати особу. Зокрема, такі дії застосовуються при внесенні відомостей до Єдиного державного реєстру судових рішень (замість прізвища, ім'я, по-батькові фізичної особи вказується слово «Особа»). У документах, що видаються при отриманні інформації із ЄДР на запит сторонніх (третіх) осіб, не вказується ідентифікаційний номер фізичної особи.

Таким чином, проаналізувавши стан правовідносин у сфері формування інформаційних масивів, вважаємо за доцільне зазначити, що такі бази даних мають велике значення для розвитку, модернізації України. Тому не викликає сумніву необхідність подальшого вдосконалення правового регулювання в цій сфері. Забезпечуючи загальнодержавні та суспільні інтереси, варто неухильно додержуватися основоположних прав і свобод людини, зокрема, її права на приватність.

Борець Л.В.

доцент ФСП НТУУ «КП», к.ю.н, доцент

ПРОБЛЕМА ВИНИ ЯК УМОВИ ЦИВІЛЬНО-ПРАВОВОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ

Вивчення вини як однієї з підстав цивільно-правової відповідальності в цивільному праві пов'язане з рядом труднощів: цивільне законодавство не з достатньою впевненістю вирішує питання визначення вини та її форм, також існують суперечливі висвітлення в правовій літературі підходів до вини, співвідношення вини і відповідальності.

Проблема вини як умови цивільно-правової відповідальності досліджується у науці з двох позицій: теорії спричинення (відповідальність виникає за сам факт заподіяння шкоди протиправною поведінкою особи) і теорії відповідальності за вину.

Згідно зі ст. 614 ЦК України особа, яка порушила зобов'язання, несе відповідальність за наявності її вини (умислу або необережності), якщо інше не встановлено договором або законом. Ця норма регулює відповідальність за порушення суб'єктивних прав, які складають зміст зобов'язальних правовідносин, але вина є необхідною умовою будь - якого виду цивільно-правової відповідальності.

Традиційно ЦК закріплює презумпцію вини особи, яка вчинила правопорушення. Це означає, що вона вважається винною у завданні шкоди, невиконанні зобов'язання або іншому правопорушенні, оскільки не буде доведено іншого (ст. 614 та ч. 2 ст. 1166 ЦК).

Цивільний Кодекс України не дає визначення вини, лише зазначає її форми та встановлює, що особа є невинуватою, якщо вона доведе, що вжила всіх залежних від неї заходів щодо належного виконання зобов'язання. Значимість встановлення вини при виборі заходів правової відповідальності дозволяє розглядати поняття вини як самостійну теоретико-правову категорію.

Отже, вина у цивільному праві — це невжиття особою всіх залежних від неї заходів для належного виконання зобов'язання або для запобігання заподіяння шкоди. Дане визначення вини позбавлене суб'єктивної характеристики, воно ґрунтується на зовнішніх, об'єктивних критеріях визначення. Вживання всіх залежних від особи заходів є формою поведінки особи, а не її психічного ставлення.

Проблема вини полягає не тільки в її законодавчому визначенні, а більшою мірою в її встановленні, у відшуканні межі між винністю і відсутністю вини, а також в тому, якими критеріями користуватися при встановленні вини.

Поділ вини на форми і види продиктований необхідністю диференціації різноманітних інтелектуально-вольових моделей поведінки суб'єктів цивільного права, яким за різних обставин законодавець або сторони договору можуть надавати відмінне правове значення — визнаючи їх достатніми (необхідними) для констатації наявності суб'єктивної умови відповідальності або ні.

У ст. 614 Цивільного Кодексу названо дві форми вини – умисел та необережність, хоча критерії їх розмежування не наведені. Теоретичні та практичні питання щодо поняття та видів необережності та умислу у дослідженнях цивілістів також неоднорідні та мають спірні питання.

Спірним є питання особливості вини юридичних осіб. Серед вчених-цивілістів існує дві основні точки зору на визначення вини юридичних осіб. Перша — полягає у фактичному ототожненні вини юридичної особи з виною її працівників або її органів.

Особливістю цивільно-правової відповідальності є те, що вона може настати і без вини (або незалежно від вини), якщо це передбачено договором або законом. Так, якщо за втрату (нестачу) або пошкодження речі, прийнятої на зберігання, зберігач відповідає на загальних підставах, тобто за наявності вини, то професійний зберігач відповідає за ці порушення, якщо не доведе, що це сталося внаслідок непереборної сили або через такі властивості речі, про які зберігач, приймаючи її на зберігання, не знав і не міг знати, або внаслідок умислу чи грубої необережності покладавача. (ч.1 та 2 ст. 950 ЦК).

Список використаних джерел

1. Конституція України від 28.06.1996 р. // Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1996, № 30, ст. 141
2. Цивільний кодекс України від 16.01.2003 р. // Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2003, № 40-44, ст. 356

3. Господарський кодекс України від 16.01.2003 р. // Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2003, № 18, № 19-20, № 21-22, ст. 144

4. Антимонов Б.С. Значение вины в гражданском правонарушении. [Текст] – М. : Юридическая литература, – 1952. – 436 с.

5. Єрмоєнко Г.В. Загальні положення про відшкодування шкоди // Цивільний кодекс України : Науково-практичний коментар : у 2 ч. / За заг. ред. Я.М. Шевченко. – К. : видавничий дім «Ін Юре», 2004, – ч. 2 – С. 749.

6. Примаєк В.Д. Вина і добросовісність у цивільному праві. – К. : Юрінком Інтер, 2008. – 432 с.

Бурковцов А. Ю.

студент групи СП-11 ФСП НТУУ «КПІ»

Науковий керівник: **Борець Л.В.**

доцент ФСП НТУУ «КПІ», к.ю.н., доцент

ОСОБЛИВОСТІ ПРОКУРОРСЬКОГО ПРЕДСТАВНИЦТВА В ЦИВІЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ

Із здобуттям Україною незалежності та початком її розвитку як демократичної правової держави виникла потреба в реформуванні як цивільно-процесуального законодавства взагалі, так і окремих його інститутів, таких як інститут участі прокурора у цивільному судочинстві.

В наш час проблема участі прокурора в цивільному процесі є актуальною, що зумовлено дискусією про майбутнє органів прокуратури, їхньою роллю в цивільному судочинстві, формою й методами реалізації прокурором представницьких повноважень та його процесуальним статусом.

Особливе місце в механізмі гарантій законності належить органам прокуратури, однією з функцій яких до розпаду СРСР була функція нагляду за судовою діяльністю, що суперечить нинішньому принципу незалежності судової влади.

В Україні питання представництва в цивільному процесі регулюється: Конституцією України, ЦПК України, Законом України «Про прокуратуру».

Основними завданнями представництва в суді вважається реальний захист та поновлення прав і законних інтересів громадян, які неспроможні через фізичний чи матеріальний стан, недоздатність повноліття, похилий вік, недієздатність або обмежену дієздатність самотійно захистити свої права або реалізувати процесуальні повноваження, а також захист інтересів держави, що порушуються або можуть бути порушені внаслідок протиправних діянь фізичних і юридичних осіб, фактичне усунення порушень закону.

Відповідно до Конституції України прокуратура є самотійним інститутом влади, який не належить до жодної з її гілок. Основним її завданням в цивільному судочинстві є захист приватних і публічних інтересів у відповідності з ЦПК та іншими законами. Так, охороняючи державні інтереси, органи прокуратури

захищають права і свободи людини, а захищаючи права і свободи людини вони забезпечують захист державних інтересів. Тобто, в представницькій діяльності прокурор не може протиставити інтереси громадянина інтересам держави і навпаки.

Органи прокуратури займають особливе місце в механізмі гарантування законності. Захищаючи інтереси держави і суспільства вони можуть зобов'язати іменем держави будь-якого керівника піднаглядного органу, організації чи установи усунути порушення законів України, вчинити ряд дій по їх запобіганню та вимагати притягнути до відповідальності винних.

Прокурорське представництво, є особливим видом представництва, яке відрізняється від всіх інших. Це зумовлено тим, що прокурор має особливий правовий та процесуальний статус, який дозволяє йому здійснювати представництво від імені України, самостійно визначати підстави для представництва у суді, здійснювати представництво на будь-якій стадії судочинства та в порядку передбаченому ЦПК.

Порівнюючи прокурорське представництво з іншими його видами, можна зазначити, що воно має ряд відмінностей:

- прокурор здійснює представництво в суді від свого імені і через це жодних доручень на ведення справи йому не потрібно;

- прокурор здійснює представництво інтересів громадянина чи держави лише за певних підстав;

- представник діє лише в межах наданих йому повноважень, в той час як прокурор має право вчиняти будь-які процесуальні дії, окрім права на укладання мирової угоди;

- прокурор здійснює представництво завжди безкоштовно, цим самим даючи змогу звернутися за його допомогою найбільш соціально незахищеного кола громадян;

- прокурор має особливий правовий і процесуальний статус.

Отже, можна зробити висновок, що інститут участі прокурора у цивільному судочинстві відіграє дуже важливу роль, оскільки він покликаний реалізовувати захист державних і приватних інтересів; конституційних прав і свобод людини; захищати найбільш соціально незахищених громадян; зобов'язувати керівників піднаглядних органів, установ чи організацій дотримуватись законності, а це є головною ознакою України як правової держави.

Література:

1. Олександр Мітець Проблемні питання інституту участі прокурора у цивільному судочинстві // Публічне право. – 2012р. – №3(7) – с. 412-415;

2. Цивільний процесуальний кодекс України від 18.03.2004 №1618-IV [Електронний ресурс] // Верховна Рада України : [сайт]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1618-15>. – Назва з екрану;

3. Закон України «Про прокуратуру» від 05.11.1991 №1789-ХП [Електронний ресурс] // Верховна Рада України : [сайт]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1789-12/page2>. – Назва з екрану.

Довжик А. М.

ФСП НТУУ «КПІ»

Науковий керівник:

Бежевець А.М., старший викладач, ФСП НТУУ «КПІ»

ПРАВО НА ТАЄМНИЦЮ ПРО СТАН ЗДОРОВ'Я

Нині, в період інформатизації суспільства, дуже гостро постає питання щодо безпеки і правового захисту приватного життя та відомостей про людину, розповсюдження яких може їй серйозно зашкодити. Через це дуже актуальною є проблема порушення права людини на таємницю щодо стану її здоров'я. З кожним роком збільшується кількість осіб, в тому числі громадян України, які звертаються за захистом порушеного права до міжнародних інстанцій.

Поняття «право на таємницю про стан здоров'я» включає в себе такі аспекти: факт звернення людини за медичною допомогою, медичне обстеження, його результати, хворобу, тощо. Це право закріплене як в міжнародно-правових нормах, так і в актах національного законодавства. Зокрема, необхідні положення закріплені у Загальній декларації прав людини і громадянина, Декларації про політику у сфері прав пацієнта, Конвенції про захист прав людини та основоположних свобод, Міжнародному кодексі медичної етики. Що стосується норм вітчизняного законодавства, то у ст. 286 Цивільного кодексу України вказано, що людина має право на таємницю щодо стану здоров'я, відомостей, одержаних під час її обстеження.

Через те, що в основному інформацією про стан здоров'я володіють лікарі, можна простежити тісний зв'язок з інститутом лікарської таємниці. Відомості, які можна розцінювати як лікарську таємницю, включають у себе: факт запиту медичної допомоги; стан здоров'я особи; перенесені хвороби, наявність спадкових хвороб; діагноз; інформацію, отриману при медичному обстеженні, результати аналізів; інформацію щодо тестування людини з метою виявлення ВІЛ тощо. Але право на медичну таємницю не вважається абсолютним та може підлягати обмеженню, зокрема, якщо особа надає добровільну згоду на розповсюдження відповідної інформації. З метою уникнення непорозумінь рекомендується належним чином зафіксувати таку згоду і визначитися з обсягом інформації, яку можна розголошувати.

Також, таємні відомості про стан здоров'я людини можуть розповсюджуватись без її згоди у деяких випадках. Це інформація стосовно стану здоров'я як неповнолітньої особи, так і особи, яка визнана недієздатною чи обмежено дієздатною; результати медичного обстеження наречених; інформація щодо

лікування людини в наркологічному закладі; інформація щодо психічного стану здоров'я людини, надання їй психіатричної допомоги; відомості про хвороби, що несуть загрозу здоров'ю населення, епідемічному та санітарному добробуту; інформація про помилки, допущені медичним персоналом. Необхідно завжди пам'ятати, що підстави для надання подібних відомостей повинні бути достатньо обґрунтованими.

До найбільш розповсюджених випадків розголошення інформації стосовно стану здоров'я особи можна віднести: надання на запити інформації, яка є лікарською таємницею; надання по телефону інформації рідним особи; лист непрацездатності.

За порушення права людини на таємницю щодо стану здоров'я передбачено відповідальність, зокрема, дисциплінарне стягнення, анулювання ліцензії на реалізацію господарської діяльності з медичної практики, відшкодування у повному обсязі завданих матеріальних або моральних збитків, а також кримінальну відповідальність за ст. 145 ККУ.

Отже, право особи на таємницю про стан здоров'я є фундаментальним і невід'ємним. Ця проблема дуже гостро постає у сучасних умовах інформатизації суспільства і стає все більш актуальною. Перш ніж розповсюджувати інформацію, що є таємною, слід пам'ятати про можливі невідворотні наслідки для особи, яка стала жертвою непрофесіоналізму, та про відповідальність, яку буде нести порушник чинного законодавства.

Задорожня Ю. А.

студентка групи СП-11 ФСП НТУУ «КПІ»

науковий керівник: **Борець Л.В.**

доцент ФСП НТУУ «КПІ», к.ю.н., доцент

РОЗГЛЯД СУДОМ СПРАВ ПРО ПРИМУСОВУ ГОСПІТАЛІЗАЦІЮ ДО ПРОТИТУБЕРКУЛЬОЗНОГО ЗАКЛАДУ

Проблема боротьби із захворюванням на туберкульоз завжди була і залишається актуальною, це пов'язано із щорічним підвищенням рівня захворюваності на туберкульоз в нашій країні.

Боротьба із підвищенням захворюваності на туберкульоз є складовою державної політики, що забезпечується реалізацією державних цільових програм лікування небезпечних для життя і здоров'я захворювань, та проведення профілактичних медичних оглядів для ранньої діагностики захворювань.

У нашій державі це питання регулюється: Цивільним процесуальним кодексом України; Законом України «Про боротьбу із захворюванням на туберкульоз» від 05.07.2001 р.; Законом України "Про протидію захворюванню на туберкульоз" від 5 липня 2001 р., тощо.

В Законі України «Про боротьбу із захворюванням на туберкульоз» вказано, що туберкульозом є це інфекційна хвороба, що викликається мікобактеріями туберкульозу, протікає з періодичними загостреннями, спричиняє високу тимчасову та стійку втрату, і вимагає тривалого комплексного лікування та реабілітації хворих.

В Законі України "Про протидію захворюванню на туберкульоз" вказано, що особам, які хворі на заразні форми туберкульозу, забезпечується госпіталізація до протитуберкульозних закладів. У разі їх відмови від лікування, може бути проведене амбулаторно, якщо є можливість ізоляції таких осіб в домашніх умовах.

У разі, якщо буде встановлено, що під час амбулаторного чи стаціонарного лікування, хворі на заразні форми туберкульозу порушують протиепідемічний режим, з метою запобігання туберкульозу за, рішенням суду вони можуть бути примусово госпіталізовані до протитуберкульозних закладів, які мають умови для розміщення таких хворих.

Відповідно до цивільного процесуального кодексу України, дана заява, про примусову госпіталізацію особи до протитуберкульозного закладу, може подаватися або за місцезнаходженням закладу, або ж за місцем виявлення такого хворого.

У заяві, про розгляд судом справ про примусову госпіталізацію до протитуберкульозного закладу, обов'язково мають бути зазначені підстави для госпіталізації, та висновок лікаря, який здійснює, або має здійснювати лікування, про необхідність примусової госпіталізації, чи продовження її строку.

Справи про примусову госпіталізацію до протитуберкульозного закладу, або про продовження строку госпіталізації, суд розглядає не пізніше 24 годин після відкриття провадження, з правом особи приймати особисту участь у судовому засіданні, окрім випадків, коли така особа становить загрозу розповсюдження хвороби.

В даній категорії справ, обов'язковою є участь у справі представника особи, стосовно якої вирішується питання, а також представника протитуберкульозного закладу, за заявою якого відкрито провадження у справі.

Цивільний процесуальний кодекс України пояснює нам процедуру розгляду судом справ про примусову госпіталізацію до протитуберкульозного закладу, проте не вказано хто саме може бути представником хворого.

Отже, можна сказати, що доцільним було б задля детальнішого правового регулювання, доповнити кодекс відповідною нормою, за якою представником хворого можуть бути його близькі родичі, або інші дієздатні особи за його дорученням.

Література:

1. Цивільний процесуальний кодекс України: чинне законодавство зі змінами та доповненнями станом на 1 вересня 2013 року.: (ОФЦ, ТЕКСТ) – Київ.: Паливода А.В., 2013. – 204 с.

2. Закон України «Про боротьбу із захворюванням на туберкульоз» від 05.07.2001 р . № 2586-III // Верховна Рада України : <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/2586-14/ed20060315> .

3. Закон України «Про протидію захворюванню на туберкульоз » від 05.07.2001 р . № 2586-III // Верховна Рада України : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2586-14>.

Зуб'як А. М.

студентка 2 курсу, ФСП, СП-23

ЦИВІЛЬНО-ПРАВОВИЙ ЗАХИСТ ДІЛОВОЇ РЕПУТАЦІЇ ЮРИДИЧНИХ ОСІБ

Питання цивільно-правового захисту ділової репутації юридичних осіб належить до немайнових відносин і в умовах сучасної інтеграції в систему європейських цінностей набуває актуальності. Слід відзначити, що деякі аспекти професійної діяльності юридичних осіб є предметом досліджень правовиків - адміністративістів, вчених в галузі господарського права, та багатьох інших галузей права. Проте, безперечно найбільший внесок в дослідження цього питання внесли науковці та експерти в галузі цивільного права.

Отже, під діловою репутацією розуміють якісну оцінку суспільством професійної діяльності юридичної особи.

Безперечно, важко недооцінити важливість історичних витоків цього питання. «Ділова репутація», як термін, з'явився у вітчизняному законодавстві ще у 1993 році в Цивільному Кодексі УРСР. Він не мав сучасного вигляду, був недолугим, лише згодом, шляхом внесення певних змін він урегулював питання, що стосуються не лише фізичних, а й юридичних осіб. Проте, самого визначення «ділова репутація» не зазначалось.

Вперше законодавче визначення поняття «ділова репутація» закріпив Закон України «Про банки і банківську діяльність» від 7 грудня 2000 р.: «ділова репутація – сукупність підтвердженої інформації про особу, що дає можливість зробити висновок про професійні та управлінські здібності такої особи, її порядність та відповідність її діяльності вимогам закону» [1, 15 с.].

У цивільному праві ведуться активні дискусії щодо визначення поняття «ділова репутація», деякі вчені пропонують замінити цей термін на термін «репутація» задля розмежування цих понять. На мою думку, зміна даного терміна шляхом виключення слова «ділова» не є доцільним та логічним, адже по суті не є вагомим ознакою даного явища, а лише конкретизує його, розкриває зміст.

Варто зазначити, що діловою репутацією володіють будь-які юридичні особи, незалежно від порядку їх створення: як юридичні особи приватного права так і юридичні особи публічного права, і незалежно від організаційно-правової форми: товариства, установи та інші, в тому числі релігійні організації.

Зміст захисту ділової репутації становлять правові відносини, в яких сторони, що зазнала моральних збитків, надається право вимагати в судовому порядку спростування фактів, які порочать ділову репутацію, а друга сторона, що поширила такі відомості, зобов'язана спростувати цю інформацію, якщо не доведе, що дані відомості відповідають дійсності. До суб'єктів даних правових відносин належать організації — юридичні особи, щодо яких були поширені неправдиві відомості, які порочать їх честь, гідність чи ділову репутацію. В суді ці особи, як правило, виступають як позивачі.

Згідно п. 1 ч. 1 ст. 5 ЦПК України позов про спростування відомостей, що порочать честь і гідність, може бути пред'явлено особою, про яку поширено такі відомості, а так само близькими родичами цієї особи, коли відомості прямо чи посередньо їх порочать.

Поряд із традиційними способами поширення неправдивої інформації (теле-, радіомовлення, друковані та Інтернет видання тощо), що має негативний вплив на ділову репутацію юридичної особи, існують і альтернативні, а саме: факсимільний, пейджинговий, модемний та інші [2, с.8].

Отже, зробивши детальний аналіз законодавства, підставно зазначити, що судовий захист ділової репутації можливий лише у таких випадках: по-перше, коли відомості не відповідають дійсності або викладені в неправдивій формі, по-друге, ганьблять ділову репутацію юридичної особи, по-третє, набули поширення.

Список використаних джерел:

1) Закон України від 07.12.2000 р. № 2121-III «Про банки і банківську діяльність» // Відомості Верховної Ради України

2) Стефанчук Р. О. Цивільно-правовий захист честі, гідності та репутації: Автореф. дис. ... канд. юрид. наук – НАН України. Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького. – К., 2000. – 17 с.

Кабанець О. О.

студент 3 курсу ФСП НТУУ «КП»

Науковий керівник: **Борець Л.В.**

доцент ФСП НТУУ «КП», к.ю.н., доцент

ЗАОЧНИЙ РОЗГЛЯД ЦИВІЛЬНИХ СПРАВ: ПЕРЕВАГИ ТА НЕДОЛІКИ

З прийняттям у 2004 році нового Цивільного процесуального кодексу України в правовій системі нашої держави з'явився новий інститут права, який дістав назву – заочне провадження.

Мета запровадження заочного розгляду справи у сучасне процесуальне законодавство - забезпечити доступ сторін до більш оперативних форм судочинства та захистити їх від можливих зловживань і затримок, надати суду повноваження здійснювати судочинство більш ефективно[1].

Існують різні підходи до розуміння поняття «заочний розгляд» цивільної справи, але найчастіше виділять широке і вузьке розуміння даного правового явища. На нашу думку, в широкому розумінні «заочне провадження» - це розгляд цивільної справи за відсутності бодай однієї зі сторін. Наприклад, коли наявне клопотання сторони про розгляд справи без її присутності. Натомість, відповідно до ч. 1 ст. 224 ЦПК України, «заочне провадження» у вузькому розумінні – це провадження в цивільній справі, у разі неявки в судове засідання належно повідомленого про час і місце проведення такого судового засідання відповідача, за відсутності письмової заяви від нього про розгляд справи за його відсутності або якщо вказані ним причини неявки визнані судом неповажними і якщо позивач не заперечує проти такого розгляду справи.

Аналізуючи положення ст. 224 ЦПК України, можна виділити наступні ознаки заочного провадження:

- неявка відповідача у судове засідання;
- належне повідомлення відповідача про час і місце судового засідання;
- відсутність поважних причин неявки відповідача;
- відсутність клопотання відповідача про розгляд справи за його відсутності;
- відсутність заперечень позивача проти заочного розгляду справи.

Виходячи зі змісту вказаної статті, можемо зробити висновок, що відкриття заочного провадження можливе лише за сукупності всіх перелічених умов, без наявності яких суд не може постановити ухвалу про заочний розгляд справи. Коротко розкриємо кожен з них.

Неявка відповідача у зал судового засідання є основною підставою для заочного розгляду. У разі участі у справі кількох відповідачів заочний розгляд можливий у випадку неявки в судове засідання всіх відповідачів (ч. 2 ст. 224 ЦПК України). Насамперед необхідно зазначити, що при неявці в судове засідання відповідача, належним чином повідомленого про час і місце судового засідання, суд повинен роз'яснити позивачу право на розгляд справи як у звичайному порядку, так і при заочному розгляді справи, зазначивши особливості кожного розгляду. Право вибору порядку розгляду справи залежить лише від позивача. Відповідно до ст. 38 ЦПК України сторони можуть брати участь у цивільній справі особисто або через представника, участь у судовому засіданні представника відповідача з належно оформленими повноваженнями не дає суду підстав проводити заочний розгляд справи.

Наступною умовою є обов'язок повідомлення відповідача про час і місце судового засідання, яке має бути здійснене відповідно до вимог Глави 7 ЦПК України «Судові виклики і повідомлення».

Ще однією умовою для призначення судового засідання є поважність причин неявки відповідача у судове засідання, якщо вони відповідачем були повідомлені. За

відсутності відповідача з причин, які судом визнані поважними, заочний порядок розгляду справи виключається (ст. 224 ЦПК України).

Якщо від відповідача, який не з'явився у зал судового засідання, не надійшло клопотання про розгляд справи за його відсутності, то суд може розпочати заочний розгляд. У випадку ж наявності такого клопотання суд розглядає справу в загальному порядку або відкладає розгляд справи на підставі п. 4 ч. 1 ст. 169 ЦПК України.

При призначенні заочного розгляду цивільної справи важливе значення має думка позивача, тобто згода на такий розгляд, що обов'язково має фіксуватися у журналі судового засідання. Якщо позивач не погоджується на розгляд справи в порядку заочного провадження, то суд відкладає розгляд справи і направляє відповідачу, який не з'явився, повідомлення про час і місце нового судового розгляду.

Інститут заочного розгляду справи ефективно сприяє дотриманню положення ч. 3 ст. 27 ЦПК, згідно з яким особи, які беруть участь у справі, зобов'язані добросовісно здійснювати свої процесуальні права і виконувати процесуальні обов'язки.

Однією з особливостей заочного провадження є те, що позивач певною мірою обмежується у своїх правах, про що його слід попереджувати. Відповідно до ч. 3 ст. 224 ЦПК позивач не вправі змінювати предмет або підстави позову, змінювати розмір позовних вимог. Якщо все ж таки позивач реалізував зазначені диспозитивні права, то у цьому випадку суд повинен відкласти розгляд справи і повідомити про це відповідача. Разом з цим, закон не обмежує право позивача зменшити розмір позовних вимог. Відповідно до положень ст. 225 ЦПК України про заочний розгляд справи суд постановляє ухвалу[2].

Виходячи із вищезазначеного можна виділити переваги і недоліки заочного провадження. Переваги заочного розгляду: спрощений порядок розгляду справи; доступ сторін до більш оперативних форм судочинства; захист сторін від можливих зловживань і затримок; диспозитивність процесуальних правовідносин. Основними недоліками заочного розгляду цивільних справ є недостатнє законодавче регулювання, неоднакове застосування судами положень Глави 8 «Заочний розгляд справи», а також високий рівень суб'єктивізму суддів, що заважає ефективному функціонуванню даного правового інституту.

Список використаних джерел

1. Логінов О.А. Цивільний процес України : навч. посібник / О.А. Логінов, О.О Штефан.– К. : Юрінком Інтер, 2012. – 361 с.;
2. Цивільний процесуальний кодекс України: чинне законодавство зі змінами та доповненнями станом на 1 вересня 2013 року.: (ОФЦ, ТЕКСТ) – Київ.: Паливода А.В., 2013. – 204 с.

***БИОМЕТРИЧНИЙ ПАСПОРТ: ПОКАЗНИК ПРОГРЕСУ ЧИ ПОРУШЕННЯ
ОСОБИСТИХ НЕМАЙНОВИХ ПРАВ ЛЮДИНИ***

Закон України «Про єдиний державний демографічний реєстр та документи, що підтверджують громадянство України, посвідчують особу чи її спеціальний статус» (далі – Закон) набув чинності 6 грудня 2012 року. Однією з причин прийняття такого закону є необхідність виконання умов Плану дій щодо лібералізації Європейським Союзом візового режиму для України, зокрема, в частині запровадження біометричних паспортів для виїзду за кордон.

Даний Закон супроводжується різкою критикою з боку правозахисників, релігійних громад і неурядових організацій. Деякі положення Закону не відповідають Конституції України, Цивільному Кодексу, ратифікованим міжнародним договорам з приводу прав людини, а також приватності. Адже створення Єдиного державного демографічного реєстру (далі – ЄДДР) передбачає збирання та зберігання державою в одній базі даних надмірно великого обсягу інформації про особу. Це створює ризики свавільного втручання в особисте життя людини, несе небезпеку нецільового використання інформації з ЄДДР (у вузьковідомчих, бізнесових, партійно-політичних та інших протиправних цілях) [4.с.2].

У ЄДДР може міститися майже необмежений обсяг інформації про особу. Зокрема, до ЄДДР передбачається внесення: інформації про батьків (усиновлювачів), опікунів, піклувальників та інших представників особи; її сімейний стан; біометричних даних особи (відцифрований образ обличчя особи; відцифрований зразок підпису особи); інформації про реєстрацію місця проживання, про сімейний стан, про видачу приватизаційних паперів, додаткові (факультативні) біометричні дані, параметри; інформації з усіх відомчих інформаційних систем (тобто з усіх баз даних державних органів та органів місцевого самоврядування).

Тобто виникає проблема, що в одному державному органі буде зберігатися вся інформація про всіх громадян України та іноземців і осіб без громадянства. Також не відомо про рівень безпеки цієї системи, чи можливе зовнішнє втручання у систему, чи можна її «зламати», чи буде вона надійним гарантом недоторканності особи. Зважаючи на технічну вразливість будь-якої автоматизованої бази даних, значний рівень корупції та слабкості демократії в Україні є висока загроза використання цієї інформації у неправомірних інтересах (злочинних, партійно-політичних тощо), її потрапляння до сторонніх осіб [4. с.3].

Створення такої централізованої бази даних буде суперечити положенням статті 32 Конституції та статті 301 Цивільного Кодексу.

Зважаючи на слабкість правової системи та корупцію, в Україні будь-яку базу даних складно захистити від втручання, пошкодження, викрадення. І ЄДДР зможе теж використовуватися у неправомірних цілях:

1. авторитарними політиками для стеження і тиску на опонентів;
2. криміналітетом для тиску на бізнес;
3. недоброчесними «правоохоронцями» для «підбору злочинців»;
4. спецслужбами інших держав у різних цілях тощо.

Збереження державою, тим більше у єдиній базі даних, біометричної інформації громадян, на наш погляд, є в принципі неприпустимим [4. с.7].

Окремо, на думку автора, підлягає додатковому обговоренню вік, з якого особа повинна отримати біометричний паспорт. Вважаємо, найбільш оптимальним 16 – річний вік, коли особа усвідомлює важливість такої дії. Крім того, виникає обґрунтований сумнів щодо загальної обов'язковості документа – на нашу думку, він має видаватися за бажанням особи без будь-яких санкцій та обмежень у разі відмови людини від його отримання. Інформація про місце проживання має вноситися лише за бажанням особи.

Існує також думка про те, що видача біометричного паспорта суперечитиме праву особи на ім'я, яке визначено в ст. 294 Цивільного Кодексу. Адже особливістю такого паспорта буде унікальний номер, що буде персоніфікувати людину.

На сайті Радіо Свобода у червні 2013 року було надруковане інтерв'ю з Валерієм Пацканом, головою Комітету Верховної Ради з питань прав людини, національних меншин і міжнародних відносин щодо результатів дослідження, згідно з яким у 2012 році Верховна Рада ухвалила сім законів, які суперечать правам людини та утискають права громадян України. Зокрема, це закони про всеукраїнський референдум, про засади мовної політики, про Єдиний державний демографічний реєстр [5].

Валерій Пацкан зазначив, що запровадження біометричних документів для виїзду закордон та виконання відповідних положень плану дій щодо лібералізації ЄС візового режиму не виправдовує грубе порушення прав і свобод людини, до якого призвело набуття чинності цим законом. Неправомірне пряме втручання у життя людей шляхом обробки інформації, шляхом акумулювання цих баз даних. Згідно з цим законом, можна використовувати будь-яку базу даних, навіть несанкціоновано. Загалом цей закон робить усіх нас, українців, як казали в одному фільмі, «під ковпаком».

Слід відзначити, що ця проблема притаманна не лише Україні. В деяких західних країнах також існують системні порушення прав людини. Останнім часом і в США спостерігаємо численні скандали, які стосуються слідкування за громадянами, незаконного збирання даних про них і втручання в їхнє життя, про що говорять правозахисники.

Проаналізувавши основні положення Закону, а також думку фахівців і громадськості, можна дійти висновку, що цей Закон утворює умови для відстеження місцезнаходження та усіх переміщень громадян України, іноземців та осіб без громадянства в режимі реального часу, що є порушенням права на свободу пересування особи, на невтручання в її особисте і сімейне життя, а проведення обов'язкової дактилоскопії осіб, які не скоїли будь-якого правопорушення, і зведення їх таким чином до рівня підозрюваних чи правопорушників принижує людську гідність і обмежує свободу громадян.

Список використаних джерел

1. Конституція України, прийнята на п'ятій сесії ВРУ 28 червня 1996 року зі змінами та доповненнями згідно ЗУ «Про внесення змін до Конституції України» № 2222- IV. – Харків: Весна, 2007. – 48 с.
2. Цивільний кодекс України [текст] чинне законодавство України зі змінами та доповненнями станом на 1 листопада 2013 р.: (відповідає офіційному текстові) – К. : «Центр учбової літератури», 2013. – 320 с.
3. ЗУ «Про Єдиний державний демографічний реєстр та документи, що підтверджують громадянство України, посвідчують особу чи її спеціальний статус» від 20 листопада 2012 р. – К. : Голос України від 05.12.2012 — № 231
4. Документ для обговорення «Про єдиний державний демографічний реєстр та документи, що підтверджують громадянство України, посвідчують особу чи її спеціальний статус» : 12.11.2013 – 20 с./ Джерело: http://www.pravo.org.ua/files/Adminposlugy/_____12_11_2013.pdf
5. Радіо Свобода: [Закон про Єдиний державний реєстр тримає усіх українців «під ковпаком» – Чемерис]: URL: <http://www.radiosvoboda.org/content/article/25015007.html>

Королев Е. С.

ФГБОУ ВПО «Тамбовский государственный университет имени Г.Р. Державина»

Научный руководитель: **Пузиков Р.В.**

к.ю.н., доцент кафедры гражданского права

ВОПРОСЫ СОВРЕМЕННОГО И БУДУЩЕГО СОСТОЯНИЯ ЗАЩИТЫ И РЕАЛИЗАЦИИ ГРАЖДАНСКИХ ПРАВ И ИНТЕРЕСОВ В УСЛОВИЯХ ГОСУДАРСТВЕННОГО ПОСТРОЕНИЯ НОВОЙ УКРАИНЫ

Безусловно, события февраля 2014 года дали Украине определённый импульс для дальнейшего современного развития в столь глобализирующемся мире. Сложность для Российских граждан и восприятия общественным мнением перемен в Украине заключается лишь в том, что мы не можем однозначно утверждать, в какую же сторону будет направлен вектор политической мысли и в какой степени задуманное станет реальностью для граждан Украины. В Российских СМИ почему-

то несколько однобоко освещают происходящее на улицах Украинских городов, следствием чего мы не можем в полной мере оценить некоторые, подчёркиваю, некоторые действия, поскольку другие действия мы вполне можем адекватно расценивать по фактическому составу деяний.

Многие Россияне действительно озабочены конфликтными событиями, происходящими в Украине с конца 2013 года, и, самое главное, в чём это проявляется, это вопрос о том, а смогут ли силы, взявшие власть в Киеве и некоторых областях Украины, вести грамотную и взвешенную внутреннюю и внешнюю политику и, если смогут, то в каком ключе всё это будет происходить. Ведь большинство наших граждан, активно изучающие ход политических и исторических событий современной Украины, уверены в том, что тот кланово-олигархический режим совершенно изжил себя. Многие бывшие политики-олигархи дадут фору любому, касаясь вопросов исчезновения бюджетных денег, что признаётся всеми: и у нас в России, и в Украине. Поэтому перемены в Украинской внутренней политике, через смену властного аппарата, были необходимы всему населению, что и произошло. Вопрос в данном аспекте стал лишь в том, а кто же возьмёт на себя ответственность за перемены, и в каком русле эти перемены будут двигаться? А всё ли, что хотел украинский народ, получено и всем ли довольны, касаясь распределения ключевых постов в государстве?

Абсолютно каждому человеку в любом государстве совершенно естественно стремление к справедливости, справедливости для всех, уходя от социальной стратификации, честности, открытости и прозрачности деятельности государственных служб и структур, совершенно естественно желать для себя и своей семьи лучшей жизни, лучшего будущего, проявляющегося не только в социальном, но и в политическом плане. И в данном аспекте необходимо отметить, что те формы выражения общественного мнения и действия некоторых групп, за ними последующие (в частности антиобщественные действия, которые по сути нарушают права и свободы человека и гражданина, за которые столь активно выступают, также вероломное разрушение памятников – какие бы они не были – они история, которую необходимо сохранить для будущего) по нашему субъективному оценочному суждению является ничем иным как актами вандализма, государственным вооружённым переворотом и прочими уголовно наказуемыми деяниями, что для Российских и для Европейских ценностей является совершенно неприемлемыми и недопустимыми.

И ещё один аспект заключается в том, а смогут ли новые политики найти баланс восприятия общественного мнения всего населения Украины; будет ли оно учитываться, либо русскоязычное население будет брошено в жернова беспокойных и смутных событий, продиктованных совсем не местными «скульпторами и архитекторами» событий. Ведь совершенно не нормально и не демократично (даже

в рамках прямой «уличной демократии»), по крайней мере в общеевропейском понимании, является то, когда воля тысяч может уступить воле миллионов.

Самый главный же вопрос заключается в том, какую же цену заплатит весь украинский, братский народ за просчёты и раздутые амбиции януковичевских политиков, а также уличных радикальных групп и их предводителей. Ведь всем прекрасно известна экономическая ситуация в Украине по состоянию на февраль-март 2014 года. Многие российские и европейские политики открыто говорят, что экономика суверенной Украины довольно плотно интегрирована с российской, а однозначный отказ от сотрудничества и разрыв отношений с Россией, как того требуют некоторые «горячие головы» приведёт, как мы все прекрасно понимаем, к стагнации украинской экономики в значительно больших масштабах и показателях. Чтобы не произошли серьёзные экономические изменения (будь то дефолт или девальвация гривны) Украине срочно необходимы денежные вливания в рамках международных кредитов, но вот вопрос: кто может дать такое количество денег стране, фактически без централизованного управления, без легитимного руководителя, без чёткого политического курса. Глава департамента Центральной и Восточной Европы Фонда им. Фридриха Эберта – Рихард Крумм заявляет, что Евросоюз пока не может дать кредит стране - не члену ЕС и вопрос даже не столько экономический, сколько вопрос справедливости. Российское правительство пока также не осуществляет финансовую помощь по вышеописанным причинам. В тоже время аналитик Standard & Poor`s – Трэвор Каллинэн говорит, чтобы избежать краха Украинской экономики деньги необходимы, но вот откуда? И, если теоретически предположить, что денежный кредит будет получен, то, как мы можем предположить, он будет предоставлен на условиях резких сокращений пенсий, повышения пенсионного возраста, отмене всех льгот по ЖКХ и прочих, повышения цены на газ для предприятий (а, следовательно, будет повышение цен на все производимые украинские товары), и прочее, что по сути приведёт к внешнему управлению страной, т.к. на откуп будет отдана вся Украина. К этому ли стремились граждане Украины?

Минак Т. Ю.

студентка ФСП НТУУ «КП».

Бежевец А. М.

старший викладач ФСП НТУУ «КП».

УДАВАНІ ПРАВОЧИНИ: ЮРИДИЧНА ПРИРОДА ТА ПРАВОВІ НАСЛІДКИ

Згідно ст. 202 Цивільного Кодексу України, правочином вважається дія особи, що спрямована на набуття, зміну або припинення цивільних прав та обов'язків.

Одним із видів недійсних правочинів є удаваний правочин, під яким розуміють правочин, який вчинено сторонами для приховання іншого правочину, який вони насправді вчинили (ч. 1, ст. 235 ЦК України).

Удавані правочини можуть вчинятися з метою надання законної форми певним діям, що визначаються в законодавстві як протиправні. Найчастіше удавані угоди відбуваються з протиправними цілями, тобто для того, щоб обійти встановлені законом заборони та обмеження, утиснути права та охоронювані законом інтереси інших осіб, отримати необґрунтовані переваги тощо. Наприклад, укладення договору купівлі-продажу нерухомості, «прикриваючись» договором дарування. Ці дії юридичні та фізичні особи також виконують з метою уникнення чи зменшення оподаткування.

Удаваний правочин характеризується тим, що сторони, які його укладають, не мають конкретних цілей створення відповідних правових наслідків, тобто здійснюють його лише для вигляду. У цьому виявляється його дефект - відсутність спрямованості угоди на встановлення, зміну або припинення цивільних прав та обов'язків.

Об'єктом удаваного правочину є правовідносини, яких сторони прагнуть уникнути.

Об'єктивною стороною удаваного правочину є «інсценування» цивільно-правової угоди. Довести характер удаваного правочину нелегко, оскільки він підтверджується тільки непрямими доказами, і, як наслідок, лише їх сукупність допомагає переконати суд в уявному характері угоди.

Суб'єктивна сторона полягає у вині у формі умислу. На думку автора, вчинити ці угоди з необережності або випадково неможливо. Найбільш складним є питання про характеристику вини в діях обох сторін правочину.

Обов'язковою ознакою суб'єктивної сторони удаваного правочину є мета, до якої прагнуть сторони. Встановлення цієї мети важливо для правильної кваліфікації угоди. Мета удаваного правочину визначена в ч. 1 ст. 235 ЦК України: удаваним є правочин, який вчинено сторонами для приховання іншого правочину, який вони насправді вчинили. І.В. Матвеев, характеризуючи суб'єктивну сторону удаваного правочину, зазначає, що суб'єкти здійснюють операцію з метою створити видимість перед третіми особами виникнення реально не існуючих прав і обов'язків.

Законодавством прямо не передбачено недійсність цього правочину, а лише пропонується застосовувати до відносин, що виникли між сторонами правочину, норми того правочину, який сторони дійсно мали на увазі. Якщо ж вчинений сторонами правочин прямо суперечить чинному законодавству, рішенням суду його визнають нікчемним або недійсним, та застосовують відповідні наслідки.

Враховуючи наведене вище, відмітивши, що існує величезна спокуса взяти участь у правочині подібного роду, необхідно застерегти, що з точки зору законодавства нашої держави, його можна визнати нікчемним, недійсним, а,

відповідно, неправомірно набуті за цим правочином права чи майно будуть повернені їх власнику.

Михалко Г. М.

НТУУ «КПІ»

Науковий керівник:

Старший викладач Бежевець А.М.

САМОЗАХИСТ ЦИВІЛЬНИХ ПРАВ

У наш час права людини є основою соціально-правової, демократичної держави. Життя і здоров'я людини, її честь і гідність, недоторканність і безпека визнаються в Україні найвищою соціальною цінністю. Утвердження і забезпечення прав і свобод людини є головним обов'язком держави.

Особа може звернутися за захистом своїх порушених прав і свобод до спеціальних компетентних органів чи осіб (суд, прокуратура, уповноважений Верховної Ради України з прав людини). Крім того, виходячи з положень ч.5 ст 55 Конституції України не виключається право будь-якими не забороненими законом засобами захищати свої права і свободи від порушень і протиправних посягань. Отже, згідно чинного законодавства України кожен має право на самозахист.

Відповідно до ст. 19 Цивільного кодексу України під самозахистом цивільних прав слід розуміти застосування особою засобів протидії, які не заборонені законом та не суперечать моральним засадам суспільства [3].

Самозахист може застосовуватись лише при наявності відповідних обставин:

- Відсутність законодавчої заборони використовувати відповідні засоби охорони;

- Відсутність суперечності засобів протидії моральним засадам суспільства;

- Необхідність застосувати дії, що відповідають характеру правопорушення.

Отже, прийоми самозахисту не повинні виходити за рамки адекватності і доцільності.

На думку Ю. Сульженко, самозахист може здійснюватись у таких формах:

- Необхідна оборона;

- Завдання шкоди у стані крайньої необхідності;

- Притримання майна кредитором;

- Інші засоби, що не заборонені законом [5, с.25].

Цивільний кодекс не розкриває в повній мірі змісту вказаних вище категорій, зокрема, необхідної оборони. З метою визначення її ознак доцільно звернутися до положень ст.33 Кримінального кодексу України. Так, необхідною обороною можна визнати дії, що вчинені для захисту охоронюваних законом прав та інтересів особи, яка захищається, або іншої особи, а також суспільних інтересів держави від суспільно небезпечного посягання шляхом завдання тому, хто посягає, шкоди, не-

обхідної і достатньої в даній обстановці для негайного відвернення чи припинення посягання, якщо при цьому не було допущено перевищення меж необхідної оборони [2]. У разі необхідної оборони виключається цивільно-правова відповідальність.

При завданні шкоди у стані крайньої необхідності припускається завдання шкоди особі для відхилення небезпеки, за умови, що завдана шкода менша, ніж та, яка загрожувала. При крайній необхідності виключається лише кримінально-правова відповідальність. Щодо цивільно-правової, то не передбачено автоматичне звільнення. Заподіяна шкода підлягає відшкодуванню, а в якій частці – вирішує суд [4,с.36].

Відображення одного із способів самозахисту - притримання майна кредитором - можна побачити у ст. 594, ст. 856, ст. 1019 ЦК. Право притримання майна як спосіб самозахисту можна визначити як юридично встановлену можливість уповноваженої у зобов'язальних правовідносинах особи притримати річ у себе до моменту відповідного здійснення боржником його зобов'язання або компенсації кредитору пов'язаних із нею витрат [6, с.100].

Підставно відзначити, що вибір способу самозахисту залежить від обставин, що склалися, та самого суб'єкта. Дії особи, що захищається, повинні спрямовуватись виключно на припинення порушення свого інтересу чи права. Якщо досягнута мета, то наступні дії не вважаються самозахистом.

На жаль, в положеннях чинного законодавства України не чітко виражені правові основи закріплення даного права. Таким чином, на нашу думку, самозахист цивільних прав людини є одним із пріоритетних напрямів розвитку цивільного законодавства демократичної, правової держави.

Список використаних джерел:

1. Конституція України //Відомості Верховної Ради України. –1996. – № 30. –С. 4
2. Кримінальний кодекс України. Офіційний текст.- К. Юрінком інтер,2001.-240с.
3. Цивільний кодекс України. К: Паливода А.В., 2012. – 380 с.
4. Параниця С.П. Самозахист як самостійне суб'єктивне право особи // Часопис Київського університету права : Український науково-теоретичний часопис . – 04/2011 . – N2 . – С. 33-36.
5. Сульженко Ю. Форми і способи захисту суб'єктивних цивільних прав та законних інтересів. // Право України. 2005. - № 12. – С. 24-27.
6. Філик Н.В. До питання самозахисту як способу захисту цивільних прав. К: Малий і середній бізнес (право, держава, економіка). – 2008. – №3-4. – С.98-102.

Приліпко Ю. О.

студентка групи СП-11 ФСП НТУУ «КПШ»

Науковий керівник: **Борець Л.В.**

доцент ФСП НТУУ «КПШ», к.ю.н., доцент

ПРОБЛЕМИ ПОРЯДКУ ОПОВІЩЕННЯ ОСІБ У ЦИВІЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ УКРАЇНИ

Часто трапляється так, що особи, які зацікавлені у вирішенні справи дізнаються про існування судового рішення уже після розгляду справи. Щоб не допустити таких грубих порушень прав громадян необхідно удосконалити порядок сповіщення осіб про участь в судовому процесі. Дане питання є актуальним на сьогодні, адже розробка нових методів, вивчення форм і способів оповіщення осіб у цивільному процесі є гарантією реалізації їх прав. В судовій практиці України спостерігається багато прикладів порушень та зловживань в сфері повідомлення учасників судового засідання. Неналежне здійснення судових викликів і повідомлень займає перше місце серед причин недотримання судами строків вирішення цивільних справ, що обумовлює вжиття заходів для дотримання вимог справедливого та публічного судочинства. Отже, метою даної роботи являється дослідження інституту судових викликів і повідомлень, а також пошук нових шляхів удосконалення способів та механізмів забезпечення права особи на інформацію про час і місце розгляду справи в цивільному процесі.

На сьогодні законодавство визначає такі способи повідомлення про час і місце розгляду справи: судова повістка про виклик; судова повістка-повідомлення як процесуальні документи; повідомлення про окремі процесуальні дії через направлення відповідних ухвал суду; судовий виклик через засоби масової інформації; судовий виклик через засоби електронного зв'язку, такі як телеграма, виклик через факс, електронною поштою та інші. Цивільно-процесуальний кодекс України в частині 4 статті 74 встановлює, що судова повістка про виклик повинна бути вручена з таким розрахунком, щоб особи, які викликаються, мали достатньо часу для явки в суд і підготовки до участі в судовому розгляді справи, але не пізніше ніж за три дні до судового засідання, а судова повістка-повідомлення - завчасно [1]. Тому, досліджуючи це положення у законодавця має поставати логічне питання: як оптимально зменшити час надсилання повідомлення особі, що має з'явитися в суд? Розглянемо такі найпоширеніші засоби передачі повідомлень як пошта, електронна пошта та телефонний зв'язок. Звичайно, якщо розглядати це питання з боку надійності, то лідируватиме сповіщення осіб через поштове відділення, тому що то лист, відправлений поштою, може залишатись у закритій скриньці поштового відомства, доки не потрапить в руки адресату. Захисна система електронної пошти на порядок нижча і лише розробка нових удосконалених комп'ютерних програм захисту може це змінити. Отже, якщо існує потреба зберегти таємність інформації, користуватися послугами електронної пошти не варто. Також недоліком цього

способу є ненадійність саме прочитання повідомлення адресатом, бо за відсутності мережі Internet доступ до нього стає неможливим.

Найдоступнішим способом отримання інформації на сьогодні залишається телефонний зв'язок. Зараз більшість населення має мобільний телефон або навіть декілька і вони завжди поруч. З 1 жовтня 2013 року в кримінальному та адміністративному процесі почали застосовувати цікаве нововведення. Учасники судового процесу мають можливість отримувати судову повістку в електронній формі за допомогою SMS-повідомлення. Для цього необхідно подати до суду відповідну заявку по конкретній справі. Форму заявки можливо роздрукувати на офіційному веб-порталі Судової влади України (court.gov.ua). Судова повістка в електронному вигляді буде надсилатися учаснику судового процесу, який подав відповідну заявку до суду, на його номер мобільного телефону, вказаний в такій заявці [2]. Цивільний процес теж може використовувати цей механізм. Проте, на мою думку, не доцільно надсилати документ SMS-повідомленням. Краще відправити повістку поштою, а за допомогою SMS донести до відома майбутнього адресата про час надходження цієї повістки. В свою чергу, ця особа буде зобов'язана підтвердити отримання повістки.

Отже, розглянувши проблеми повідомлення осіб про час і місце судового засідання можна відзначити, що цивільний процес в Україні потребує удосконалення свого механізму на всіх рівнях. Запровадження досвіду іноземних держав, а також використання досягнень науково-технічного прогресу є виходом для поліпшення ситуації в даній сфері.

Використані джерела:

1. Цивільний процесуальний кодекс України // Відомості Верховної Ради України // 2004, № 40-41, ст. 492.
2. Наказ Державної судової адміністрації України «Про реалізацію проекту щодо надсилання судами SMS-повідомлень учасникам судового процесу (кримінального провадження) у місцевих та апеляційних загальних судах» від 20.09.2013 № 119 [Електронний ресурс] // Судова влада України : [сайт]. – Режим доступу : <http://court.gov.ua/smsec>– Назва з екрану.

Ребезюк В. М.

студент ФСП НТУУ «КПІ»

Науковий керівник: **Борець Л. В**

доцент ФСП НТУУ «КПІ», к.ю.н., доцент

ПРАВОВІ АСПЕКТИ СУЧАСНОГО УКРАЇНСЬКОГО ЦИВІЛЬНОГО СУДОЧИНСТВА В КОНТЕКСТІ ЄВРОПЕЙСЬКОГО ПРАВА

Створити ефективне діюче цивільне судочинство в нинішній Україні - є головною метою судово-правової реформи. На сьогодні і досі залишається актуальним головне питання - це підвищення ефективності цивільного судочинства

та забезпечення своєчасності вирішення цивільних справ. В першу чергу, за рахунок внутрішніх резервів судової системи в межах існуючого порядку судочинства, а також удосконалення такого порядку [2, с. 6].

Відповідно суд повинен стати дійсним гарантом прав та інтересів українських громадян. Судові системи більшості демократичних країн світу, як самого Європейського Союзу так і Америки, створені для захисту прав, свобод і законних інтересів громадян цих держав, а також , інтересів самої держави шляхом своєчасного і справедливого вирішення правових спорів на основі верховенства права. Безумовно суд відіграє в житті будь-якої держави дуже велике значення, а в правовій державі виконує функцію форпосту справедливості і об'єктивності, є гарантією прав пересічного громадянина, проголошених в конституції держави. Важливою є роль суду саме як органу, призначеного для вирішення конфліктів з метою захисту прав людини та її законних інтересів [3, с. 19-21]. Сила будь-якої судової влади - це повага людей до права і в першу чергу до самого суду, як професійного тлумача закону і головне, справедливого його правозастосовувача.

Верховенство права та права людини, понад усе. Але так звучить в ідеалі, або так можна говорити про країни де розвинена демократія і незалежний суд. Але на жаль, тільки не про Україну. Останнє опитування проведене міжнародною медіа компанією «Deutsche Welle», а саме проект "DW-Trend" 23 квітня 2013 року показало негативне ставлення населення до діяльності судів в Україні, тільки 7% громадян довіряють судам, а 72 % переконані, що суди є залежними від влади. Крім того, більша частина населення вважає, що "політичні" судові процеси дуже шкодять іміджеві України та негативно впливають на партнерські відносини як з Європейським Союзом так і з США [4]. Нинішній рівень довіри населення України до судів є дуже низьким. Це пояснюється тим, що українські суди діють заради інтересів влади та великого капіталу, а тому і самим суддям є чого боятися за своє місце.

Підбиваючи підсумок хочу звернути увагу на те, що верховенство права та права людини ніяково почувають себе в нашій державі, коли гасла і лозунги одні, а дії протилежні, при вирішенні проблем реформування судової системи домінує в більшості формальний підхід. Коли сама влада є аморальною і використовує суди в своїх корпоративних інтересах, неможливо аморальність помістити в рамки правового поля, які б то правові норми не існували. Подальший розвиток і реформування українського правосуддя повинно бути спрямоване на незалежність суддів та самостійність судової системи на рівні держави, на справедливість судової процедури, на високий професіоналізм самих суддів, на ефективний судовий захист, та доступність самого правосуддя. Без внесення змін до Конституції України неможливо буде реформувати судову систему, тому, що саме Конституцією визначена сама структура та головні завдання судової влади. Без змін правил добору та визначення критеріїв, що дозволять обирати на посади суддів з тієї великої

кількості кандидатів, з чесною і чистою репутацією, які будуть викликати довіру простих громадян, не потрібно очікувати на покращення в українській системі правосуддя.

Робота суддів повинна бути підконтрольна суспільству, якому вони повинні слугувати чесно і відкрито, кардинальних змін в судовій системі не відбудеться. Без реформування правосуддя неможливе буде і підписання угоди про асоціацію з Європейським Союзом [5].

Отже, ефективність українського цивільного судочинства – це, в першу чергу, результат судової цивільної процесуальної діяльності, обумовленого статтею 1 Цивільного Процесуального Кодексу, так як завданнями цивільного судочинства є справедливий, неупереджений та своєчасний розгляд і вирішення цивільних справ, а також унеможливлення виникнення на підставі ухваленого судом рішення нових спорів з участю сторони, на користь якої воно ухвалено, і забезпечується судовою процесуальною заінтересованістю [1, с.4].

Верховенство права та права людини в державі – це той ідеал до якого повинна прагнути Україна, втілюючи в законодавство та правозастосування засади природного права, рівності, справедливості, свободи.

Список використаних джерел:

1. Цивільно-процесуальний Кодекс України. – К. : Правова Єдність, 2013. – с. 4.
2. Берестова І.Е. Проблеми оптимізації цивільного процесу в Україні : монографія / І.Е.Берестова, С.С. Бичкова – К. : НДІ НАПрН України, 2011. – с. 78-80.
3. Остафійчук Л.А. Судова влада в Україні в контексті теорії правової держави / Л.А. Остафійчук. – Чернівець : Науковий вісник Чернівецького університету, Вип. 147. – 2002. – с. 19-21.
4. Опрос DV - Trend [Електронний ресурс] – Режим доступу : <http://www.dw.de/dw-trend/> – Назва з екрану.
5. Реформа українського правосуддя : очікування та ризики від 01.10.2013 р. [Електронний ресурс] // Українська правда : [сайт]. – Режим доступу : [:http://www.pravda.com.ua/columns/2013/10/1/](http://www.pravda.com.ua/columns/2013/10/1/) – Назва з екрану.

Романов Є. Ю.

студент 3-го курсу ФСП НТУУ «КПІ»

Науковий керівник: **Борець Л.В.**

доцент ФСП НТУУ «КПІ», к.ю.н., доцент

ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ УЧАСТІ АДВОКАТА У ЦИВІЛЬНОМУ СУДОЧИНСТВІ

Розбудова нової правової держави є майже неможливою без створення гарантій для захисту прав та інтересів людини, без забезпечення дієвого механізму функціонування такого демократичного інституту, яким є адвокатура.

Процесуальною формою діяльності адвоката у цивільному судочинстві є інститут судового представництва. Реалізація свого процесуального представництва у суді, покладає на адвоката виконання в цивільному процесі таких важливих функцій – сприяння здійсненню правосуддя, представницька функція, а також найважливіша правозахисна функція. Суттю участі адвоката в цивільному процесі є здійснення представництва і захисту особистих немайнових, суб'єктивних майнових прав і охоронюваних законом інтересів юридичних і фізичних осіб, а також сприяння суду у всебічному, повному й об'єктивному встановленні всіх обставин справи. Як один з найактивніших учасників судового розгляду адвокат сприяє з'ясуванню всіх обставин цивільної справи, а також прав і обов'язків сторін. Разом з тим, виступаючи в процесі представником, він має використовувати всі вказані в законі способи захисту законних інтересів свого довірителя. Саме обов'язки правозаступництва особливо виділяють адвоката серед всіх інших представників у цивільному процесі і делегують його особливе процесуальне становище.

Цивільний кодекс України (надалі – ЦК) першим закріплює представництво в якості правовідносин, в якому одна сторона (представник) має право або зобов'язана на вчинення певного правочину від імені іншої сторони, яку вона законно представляє (ст. 237 ЦК). У цивільно-процесуальному представництві адвоката зазвичай виникають два види правовідносин: між особою, та адвокатом, який представляє інтереси цієї особи; між судом і адвокатом. Правовідносини між довірителем (стороною, третіми особами та ін.) і адвокатом мають як процесуально-правовий, так і матеріально-правовий характер. Матеріально-правовий повинен ґрунтуватися на договорі доручення. Процесуально-правовий як правило виникає у зв'язку з оформленням і визначенням обсягу повноважень представника особи в цивільному процесі і саме ст. 44 Цивільного процесуального кодексу України (далі – ЦПК) регулює його. Правові відносини між судом і адвокатом у цивільному процесі регулюються за допомогою норм процесуального права (ст. 38, 40-42 ЦПК). Об'єкти правовідносин, що складаються між судом та представниками, можна розділити на спеціальні та загальні. Загальним об'єктом правовідносин між представником позивача і судом є задоволення певних позовних вимог довірителя; між представником відповідача і судом – задоволення зустрічного позову, який був поданий представником в інтересах відповідача або відмова в задоволенні позовних вимог позивача, тощо. Спеціальними об'єктами правовідносин між представниками і судом є процесуальні наслідки, на досягнення цих процесуальних наслідків спрямовуються конкретні процесуальні дії, а також обов'язки та права представників на різних стадіях процесу: встановлення деяких фактів, задоволення (або відмова в задоволенні) різного роду клопотань (заяв, відводів), заміна судді, отримання результатів експертизи тощо. Для процесуального положення адвоката-представника характерним є те, що він коли вступає у правовідносини із судом, завжди має самостійні процесуальні права та обов'язки, при цьому захищає не свої

інтереси, а права та інтереси осіб, яких представляє та діє у всьому процесі від їх імені.

Закон не передбачає особливих випадків обов'язкового представництва всіх учасників цивільного спору, не передбачає він також і обов'язкового захисту у кримінальному процесі прав обвинуваченого шляхом представництва. Сьогодні після переведення принципів змагальності до розряду конституційних, з обов'язків суду було виключено збирання доказів за власною ініціативою. Зараз принцип змагальності покладає обов'язки по доведенню обставин, на котрі посилаються сторони для обґрунтування своїх вимог або заперечень, на плечі цих самих сторін та їх представників (ст. 10 ЦПК). Тому не маючи кваліфікованої юридичної допомоги у справах цивільного судочинства, яку може надати лише адвокат, стороні, вочевидь, буде важко самій справитися з цими обов'язками. Хоча обов'язкова участь адвоката в цивільному судочинстві не може бути примусовою, але така участь досить суттєво підвищить якість та рівень проведення цивільного процесу, а також ефективність захисту прав і інтересів юридичних і фізичних осіб.

Існують випадки, коли у процесі одночасно беруть участь декілька представників з боку однієї особи. В таких випадках вони повинні погоджувати між собою правову позицію щодо справи, а виникнення між ними протиріч під час судового розгляду справи є недопустимим; процесуальні дії, які вчинив один із представників у межах, які були надані йому стороною повноважень, повинні розглядатись як такі, що вчинюються за згодою всіх інших представників, що виступають на боці однієї сторони; довіритель має право розділити процесуальні права між кількома представниками, призначивши кожному з них виконувати певні окремі завдання. Також буде доцільним закріпити у законі норму, яка надасть суду право обмежити кількість представників однієї особи, якщо ці представники будуть умисно затягувати ведення справи.

Адвокат має активно використовувати надані йому законом права для одержання матеріалів доказового характеру, зокрема, одержувати інформацію на підприємствах, в організаціях і установах. Отримані за адвокатським запитом документи долучаються до позовної заяви чи до матеріалів справи в процесі її розгляду. Зазначене право не є абсолютним. Деякі відомості можуть бути витребувані тільки судом, та й самі юридичні особи нерідко ігнорують адвокатські запити. Проте адвокат повинен активно використовувати надане йому право. Позитивним вирішенням цієї проблеми є закріплення у законі права адвоката заявляти клопотання про витребування доказів у випадках, коли щодо їх отримання є складнощі, а також обов'язок суду витребувати такі докази. У заяві про витребування доказів представник повинен зазначити, який доказ вимагається, підстави, за яких особа вважає, що доказ знаходиться в іншій особі, та обставини, які можуть підтвердити цей доказ (ст. 137 ЦПК).

Список використаної літератури:

1. Цивільний процес: навчальний посібник. / А.В. Андрушко, Ю.В. Білоусов, Р.О. Стефанчук, О.І. Угриновська / за ред. Ю.В. Білоусова. 2005. – 172 с.
2. Цивільний процес України : академічний курс : [підручник для студ. юрид. спец. вищ. навч. закл.]; [за ред. С.Я. Фурси]. - К. : Видавець Фурса С.Я. : КНТ, 2009. - 848 с.
3. Цивільний процесуальний кодекс України від 18.03.2004

Ромашенко І. О.

асистент КНУ імені Тараса Шевченка

Науковий керівник: **Боднар Т.В.**

д.ю.н., проф. КНУ імені Тараса Шевченка

НАПРАВЛЕНІСТЬ ЗМІНИ ТА ПРИПИНЕННЯ ЦИВІЛЬНОГО ПРАВОВІДНОШЕННЯ НА МАЙБУТНЄ

Характерною особливістю категорій зміни та припинення правовідношення є їхня направленість на майбутнє, що відзеркалено у запропонованій в доктрині дефініції припинення зобов'язання як припинення (ліквідації, скасування) прав та обов'язків суб'єктів зобов'язальних (договірних або недоговірних) правовідносин на майбутнє через суб'єктивні чи об'єктивні підстави [1, с. 9]. Протиположною зміні та припиненню правовідношення слугує відсутність правовідношення як такого і повернення сторін у попередній стан, характерний для такого правового інституту як недійсність правочину (абз. 2 ч. 1 ст. 216 ЦК України). Під недійсним правочином розуміється акт, який здійснився, однак в силу наявних у нього недоліків не має правової сили [2, с. 21], а тому правові наслідки у вигляді виникнення нового регулятивного правовідношення не можуть наставати від недійсного правочину, правовий результат вчинення якого, як правило, не відповідає волі його сторін [3, с. 159]. В свою чергу, як випливає з назви, зміна і припинення правовідношення можуть наступати лише в разі його попереднього виникнення і в процесі існування. Як визначив апеляційний суд Львівської області у справі про припинення одностороннього правовідношення та перерахунок відсоткової ставки річних, застосування наслідків припинення за минулий період, зобов'язання відповідача перерахувати з 17% процентної ставки до 13,30% річних у період з серпня 2008 року можливе лише у разі визнання недійсним правочину (чи його частини) [4]. Несумісність припинення правовідношення та визнання правочину недійсним була також підтверджена практикою господарських судів, що відмовляють у задоволенні позовів, де поєднуються вимоги про визнання недійсним правочину та про визнання правовідношення таким, що припинилось [5]. При цьому, важливо зауважити, що припинення правовідношення і визнання правочину недійсним – різноплощинні явища, що діють на рівні різних елементів механізму правового регулювання: припинення правовідношення – відповідно на рівні

правовідношення, а недійсність – на рівні актів реалізації прав, тобто правочинів [6, с. 251]. Однорівневним, співставним з недійсністю правочинів способом захисту є не припинення правовідношення, а розірвання договору [6, с. 252]. В свою чергу, розірвання договору призводить до припинення зобов'язального правовідношення сторін договору (ст. 651 ЦК України) і відповідно також направлене на майбутнє [7, с. 45].

Водночас, незважаючи на те, що повернення сторін правовідношення у попередній стан – це невластивий для зміни та припинення правовідношення правовий наслідок, в законодавстві передбачені випадки, коли одночасно зі зміною або припиненням правовідношення настають подібні до притаманної недійсності правочинів реституції правові наслідки. Наприклад, за ст. 653 ЦК України універсальним правовим наслідком зміни та розірвання договору визнається відповідно зміна та припинення зобов'язань, але поряд з цим вказано, що у виключних випадках, встановлених законом або договором, сторони можуть вимагати повернення того, що було виконано за зобов'язанням до моменту зміни або розірвання договору. Законодавчо закріпленим випадком, коли це є можливим, можна визнати ст. 726 ЦК України, за якою дарувальник має право вимагати розірвання договору і повернення дарунка, а якщо повернення неможливе – відшкодування його вартості, у разі порушення обдаровуваним обов'язку на користь третьої особи.

Разом з тим, попри наявність деяких винятків із загального правила про неповернення сторін зміненого чи припиненого правовідношення у попередній стан, направленість на майбутнє слід розглядати як невід'ємну ознаку зміни та припинення правовідношення як правових наслідків настання певних юридичних фактів.

Список використаних джерел:

1. Міхно О. І. Припинення договору за цивільним законодавством України: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. юрид. наук: спец. 12.00.03 «Цивільне право і цивільний процес; сімейне право; міжнародне приватне право» / О. І. Міхно. – Київ, 2007. – 23 с.
2. Рабинович Н. В. Недействительность сделок и ее последствия. – Ленинград : Издательство ЛГУ, 1960. – 171 с.
3. Кот А.А. Институт признания сделки недействительной и его место в системе способов защиты гражданских прав // Альманах цивилистики: Сборник статей. Вып. 4 / Под ред. Р.А. Майданика. – К. : Алерта; ПУЛ, 2011. – С. 148-162.
4. Рішення апеляційного суду Львівської області від 13 березня 2012 року у справі № 22-ц-552/12. – Режим доступу [Електронний ресурс]: <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/26818696>

5. Постанова Київського апеляційного господарського суду від 08 лютого 2012 року у справі № 4/270-13/68. – Режим доступу [Електронний ресурс]: <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/21427161>.

6. Егорова М.А. Признание сделки недействительной на будущее время как способ защиты гражданских прав // Приватноправове регулювання суспільних відносин: традиції, сучасність, перспектива. Матеріали міжнародної науково-практичної конференції, Одеса, 19-20 квітня 2012 року. – К. : ТОВ «Білоцерківдрук», 2013. – С. 251-254.

7. Бородовський С. Окремі питання зміни і розірвання договору в цивільному праві України // Право України. – 2005. – № 3. – С. 43-46.

Сланская Т. В.

ассистент кафедры теории государства и права,
ФГБОУ ВПО «Тамбовский государственный
университет имени Г.Р. Державина»

К ВОПРОСУ О ПОНЯТИИ САМОЗАЩИТЫ ГРАЖДАНСКИХ ПРАВ

В последнее десятилетие со стороны ученых возросло внимание к институту самозащиты: они формулируют авторские определения данного явления, рассматривают самозащиту в различных отраслях права, предлагают внести изменения в действующее законодательство. Институт самозащиты гражданских прав достаточно актуален в связи с тем, что растёт число случаев применения различных ее способов. Но все же количество действий по самозащите своих прав гораздо меньше, чем случаев обращения в государственные органы (судебные и несудебные). Считаем, что для того, чтобы граждане не боялись использовать самозащиту и получали от неё положительный результат необходимо в ряду многих причин и условий детальное научное изучение этого явления.

Проведем анализ различных мнений относительно сущности содержания самозащиты. Д.В. Микшис отмечает, что самозащита гражданских прав - это правомерное деяние, направленное на защиту субъективного гражданского права от наличного нарушения либо его реальной угрозы. Это деяние осуществляется путем самостоятельных действий или бездействия обладателя права, а также самостоятельных действий третьих лиц (в предусмотренных законом случаях) [1, с. 11]. Нельзя согласиться с таким восприятием данного явления, так как считаем, что самозащита не может осуществляться путем бездействия, и неясно кто подразумевается под третьими лицами.

По мнению М.Н. Мальцева под самозащитой прав по российскому законодательству понимаются совершаемые без посторонней помощи и прямо не запрещённые законодательством действия (бездействие) физических или юридических лиц, направленные на предупреждение или пресечение нарушений принадлежащих им прав. При этом помощью следует считать такие действия

другого субъекта, которые по своему социальному назначению также направлены на предупреждение или пресечение нарушений [2, с. 7].

В данном определении, так же как и в предыдущем имеется возможность использования самозащиты бездействием. Кроме того, возникают сомнения в характеристике помощи, специфика субъекта, оказывающего эту помощь непонятна. Полагаем, что если этим субъектом выступает обычный гражданин, который защищает свои права, и не имеет отношение к компетентным органам, то его помощью пользоваться не только можно, но и полезно, так как они смогут вместе защищать свои права путем таких способов самозащиты, как подача жалоб, заявлений и предложений; публичные выступления граждан; использование общественных объединений, профессиональных союзов, правозащитных организаций.

Весьма лаконичное и емкое определение самозащиты дает Е.Б. Казакова, она считает, что самозащита есть особое юридическое средство, которым лицо может воспользоваться для самостоятельной защиты своих прав без обращения к компетентным органам [3, с. 9]. В своей работе автор выделяет следующие признаки самозащиты гражданских прав: самозащита осуществляется в случае нарушения гражданского права или его реальной угрозы; и самозащита осуществляется в одностороннем порядке (лицом, права которого нарушены без обращения в компетентные органы); действия при самозащите направлены на обеспечение неприкосновенного права, пресечение нарушения, ликвидацию его последствий [3, с. 15].

На наш взгляд самозащита это комплекс мероприятий и действий, как лица, так и группы лиц, направленных на охрану и защиту своих прав без помощи компетентных органов, различными способами, установленными в законодательстве, либо исходя из принципа «не запрещённое законом, дозволено». При этом полагаем, что данное определение, является универсальным, то есть при уточнении отрасли законодательства оно превращается в специфическую отраслевую дефиницию.

Подводя итог, отметим, что специфика самозащиты гражданских прав заключатся в следующем.

Во-первых, самозащита имеет законодательное закрепление - либо путем прямого указания на возможность ее применения (гражданское, трудовое право), либо косвенно, предполагая возможность ее использования (семейное право).

Во-вторых, анализ норм российского законодательства показал, что отсутствует легальное определение самозащиты. Нормы, посвящённые ей, очень скудны, они не раскрывают сущность и признаки данной категории, а тем более нормы-дефиниции.

Список использованных источников

1. Микшис Д.В. Самозащита в гражданском праве России : автореф. дис. ... канд. юрид. наук. – Екатеринбург, 2006. – 23 с.

2. Мальцев М.Н. Самозащита субъективных прав по российскому законодательству (теоретико-правовое исследование): автореф. дис. ... канд. юрид. наук. – Саратов, 2006. – 24 с.

3. Казакова Е.Б. Самозащита как юридическое средство: вопросы теории и практики: автореф. дис. ... канд. юрид. наук. – Тамбов, 2006. – 24 с.

Ткачук А.

НТУУ "КПІ", ФСП

Науковий керівник:

Бежевець А. М., ст.. викладач

ПРОБЛЕМА КОРУПЦІЇ В УКРАЇНІ ТА ШЛЯХИ ЇЇ ПОДОЛАННЯ

Корупційна діяльність є одним із найголовніших підливних чинників для кожної держави, адже вона гальмує інвестиції; уряд, отримуючи недостовірну інформацію про реальний стан економіки країни, не може досягти намічених цілей; зумовлює збільшення витрат для підприємців та труднощі в розвитку бізнесу; призводить до нечесної конкуренції та невиправданого перерозподілу доходів громадян.

На жаль, корупція в Україні - досить розповсюджене явище. Це офіційно підтверджується індексом сприйняття корупції (Corruption Perceptions Index, CPI), за результатами якого у 2013 року наша країна посіла 144 місце зі 176 країн. Одними з найбільш корумпованих сфер є державні закупівлі, фармацевтичний ринок, оформлення різноманітної дозвільної документації, освіта, медицина, сфера транспорту.

Як зазначає президент міжнародної антикорупційної організації Transparency International Україна Олексій Хмара, найефективнішим способом в боротьбі із корупцією є публічність. Вона, за його словами, може бути досягнута завдяки наступним методам:

- публічне декларування посадовцями власних видатків;
- створення вільного доступу громадськості до інформації про державні закупівлі;
- створення електронного документообігу;
- створення публічного доступу до Єдиного державного реєстру осіб, притягнутих до відповідальності за корупційні діяння;
- створення незалежного органу контролю, а саме, Національного антикорупційного бюро;
- запровадження легкої процедури притягнення до відповідальності високопосадовців тощо.

Світовий досвід показує, що корупційна система підлягає значному руйнуванню. Це очевидно на прикладі Грузії, адже у 2004 році країна перебувала у скрутному становищі, що було спричинено масовим збиранням хабарів та повним

свавіллям державних служб. За 2 строки свого правління з 2004 по 2013 роки президент Грузії Михайло Саакашвілі помітно зменшив прояви корупції за рахунок повного перезавантаження влади та прийняття ряду нових законів.

Скориставшись позитивним досвідом на прикладі інших країн, необхідно вжити дієвих заходів аби викоринити корупцію в нашій державі, або, принаймні, знизити її рівень до мінімальної межі. На мою думку, успішний досвід боротьби зарубіжних країн із цим явищем повинен слугувати чудовим прикладом та мотивацією через добре вибудовані правові, організаційні та політичні механізми її подолання. Заходи протидії та запобігання корупційній діяльності необхідно запроваджуючи на всіх можливих рівнях: побутовому, адміністративному, політичному тощо, адже вони всі взаємопов'язані. При цьому слід приділяти велику увагу формуванню відповідних морально-етичних цінностей в свідомості українських громадян щодо негативного ставлення до хабарництва.

Товстюк К. І.

студентка СП-11 ФСП НТУУ «КПІ»

науковий керівник: **Борець Л.В.**

доцент ФСП НТУУ «КПІ», к.ю.н., доцент

УСИНОВЛЕННЯ ДІТЕЙ - ГРОМАДЯН УКРАЇНИ ІНОЗЕМЦЯМИ

Діти — це майбутнє кожної держави. Саме тому у національному праві будь якої країни приділяється велика увага правовому статусу дитини. Міжнародна співпраця у цій галузі спрямована на створення необхідних умов для гідного життя та всебічного розвитку дітей, результатом якої стала Конвенція ООН про Права Дитини від 20 листопада 1989 року, яку Україна ратифікувала у 1991 році [3]. У нашій державі це питання також регулюється нормами Цивільно-процесуального і Сімейного Кодексів.

Наприкінці 2013 року Уповноважений Президента України з Прав Дитини Юрій Павленко під час зустрічі з представниками посольств по питанням захисту прав українських дітей, які були усиновлені громадянами іноземних держав і проживають закордоном повідомив, що на даний час за межами України живуть 21 347 усиновлених іноземцями дітей. На сьогоднішній день на території США проживає 8225 дітей українського походження, в Італії — 6212, в Іспанії — 3121, а в Ізраїлі — 907. Дана інформація міститься у Звіті Уповноваженого Президента України з Прав Дитини про проведену роботу в першому півріччі 2013 року [4].

Взагалі, усиновлення – це прийняття усиновлювачем у свою сім'ю особи на правах дочки чи сина, що здійснене на підставі рішення суду [2, с. 73] .

Законодавство України містить загальні підстави (гл. 18 СКУ) для усиновлення дитини, що є громадянином України іноземцями. Згідно цих норм, іноземці можуть усиновити дитину, яка є громадянином нашої держави , якщо вона перебуває не менше 1 року на обліку в урядовому органі державного управління з усиновлення.

Але, якщо дитина страждає на хворобу, яка внесена до спеціального переліку, який затверджений Міністерством здоров'я України чи особа, яка бажає усиновити дитину є її родичем, то дана процедура може бути здійсненна до спливу цього строку.

Аналіз чинного законодавства України дає змогу назвати фактори, які впливають на першочергове право на усиновлення дитини іноземцями. Перш за все, таке право мають іноземці, які є родичами дитини — громадянина України. Також, першочергове право мають громадяни тієї держави, з якою Україною було укладено договір про надання правової допомоги. Важливою умовою є і те, що на усиновлення іноземцями дитини необхідна згода урядового органу державного управління з усиновлення та захисту прав дитини. До того ж, усиновлення можливе за умови забезпечення для дитини обсягу прав не меншого, ніж це передбачає законодавство України.

Усиновлення дитини — громадянина України іноземцями є досить складною і довготривалою процедурою. Іноземці, що виявили бажання усиновити дитину в Україні мають звернутися до Центру усиновлення про взяття їх на облік кандидатів в усиновителі, де їм видається направлення до певного дитячого закладу для знайомства з дитиною і встановлення необхідних контактів. Також, вони мають надати певні документи — висновок кандидата в усиновителі, що видається компетентним органом держави проживання; дозвіл на постійне місце проживання в державі усиновителів; довідки про доходи, медичний стан здоров'я; відомості про кандидата компетентного органу і т.д. [1, с. 116] .

Але, усиновлення має ряд негативних моментів. На сьогоднішній день виникає багато питань про доцільність усиновлення громадян України іноземцями. Існує думка, що на такі дії має бути введено мораторій, аргументуючи це тим, що після усиновлення Україна не може контролювати подальшу долю усиновлених дітей. У 2009 році у Верховній Раді України пролунала така пропозиція, але вона не була підтримана. Проте, внаслідок цього було прийнято зміни до Сімейного і Цивільного Кодексів, які унеможливили усиновлення дитини особами, які не перебувають у шлюбі (окрім родичів).

Велике занепокоєння також викликають відомі випадки, коли над дітьми знущалися. Нещодавнім прикладом, який набув широко розголосу у 2013 році є справа Льва Дзюби, громадянина США, котрий усиновив трьох дітей з України і жорстоко поводився з ними. Проти нього і його двох сестер відкрито кримінальну справу [5].

Важливо, також, і удосконалити законодавче регулювання цієї сфери. Усунення колізій, ширше тлумачення понять, створення необхідних норм, які б охоплювали цей інститут сприятиме збереженню прав дитини і забезпечуватиме її повноцінний розвиток.

Отже, усиновлення — важливий елемент суспільного життя, оскільки він передбачає забезпечення для дитини — сироти чи дитини, позбавленої батьківського піклування необхідних умов для життя і всебічного розвитку. Особливо важливою складовою є усиновлення іноземними громадянами, адже воно потребує як внутрішнього закріплення у нормативних актах, так і зовнішніх норм, які б регулювали такі правовідносини на міжнародному рівні. Доля дитини — це доля майбутнього країни, саме тому держава зобов'язана забезпечити для них усі необхідні умови життя і розвитку.

Список використаних джерел:

1. Цивільно-процесуальний Кодекс України. – К. : ПАЛИВОДА, 2013. – с.116.
2. Сімейний Кодекс України. - К. : ПАЛИВОДА, 2013. – с. 73.
3. Конвенція ООН про Права Дитини від 20.11.1989 року [Електронний ресурс] - Режим доступу : http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/995_021 – Назва з екрану.
4. Звіт Уповноваженого Президента України з Прав Дитини про проведену роботу в I півріччі 2013р. [Електронний ресурс] - Режим доступу : <http://www.president.gov.ua/news/29367.html> - Назва з екрану.
5. США: у знуцанні над сиротами з України звинувачують прийомного батька від 22.08.2013 [Електронний ресурс] - Режим доступу : <http://ukrainian.voanews.com/content/tv-ukraine-us-adoption/1735037.html> – Назва з екрану.

Фарбога М. Р.

студентка 3-го курсу ФСП НТУУ «КПІ»

Науковий керівник: **Борець Л. В.**

доцент ФСП НТУУ «КПІ», к. ю. н., доцент

ПРОБЛЕМА СПРИЯННЯ БІЛЬШ ЕФЕКТИВНОМУ РОЗГЛЯДУ СПРАВ В ЄВРОПЕЙСЬКОМУ СУДІ З ПРАВ ЛЮДИНИ В УМОВАХ РОЗВИТКУ УКРАЇНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА

В умовах нинішнього рівня розвитку суспільства рішення Європейського суду з прав людини часто є єдиним і найбільш дієвим способом змусити державу виконати законне рішення, винесене національним судом або оспорити його правомірність.

17 липня 1997 року Україна ратифікувала Конвенцію про захист прав людини і основоположних свобод. Вона набула чинності для нашої держави 11 вересня 1997 року, що дало змогу привести вітчизняне законодавство до міжнародних стандартів і захищати свої права і законні інтереси, які були порушені внаслідок неправомірної дії або бездіяльності на міжнародному рівні, а саме в Європейському суді з прав людини.

Перше рішення щодо України було винесене Європейським судом з прав людини у 2001 році. З тих пір кількість заяв, поданих нашими співвітчизниками постійно зростає. Станом на 31 грудня 2013 року від громадян України до Суду було подано 13 тисяч 700 заяв, що складає 13,3 % усіх заяв, що надходили цього року до суду від усіх держав-членів Ради Європи. За кількістю поданих заяв Україна посідає 4-те місце серед усіх країн. Але Суд розглянув лише 151 заяву, що складає лише 2% від усіх поданих заяв. Інші 98 % були визнані неприйнятними і вилучені з реєстру [1].

Проблема сприяння більш ефективного розгляду справ Європейським судом з прав людини є досить актуальною; її досліджували такі правознавці, як В. Паліюк, В. Мармазов, П. Пушкар, П. Рабінович.

Суд відмовляє у розгляді українцям через різні причини, серед яких: невичерпність усіх засобів національного захисту, розбіжності з положеннями Конвенції, порушення строків та правил підсудності, явну необґрунтованість вимог або зловживанням права на подачу заяви, недостатню кількість описаних фактів і необхідну кількість документів. Серед відхилених заяв 30 % могли би бути прийняті до розгляду при правильному оформленні.

Велика кількість відхилених заяв, поданих українцями, спричинена порушенням форми або змісту, пояснюється низьким рівнем правової культури громадян. Найважливішим соціальним інститутом з формування правової культури в суспільстві є правове виховання. Правове виховання має на меті розвиток правової свідомості людини і правової культури суспільства в цілому [2].

Для піднесення рівня правової культури громадян і для вирішення проблеми відхилення великої кількості заяв українців до Європейського суду з прав людини, зокрема, потрібно виробити чітку політику держави у сфері правового виховання, скоординувати системний і науковий підхід до проведення відповідних заходів. А саме: шляхом популяризації правових знань (у тому числі через засоби масової інформації), підвищення розуміння права, уміння користуватися законами, підзаконними актами, більш детальне ознайомлення зі змістом Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод, основними засадами і принципами роботи Європейського суду з прав людини через проведення семінарів, тренінгів та консультацій.

Список використаних джерел:

1. Звіти про результати діяльності урядового уповноваженого у справах європейського суду з прав людини. 2013 рік. [Електронний ресурс] // [сайт]. – Режим доступу : <http://www.minjust.gov.ua/9329>
2. Данильян О.Г. Деякі проблеми формування правової культури в перехідному суспільстві / О.Г. Данильян // Вісник Національної юридичної академії України імені Ярослава Мудрого . – 2011. – №8. – с. 200 – 201.

Хоменко О. О.

студентка групи СП-11 ФСП НТУУ «КПІ»

науковий керівник: **Борець Л.В.**

доцент ФСП НТУУ «КПІ», к.ю.н., доцент

ОСОБЛИВОСТІ ВІДКРИТТЯ ПРОВАДЖЕННЯ У СПРАВАХ ПРО НАДАННЯ НЕПОВНОЛІТНІЙ ОСОБІ ПОВНОЇ ЦИВІЛЬНОЇ ДІЄЗДАТНОСТІ

Нестабільна економічна ситуація в Україні, яка склалася в останнє десятиріччя, вплинула на всі сфери суспільного життя, в тому числі і на процес дорослішання підлітків. Низький сукупний дохід в українських родинах призводить до раннього соціального зростання неповнолітніх, посилює їх прагнення до фінансової незалежності. Цьому може сприяти можливість отримання повної цивільної дієздатності неповнолітніми особами, або інститут емансипації.

Актуальність даної теми зумовлена недостатнім рівнем дослідженості інституту емансипації у науці цивільно-процесуального права. Механізм отримання неповнолітніми особами повної цивільної дієздатності наразі недостатньо ефективний і потребує постійного вдосконалення.

Відповідно до ч. 1 ст. 35 ЦК України, повна цивільна дієздатність може бути надана фізичній особі, яка досягла шістнадцяти років і працює за трудовим договором, а також неповнолітній особі, яка записана матір'ю або батьком дитини. У ч. 3 цієї ж статті вказано, що повна цивільна дієздатність може бути надана фізичній особі, яка досягла шістнадцяти років і яка бажає займатися підприємницькою діяльністю.

ЦК України визначає, що неповнолітній особі може бути надано повну цивільну дієздатність за рішенням органів опіки та піклування, а підставою для відповідного рішення має бути письмова згода батьків (усиновлювачів) або піклувальника. У разі відсутності такої згоди або у випадку відмови органів опіки та піклування, питання про емансипацію неповнолітньої особи вирішується у порядку окремого провадження, згідно з вимогами статей 242-245 ЦПК України.

Проаналізувавши положення ЦК і ЦПК України, які регулюють інститут емансипації, можна знайти деякі неточності і протиріччя. Зокрема, неузгодженість ЦК і ЦПК України щодо регулювання віку особи, наділеною правосуб'єктністю бути ініціатором провадження у даній категорії справ. Згідно із ч. 1 ст. 242 ЦПК України, заява про надання повної цивільної дієздатності, може бути подана лише у передбачених ЦКУ випадках, неповнолітньою особою, яка досягла 16-річного віку. Водночас, з положень ст. 35 ЦК України випливає, що повна цивільна дієздатність може бути надана особі, яка досягла 14 років (у випадках, коли вона записана матір'ю чи батьком дитини). У зв'язку з цим постає питання: як неповнолітня особа яка не досягла 16-річного віку, за наявності законних підстав, може ініціювати провадження у справі про надання їй повної цивільної дієздатності? Без сумніву,

положення ЦК України та ЦПК України потребують уточнень, для уникнення подальших проблем з їх тлумаченням.

Відкритим залишається не лише питання про вік особи заявника у даній категорії справ. Проблему породжує той факт, що законодавством не закріплено, які документи повинна подати неповнолітня особа разом із заявою про емансипацію. У зв'язку з цим, на практиці, органи опіки та піклування можуть ставити різні вимоги до форми документів, які мають бути подані. Так як іноді до складу вимог вищевказаних органів входить нотаріальне посвідчення згоди законних представників неповнолітньої особи, це дає їм змогу відмовити у дозволі на емансипацію неповнолітнього на підставі того, що згоду його законних представників буде оформлено лише відповідною відміткою в заяві неповнолітнього.

Підсумовуючи викладене, слід визнати що існує низка проблем пов'язаних з правовим регулюванням судового порядку емансипації чинним законодавством України. Без усунення прогалин у законодавстві неможливо говорити про ефективну і чітко визначену процедуру надання неповнолітній особі повної цивільної дієздатності.

Література:

1. Цивільний процесуальний кодекс України: чинне законодавство зі змінами та доповненнями станом на 1 вересня 2013 року.: (ОФЦ. ТЕКСТ) – Київ. : Паливода А.В., 2013. – 204 с.

2. Цивільний кодекс України: чинне законодавство зі змінами та допов. станом на 27 вересня 2012 року.: (ОФЦ. ТЕКСТ) – Київ. : Паливода А.В., 2012. – 380 с.

Хоршева Ю. О.

ФСП НТУУ «КПІ»

Науковий керівник:

Бежевець А.М.

Старший викладач ФСП НТУУ «КПІ»

ДО ПИТАННЯ ПРО ЗАХИСТ АВТОРСЬКИХ ПРАВ НА ТВОРИ, РОЗМІЩЕНІ В ІНТЕРНЕТІ

У сучасному світі доступ населення до мережі Інтернет виступає одним із найважливіших показників розвитку будь-якої держави. На початковому етапі свого створення Інтернет виконував суто технічні функції та слугував, в основному, засобом передачі інформації. Але з плином часу комп'ютерні технології та Інтернет стали невід'ємною частиною життя сучасного суспільства. Мережа Інтернет тією чи іншою мірою зачіпає різні сфери життєдіяльності сучасного суспільства, в тому числі і цивільно-правові відносини.

Тому особливої актуальності на сьогоднішній день набуло питання дотримання авторських прав користувачами всесвітньої мережі Інтернет. Зважаючи на те, що

Інтернет є глобальною мережею, а також на темпи збільшення кількості користувачів, можна констатувати факт, що міжнародне право у сфері захисту авторських прав не здатне через швидкоплинність забезпечити реальний захист від посягань на права авторів, твори яких розміщено у всесвітній мережі.

Надзвичайно важливо зазначити, що національне законодавство не містить чітких норм, які б реально відображали специфіку захисту авторських творів в Інтернеті. Такий стан речей в нашій державі призводить до загострення цієї проблеми.

Зважаючи на це, таке негативне явище, як плагіат набуває все більших розмірів. З'являється новий вид плагіаторів – «копіпастери», тобто особи, які здійснюють простий перенос інформації з одного джерела до іншого шляхом копіювання та вставки даних, причому «забуваючи» послатися на автора. Копіпастери масово нехтують застереженням авторів творів про будь-яку заборону вільно використовувати їхні матеріали у відповідності до ст.21 Закону України «Про авторське право і суміжні права» [1].

Для дослідження цієї проблеми першочерговим завданням є визначення поняття плагіату в посяганні на права авторів, твори яких розміщені в глобальній мережі. Так, плагіатом згідно із ст. 50 Закону України «Про авторське право і суміжні права» є оприлюднення (опублікування) повністю або частково чужого твору під іменем особи, яка не є автором цього твору [1].

Варто зазначити, що з кожним днем все більшу роль в забезпеченні дотримання авторських прав у всесвітній мережі відіграють технології. Досить важко відслідкувати і впіймати плагіаторів в Інтернет-ЗМІ, адже матеріал з'являється і зникає миттєво, а щоб його зберегти як речовий доказ або документ, необхідно плагіат зафіксувати [3].

Тому для виявлення плагіаторів ми вважаємо доцільним порадити авторам використовувати такі пошукові системи плагіату, як AdvegoPlagiatus, Плагіат-Інформ, Антиплагіат та інші.

Серед способів захисту авторського права та суміжних прав у мережі Інтернет можна виділити обмеження щодо доступу до матеріалів, що розміщені в мережі, надаючи доступ до Інтернет ресурсу за попередню плату [4].

Використання кодових слів – введення у текст специфічних та рідкісних слів, за якими можна відстежити використання власного твору [2].

До цього виду технічних засобів при порушенні авторських прав в глобальній мережі відносять також Криптографічні конверти. Це програмне забезпечення, яке зашифровує твори так, що доступ до них може бути отриманий лише із застосуванням належного ключа до шифру [2].

Захист від копіювання – даний технічний спосіб захисту авторських прав в мережі Інтернет використовується шляхом встановлення технічної заборони робити будь-які копії творів або інформації з Інтернет-ресурсу.

Однак в першу чергу потрібно вдосконалювати законодавчу базу.

Для вирішення даної проблеми треба також звернутися до судової практики. Аналіз останніх судових рішень, пов'язаних з порушенням авторських прав в мережі Інтернет, дозволяє визначити, що на сьогоднішній день суди не можуть повно і всебічно підходити до вирішення таких спорів.

Отже, для вирішення проблеми захисту авторського права в мережі Інтернет, потрібно заповнити прогалини у національному законодавстві.

Надзвичайно важливим є визначення в процесуальному законодавстві бази доказування такого роду порушень, при цьому необхідно врахувати специфічність таких цивільно-правових відносин в мережі Інтернет та всі характерні особливості «електронних» порушень.

Список використаних джерел

1. Закон України «Про авторське право і суміжні права» від 23.12.1993 №3792-ХІІ.
2. Афанасьєва К.О. Авторське право: Практичний посібник. - К.: Атака, 2006. – 224с.
3. О. Кузнецова Плагіат в Інтернет-ЗМІ в Україні: правове регулювання. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.mediakrytyka.info/onlayn-zhurnalistyka/plahiat-v-internet-zmi-ukrayiny-pravove-rehulyuvannya.html>
4. Рекомендації щодо вдосконалення механізму регулювання цифрового використання об'єктів авторського права і суміжних прав через мережу Інтернет. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://sips.gov.ua/ua/recomnet.html>

Шангар О.

НТУУ «КПІ» ФСП

Бежевець А.М.

старший викладач ФСП НТУУ «КПІ»

ПРАВО НА ЗМІНУ ІМЕНІ

Питання зміни імені є досить актуальним. Причини такої зміни можуть бути різноманітні: важка вимова; побажання мати ім'я або прізвище, яке відповідає національності одного з батьків; неблагозвучність та інше. Дехто хоче мати дівоче прізвище матері, хтось наслідує національно-історичні традиції, беручи ім'я батька чи діда. Найчастішими випадками зміни імені є одруження та всиновлення. Тому, це явище досить поширене у всьому світі.

Ім'я громадянина України складається з прізвища, власного імені та по батькові, якщо інше не впливає із закону чи не прийнято національною меншиною, до якої належить особа. Прізвище та по батькові людини визначається при реєстрації її народження, а ім'я вказується по бажанню батьків.

Нерозривно з правом на ім'я пов'язане право на його зміну. Однак це право залежить від декількох факторів. Одним із таких факторів є вік особи. Фізична

особа, що досягла шістнадцятирічного віку, може змінити прізвище чи ім'я за бажанням, не потребуючи на це дозвіл батьків. При досягненні 14 років особі надається право змінити ім'я та прізвище, маючи згоду батьків чи піклувальника. Згода тільки одного з батьків можлива лише у випадку смерті другого з батьків, а також якщо другий з батьків визнаний безвісно відсутнім, обмежено дієздатним чи недієздатним, позбавлений батьківських прав.

Варто зазначити, що у фізичної особи є право змінити лише прізвище та власне ім'я. По батькові змінюється тільки у випадку зміни імені батьком заявника або при виключенні відомостей про нього як батька дитини з актового запису про його народження.

Щодо дітей молодшого віку, то у випадку зміни прізвища обох батьків змінюється і прізвище дитини, що не досягла 7 років. А прізвище дитини, що вже досягла 7 років, змінюється у випадку її згоди. У разі заперечення одного з батьків стосовно зміни прізвища дитини, спір вирішується органом опіки та піклування і судом.

Державна реєстрація зміни імені відбувається за заявою особи у відділі державної реєстрації актів цивільного стану (РАЦС). РАЦС направляє отримані документи в органи внутрішніх справ за місцем проживання заявника для перевірки, щоб запобігти можливості зміни імені з метою ухилення від суда, виплати аліментів чи з іншою корисною метою. Перевірка проводиться протягом одного місяця, після чого документи повертаються до РАЦСу. Громадяни України, які проживають за кордоном і бажають змінити ім'я, прізвище чи по батькові, подають заяву в консульську установу України, в якій вони знаходяться на консульському обліку. Така заява розглядається протягом трьох місяців, а у випадку поважної причини може бути продовжений розгляд на три місяці.

Існують підстави, за яких може бути відмовлено у зміні імені, зокрема: якщо заявник перебуває під слідством, судом чи адміністративним наглядом; у заявника наявна непогашена судимість; оголошення у розшук іноземними державами та подання неправдивих відомостей заявником. Відмову в наданні дозволу на зміну імені можна оскаржити в суді. Після реєстрації зміни імені, прізвища чи по батькові у паспорті заявника на першій сторінці проставляється штамп з відміткою про те, що паспорт необхідно обміняти протягом одного місяця.

Отже, роль імені у житті людини важко переоцінити, оскільки воно вживається не лише у побуті, а й в різних офіційних ситуаціях, документах громадян. Нажаль, в результаті непрофесійної діяльності багатьох організацій відбуваються колізійні ситуації при використанні імені особи. Такі ситуації потребують ретельного вивчення з метою їх подолання та недопущення в майбутньому.

Шевченко А.
ФСП, НТУУ «КП».

Науковий керівник: Бежевець А.М.
к.ю.н., старший викладач ФСП НТУУ «КП».

РЕАЛІЗАЦІЯ ЗАХИСТУ ПРАВА НА НЕДОТОРКАНІСТЬ ЖИТЛА

Україна є правовою державою, де найвищою соціальною цінністю є людина, яка наділена правами та свободами, її життя, честь, свобода, недоторканість. Як відомо, головною метою кожної правової держави є створення сприятливих умов для реалізації забезпечення основних прав людини та громадянина. В цій роботі автор вважає за необхідне розглянути проблемні питання права на недоторканість житла, адже воно часто виявляється порушеним через злочинні проникнення та посягання на нього.

Житло, згідно ст. 379 ЦК України, є збірним поняттям, яке включає в себе житловий будинок, квартиру, садибу та інші приміщення, розраховані на тривалий строк служби та призначені й придатні для проживання.

Дане право гарантується перш за все положеннями ч. 2 ст. 30 Конституції України, де визначається, що проведення огляду чи обшуку житла, проникнення до нього чи до іншого володіння особи допускається лише за вмотивованим рішенням суду. **Термін "проникнення" означає, що забороняється входити до житла проти волі мешканців, отримувати дані про те, що відбувається в будинку, наприклад, за допомогою прослуховуючих пристроїв тощо.** Проте, існують випадки, коли проникнення є правомірним, наприклад, якщо воно здійснене з дозволу власника, під час надзвичайних ситуацій (для відвернення пожежі, злочинних посягань на житло) та інші.

Також ст. 311 ЦК України містить положення про те, що фізична особа не може бути виселена або іншим чином примусово позбавлена житла. Це також є однією з гарантій недоторканості житла. Існують лише певні випадки, встановлені законом, коли це дозволяється. Наприклад, **викуп житла, яке є пам'яткою історії та культури, конфіскація будинку за вироком суду у зв'язку з вчиненням злочину.**

Підстави та порядок проведення такої слідчої дії, як обшук регулюються нормами ст. ст. 234 – 236 КПК України. Відповідно до вимог ч. 2 ст. 234 КПК України обшук проводиться лише за наявності ухвали слідчого судді та повинен бути спрямований на виявлення фактів вчинення злочину, відшукання знаряддя кримінального правопорушення або майна, яке здобуто у результаті вчинення злочину, а також встановлення місцезнаходження розшукуваних осіб. При цьому необхідно сприяти тому, щоб подробиці особистого життя мешканців даного житла не були розголошені.

Міжнародні угоди, зокрема, Загальна декларація прав людини, Міжнародний пакт про економічні, соціальні і культурні права встановлюють гарантії захисту права на недоторканість житла, які знаходять своє відображення в нормах

українського законодавства, адже положення, які в них містяться, є міжнародними стандартами в галузі прав людини.

Не виникає сумніву, що держава на законодавчому рівні визначає основні положення захисту права на недоторканість житла, але, нажаль, існують випадки незаконного заволодіння чужим майном, незаконного виселення з власного житла тощо.

Отже, кожна людина володіє правом на недоторканість житла, яке шанується та захищається у встановленому законом порядку. Недоторканість особистого житла забезпечується державою не лише прийняттям законів, а й притягненням до відповідальності порушника права; відшкодуванням збитків, виселенням особи, яка незаконно заволоділа житлом; встановленням режиму нерозголошення відомостей особистого життя, яке склалося у житлі, тощо.

СЕКЦІЯ № 3. ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ НАДАННЯ АДМІНІСТРАТИВНИХ ПОСЛУГ У СУЧАСНИХ УМОВАХ

Науковий керівник: Голосніченко І. П., д.ю.н., професор

Воронич Ю. В.

НТУУ «КПІ»

Тихонюк О.В.

Ст. викладач ФСП НТУУ «КПІ»

ЯКІСНІ АДМІНІСТРАТИВНІ ПОСЛУГИ ЯК РЕЗУЛЬТАТ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ

Мало хто з нас зможе назвати сучасну країну, в якій би взагалі не було проблем на політичній арені. Проте, в одних країнах ці проблеми є майже незначними, а в інших – їхнє вирішення потребує набагато більше сил та засобів.

Україна, як достатньо молода держава, звичайно ж, не є винятком.

Проблема надання адміністративних послуг не є найбільш глобальною, але, все ж таки, існує та потребує вирішення.

І перш ніж заглибитись у проблеми надання адміністративних послуг, хотілось би детальніше ознайомитись з поняттям «адміністративні послуги» та законами, що визначають як процедуру надання послуг, так і дають визначення суб'єкту звернення – фізичним та юридичним особам.

Відповідно до Закону України «Про адміністративні послуги» від 06.09.2012 року «адміністративна послуга – результат здійснення владних повноважень суб'єктом надання адміністративних послуг за заявою фізичної або юридичної особи, спрямований на набуття, зміну чи припинення прав та/ або обов'язків такої особи відповідно до закону» (ст.1).

Звертаються за адміністративними послугами фізичні та юридичні особи (згідно статті 24 Цивільного Кодексу України, фізичною особою вважається людина, як учасник цивільних відносин, а юридичною особою є організація, створена і зареєстрована у встановленому законом порядку (Глава 8, ст. 80 ЦК), а надають – органи виконавчої влади, місцевого самоврядування та уповноважені посадові особи. Перші, тобто суб'єкти звернення, мають право на безоплатне отримання інформації про адміністративні послуги, а суб'єкти надання, відповідно до статті 6 Закону, зобов'язані забезпечити облаштування місць прийому суб'єктів звернень стендами з необхідною інформацією, удосконалити адміністрування веб-сайтів; здійснити прийом, згідно з графіком; надати інформацію за допомогою телекомунікаційних технологій; забезпечити додатковими матеріалами та інформацією; облаштувати скриньки скарг та пропозицій.

Безумовно, адміністративні послуги, що надаються, мають бути якісними.

При наданні адміністративних послуг можна виокремити деякі критерії якості. По-перше, адміністративний орган має спрямовувати свою діяльність на результат, а

не процес: просто надати адміністративну послугу – замало, у кожній справі необхідно визначати ціль, і якісною адміністративна послуга буде лише в разі її надання. Тому ціллю/результатом є ефективний інфокомунікаційний обмін між державою і громадянином (інформація – процес передачі даних, відомостей; комунікація – інформаційний процес зі зворотним зв'язком). По-друге, час: граничний строк визначається законом; проте, якщо закон не визначив граничний строк – послуга має бути виконана у 30 календарних днів з моменту надання заяви та всіх необхідних документів (ст. 10 Закону). Звичайно, є можливим, виконання послуги раніше зазначеного строку. По-третє, турбота: безперечно, кожен громадянин потребує людського відношення. Орган та його працівники мають розповісти про права та обов'язки, надати необхідну інформацію, а також сприяти позитивному настрою клієнта. По-четверте, доступність, адже не дуже зручно, коли відсутня або не передбачена можливість отримати усі послуги в одному місці. По-п'яте, рівність усіх і кожного: усі громадяни з однаковими проханнями та проблемами мають обслуговуватися однаково; це стосується не тільки особистого відношення, але й, наприклад, виконання заяв в однаковий термін; та останній критерій за списком, проте не по значимості – вартість послуг: вона не має перевищувати фактичних витрат задля того, щоб людина себе не відчувала ошуканою державою.

Підсумовуючи вище наведене, зазначимо наступне: адміністративні послуги мають регулюватися. Адже саме правове регулювання забезпечує якісне їх виконання.

Для висвітлення даної проблеми Національний інститут стратегічних досліджень при Президентові України в 2013 році проводив ряд опитувань, що стосувались як безпосередньо адміністративних послуг, так і якості надання та взагалі обізнаності громадян з цього питання.

Отже, згідно результатів соціологічного дослідження, лише 12 % громадян оцінюють якість надання адміністративних послуг як добру. 33 % респондентів – оцінюють задовільно, 32 % – погано. А більшість українців (67%) нічого не знає про діяльність місцевої або державної влади з надання адміністративних послуг. Також результати опитування відвідувачів центрів надання адміністративних послуг показали, що найбільш негативними елементами при наданні адміністративних послуг нині є наявність черг та недостатність консультувань з питань надання адміністративних послуг.

Відділ політичних стратегій Національного інституту стратегічних досліджень при Президентові України задля вирішення проблем рекомендує прийняти Закон України «Про перелік адміністративних послуг та плату (адміністративний збір) за їх надання»; затвердити перелік адміністративних послуг органів виконавчої влади, які надаються через центр надання адміністративних послуг; також з метою підвищення рівня обізнаності громадян з питань надання адміністративних послуг

також слід активізувати інформаційно-роз'яснювальну роботу серед населення щодо порядку надання адміністративних послуг та можливостей отримання послуг в центрах надання адміністративних послуг.

Голосніченко І. П.

доктор юридичних наук, професор,

Заслужений юрист України

Національний технічний університет України «КПІ»

***ПРОБЛЕМИ КОДИФІКАЦІЇ НОРМ АДМІНІСТРАТИВНОГО ТА
КРИМІНАЛЬНОГО ПРАВА В УМОВАХ ДЕКРИМІНАЛІЗАЦІЇ
ПРАВОПОРУШЕНЬ***

Адаптація законодавства України до законодавства ЄС, прагнення України стати демократичною, правовою державою вимагає певних змін правової системи в цілому і, відповідно, адміністративного і кримінального права як її складової.

Реформування адміністративного та кримінального законодавства необхідно здійснювати на основі положень Конституції України при комплексному підході до реформування інших галузей законодавства (цивільного, трудового, фінансового тощо) [1].

Слід передбачити динаміку розвитку адміністративного права, пов'язану з поступовими змінами перехідного періоду розвитку суспільства, визначити пріоритетні напрямки становлення цієї галузі законодавства на майбутнє, послідовність прийняття законів, виходячи з необхідності забезпечення прав і свобод громадян інтересів держави і суспільства в цілому, з урахуванням розвитку економіки, соціальної та політичної сфер.

Адміністративне право, регулюючи управлінські відносини, складається з окремих інститутів, котрі в свою чергу тісно примикають до правовідносин, які регулюються іншими галузями права [2, с. 135-138].

Так, інститут адміністративної відповідальності має багато спільного з інститутами кримінального законодавства, правові відносини адміністративного процесу – з цивільним процесуальним та кримінально-процесуальним правом [3, 4, 5, 6]. Тому реформування адміністративної відповідальності та адміністративного процесу тягне за собою відповідні зміни і в названих галузях права.

Процес підготовки оновленого Кодексу України про адміністративні проступки розпочався досить давно, і на сьогодні відповідний законопроект винесено на обговорення наукової громадськості. Цей нормативний акт на основі переосмислення понять і категорій, розвитку суспільних процесів зазнав докорінних змін. З'явилося нове поняття адміністративного проступку, його суб'єктом передбачається не тільки фізична, але й юридична особа, запроваджено інститут співучасті у скоєні проступку тощо.

Однак, на наш погляд, проекти Кодексу про адміністративні проступки та Кримінального кодексу не вирішили одного з основних завдань - чіткого відмежування кримінальних правопорушень від адміністративних.

Традиційно вважалося, що особлива частина Кодексу про адміністративні проступки зосереджує склади проступків, які не є суспільно небезпечними. Кримінальне законодавство передбачає в особливій частині Кримінального кодексу норми щодо злочинів, однією з основних ознак яких є суспільно небезпечні діяння.

Але розмежування адміністративних проступків і кримінальних правопорушень (злочинів) лише за ознакою суспільної небезпеки та засобами регулювання (адміністративне та кримінальне право) є недостатнім. Вимоги щодо однорідності суспільних відносин, що визначають предмет регулювання адміністративного права в його правовому інституті адміністративної відповідальності, не витримані.

Нормами особливої частини діючого дотепер Кодексу України про адміністративні правопорушення охоплені і такі проступки, які до сфери управління не мають ніякого відношення. Наприклад, проступки, які передбачені в статті 173 "Дрібне хуліганство", статті 51 "Дрібне викрадення чужого майна", статті 45 "Ухилення від обстеження і профілактичного лікування осіб, хворих на венеричну хворобу", статті 42-1 "Виробництво, заготівля, реалізація сільськогосподарської продукції, що містить хімічні препарати понад гранично допустимі рівні концентрації, статті 42-2 "Заготівля, переробка або збут радіоактивно забруднених продуктів харчування чи іншої продукції" та багато інших.

Ці проступки не є адміністративними, оскільки відносини, що охороняються названими вище нормами, не мають ніякого відношення до державного управління або місцевого самоврядування. Але це і не злочини, так як вони не несуть в собі великої суспільної небезпеки. Постає питання, з яким же видом правопорушень в цьому разі ми маємо справу.

Звернемося за досвідом до законодавства зарубіжних країн. Більшість з них в системі кримінального законодавства мають статті, норми яких передбачають склади злочинів, і статті, в яких передбачаються склади кримінального проступку (наприклад, Франція, Нідерланди, Великобританія, США, тощо). За вчинення кримінального проступку в основному передбачені невисокі стягнення, які не тягнуть за собою судимості.

Україна вирішила також піти по цьому шляху, вважаючи за доцільне передбачити в українському законодавстві такі види протиправних діянь, як кримінальні проступки поряд з проступками адміністративними і злочинами.

Це відповідає закономірностям класифікації протиправних діянь, а також дозволяє врахувати всі особливості встановлення як матеріальних, так і процесуальних правовідносин.

Щодо такого виду правопорушень, як кримінальний проступок, уже передбачається особливий порядок досудового розслідування в кримінальному

процесуальному законодавстві, де передбачається проведення щодо таких правопорушень дізнання. Пункт 7 ч. 1 ст. 3 Кримінального процесуального кодексу України (КПК України) також закріплює, що під законом України про кримінальну відповідальність слід розуміти законодавчі акти України, які встановлюють кримінальну відповідальність (Кримінальний кодекс України та Закон України про кримінальні проступки). Отже на рівні кримінального процесуального законодавства кримінальний проступок визнано на офіційному державному рівні.

Безумовно, що потрібно було б навпаки, спочатку врегулювати матеріально-деліктні відносини щодо кримінальних проступків, вже потім передбачати на законодавчому рівні порядок притягнення до відповідальності осіб, які їх вчинили [7, с. 378-380].

Але вже так склалося в правовій українській дійсності, коли «віз пішов спереду коня». Тепер потрібно приймати скоріше Закон України «Про кримінальні проступки», а потім, якщо буде потрібно, вносити зміни до КПК України.

При формулюванні статей законодавчих актів, що встановлюють відповідальність за злочини кримінальні проступки та адміністративні правопорушення, необхідно керуватися класифікацією правопорушень на основі певних критеріїв.

Розмежування цих протиправних діянь доцільно провести на основі таких критеріїв як ступінь завданої ними шкоди суспільним відносинам, вид об'єкту правопорушення, суб'єкт юрисдикції, тяжкість та вид стягнень, що передбачаються за їх вчинення, суб'єкт правопорушення.

За ступенем шкідливості треба виділити правопорушення з високим, значним та невисоким рівнем суспільної шкоди.

Правопорушення з високим рівнем суспільної шкоди (суспільно небезпечні), не зважаючи на те, які правовідносини вони порушують, в українському праві, при наявності деяких інших ознак, вважаються злочином.

Відмежування адміністративного проступку від злочину хоч і представляє собою проблему, але законодавець знаходить можливості її вирішення. Цього не можна поки що сказати про відмежування кримінального проступку, склад якого взагалі ще не передбачений законодавством від адміністративного, який сьогодні об'єднує в собі ці два явища. Тому при розмежуванні цих двох видів правопорушень потрібно використовувати разом з критерієм “ступінь заподіяної шкоди” інші критерії.

Правопорушення з невисоким рівнем суспільної шкоди можна розглядати однією із ознак адміністративного проступку. Значним рівнем суспільної шкоди доцільно характеризувати кримінальний проступок.

Розмежування адміністративного проступку та кримінального, на наш погляд, доцільно провести, також за об'єктом (відносинами, які охороняються тією чи іншою галуззю права) та за суб'єктом юрисдикції.

Як уже вказувалося вище до адміністративних проступків треба віднести лише ті з них, які посягають на встановлений порядок управління в широкому значенні цього терміну. Це означає, що ними будуть також проступки, які посягають на порядок управління у сфері громадської безпеки, охорони природи, якості продукції, метрології та стандартизації, транспорту тощо.

Проступки доцільно розділити на адміністративні та кримінальні в залежності від суб'єкту юрисдикції. Суб'єктами адміністративної юрисдикції є органи виконавчої влади, які уповноважені розглядати справи про адміністративні правопорушення, а справи про кримінальні проступки розглядатимуть суди загальної юрисдикції, які спеціалізуються на кримінальному праві.

Ще одним критерієм розмежування адміністративного та кримінального проступку є тяжкість та вид стягнення. Такі стягнення, як виправні роботи, конфіскація, арешт треба передбачати лише для кримінальних проступків .

За суб'єктом правопорушення адміністративні і кримінальні проступки можуть бути також розмежовані. Адміністративну відповідальність будуть нести як фізичні, так і юридичні особи, відповідальність за кримінальний проступок - лише фізичні особи (громадяни, іноземці і посадові особи).

Юридичні склади кримінальних проступків, судячи з КПК України, планується визначити в окремому законі. Думається, що це не зовсім вірний підхід до інституту кримінальної відповідальності. В кримінальному праві є загальні засади, що торкаються і кримінальних проступків і злочинів, є інші спільні для обох видів кримінальних правопорушень особливості, які мають бути передбачені в Єдиному кодифікованому законі – Кримінальному кодексі України. Отже вирішувати проблему кримінальних проступків потрібно через єдиний кодифікований правовий акт – Кримінальний кодекс України, шляхом внесення до нього змін і доповнень.

Слід зазначити, що у випадку позитивного вирішення законодавцем питання про запровадження інституту відповідальності за кримінальний проступок, який повинен бути передбачений в деліктному законодавстві, до останнього можна буде віднести ряд діянь, які сьогодні класифікуються, як злочини і тягнуть за собою кримінальну відповідальність, однією з основних ознак якої є наявність судимості. При запровадженні інституту кримінального проступку необхідно проведення реформування галузі кримінально-процесуального права, що буде спрямоване, перш за все, на захист прав і свобод людини і громадянина, оскільки відповідальність за вчинення кримінального проступку, за своєю природою, не повинна тягти за собою судимості як однієї з основних ознак кримінальної відповідальності. До того ж за вчинення кримінального проступку повинні бути передбачені більш м'які санкції.

Необхідність реформування положень щодо відповідальності за правопорушення зумовлюється також запровадженням в Україні адміністративної юстиції. Адміністративні суди стали органами юстиції, метою діяльності яких є, насамперед, захист прав і свобод громадян у їх відносинах з органами виконавчої

влади та місцевого самоврядування, в тому числі у випадках незаконно накладених на них адміністративних стягнень. Також адміністративні суди розглядають справи про спори щодо розмежування компетенції між органами виконавчої влади та органами місцевого самоврядування за позовами останніх; розгляд питань про скасування реєстрації суб'єктів підприємницької діяльності, об'єднань громадян та інших організацій і установ, реєстрація яких здійснюється органами державної виконавчої влади або виконкомами рад; про неналежне надання органами виконавчої влади управлінських послуг та інших питань пов'язаних з неналежним виконанням органами державної виконавчої влади та їх посадовими особами своїх функціональних обов'язків, що призводить до заподіяння матеріальної або моральної шкоди суб'єктам адміністративного права [8, с. 4-5].

Виходячи з реформи судової системи, яку планується провести в Україні, а також з досвіду зарубіжних країн, у яких інститут адміністративного суду як окремої ланки судової системи вже давно існує і успішно функціонує, для захисту прав і свобод громадян від незаконних дій і зловживань службовим становищем посадовими особами, для забезпечення дотримання положень Конституції України (зокрема ст. 55) визнано за необхідне більш зважено підходити до підбору кадрів на посади суддів адміністративних судів, в обов'язки яких входить вирішення скарг фізичних і юридичних осіб, відносно яких прийнято рішення, вчинена дія або бездіяльність органами влади або місцевого самоврядування з порушенням прав і свобод конкретного суб'єкту адміністративних правовідносин. З запровадженням адміністративної юстиції в Україні пропонується скасувати адміністративні комісії при виконкомах, враховуючи некомпетентність осіб різних відомств, які входять до їх складу. Комісії працюють не постійно, а сесійно, і тому члени цих комісій не глибоко вивчають і не достатньо об'єктивно вирішують справи про адміністративні правопорушення, які знаходяться в їх провадженні.

Існуючі нормативно-правові акти, закріплюючи право особи на оскарження неправомірних, з її точки зору, дій чи бездіяльності органів державної влади, органів місцевого самоврядування, посадових і службових осіб, разом з тим недостатньо визначають механізм реалізації прав фізичних та юридичних осіб на заперечення та оскарження рішення. Ці питання також необхідно врегулювати в адміністративному законодавстві.

Адміністративні суди розглядаючи адміністративні позови на незаконні постанови, прийняті як результат розгляду справ про адміністративні проступки повинні чітко дотримуватися таких процесуальних засад як своєчасний повний і всебічний розгляд справ, перевірка фактів, прийняття рішення відповідно до законодавства, забезпечення їх виконання тощо.

Виведення з юрисдикції місцевих судів загальної юрисдикції провадження в справах про адміністративні правопорушення не означає, що ці види правопорушень виключені із системи судового контролю. Адже оскарження

постанов органів, уповноважених на розгляд справ про адміністративні правопорушення і прийняття щодо них рішень, заінтересована особа може здійснити в адміністративному суді, який у свою чергу виступає в таких випадках як суд першої інстанції. Законність притягнення до адміністративної відповідальності осіб залежить від якості адміністративної судової системи.

Адміністративну судову систему доцільно розбудовувати з урахуванням наступних принципів: пріоритет прав і свобод людини і громадянина в спорах з державними органами та принципу законності. Це дозволить не тільки більш повно реалізовувати, в процесі діяльності адміністративних судів, норми і принципи права, практичної реалізації прав і свобод людини і громадянина, які гарантовані міжнародними правовими актами, ратифікованими Верховною Радою України, і Конституцією України, але і сформувати довіру громадян до адміністративного суду, який не притягує їх до відповідальності, а навпаки, захищає їх права і свободи, надає можливості для їх практичної реалізації.

Література:

1. Конституція України // Відомості Верховної Ради України. – 1996. – № 30. – Ст. 141.
2. Адміністративне право України. Академічний курс : підручник : у 2 т. / [ред. колегія: В. Б. Авер'янов (голова)]. – К. : Вид-во “Юридична думка”, 2004–2005. – Т. 1: Загальна частина. – 2004. – 584 с.
3. Кодекс України про адміністративні правопорушення // Відомості Верховної Ради УРСР. – 1984. – Додаток до № 51.
4. Кримінальний кодекс України (ст. 187-6) // Відомості Верховної Ради України. – 2001. – № 25–26. – Ст. 131.
5. Цивільний процесуальний кодекс України // Відомості Верховної Ради України. – 2004. – NN 40-41, 42. – Ст. 492.
6. Кримінальний процесуальний кодекс України // Голос України. – 2012. – N90-91 від 19.05.2012.
7. Теорія держави і права. Академічний курс / [під ред. Н. М. Оніщенко]. – К. : Юрінком Інтер, 2006. – 668 с.
8. Голосніченко І. П. Адміністративний процес / І. П. Голосніченко, М. Ф. Стахурський. – К. : ГАН, 2003. – 256 с.

Іванищук А. А.

кандидат юридичних наук,
Університет «Україна»

СУТНІСНІ ЧИННИКИ АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ СУДОВОЇ ГІЛКИ ВЛАДИ

Квінтесенцією внутрішньої структури адміністративно-правового регулювання є її сутність. Відповідно до філософії права Гегеля закон не встановлює останню

визначеність, якої вимагає дійсність, а тільки покладає її вирішення на суддю й обмежує його лише мінімумом і максимумом, нічого не змінюючи в справі [1, с. 189].

Тим самим Гегель покладає на суддів велику місію здійснювати правосуддя за «недосконаліми» законами, при цьому ці закони обмежують варіативність прийняття рішення судьями певними межами від «мінімуму» до «максимуму».

Що стосується сьогоденної дійсності, то судові реформи в Україні створили задовільні організаційно-правові умови для функціонування незалежної судової гілки влади, проте громадяни України не задоволені практичною діяльністю судів щодо забезпечення прав свобод і законних інтересів фізичних і юридичних осіб шляхом прийняття законних справедливих та гуманних рішень [2].

Наука адміністративного права вивчає публічні правовідносини. Змістом цих відносин між представником публічної влади та об'єктами публічного управління завжди є публічний інтерес. Публічний характер досліджуваних правовідносин відрізняє адміністративне право від приватних галузей права, що досліджують приватні відносини окремих осіб між собою [3, с. 17].

Таким чином, для розкриття об'єктивної природи сутності адміністративно-правового регулювання у сфері судової гілки влади слід використати інтеграційний підхід: сутність судової гілки влади як матеріальної основи адміністративно-правового регулювання полягає у перетворенні суб'єктивного інтересу суб'єктів права (бажання помсти потерпілого) на об'єктивну суспільну істину, підтверджену силою держави, у межах недосконалих законів, у процесі змагальної процедури сторін, за повної незалежності від інших гілок влади та впливу приватних осіб; це форма соціальної взаємодії суб'єктів адміністративного права; це комплексний інститут адміністративного права, який поєднує однорідні суспільні відносини, що описуються системою, структурою, механізмом, напрямками; норми адміністративного права складають основу адміністративно-правового регулювання у сфері судової гілки влади; це виконавчо-розпорядча підзаконна публічно-владна діяльність органів суддівського самоврядування та забезпечувальна Державної судової адміністрації України; вона здійснюється з метою забезпечення прав фізичних і юридичних осіб на законне гуманне і справедливе судочинство; провідним внутрішнім чинником адміністративно-правового регулювання діяльності судової гілки влади є забезпечення дійсної незалежності суддів, які здійснюють правосуддя, та забезпечення реального доступу до правосуддя фізичних і юридичних осіб [4].

Отже, сутність адміністративно-правового регулювання діяльності судової гілки влади – це система внутрішніх характеристик адміністративно-правових відносин щодо забезпечення реального доступу до правосуддя фізичних і юридичних осіб на основі норм адміністративного права, які описуються множиною адміністративно-правових елементів (насамперед принципами адміністративного права у цій сфері),

щодо соціальної взаємодії суб'єктів адміністративного права, у процесі сервісної, виконавчо-розпорядчої та іншої діяльності суб'єктів публічної адміністрації з метою забезпечення суддям умов для перетворення суб'єктивного інтересу суб'єктів права (бажання помсти потерпілого) на об'єктивну суспільну істину, підтверджену силою держави, у межах недосконалих законів, у процесі змагальної процедури сторін.

Список використаної літератури

1. Гегель Г. В. Ф. Основи філософії права, або природне право і державознавство / Георг Вільгельм Фрідріх Гегель // переклад з німецької Р. Осадчука, М. Кушніра. – К. : Юнівес, 2000. – 356 с.

2. Темкіжев І. Неможливо забезпечити ефективне судочинство без довіри суспільства : [Електронний ресурс] / Ігор Темкіжев // Закон & Бізнес. – 2013. – Режим доступу : <http://zib.com.ua>.

3. Елистратов А.И. Административное право : лекции / Аркадий Иванович Елистратов. – М. : Типографія т-ва И.Д. Сытина, 1911. – 246 с.

4. Іванищук А.А. Адміністративно-правове регулювання діяльності судової гілки влади: теорія і практика : монографія / Андрій Анатолійович Іванищук. – Київ : Університет «Україна», 2014. – 356 с. (на українській мові).

Іщенко В. В.

викладач кафедри публічного права
НТУУ «КПІ»

ЧЕРГОВЕ РЕФОРМУВАННЯ СИСТЕМИ ОРГАНІВ ДОХОДІВ І ЗБОРІВ: НОВИЙ ЕТАП АДМІНІСТРАТИВНОЇ РЕФОРМИ ПОДАТКОВИХ ОРГАНІВ ЧИ КРОК НАЗАД?

Зміна влади в Україні, що відбулася наприкінці лютого 2014 р., мала наслідком не лише зміну Конституції України, а зв'язку з цим – зміну багатьох законів, але й спробу чергового реформування системи органів доходів і зборів (насамперед, податкових органів).

Як відомо, Державну податкову адміністрацію України як самостійний центральний орган виконавчої влади було утворено на базі Головної державної податкової інспекції України Міністерства фінансів Указом Президента України “Про утворення Державної податкової адміністрації України та місцевих державних податкових адміністрацій від 22 серпня 1996 р. № 760/96. Указом Президента України “Про оптимізацію системи центральних органів виконавчої влади” від 9 грудня 2010 р. № 1085/2010 (абз.17 п.1) Державну податкову адміністрацію України було реорганізовано в Державну податкову службу України як центральний орган виконавчої влади, що реалізує державну податкову політику.

Новий етап адміністративної реформи податкових органів України було започатковано Указом Президента України “Про деякі заходи з оптимізації системи

центральної виконавчої влади” від 24 грудня 2012 р. № 726/2012, яким було утворено Міністерство доходів і зборів України шляхом реорганізації Державної митної служби України та Державної податкової служби України. Відповідно до цього указу на Міністерство доходів і зборів України як центральний орган виконавчої влади покладено забезпечення формування та реалізація державної податкової та митної політики, а також адміністрування єдиного внеску на загальнообов’язкове державне соціальне страхування. Створення органів доходів та зборів зумовило реорганізацію системи колишніх податкових органів (в тому числі органів податкової міліції) та митних органів. Проте процес реорганізації Державної митної служби України та Державної податкової служби України в Міністерство доходів і зборів України так і не було завершено.

Одним з перших рішень нової влади України у 2014 р. була рекомендація Верховної Ради України Кабінету Міністрів України при реформуванні системи центральної виконавчої влади здійснити комплекс заходів, спрямованих на ліквідацію Міністерства доходів і зборів України та утворення відповідних центральної виконавчої влади у сфері податкової та митної політики (п. 1 постанови Верховної Ради України “Про вдосконалення діяльності органів доходів і зборів” від 28 лютого 2014 р. № 838-VII). На виконання цього рішення Кабінет Міністрів України постановою “Про ліквідацію Міністерства доходів і зборів” від 1 березня 2014 р. №67 вирішив:

“1. Ліквідувати Міністерство доходів і зборів.

2. Припинити здійснення заходів щодо реорганізації Державної податкової служби та Державної митної служби, що розпочаті відповідно до Указу Президента України від 24 грудня 2012 р. № 726 “Про деякі заходи з оптимізації системи центральної виконавчої влади”.

3. Відновити діяльність Державної податкової служби та Державної митної служби.

4. Установити, що:

Державна податкова служба України є центральним органом виконавчої влади, діяльність якого спрямовується та координується Кабінетом Міністрів України через Міністра фінансів і який забезпечує реалізацію єдиної державної податкової політики, державної політики з адміністрування єдиного внеску на загальнообов’язкове державне соціальне страхування, державної політики у сфері боротьби з правопорушеннями під час застосування податкового законодавства, а також законодавства з питань сплати єдиного внеску;

Державна митна служба є центральним органом виконавчої влади, діяльність якого спрямовується та координується Кабінетом Міністрів України через Міністра фінансів і який забезпечує реалізацію державної політики у сфері державної митної справи;

Державна податкова служба та Державна митна служба є правонаступниками

прав та обов'язків ліквідованого Міністерства доходів і зборів у відповідних сферах діяльності”.

Таким чином, чергова спроба реформування системи органів доходів і зборів (насамперед, податкових органів) у 2014 р. є по суті поверненням до того самого стану речей, що існував у цій сфері до 2013 р., коли існували два окремих центральні органи виконавчої влади, один з яких забезпечував реалізацію державної податкової політики (Державна податкова служба України), а інший – державної політики у сфері державної митної справи (Державна митна служба України). При цьому забезпечення реалізації державної політики з адміністрування єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування, яке до створення Міністерства доходів і зборів належало до сфери Міністерства праці та соціальної політики України, залишено у компетенції Державної податкової служби України.

У зв'язку зі створенням Міністерства доходів і зборів України до ряду законодавчих актів (зокрема, ПК України, МК України, КУпАП) було внесено численні зміни Законами України “Про внесення змін до Митного кодексу України у зв'язку з проведенням адміністративної реформи” від 4 липня 2013 р. № 405-VII, “Про внесення змін до деяких законодавчих актів України у зв'язку з проведенням адміністративної реформи” від 4 липня 2013 р. № 406-VII.

У зв'язку з відновленням діяльності Державної податкової служби та Державної митної служби як окремих центральних органів виконавчої влади потребують термінового законодавчого вирішення наступні питання:

1) прийняття на заміну Положення про Міністерство доходів і зборів України, затвердженого Указом Президента України від 18 березня 2013 р. № 141/2013, окремих Положень, які регламентуватимуть правовий статус Державної податкової служби України та Державної митної служби України (наприклад, аналогічних тим, що діяли у 2011-2013 рр., та були затверджені Указами Президента України “Про Положення про Державну митну службу України” від 12 травня 2011 р. № 582 та “Про Положення про Державну податкову службу України” від 12 травня 2011 р. № 584);

2) зміни та закріплення на законодавчому рівні статусу, повноважень та підпорядкування нової системи органів державної податкової служби та нової системи митних органів на всіх рівнях;

3) внесення відповідних змін та доповнень до законодавчих актів України (насамперед, до ПК України, МК України), зміни до яких було внесено Законами № 405-VII та № 406-VII з урахуванням змін до них, внесених пізніше. Наприклад, до КУпАП необхідно внести наступні зміни: в ст. 163³, 166⁶, 188²³, 234², 255 КУпАП слова “орган доходів і зборів” замінити словами “орган державної податкової служби України” у відповідному відмінку і числі.

ЩОДО ПОНЯТТЯ УПРАВЛІННЯ ДЕРЖАВНОЮ ВЛАСНІСТЮ

Закон України „Про управління об’єктами державної власності”, що містить основну частину норм загального характеру в розглядуваній сфері, як видно з самої назви, оперує з поняттям „управління об’єктами державної власності”. Закон містить окрему статтю 1, присвячену визначенню цього терміну. Під управлінням об’єктами державної власності в ньому розуміється здійснення Кабінетом Міністрів України та уповноваженими ним органами, іншими суб’єктами, визначеними цим Законом, повноважень щодо реалізації прав держави як власника таких об’єктів, пов’язаних із володінням, користуванням і розпорядженням ними, у межах, визначених законодавством України, з метою задоволення державних та суспільних потреб. У законодавстві України також послідовно застосовується термін „управління майном”, синонімічний терміну „управління об’єктами власності”, що було підставою для передбачення цього терміну відносно державного та комунального майна в Конституції України.

Визначення управління об’єктами державної власності, майже аналогічне тому, що знайшло відображення в тексті Закону, містилося принаймні в чотирьох законопроектах, що вносилися до Верховної Ради України різними суб’єктами законодавчої ініціативи після прийняття Конституції (а також в Указі Президента України від 04.07.1998 р. №736/98 „Про врегулювання деяких питань, пов’язаних з процесом управління об’єктами державної власності”, виданому в порядку, передбаченому п. 4 розділу XV Конституції України, що так і не набув чинності).

Щодо терміну „управління об’єктами державної власності”, вбачається що його будова не в повній мірі відповідає загальноприйнятому змісту поняття управління. В законодавстві і науці управління при вживанні словосполучення „управління об’єктом” під об’єктом, як правило, розуміється саме об’єкт управлінського впливу. Саме в такому розумінні наприклад у Цивільному та Господарському кодексах України уживаються терміни „управління товариством”, „управління транспортним засобом”, „управління діяльністю підприємства”, де об’єктом управління виступає відповідно товариство, транспортний засіб, діяльність підприємства. З такої позиції саме поняття „управління об’єктами” є лексично недосконалим, адже характер взаємовідносин слів у словосполученні щодо позначення управління чимось або кимось у якості додатку вже передбачає об’єкт управління (управління автомобілем, управління поведінкою, управління колективом тощо). Уживання лексично недосконалого терміну „управління об’єктами державної власності” призводить до появи в Законі „Про управління об’єктами державної власності” ще більш „перенавантаженого” похідного терміну „суб’єкти управління об’єктами державної власності”. На таких засадах словотворення, логічно було би побудувати і лексичну конструкцію „об’єкти управління об’єктами державної власності”, однак

законодавець у цьому випадку, встановлюючи перелік цих об'єктів в ст. 3 названого Закону, вживає інший термін – „об'єкти управління державної власності”.

Досліджуючи наведене вище законодавче визначення управління об'єктами державної власності, слід також звернути увагу на те, що це визначення не містить власне вказівки на об'єкт управління.

Аналіз компетенційних норм, що містяться в Законі України „Про управління об'єктами державної власності”, який передбачив визначення поняття „управління об'єктами державної власності”, також засвідчує недостатню ґрунтовність цього визначення. Аналіз цього поняття як терміну, призначеного для визначення окремого функціонального напрямку державного управління, свідчить про необґрунтоване звуження його обсягу володінням, користуванням, розпорядженням майном, що здійснюється певними органами.

Так наприклад, згідно з ч. 2 ст. 5 зазначеного Закону, Кабмін, здійснюючи управління об'єктами державної власності, зокрема, визначає порядок проведення конкурсів із залучення приватних інвесторів для здійснення державно-приватного партнерства. Звичайно, що реалізація Кабміном повноважень із визначення цього порядку не є володінням, користуванням чи розпорядженням об'єктами права державної власності, а тому у визначенні ст. 1 цього Закону не є управлінням об'єктами права державної власності. Не є в цьому сенсі управлінням об'єктами державної власності і визначення порядку конкурсного відбору керівників державних суб'єктів господарювання, і власне призначення таких керівників, адже в результаті таких управлінських рішень виникають правовідносини не щодо майна державної власності, а щодо іншого об'єкта – поведінки учасників правовідносин (зокрема і внутрішньо-організаційних). Аналізуючи управлінські правовідносини в розглядуваній сфері, доходимо висновку про те, що об'єктами таких відносин є конкретні матеріальні і нематеріальні блага (майно), що перебувають у державній власності, – саме щодо таких матеріальних і нематеріальних благ у суб'єктів правовідносин виникають суб'єктивні права та юридичні обов'язки. Отже вбачається правильним у науці використовувати поняття „управління державною власністю” для позначення виконавчо-розпорядчої діяльності органів державної виконавчої влади, їх посадових осіб, інших уповноважених суб'єктів щодо організуючого владного впливу на суспільні відносини по реалізації права державної власності.

Державна власність, таким чином, – є відносинами щодо належності державі відповідних майнових об'єктів, що дозволяє говорити про можливість її розгляду з ґносеологічної точки зору як об'єкта державного управління. Державне майно є об'єктом права державної власності, об'єктом, щодо якого здійснюються володіння, користування, розпорядження (реалізація права власності) відповідними державними органами, підприємствами, організаціями, установами, їх посадовими особами та іншими суб'єктами в установленому порядку.

Вбачається, що саме керівний владний вплив на таке володіння, користування, розпорядження державним майном становить сутність адміністративної діяльності з управління державною власністю.

Управління державною власністю, таким чином, – це процес формування волевиявлення держави-власника по відношенню до належного їй майна. Володіння, користування, розпорядження певними об'єктами державної власності необхідним чином – і є метою управління державною власністю. Держава формує і висловлює свою волю щодо належного їй майна в процесі державного управління, що є різновидом соціального управління. У кінцевому підсумку для держави, що здійснює управління державною власністю, володіння, користування, розпорядження державним майном, що здійснюються уповноваженими суб'єктами і визначеним чином, – і є та бажана поведінка керованих об'єктів у суспільних відносинах, що виступає метою управління державною власністю.

Осовітня Л.

НТУУ «КПІ» ФСП СП-04

Науковий керівник: **Кравчук О.О.**

к.ю.н., доцент НТУУ "КПІ" ФСП

ПРОБЛЕМА ОСКАРЖЕННЯ АКТУ ПОДАТКОВОЇ ПЕРЕВІРКИ

Податковий кодекс України (далі – ПКУ) надає можливість податковим органам здійснювати контрольні дії щодо суб'єктів господарювання з метою дотримання та виконання податкового законодавства. Однак, чинне податкове законодавство України не передбачає можливості оскарження акту податкової перевірки, але надає можливість платнику податків ініціювати перегляд рішення податкового органу. Даний документ носить інформативний характер та не здатний спричинити юридичні зобов'язання. Проте, він є основою для прийняття подальшого податкового повідомлення-рішення. Водночас акт перевірки є одним з найбільш важливих документів, що встановлюють докази виявлення в ході перевірки порушень податкового законодавства.

Відповідно до чинного законодавства (зокрема згідно ст.86 ПКУ) порядок визначення органом контролю грошових зобов'язань платника податків у разі виявлення заниження таких зобов'язань передбачає два обов'язкових етапи: проведення податкової перевірки, за результатами якої складається акт (довідка); надіслання (вручення) податкового повідомлення-рішення. [1]

Наразі орган контролю розділяє рішення податкової перевірки на дві частини, які умовно можна назвати мотивувальною (роль якої відіграє акт перевірки) та резолютивною (якою є податкове повідомлення-рішення).

Наявність двох стадій у процесі донарахування платникові податків сум грошових зобов'язань через допущені порушення та поділ рішення органу контролю викликає значні ускладнення. По-перше, не в усіх випадках виносяться податкові

повідомлення-рішення. По-друге, інформацію, викладену в актах податкової перевірки, податківці активно використовують для здійснення своїх контрольних повноважень.

У зв'язку із цим платники намагаються оскаржити до адміністративних судів зміст актів податкових перевірок, наполягаючи на визнанні протиправними окремих положень таких актів або вимагаючи внесення змін до змісту актів перевірок.

Водночас адміністративні суди переважній більшості не визнають за актами перевірки або за діями щодо їх складання предмета адміністративного оскарження. Пояснення цьому ґрунтується на основі аналізу змісту ст.17 та ст.3 Кодексу адміністративного судочинства України, звідки випливає, що особа має право звернутися до адміністративного суду з позовом про оскарження рішень, дій чи бездіяльності суб'єкта владних повноважень, якщо такі рішення, дії чи бездіяльність порушують права, свободи та законні інтереси позивача в публічно-правових відносинах за участю позивача.

Проте належний захист прав та інтересів особи можливий лише в разі існування спірних правовідносин, тобто в разі встановлення, що рішення, дія або бездіяльність протиправно породжують, змінюють або припиняють права та обов'язки у сфері публічно-правових відносин. Зазначене цілком узгоджується із положенням ч.2 ст.124 Конституції України, а саме: юрисдикція судів поширюється на всі правовідносини, що виникають у державі, але не на будь-які суспільні відносини взагалі, а лише на ті, що мають характер правовідносин, тобто створюють, припиняють чи змінюють права та обов'язки учасників таких відносин.

Отже, судовому захисту підлягає тільки порушене право або інтерес особи, причому такі порушення мають полягати у відповідних правових наслідках у вигляді зміни стану прав та обов'язків позивача або створенні об'єктивних перешкод у реалізації законного інтересу відповідної особи. Лише в такому разі позовні вимоги можуть бути задоволені.

Однак, формування актів перевірок не може розглядатись як таке, що створює правові наслідки, оскільки є відображенням думки перевіряльників стосовно певних обставин, а правові наслідки у вигляді фіксації правопорушень виникають тільки в разі винесення податкового повідомлення-рішення. Тож суди зазвичай не задовольняють позовних вимог про визнання протиправними дій податкових органів щодо формування змісту актів перевірки.

У зв'язку з викладеним варто звернути увагу на думку О. Нечитайла та А. Полянничко, які пропонують об'єднати так звані мотивувальну й резолютивну частини податкового повідомлення-рішення в одному документі. Надалі така форма викладення результатів перевірки визначатиме грошове зобов'язання платника податків, яке він мав виконати, але не зробив цього. Запропонований документ фіксуватиме склад податкового правопорушення із зазначенням мотивів, з яких податковий орган дійшов висновку про наявність відповідного порушення. [2]

Предметом оскарження в разі запровадження запропонованої концепції податкового повідомлення-рішення буде правомірність нарахувань грошових (податкових) зобов'язань та застосування відповідальності саме з тих мотивів, які викладені в податковому повідомленні-рішенні. Якщо наведені мотиви виявляться необґрунтованими, а склад правопорушення — відсутнім, податкове повідомлення-рішення підлягатиме скасуванню. [2]

Таким чином, запровадження запропонованої концепції податкових повідомлень-рішень дозволить уникнути окремого існування висновків про наявність податкових порушень та сум нарахованих грошових зобов'язань, що зведе нанівець судові спори з приводу оскарження висновків, викладених в актах перевірки. Викладення результатів податкової перевірки в єдиному документі дозволить ефективніше захищати права і підприємців, і держави. Також умотивовані податкові повідомлення-рішення спростять розгляд відповідних скарг та позовних заяв, а крім цього, стимулюватимуть податкові органи та платників податків до належного ставлення до проведення перевірок і надання (витребування) необхідних для визначення податкових зобов'язань доказів.

Список використаних джерел:

1. Податковий кодекс України. Відомості Верховної Ради України, 2011.
2. Газета «Закон і бізнес» №36 (1126) 07.09—13.09.2013. «Спрощення заради гарантій».

Подпісов Д.

аспірант ФСП НТУУ «КПІ»

Науковий керівник:

Голосніченко І.П.

д.ю.н., професор ФСП НТУУ «КПІ»

ХАРАКТЕРНІ ОЗНАКИ ПРОЦЕСУ РЕАЛІЗАЦІЇ НОРМ ПРАВА

З метою виокремлення ознак реалізації норм права слід навести низку сформульованих представниками правової науки визначень цього поняття:

- втілення приписів правових норм у конкретних діях суб'єктів шляхом правомірної поведінки, що не виходить за межі дозволеного законом, іншими нормативно-правовими актами [3,с.86];

- така поведінка суб'єктів права, в якій втілюються приписи правових норм (правомірна поведінка), практична діяльність людей по здійсненню прав і виконанню юридичних обов'язків [6, с.263];

- різноманітний процес практичного здійснення правових вимог у діяльності тих чи інших суб'єктів [8, с.210]

- втілення правових норм і принципів у правомірній поведінці суб'єктів права, у їх практичній діяльності [7, с.411].

Наведені формулювання дають загальне уявлення про суттєві ознаки реалізації норм права.

1. **Визначається нормами права** — оскільки реалізація є діяльністю, в ході якої у поведінці суб'єктів втілюються приписи норм права, виражені та закріплені законодавцем у відповідній формі, її специфіка в кожному конкретному випадку обумовлюється змістом самого нормативного матеріалу який включає в себе: дані про коло осіб, які узгоджуватимуть свої дії з приписами норми у сфері її регулювання; обсяг прав та обов'язків суб'єктів; просторово-часові межі, в яких протікатиме процес реалізації даної норми; характер нормативних вимог (дозвіл, зобов'язання, заборона); місце норми у правовій системі; форма вираження норми, її структура та рівень нормативності (низький — у спеціалізованих норм (принципах, дефініціях, деклараціях), високий — у звичайних норм). З огляду на те, що реалізація правових норм завжди передбачає наявність причинного зв'язку між юридичною регламентацією певних соціальних стосунків та набуттям ними впорядкованого стану, даний процес слід відрізнити від тих проявів людської поведінки, які хоча і узгоджуються з правовими приписами, але стимулюються різноманітними неюридичними чинниками (власними переконаннями особи, релігійними настановами, чинниками біологічного порядку), що діють в одному напрямі з нормами права [4, с.405]. Ця ознака виражає **конкретно-юридичний вимір** процесу реалізації.

2. **Є свідомою діяльністю**. Доцільно розкрити цю ознаку через такі аспекти:

1) **вольовий** — будучи виразом суспільної волі, право зі своїм основним та єдиним знаряддям (нормою) вживається, втручається не у світ фізичний, а у світ духовний, воно впливає на індивідуальну волю громадян і тільки через неї може віднайти собі дійсне втілення. [2, с.41]. Проте вольовий акт ні в якому разі не є “сліпим”, механічним, оскільки йому передують наступний аспект;

2) **інтелектуальний** — ознайомлення зі змістом норми, її вимогами (тобто тим, що охоплюється попередньою ознакою реалізації норми права), їх засвоєнням, осмисленням та тлумаченням. Без такого відтворення змісту права у свідомості суб'єкта цілком неможливо, щоб право слугувало одним зі стимулів його поведінки, а, відтак, без цього не можна говорити і про покору праву чи відсутність покори [2, с.42]. На основі сказаного ми можемо зробити висновок про опосередкування процесу правореалізації **психологічною** складовою.

3. **Орієнтується на досягнення мети правової норми** — суб'єкт у процесі реалізації своїми діями втілює у життя ті суспільно-корисні цілі, які передбачав законодавець, коли закладав у нормі фундамент для настання певного політичного, економічного або соціального ефекту. Внаслідок цього реалізація права стає засобом досягнення і, водночас, перевірки відповідності юридичної практики та ідеалів законодавства [1, с.6]. Іншими словами відкривається новий вимір процесу реалізації — **ідеологічний**.

4. **Виступає критерієм соціальної цінності норми права** — процес реалізації норми виявляє ступінь її сприйняття, як безпосередніми суб'єктами реалізації, так і суспільством взагалі, за дієвий інструмент зміцнення законності, підтримки суспільної дисципліни, досягнення соціально-корисного ефекту. Право виступає в якості найвищої соціальної цінності, але лише тоді, коли його норми і принципи втілюються в життя, реалізуються у діях суб'єктів соціального спілкування [5, с.416]. Ця ознака виражає **аксіологічний** бік процесу реалізації.

5. **Виражається у правомірній поведінці суб'єкта** — реалізація норми права передбачає визнання особою пріоритету її приписів (втілених у них інтересів суспільства та відповідних їм інтересів законодавця) над власними інтересами та прагненнями. З уведенням норми у дію (включенням її як інструменту упорядкування суспільних відносин до національної правової системи) вважається, що особа, наділена правами і обов'язками, приймає встановлені законодавцем “правила гри” і вибудовуватиме власну поведінку у межах цих правил, в руслі правомірності. Ця ознака розкриває **динамічні** якості процесу реалізації.

Отже, реалізацію норми права можна визначити як усвідомлену діяльність з втілення її приписів у правомірній поведінці суб'єкта з метою досягнення соціально-корисного результату, передбаченого законодавцем, і виявлення соціальної цінності даної норми.

Список використаних джерел

1. Вопленко Н.Н. Реализация права: Учебное пособие. — Волгоград: Издательство Волгоградского государственного университета, 2001. — 48 с.
2. Гредескул Н.А. К учению об осуществлении права. — Харьков: “Типография Адольфа Дарре”, 1900. — 235 с.
3. Завадская Л.Н. Механизм реализации права. — М.: Наука, 1992. — 387 с.
4. Загальна теорія держави і права / М. В. Цвік, О. В. Петришин, Л. В. Авраменко та ін. — Харків: Право, 2009. — 584 с.
5. Нерсесянц В.С. Проблемы общей теории права и государства: Учебник для вузов, — М.: Норма, 2004. — 832 с.
6. Общая теория права: Учебник для юридических вузов / Под общ. ред. А.С. Пиголкина. — М.: Изд-во МГТУ им. Н.Э. Баумана, 1998. — 384 с.
7. Скакун О. Ф. Теорія права і держави: Підручник. — 2-ге видання. — К.: Алерта; КНТ; ПУЛ, 2010. — 520 с.
8. Теорія держави і права: Навч. посіб. / За заг. ред. С.Л. Лисенкова, В.В. Копейчикова. — К.; Юрінком Інтер, 2003. — 368 с.

Ребезюк В. М.

студент ФСП НТУУ «КПІ»

Науковий керівник:

Голосніченко І.П.

д.ю.н., проф., НТУУ «КПІ»

ПРАВОВА СКЛАДОВА АДМІНІСТРАТИВНОЇ ПОСЛУГИ ОФОРМЛЕННЯ ПРАВА ВЛАСНОСТІ В СУЧАСНІЙ УКРАЇНІ

Проблема оформлення права власності була і залишається однією з найбільш нагальних соціальних проблем України. Відповідно до Конституції 1996 року, а саме статті 41 "Право приватної власності набувається у порядку, визначеному законом" [1.с.16].

В ході роздержавлення та приватизації державного майна, з'явилася приватна власність, яка потребувала розробки та здійснення правових, організаційних, економічних, та інших заходів, які б забезпечували правовий розвиток пострадянського суспільства, в нових політичних і економічних умовах. Сучасний розвиток адміністративних правовідносин у сфері власності на нерухомість потребує здійснення трансформаційних процесів виключно на правових засадах і недопущення негативних тенденцій в приватизаційних процесах. Формування правового механізму оформлення права власності має базуватися на принципах законотворення це :

- конституційність; - комплексність; - соціальна спрямованість законодавства;
- постійний контроль за приватизаційним процесом; - гарантування державою дотримання права; - недопущення тіншових схем.

Недосконалість самих механізмів трансформаційних процесів, слабкі теоретичні засади роздержавлення майна значно вплинули на створення правового механізму перебудови відносин власності, нормативно-правового регулювання в сфері приватизаційних відносин та негативних соціально-економічних наслідків. Ігнорування цих правових принципів в Україні привело до масштабних корупційних зловживань. Сьогодні і надалі важливе місце, в діяльності органів влади займає питання покращення надання послуг та правового супроводу. Незважаючи на значні досягнення в реформуванні сфери адміністративних послуг ще залишається низка цілого ряду завдань невиконаними. В першу чергу це:

- незакінчений процес територіального формування мережі центрів з адміністративних послуг і ці центри відкриваються нерівномірно по території держави [2];

- не забезпечено надання найбільш запитуваних населенням адміністративних послуг, а переважна більшість – це право власності [3];

- не прийнято і досі ряд законодавчих актів, які необхідні для втілення в життя Закону України "Про адміністративні послуги" [4].

- надто неефективно організована робота і зовсім неналежна сама якість наданих адміністративних послуг в переважній більшості центрів [5].

Діяльність адміністративних регіональних центрів через відсутність ряду нормативно - правових документів, що регулюють адміністративні послуги і державні стандарти та технології, надто відрізняється.

Для подальшого реформування системи адміністративних послуг і правового супроводу в Україні необхідно зробити наступні кроки:

- необхідно прийняти Закон України «Про перелік адміністративних послуг та плату за їх надання», а також прийняти Адміністративно-процедурний кодекс України;

- необхідно затвердити твердий перелік адміністративних послуг органів виконавчої влади, що надаються саме через центр надання адміністративних послуг;

- необхідно організувати надання найбільш необхідних громадянам соціальних послуг в утворених центрах ;

- слід покращити якість надання консультацій громадянам з питань адміністративних послуг;

- необхідно більш активно проводити інформаційну і роз'яснювальну роботу серед людей відносно порядку надання адміністративних послуг;

- необхідно запровадити функціонування цілодобової урядової телефонної довідки для інформування громадян з питань надання адміністративних послуг.

Проаналізувавши проблеми надання адміністративних послуг, можна зробити висновок про те, що правове регулювання адміністративної процедури в Україні відбувається на підзаконному рівні, при цьому нагальною проблемою залишається захист прав та інтересів приватних осіб. Саме ефективне підвищення надання адміністративних послуг та правового супроводу можливе за рахунок широкого впровадження передових ІТ – технологій. А тому необхідно провести заходи по вдосконаленню законодавства яке регламентує надання адміністративних послуг із використанням електронних документів та цифрового підпису клієнта та його захисту від підробок [6,с.286], які б відповідали європейським стандартам та міжнародному законодавству.

Список використаних джерел

1. Конституція України, від 30.09.2010., «Паливода», К.,2013, с.16.

2.Закону України «Про адміністративні послуги» Відомості Верховної Ради 2013, № 32, с.409.

3. Доручення Президента України «Щодо невідкладних заходів для забезпечення прав громадян під час отримання адміністративних послуг» від 07.12.2012р. Посилання: <http://www.ogp.gov.ua/sites/default/files/content/>.

4. Рішення № 1343 Про розгляд проекту Закону України “Про перелік адміністративних послуг та плату за їх надання” від 17.07.2013 № 1343 Електронне посилання: <http://www.nrada.gov.ua/ua/rishennya/17872/19870/19990>.

5. Звіт про реалізацію в Україні Ініціативи «Партнерство «Відкритий Уряд» 31.10.13р. Електронне посилання: <http://www.ogp.gov.ua/sites/default/files/content/>

6. Закон України” Про захист інформації в інформаційно-телекомунікаційних системах” ВВР України, 1994, N 31, с.286.

Співак І. В.

Ст. викл. кафедри господарського та адміністративного права НТУУ «КПІ «

УПОВНОВАЖЕНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ ОПЕРАТОР ЯК СУБ'ЄКТ МИТНИХ ПРАВОВІДНОСИН

З інтеграцією України, в умовах глобалізації, в світову економічну систему пріоритетним стає питання забезпечення економічної безпеки України. З огляду на це, є важливим впровадження на національному рівні Рамкових стандартів ВМО з безпеки та сприяння міжнародній торгівлі та вдосконалення системи організації митного контролю та митного оформлення.

Нова стратегія Всесвітньої митної організації спрямована на активізацію транснаціонального товарообміну шляхом спрощення митних процедур, відмови від невиправданих “фізичних” перевірок товарних партій та скорочення операційних витрат, пов’язаних з “економічними операторами “ [1]. ВМО рекомендує митним адміністраціям послуговуватись в своїй діяльності основними засадами Рамкових стандартів безпеки та сприяння міжнародній торгівлі та встановлювати партнерські відносини з бізнес-співтовариством щодо забезпечення безпечності і надійності функціонування міжнародного ланцюга поставок товарів. Бізнес-партнери, “уповноважений економічний оператор “ користується певними пільгами митного контролю, що стосується безпеки і охорони та або/або певних спрощень, передбачених митним законодавством “ [2]. Так, відповідно до ст. 13 МК ЄС, економічний оператор, який відповідає вимогам ст. ст. 14,15 Кодексу (документ, що підтверджує дотримання вимог митниці та податкових зобов’язань; задовільний стан комерційного обліку, що забезпечує належний контроль і т.д.) може отримати статус уповноваженого економічного оператора (за типом авторизації: “ митне спрощення “ чи “ надійність і безпека “) із отриманням відповідних пільг “ [3].

Процедура акредитації (залежно від обсягу) дозволяє здійснювати прискорення проходження через митницю; перенесення перевірки під час митного оформлення: “ попередня “ перевірка (передача скороченої попередньої інформації та прийняття рішення щодо перевірки до прибуття вантажу); і “пост”- перевірка (негайна або прискорена видача дозволу на випуск вантажу); переваги при спілкуванні з митними органами (призначення координатора – митниця/підприємство і погоджені основні режими співпраці) та деякі інші.

З огляду на це, важливим є запровадження в Україні інституту уповноваженого економічного оператора шляхом затвердження Порядку встановлення визначення

підприємств-резидентів, до товарів і транспортних засобів яких може встановлюватись спрощений порядок застосування процедур митного контролю та митного оформлення від 2009 р. [4], а пізніше, з прийняттям Митного кодексу України від 2012 р. (далі – МКУ), на законодавчому рівні закріплення правового статусу уповноваженого економічного оператора. Відповідно до статті 12 МКУ уповноважений економічний оператор (УЕО) – це підприємство, створене відповідно до законодавства України, яке відповідає встановленим вимогам та має право користуватися спеціальними спрощеннями [5].

З огляду на те, що наукою вирізняється загальний і спеціальний суб'єкт митних правовідносин, видається обґрунтованим віднесення УЕО до суб'єктів зі спеціальним правовим статусом (1) особливий порядок взаємовідносин УЕО з органом доходів і зборів; 2) визначений порядок набуття такого статусу; 3) визначений перелік критеріїв, яким повинен відповідати УЕО; 4) чітко визначений перелік спрощень, на які має право УЕО; 5) визначений перелік правомочностей; 6) встановлення специфічних санкцій).

Відповідно до ст. 12 МКУ статус УЕО надається підприємству митницею шляхом видачі відповідного сертифіката уповноваженого економічного оператора (1) на спрощення митних процедур; 2) щодо надійності і безпеки; 3) на спрощення митних процедур та щодо надійності і безпеки) та включення його до Єдиного реєстру уповноважених економічних операторів.

Статус УЕО визнається на всій митній території України. Взаємовідносини УЕО з митним органом визначаються погодженою керівником митного органу та уповноваженим економічним оператором процедурою, що встановлює: 1) регламент інформаційного обміну між митним органом та уповноваженим економічним оператором; 2) порядок обміну, зберігання та перевірки митного забезпечення, знятого з товарів, транспортних засобів комерційного призначення; 3) особливості виконання митних формальностей під час застосування спеціальних спрощень, що надаються УЕО відповідно до цього Кодексу.

Крім зазначених нормативно-правових актів діяльність УЕО регламентується також і Порядком застосування спеціальних спрощень, що надаються уповноваженому економічному оператору від 2012 р. [6], яким визначає механізм застосування митних процедур для реалізації спеціальних спрощень, які надаються УЕО.

Незважаючи на те, що зазначені нормативно-правові акти, відіграють значну роль у приведенні нормативно-правової бази України у відповідність до вимог Рамкових стандартів безпеки і сприяння міжнародній торгівлі, та певні позитивні зміни, які сталися із запровадженням в Україні інституту уповноваженого економічного оператора, наявні й проблеми.

Проблеми у запровадженні в Україні інституту уповноваженого економічного оператора (недосконалість правового забезпечення УЕО в Україні; недосконалість

митної інфраструктури; переважна більшість “ Китів “- платників податків не увійшла до “ білого списку “ підприємств із високим ступенем довіри) значною мірою пов’язані з недосконалістю критеріїв оцінки підприємств; нерозвиненістю обміну інформацією щодо відповідного суб’єкта ЗЕД між органами державної влади в Україні; відсутністю єдиних інформаційних ресурсів органів державної влади; слабкою мотивацією суб’єктів ЗЕД до запровадження системи аналізу ризиків на підприємства та митного аудиту, а також надання доступу до необхідної для отримання сертифіката УЕО інформації; нерозвиненістю в Україні налагодженого міжнародного ланцюгу поставок для переміщення товарів і транспортних засобів.

З огляду на зазначене, необхідним є : 1) внесення змін до Митного кодексу України з метою вдосконалення правового забезпечення УЕО; 2) створення організаційних, технічних умов для ефективного функціонування в Україні інституту УЕО; 3) створення належної інформаційної підтримки інституту УЕО; 4) розробка механізму адаптації системи аналізу ризиків стосовно внесення підприємств до “ білих списків “.

Використані джерела:

1. WCO SAFE Framework of Standards. June 2005 [електронний ресурс] – Режим доступу: www.wcoomd.org
2. Коммюнике, приуроченное к открытию саммита Большой двадцатки, посвященного проблемам международного финансового кризиса. Всемирная таможенная организация. – Брюссель, 2009.
3. Митний кодекс Євросоюзу від 23 квітня 2008 р.// Official Jornal of the European Communities. – 2008.
4. Про затвердження Порядку встановлення визначення підприємств-резидентів, до товарів і транспортних засобів яких може встановлюватись спрощений порядок застосування процедур митного контролю та митного оформлення // Наказ ДМСУ від 10.08.2009 р. // Митний брокер. - № 10. – 2009.
5. Митний кодекс України від 13 березня 2012 р. // Відомості Верховної Ради України. – 2012. - № 44-45, № 46-47, № 48. – Ст. 552.
6. Про затвердження Порядку застосування спеціальних спрощень, що надаються уповноваженому економічному оператору: Постанова Кабінету міністрів України № 447 від 21 травня// Урядовий кур’єр № 95 від 30.05.2012р.

СЕКЦІЯ №4. БОРОТЬБА ЗІ ЗЛОЧИННІСТЮ ТА РОЗСЛІДУВАННЯ ЗЛОЧИНІВ: ЗАКОНОДАВЧЕ РЕГУЛЮВАННЯ, ТЕОРЕТИЧНІ ТА ПРАКТИЧНІ ПРОБЛЕМИ

*Наукові керівники: Лук'янчиков Є. Д., д.ю.н., професор
Мисливий В. А., д.ю.н., професор*

Боровикова О. О.
СП-01, ФСП НТУУ «КПІ»

Науковий керівник:

Лук'янчиков Є. Д., д.ю.н., професор

ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ВЛАДИ В УМОВАХ РОЗВИТКУ ДЕРЖАВИ

Сучасна правова система України встановлює, регламентує та є передумовою процедури притягнення винних осіб до різних видів юридичної відповідальності, а саме до адміністративної, майнової, конституційної та кримінальної. Проте недовіра населення до рішень, заходів та дій сучасної політичної еліти, постійні політичні кризи, що негативно позначаються на усіх сферах життя суспільства, потребують встановлення та закріплення окремого виду відповідальності, відмінного від юридичної – політичної, як відповідальності влади перед населенням. Сенсом запровадження такої відповідальності в державно-управлінську практику здійснення ефективного керівництва країною, що забезпечує розвиток в економіці, культурно-освітній, соціальній, духовно-моральній, оборонній, науково-технічній, та інших сферах, тобто є «намагання держави забезпечити здійснення єдиної поміркованої політики, що містить увесь процес її творення: починаючи від розробки політичного сценарію, оптимально швидкої його реалізації і до здійснення контрольно-наглядових функцій» [1]. Усе це обумовлює необхідність та важливість пошуку шляхів формування механізму політичної відповідальності за прийняття та реалізацію політичних рішень.

Тільки з відповідальних політиків починається відповідальна влада. Політик – людина, яка має свою чітку сформовану позицію та переконання, людина, яку виховує соціум, що справляє на неї відчутний вплив.

Політична культура, як складова загальнолюдської культури, представляє собою систему переконань та цінностей, а також створених під впливом політичної соціалізації імперативів поведінки, що реалізуються суб'єктом влади в конкретних політичних умовах.

У структурі ж політичної культури народних обранців, що в силу покладення на них виконання функції державного управління перебувають при владі, виокремлюється така особлива складова, як відповідальність, тобто здатність усвідомлювати важливість власних рішень, можливі їх наслідки, усвідомлювати, що саме від них – державних діячів, залежить життя та долі людей, які добровільно підкорюються рішенням та волі політиків і свідомо обмежили власну свободу.

На сьогодні політичне життя України демонструє нам іншу ситуацію. Наприклад, зараз досить поширеним явищем є перехід народних депутатів з однієї фракції до іншої у Верховній Раді. Депутати неодноразово нехтували закріпленою на конституційному рівні заборонаю порушення присяги представниками законодавчої влади. Отримавши мандат довіри від виборців вони мали сприяти реалізації програми саме своєї політичної партії, а не підтримувати позицію інших партій. Зрозуміло, що формування виконавчої влади з саме таких представників вищого законодавчого органу країни, мова про відповідальну владу може і не йти. Причиною цього є «колективна» впевненість представників влади у тому, що коли присяга порушується усіма, то ніхто не буде покараний.

В умовах демократичного розвитку держави необхідним є формування відповідальної влади. Цю проблему потрібно вирішувати поступово, наступним чином: зосередитись на вихованні нового покоління майбутніх відповідальних державних діячів шляхом «громадянського виховання», яке в межах освітнього процесу передбачає створення умов, саме за яких буде можливим формування громадянина в дусі національної самосвідомості, патріотизму культури міжетнічних відносин, правосвідомості, політичної культури, культури поведінки особистості.

На завершення хотілося зазначити, що не лише політичні діячі, а й громадяни повинні навчитися раціонально та тверезо оцінювати якість владних послуг, тільки тоді представникам влади потрібно буде уважніше передбачати наслідки своїх дій, відчуваючи тягар відповідальності перед кожним громадянином.

Список використаних джерел:

1. Армаш, Н. Особливості відповідальності «державних політичних діячів»: співвідношення політики та закону [Електронний ресурс] / Н. Армаш // Юрид. журнал. – 2005. – № 11.

Бринзанська О. В.

к.ю.н., ст. викладач ФСП НТУУ «КПІ»

ТЕРОРИЗУВАННЯ ЗАСУДЖЕНИХ ЯК ОКРЕМИЙ ПРОЯВ ДІЙ, ЩО ДЕЗОРГАНІЗУЮТЬ РОБОТУ УСТАНОВ ВИКОНАННЯ ПОКАРАНЬ

У ст. 392 Кримінального кодексу України (далі – КК України) передбачена відповідальність за дії, що дезорганізують роботу установ виконання покарань. Одним з об'єктивних проявів цього злочину є тероризування засуджених в установах виконання покарань. Поняття «тероризування засуджених» розкривається у п. 4 постанови Пленуму Верховного Суду України «Про судову практику про злочини, пов'язані з порушенням режиму відбування покарання в місцях позбавлення волі» від 26 березня 1993 № 2 (далі – постанова ВСУ) як глумління, знущання, застосування насильства або погрози його застосування з метою примусити засуджених, які стали на шлях виправлення, відмовитись від сумлінного ставлення до праці, додержання правил режиму, а також вчинення таких дій із

помсти за виконання громадських обов'язків щодо зміцнення дисципліни і порядку у кримінально-виконавчій установі. Отже, у постанові ВСУ вказуються додаткові ознаки об'єктивної сторони складу злочину дій, що дезорганізують роботу установ виконання покарання – мети та мотиву тероризування засуджених, які не передбачені ст. 392 КК України. Водночас кваліфікуючі ознаки складу злочину повинні визначатись виключно кримінальним законом, а не постановою ВСУ, яка не прийнята до набрання чинності КК України та значною мірою суперечить йому.

Визначимося зі змістом насильницьких дій, які охоплюються складом злочину, передбаченим ст. 392 КК України. Зі змісту п. 8 постанови Пленуму ВСУ № 2 від 26 березня 1993 р., вбачається, що тероризування засуджених, поєднане з умисним вбивством або із заподіянням умисних тяжких тілесних ушкоджень, потрібно кваліфікувати за сукупністю злочинів, передбачених відповідними статтями кримінального закону. Тобто, фізичним насильством, що охоплюється поняттям «тероризування» в контексті ст. 392 КК України, можна вважати лише легкі тілесні ушкодження та тілесні ушкодження середньої тяжкості. Водночас за своїм змістом тероризування включає в себе не лише фізичне, а й психологічне насильство. Фізичне насильство являє собою протиправний умисний фізичний вплив на тіло іншої особи всупереч її волі, що завдає різну за ступенем тяжкості шкоду здоров'ю або життю, а також може обмежувати свободу пересування особи без порушення тілесної недоторканності. Психічне насильство - це вплив на психічну сферу організму людини. Психічне насильство може здійснюватись у різних формах: погроз насильством (висловлення наміру заподіяти особі фізичну шкоду); образи, спрямованих на завдання потерпілому психічної травми з метою помсти або насильницького впливу на його волю, глумління, збиткування, знуцання, якщо воно не поєднане із завданням фізичної шкоди [1, с. 96; 2, с. 96]. Проте положеннями КК України прямо передбачається лише одна форма такого виду насильства – погроза фізичним насильством.

Поняття „тероризування”, та похідне від нього дієслово „тероризувати” означають застосування терору, застосування насильства або залякування застосуванням насильства з метою спонукання потерпілого до вчинення певних дій або утримання від них. Термін „тероризувати” походить від латинського слова „terror”, що означає емоції страху та жаху, а у суспільнознавчих науках поняття „терор” набуло значення як політики переслідування та залякування противника насильницькими діями [3, с. 51]. Слід відзначити мовну спорідненість понять „тероризування” та „терористичний акт”. Очевидно, вживання поняття „тероризування” у ст. 392 КК України пояснюється бажанням законодавця підкреслити, що фізичне або психічне насильство відносно засуджених вчиняється з метою залякування останніх та здійснення впливу на їх поведінку, зокрема, на відмову від її правомірного варіанту.

З урахуванням викладеного, можна вважати за доцільне замінити у КК України поняття «тероризування» на більш універсальне „наси́льство, що не є небезпечним для життя та здоров’я”. Приклади подібного конструювання норми вже є у кримінальному законі України, зокрема, йдеться про статті 206, 278, 280, 308, 312, 313, 355 КК України. Визначення поняття „наси́льство, що не є небезпечним для життя та здоров’я потерпілого” сформульоване в постанові Пленуму ВСУ № 12 від 12 грудня 1992 р. „Про судову практику в справах про корисливі злочини проти приватної власності” і є цілком прийнятним і для даного випадку. Під насильством, що не є небезпечним для життя та здоров’я потерпілого, слід розуміти нанесення легкого тілесного ушкодження, що не призвело до короткочасного розладу здоров’я або короткочасної втрати працездатності, а також вчинення інших насильницьких дій (нанесення ударів, побоїв, обмеження чи незаконне позбавлення волі за умови, що вони не були небезпечними для життя та здоров’я в момент заподіяння). Крім цього, доцільно закріпити у ст. 392 КК України вказівку на мотив застосування насильства щодо засудженого, а саме – перешкоджання виправленню засудженого або помсти за сприяння адміністрації установи виконання покарань або правоохоронним органам.

Список використаних джерел:

1. Мелешев С. Б. Насильство та тенденції розвитку насильницьких злочинів / С. Б. Мелешев // Вісник Одеського інституту внутрішніх справ. – 2005. – № 2. – С. 94-97.
2. Гуртовенко О. Л. Психічне насильство у кримінальному праві України : автореф. дис. на здобуття ступеню канд. юрид. наук : спец. 12.00.08 «Кримінальне право та криминологія; кримінально-виконавче право» / О. Л. Гуртовенко ; Одес. нац. юрид. акад. – О., 2008. – 17 с.
3. Новий тлумачний словник української мови : у 4 т. : 42000 слів : [для студ. вищ. та серед. навч. закладів] / уклад. : В. В. Яременко, О. М. Сліпушко. — К. : Аконт, 2001. Т. 4 : РОБ – Я. — 2001. — 941 с.

Дідик С. Є.

к.ю.н., наук. співробітник Інституту держави і права ім. В. М. Корецького

ДЕЯКІ АСПЕКТИ ПРОТИДІЇ ЗЛОЧИНАМ ПРОТИ ПРАВОСУДДЯ

У сучасних умовах розвитку Української держави та суспільства, важливе значення має підвищення рівня кримінально-правової охорони правосуддя, оскільки останнім часом, правосуддя, яке повинно виступати гарантом справедливості у суспільстві, перетворюється на інструмент вчинення свавілля.

Щоб запобігти такому перетворенню, пропонується культивувати соціальну культуру серед громадян у поєднанні з застосуванням передбаченого законодавством примусу до тих з них, які не піддаються такому культивуванню і все ж чинять свавілля [1, с. 3]. Важливе значення у цьому напряму відіграє кримінальна

юстиція, зокрема, «активна кримінальна юстиція» (замість наявної сьогодні «пасивної кримінальної юстиції»).

Слід зазначити, що право на справедливе та незалежне правосуддя є одним з найцінніших надбань суспільства. Громадська довіра й повага до судової влади – це гарантія ефективної роботи судової системи. Члени суспільства розглядають поведінку суддів як невід’ємну складову довіри до судів, а відтак і держави загалом. Наявність такої довіри передбачає існування певних засобів, що забезпечують відповідальність суддів, які не виправдовують такої довіри і перетворюються на інструмент свавілля. Одним із таких засобів є кримінально-правова охорона правосуддя, при здійсненні якої потрібно дотримуватися принципу незалежності суддів з метою захисту їх від необґрунтованого кримінально-правового переслідування.

Зважаючи на орієнтацією України на європейські шляхи розвитку, приєднанням до низки міжнародно-правових актів важливим для підвищення кримінально-правової охорони правосуддя є приклади сучасного зарубіжного кримінального законодавства та норми міжнародно-правових актів.

Для підвищення протидії корупції у сфері правосуддя потрібно зважати на принципи протидії корупції, які пропонують науковці, та принципи, що сформульовані у міжнародно-правових документах, які повинні реалізовуватися із урахуванням особливостей національного законодавства та особливостей корупції в Україні (корупції кризового типу). Особливу увагу слід звернути на принципи наведені у Резолюції (97) 24 Комітету міністрів Ради Європи від 06.11.1997 року «Про двадцять принципів боротьби з корупцією», зокрема: 1) проводити ефективні заходи для попередження корупції і у зв’язку з цим підвищувати суспільне розуміння та культуру громадян; а) здійснювати антикорупційне просвітництво і підвищення антикорупційної активності громадян шляхом забезпечення поширення в суспільстві інформації про причини та умови, що сприяють корупції, корупційні технології та соціальні (політичні, економічні, правові, моральні) наслідки корупції; б) здійснювати протидію корупції шляхом розвитку соціальної, тобто політичної, економічної, правової, моральної культури громадян (Принцип перший Резолюції); 2) гарантувати визнання національної та міжнародної корупції кримінальною (Принцип другий Резолюції); 3) обмежувати імунітет від розслідування, судового розгляду чи виконання судових рішень щодо відповідальності винних осіб за корупційні діяння до ступеня, що необхідний у демократичному суспільстві (Принцип шостий Резолюції) тощо.

Враховуючи особливості національного законодавства про кримінальну відповідальність та зважаючи на норми кримінальних кодексів деяких зарубіжних країн, з метою уникнення небажаної конкуренції норм у КК України при встановленні відповідальності суддів за одержання неправомірної вигоди (хабара) окремою нормою, пропонуємо диференціювати відповідальність суддів за

постановлення завідомо неправосудного рішення в залежності від судового провадження (кримінального, цивільного, адміністративного чи господарського) у якому постановлено таке рішення та з урахування ступеня тяжкості суспільно-небезпечних наслідків, що спричиненні неправосудним рішенням.

Беручи до уваги норми Європейської хартії про Закон «Про статус суддів» (Рада Європи, Лісабон, 1998 рік), пропонується притягувати суддів до кримінальної відповідальності за службову недбалість, тобто невиконання або неналежне виконання своїх службових обов'язків через несумлінне ставлення до них, що завдало істотної шкоди охоронюваним законом правам, свободам та інтересам окремих громадян, державним чи громадським інтересам або інтересам окремих юридичних осіб.

Також, зважаючи на Висновок «Оцінювання роботи суддів» (Перша експертна комісія Міжнародної асоціації суддів, Софок, 1 жовтня 2006 року), з метою уникнення випадків необґрунтованого передчасного порушення кримінальної справи щодо суддів, питання про їх порушення за фактом постановлення суддею завідомо неправосудного акта в тому числі за неправомірну вигоду (хабар), слід вирішувати лише після скасування судових рішень у встановленому законом порядку. При цьому, притягнення до кримінальної відповідальності суддів за постановлення завідомо неправосудного акта можливе не лише тоді, коли останній вирішує справу по суті, а й у випадках, коли він не вирішує справу по суті, але спричинив тяжкі наслідки або був вчинений з корисливих мотивів чи з інших особистих інтересів.

Підсумовуючи, варто зазначити, що реалізація діяльності щодо протидії злочинам у сфері правосуддя може бути ефективною у випадку дотримання доктрини протидії злочинності, яка виражається формулою: «соціальна культура громадян плюс кримінальна юстиція». Виходячи з цієї доктрини, існує наступна закономірність: «кримінальна юстиція є ефективною настільки, наскільки розвинутою є соціальна культура громадян, під якою розуміється політична, економічна, правова, моральна культура громадян» [1, с. 7].

Список використаних джерел:

1. Костенко О. М. Правосуддя – основа правової і демократичної держави / О. М. Костенко, В. П. Нагребельний // Часопис Київського університету права. – 2007. – № 1. – С. 3-7.

Казьмірова І. В.
СП-04, ФСП НТУУ «КПШ»
Науковий керівник:
Лук'янчиков Є. Д., д.ю.н., професор

ЗАПРОВАДЖЕННЯ СУДУ ПРИСЯЖНИХ У КРИМІНАЛЬНОМУ СУДОЧИНСТВІ УКРАЇНИ

Інститут суду присяжних вже давно став абсолютно звичним явищем і відіграє помітну роль, в першу чергу, в таких країнах як: Сполучені Штати Америки, Великобританія, Франція. Натомість, говорити щось подібне про нашу державу не можна.

Як відомо, спроби запровадити суд присяжних робилися ще на підвладних Російській імперії українських землях під час судової реформи 1864 року. Передбачалось, що справи про тяжкі злочини, за які особі загрожувало покарання у виді позбавлення волі на строк понад 10 років або смертна кара, а також справи про політичні та релігійні злочини, обов'язково розглядаються судом присяжних. Але вже на початку ХХ століття компетенцію цього суду починають все більше обмежувати. В кінцевому підсумку, з утворенням Радянського Союзу суд присяжних було визнано «буржуазним», внаслідок чого останній був виключений із судової системи.

Можливо, саме значний розрив у часі і є поясненням того, чому інститут суду присяжних так і не зміг до сьогодні закріпитися в нашій судовій системі, а тому потрібно починати все спочатку. Таким чином, предметом розгляду даної статті стануть саме питання впровадження, механізму функціонування та ролі суду присяжних у кримінальному провадженні.

Вперше про суд присяжних в незалежній Українській державі згадується в ч. 4 ст. 124 Конституції України, відповідно до якої: «народ безпосередньо бере участь у здійсненні правосуддя через народних засідателів і присяжних». Дане положення протягом тривалого часу залишалось єдиним нагадуванням про суд присяжних і жодних спроб врегулювання діяльності останнього на законодавчому рівні зроблено не було.

Здавалося б, проблему мала вирішити судова реформа 2010 року. Однак, новий Закон України «Про судоустрій і статус суддів» вміщував лише одну-єдину статтю, що стосувалася суду присяжних. Зміст цієї статті полягав у наступному: «присяжними визнаються громадяни України, які у випадках, передбачених процесуальним законом, залучаються до здійснення правосуддя, забезпечуючи згідно з Конституцією України безпосередню участь народу у здійсненні правосуддя». При цьому, вкотре жодних чітких механізмів залучення присяжних засідателів до участі у здійсненні правосуддя розроблено не було, а тому суд присяжних продовжував існувати виключно на папері.

Врешті-решт, у 2012 році з прийняттям нового Кримінального процесуального кодексу України ситуація дещо змінилася. По-перше, в ч. 3 ст. 31 зазначеного Кодексу було чітко передбачено випадки розгляду справ судом присяжних, а саме: щодо злочинів, за вчинення яких передбачено довічне позбавлення волі. По-друге, зазначалося, що підставою для такого розгляду є клопотання обвинуваченого. По-третє, визначено кількісний склад суду присяжних: двоє професійних суддів та троє присяжних. І нарешті, до Закону України «Про судоустрій і статус суддів» внесено ряд змін, якими врегульовано такі питання як: статус присяжних і вимоги до них, порядок формування списку присяжних, порядок залучення до виконання обов'язків у суді тощо.

Тим не менш, перший практичний досвід показує наявність у функціонуванні суду присяжних певних недоліків. Саме на них ми й акцентуємо увагу та спробуємо при цьому обґрунтувати певні рекомендації для усунення негативних моментів.

Слід розпочати з того, що КПК України передбачає можливість оскарження виправдувального вироку суду присяжних в апеляційній інстанції стороною обвинувачення. Це є суттєвим недоліком, оскільки подібна практика фактично зводить нанівець роль суду присяжних: прийняте рішення потрапляє на перегляд до суду апеляційної інстанції, де присяжних уже немає, а тому існує значна імовірність того, що виправдувальний вирок може бути скасований. Для порівняння, у Великобританії взагалі не можна оскаржувати ані виправдувального, ані обвинувального вироку; у Росії та США – неможливо оскаржити виправдувальний вирок суду присяжних.

Також на критику заслуговує кількісний склад суду присяжних і порядок прийняття ним рішення. Як вже зазначалося, до складу суду присяжних входять двоє професійних суддів та троє присяжних. При цьому, до нарадчої кімнати присяжні видаляються разом із суддями, де приймають рішення більшістю голосів шляхом голосування, але знову ж таки, за участю професійних суддів. На нашу думку, подібний механізм є абсолютно неприйнятним з точки зору міжнародної практики, оскільки безсторонність суду присяжних може опинитися під загрозою. Тому, пропонуємо взяти за основу досвід Російської Федерації, коли присяжних має бути дванадцять, рішення приймаються одногосно або більшістю голосів і, що важливо, без участі професійного судді.

Таким чином, існує нагальна потреба у законодавчому вдосконаленні інституту суду присяжних. Зокрема, необхідним є внесення змін до Кримінального процесуального кодексу України з приводу наступного:

- 1) виключення можливості оскарження в апеляційному порядку виправдувального вироку суду присяжних;
- 2) зміна кількісного складу суду присяжних. Зокрема, пропонується збільшити кількість присяжних і, навпаки, зменшити число професійних суддів до одного;

3) рішення у нарадчій кімнаті присяжні мають приймати самостійно.

Необхідність внесення подібних змін спрямована на забезпечення безсторонності суду присяжних, завдяки чому останній відіграватиме важливу роль у реалізації гарантованих особі прав. Останнє є дуже важливим в умовах нашого сьогодення, коли судова система досить корумпована, а досудове розслідування проводиться не на досить високому рівні. Як наслідок, на лаві підсудних досить часто опиняються невинні особи, показання яких були одержані незаконним насильницьким шляхом. В подібній ситуації суд присяжних залишається останньою надією. Але й у випадку винесення виправдувального вироку, перешкодою стає можливість його оскарження стороною обвинувачення, яка неодмінно цим скористається, адже виносити виправдувальні вирoki в нашій країні чомусь не звикли.

Ковалівська С. М.

СП-03, ФСП НТУУ «КПІ»

Науковий керівник:

Лук'янчиков Є. Д., д.ю.н., професор

ДЕЯКІ АСПЕКТИ ВИКОРИСТАННЯ ДНК-АНАЛІЗУ В КРИМІНАЛІСТИЦІ

З набуттям чинності нового КПК України відбулася демократизація процесу досудових розслідувань. Робота правоохоронців направлена на максимальне забезпечення прав і свобод громадян, що гарантує Конституція України. Значно зросла роль слідчих підрозділів, представники яких несуть відповідальність за об'єктивність і повноту досудових розслідувань. Виникає необхідність підняття на новий рівень криміналістичних методів, що застосовуються при розшуку злочинців. Перспективним в Україні та одним з ефективних методів дослідження речових об'єктів є ДНК-аналіз. Завдяки йому можна з високим рівнем ймовірності ідентифікувати особу злочинця та довести його причетність до вчинення протиправних дій. Цей метод є актуальним, адже злочинця можна ідентифікувати за біологічними слідами потерпілого, що має досить важливе значення при розслідуванні тяжких та особливо тяжких злочинів.

Нещодавно у Великобританії вперше засудили декількох злочинців, вина яких була визнана за допомогою аналізу ДНК. Ще у 1984 році англійський генетик Алек Джеффріс дослідив, що молекула ДНК складної речовини має свої особливості для кожної людини і настільки ж унікальна, як і відбитки пальців.

ДНК є у будь-якій живій клітині, тому, щоб з'ясувати, чи була дана людина на місці злочину чи ні, достатньо проаналізувати виявлені там волосся, частинки шкіри, плями крові, слини, сперми або будь-яких інших біологічних виділень організму. Зважаючи на це, Британська поліція почала створювати базу даних, яка містила інформацію про ДНК всіх, хто мав неприємності з законом. Зараз ці бази є найбільшими у світі, та налічують понад 5 мільйонів записів станом на 2007 рік.

На відміну від багатьох держав світу, в Україні і досі законодавчо не врегульовано питання формування обліку генетичних ознак людини щодо створення та функціонування єдиної Національної бази даних ДНК. Існує лише реєстр ДНК невідомих трупів. Також проблемним питанням є те, що функціонує недостатня кількість ДНК-лабораторій в експертних підрозділах МВС, МОЗ, а в підрозділах СБУ вони взагалі відсутні.

Застосування методу ДНК-аналізу є дієвим і тому, що за його допомогою можна ефективніше розшукувати безвісти зниклих осіб, встановлювати особистість невідомих трупів, ідентифікувати жертв авто і авіа катастроф. Для цього слід зайнятися розробкою нормативно-правової та матеріально-технічної баз. Метод також використовується для встановлення ідентичності людських залишків, відповідності донорських органів, тесті на батьківство, дослідження популяції диких тварин і встановлення походження продуктів харчування. Метод може використовуватися і для перевірки гіпотез про походження етнічних груп. Зазвичай тест є добровільним, але може бути обов'язковим за допомогою судового ордеру або запиту.

Використовувати ДНК – аналіз експерти розпочали ще в 1994 році. З 2005 по 2012 роки створено 8 регіональних ДНК-лабораторій, але вони на жаль не задовольняють в повному обсязі потреби МВС у розкритті та розслідуванні злочинів. Проблемним є повільне наповнення бази, на сьогодні це лише 8 тисяч ДНК-профілів осіб, які підозрювалися або обвинувачувалися у вчиненні злочинів.

Створення єдиної інформаційної системи - бази даних генетичних ознак людини, сприятиме кардинальному покращенню судово-експертної діяльності.

Комова Д. Ю.

ФСП НТУУ «КПІ»

Научный руководитель: Мыслывый В. А., д.ю.н., проф.

СМЕРТНАЯ КАЗНЬ В УКРАИНЕ: ЗА И ПРОТИВ

4 мая 2002 года Украина подписала протокол к Европейской конвенции о правах человека, предусматривающий запрет на казнь преступников в мирное и даже военное время. Впрочем, мораторий на приговоры к «высшей мере» был объявлен еще в 1995 году, когда наша страна вступала в Совет Европы. С ноября 1995-го по март 1997 года были расстреляны последние приговоренные.

Я много раз задумывалась о том, почему в нашей стране был наложен мораторий на смертную казнь. Почему человек, который лишил жизни другого человека, должен нести такое простое наказание, как лишение свободы?

Может, с моей стороны это будет звучать жестоко и негуманно, но я за то, чтобы в Украине снова была введена смертная казнь. Я считаю, что именно она – это справедливое наказание за убийство и изнасилование.

15 лет назад наша страна отказалась от смертной казни, но после каждого такого ужасного преступления как убийство или изнасилование, возникает снова вопрос о том, что она необходима. Смерть для убийцы – справедливое, соответствующее его поступку наказание.

Самый максимум, который можно будет получить за такие резонансные преступления как убийство и изнасилование – пожизненное заключение, но и его, как такового, в нашей стране не существует, так как через 20 лет, проведенных в местах лишения свободы, можно подать заявление о досрочном освобождении и наслаждаться жизнью на свободе. А как же те люди, которые пострадали от рук убийц? Ведь они уже никогда не смогут увидеть этот прекрасный мир, своих родных и близких, обнять свою семью, завести детей.

Я считаю, что если бы в нашей стране существовала смертная казнь, то сократилось бы количество убийств, потому что знали бы, что понесут такое наказание, которое будет справедливо. Человек не боится смерти, пока не увидит ее в глаза.

Но с другой стороны, введение смертной казни не гуманно. Никто не имеет право отнимать жизнь у человека.

На эту тему можно дискутировать долгое время, так и не достигнув общего мнения. Мы все разные, и у каждого из нас свой взгляд на мир.

Корчевська О. А.

СП-01, ФСП НТУУ «КП»

Науковий керівник:

Лук'янчиков Є. Д., д.ю.н., професор

ОБ'ЄКТИВНІСТЬ ВИКОРИСТАННЯ ПОЛІГРАФУ У РОЗСЛІДУВАННІ ЗЛОЧИНІВ

Поліграф (або детектор брехні) - це технічний засіб, який використовується при проведенні психофізіологічних досліджень для синхронної реєстрації параметрів дихання, серцево-судинної активності, електричного опору шкіри, з подальшим представленням результатів реєстрації цих параметрів в аналоговому або цифровому вигляді, призначеному для оцінки достовірності повідомленої інформації.

Іноді поліграф називають детектором брехні, хоч саме по собі це неправильно. Брехню, як таку детектор не виявляє. Все було б набагато простіше, якби у людини була унікальна ознака, яка б вказувала на брехню і на ніщо інше. Але, нажаль, такої ознаки немає. І хоч відношення до поліграфа є неоднозначним, всі сходяться до однієї думки: брехню, як таку, він не виявляє. Єдине, що він робить, - це вимірює інтенсивність проявів збудження вегетативної нервової системи, тобто фізичні зміни, що відбуваються через емоційне хвилювання людини.

Для того щоб виявити брехню, експерт порівнює показники діяльності вегетативної нервової системи, отримані під час нейтральних запитань (наприклад, «Сьогодні середа?», чи «Ви коли-небудь щось крали?») і під час «вирішальних» питань (наприклад, «Ви украли майно у громадянина Н.?»). Підозрюваного визнають винним, якщо детектор при провокуючих питаннях показує підвищення діяльності нервової системи в порівнянні з нейтральними.

Перший практичний досвід з використання таких інструментів з метою виявлення брехні належить відомому італійському криміналісту Чезаре Ломброзо. При проведенні допиту підозрюваного у 1881 році він використав пристрій за допомогою якого на діаграму фіксувались зміни кров'яного тиску допитуваного, що дозволяло в подальшому проводити їх аналіз. У 1921 році американець Джон Ларсон сконструював сучасний прообраз поліграфа. Він одночасно реєстрував зміни артеріального тиску, пульсу і дихання.

Поліграфи за способом фіксації даних поділяють на два види:

- аналогові (перші або традиційні) – запис даних відбувається на діаграмному папері;

- цифрові (комп'ютерні або електронні) – запис здійснюється на електронні носії за допомогою персонального комп'ютеру.

Сучасний цифровий поліграф являє собою портативний персональний комп'ютер з сенсорним блоком та реєструючими датчиками. Сенсорний блок призначений для зняття сигналів з датчиків, які реєструють параметри фізичних процесів, посилення і фільтрації сигналів від них та перетворення їх в цифровий код і подальшого виведення на комп'ютер.

Для реєстрації фізіологічних даних використовують такі датчики: верхнього і нижнього дихання; серцево-судинної активності; артеріального тиску і пульсу; електропровідності шкіри. Одночасний контроль даних фізіологічних процесів в ході допиту є обов'язковим: відповідно до існуючих міжнародних стандартів, виключення з-під контролю одного з цих процесів робить процедуру перевірки на поліграфі недостовірною.

У випадку ймовірної помилки у вимірах чи обробці даних може бути нанесений значний моральний та матеріальний збиток. Під час експертизи можуть бути не враховані різні фактори, що впливають на основні показники, наприклад: освіта поліграфолога – рівень освіти є основним фактором при проведенні психофізичних досліджень за допомогою поліграфа; помилкова інтерпретація результатів – при недотриманні експертом існуючих методик та принципів проведення досліджень даний фактор може призвести до помилки; упередження досліджуваної особи – вона може думати, що його знання правдиві, хоча насправді вони не відображають об'єктивної реальності; упередження поліграфолога – так як дані, отримані за допомогою поліграфа, можуть інтерпретуватися досить широко, то у випадку

упередженості експерта по відношенню до досліджуваної особи, існує небезпека помилкового висновку.

Отже, враховуючи всі позитивні і негативні якості поліграфа, я вважаю, що такі дослідження повинні здійснюватися. Але поліграф не дає достовірної відповіді, про те що людина говорить не правду, він лише фіксує певні зміни у її фізіологічному стані. Тому такий вид експертизи не може бути основним доказом, але може допомогти експерту та слідчому дізнатися істину.

Кошицький А. Л.

ФСП НТУУ «КПІ»

Науковий керівник:

Мисливий В. А., д.ю.н., професор

ЕКСЦЕС ВИКОНАВЦЯ

Ексцес виконавця (походить від латинського слова – вихід, відступ, ухилення) – це вчинення виконавцем злочину дій, що не охоплюється умислом інших співучасників і утворюють інший самостійний злочин або надають вчиненому ним діянню якісно іншого характеру. Тобто, суть ексцесу виконавця полягає в тому, що співучасники домовляються вчинити один злочин, а виконавець, виходячи за межі домовленості, вчиняє більш тяжкий злочин. Згідно, ч. 5 ст. 29 Кримінального кодексу України (далі КК) співучасники не підлягають кримінальній відповідальності за діяння, вчинене виконавцем, якщо воно не охоплювалося їхнім умислом [1, с. 14]. Чинне кримінальне законодавство України не містить норм, які б регулювали відповідальність організатора злочину, підбурювача та пособника при ексцесі виконавця. Теорія кримінального права визначає поняття «ексцес виконавця» та коло випадків, яке охоплює це поняття.

Ексцес може стосуватися, об'єкта злочину (наприклад, викрадаючи майно, особа вчинила згвалтування), способу вчинення злочину (замість вчинення крадіжки вчинено розбій), кваліфікуючих обставин (замість контрабанди невеликої кількості наркотиків вчинено контрабанду наркотичних засобів в особливо великих розмірах).

Ексцес виконавця поширюється на випадки, коли інші співучасники – організатор, підбурювач або пособник не передбачали, не бажали і не допускали вчинення виконавцем не узгоджених з ними злочинних дій. Щоб співучасник був притягнутий до кримінальної відповідальності за злочин, вчинений виконавцем, він має бути обізнаним про злочинні наміри виконавця. Між співучасниками повинна бути домовленість на вчинення конкретного злочину.

Згідно з п. 3 постанови Пленуму Верховного Суду України № 2 від 07.02.2003 р. «Про судову практику в справах про злочини проти життя та здоров'я особи», при ексцесі виконавця, тобто коли один із співучасників вийшов за межі домовленості щодо обсягу злочинних дій і вчинив більш тяжкий або інший злочин (наприклад, при домовленості заподіяти потерпілому тілесні ушкодження позбавив його життя),

за цей злочин повинен відповідати лише його виконавець, а інші особи – за злочини, вчинені ними в межах домовленості [2, с. 229].

Розрізняють 2 види ексцесу: кількісний і якісний. Ця різниця має дуже важливе практичне значення, оскільки впливає на кваліфікацію дій виконавця.

Кількісний ексцес виконавця присутній тоді, коли виконавець, почавши вчиняти злочин, який був задуманий співучасниками, вчиняє дії однорідного характеру, але більш тяжкі. Злочин, задуманий співучасниками, ніби «переростає» в більш тяжкий. Приклад, співучасники домовилися вчинити крадіжку, але несподівано виконавець застав потерпілого у квартирі і застосував насильство при вилученні майна. В такому випадку виконавець вчинив вже не крадіжку, а розбій або грабїж, що є більш тяжкими злочинами. Виконавець у цьому випадку буде нести відповідальність, скажімо, за розбій передбачений ст. 187 КК України, а інші співучасники будуть нести кримінальну відповідальність за співучасть у крадіжці передбаченої ст. 185 КК України.

Якісний ексцес виконавця наявний тоді, коли виконавець, крім вчинення запланованого з іншими співучасниками злочину, додатково вчиняє неоднорідний, зовсім інший злочин, аніж задуманий співучасниками. При якісному ексцесі, виконавець відповідає за правилами реальної сукупності злочинів: за злочин, задуманий співучасниками та за злочин, який був наслідком його ексцесу. Приклад, співучасники задумали вчинити крадіжку майна. Виконавець, викрадаючи речі, знайшов пістолет Макарова і також ним заволодів. В такому випадку виконавець вчинив два злочини, це крадіжка чужого майна передбаченого ст. 185 КК України та крадіжка вогнепальної зброї передбаченого ч. 1 ст. 262 КК України. Співучасники ж будуть нести відповідальність за крадіжку майна.

Існують також випадки кількісно-якісного ексцесу. Виконавець, вчиняючи крадіжку (про яку домовились з іншими співучасниками), виходить за межі домовленості між співучасниками і вбиває господаря, який намагається затримати злочинця. Дії виконавця слід кваліфікувати за ч. 4 ст. 187 КК України і п. 9 ч. 2 ст. 115 КК України (вбивство, з метою полегшити вчинення іншого злочину). Співучасники нестимуть відповідальність за крадіжку. В такому випадку маємо справу з кількісним ексцесом: виконавець вчиняє розбій, замість крадіжки; і якісним ексцесом: виконавець вчиняє вбивство. Співучасники при кількісному і якісному ексцесі виконавця за ексцес відповідальності не несуть, тому-що цей злочин не охоплювався їхнім умислом. Вони відповідають лише за той злочин, що був ними спільно задуманий.

Поняття ексцесу виконавця науковці іноді намагаються підмінити більш ширшим поняттям, як ексцес співучасника. Вони вважають, що «автором» ексцесу може бути не лише виконавець, але й будь-який інший співучасник. При цьому, не враховується, що стосовно ексцесу будь-який співучасник є виконавцем, тому-що

саме він вчиняє дії, які є наслідком ексцесу. Тому правильніше говорити не про ексцес співучасника, а про ексцес виконавця.

Проте, як показує практика вчинення злочинів організованими угрупованнями, відхилитися від спільного умислу може не лише виконавець, але й інші учасники групового злочину. Отже, очевидно, слід виділити поряд з ексцесом виконавця також ексцес підбурювача, пособника і організатора, виклавши це наступним чином: ексцесом виконавця, організатора, підбурювача і пособника визнається вчинення виконавцем, підбурювачем чи пособником злочину, який не охоплюється умислом інших співучасників. За ексцес виконавця, підбурювача чи пособника інші співучасники відповідальності не підлягають.

Список використаних джерел:

1. Кримінальний кодекс України: чинне законодавство зі змінами та доповненнями станом на 9 жовтня 2013 року. – К. : ПАЛИВОДА А.В., 2013. – 212 с.
2. Постанови Пленуму Верховного Суду України в кримінальних справах / упоряд. В. В. Рожнова, А. С. Сизоненко, Л. Д. Удалова. – К. : ПАЛИВОДА А. В., 2010. – 456 с.

Лук'янчиков Б. Є.
к.ю.н, доцент, НАВС

ЩОДО ПОНЯТТЯ НАУКОВО-ТЕХНІЧНИХ ЗАСОБІВ

Чинний КПК України значну увагу приділяє використанню у кримінальному провадженні спеціальних знань та технічних засобів, чому присвячено близько 40 статей. В сучасній науковій літературі міститься значна кількість таких термінів як: «технічні засоби», «оперативно-технічні засоби», «технічні засоби отримання інформації», «технічні засоби візуального спостереження», «спеціальна техніка», «спеціальні технічні засоби», «науково-технічні засоби» і т. ін., хоча всі вони відносяться до технічних засобів кримінально-процесуального пізнання. Не викликає сумніву, що однозначності розуміння могла б сприяти єдина правова категорія, закріплена у відповідних нормах. На сучасному етапі, стан розвитку законодавчої регламентації застосування науково-технічних засобів у кримінальному провадженні є недосконалим, а наявність у системі норм, які регулюють відносини у цій сфері вельми широкого кола термінів, що визначають єдине правове поняття, створює негативну ситуацію законодавчої невизначеності та можливості неоднозначного тлумачення цих понять у правозастосовній діяльності.

Для вирішення даного питання доцільно звернутися до такого термінологічного поняття, як «науково-технічні засоби». Його введення як єдиного, загального поняття у дану сукупність правових норм обумовлюється самою технічною та науковою природою зазначених засобів, а також сукупністю поглядів науковців у системі знань, яка формується такою синтетичною наукою, як криміналістика. Безумовно, звернення до загальних підходів у розв'язанні означеної проблеми, що встановлені і продовжують формуватися у сучасній криміналістичній науці,

розглядається не просто у вигляді «звернення до авторитету» у розв'язанні цієї проблеми, а передусім спрямоване на визначення і встановлення тих загальних тенденцій, що народжені практичною діяльністю правоохоронних органів і підтвержені наукою.

Аналізуючи правову регламентацію цих засобів у кримінальному провадженні, науковці наголошували саме на їх «науково-технічну» природу (В. Г. Гончаренко, О. А. Леві, М. О. Селіванов, М. С. Строгович).

Подальше формування поглядів науковців на проблему кримінально-процесуальної регламентації та криміналістичні аспекти застосування науково-технічних засобів у розкритті та розслідуванні злочинів, як взагалі, так і під час провадження слідчих (розшукових) дій, продовжувалося в кінці семидесятих років і не припиняється в наш час.

Не обійшли увагою дане питання і вітчизняні вчені В. П. Бахін, А. Я. Дубинський, В. С. Кузьмічов, М. М. Михеєнко, В. Т. Нор, В. М. Тертишник, В. П. Шибіко. У своїх працях вони запропонували чітко визначений підхід до характеристики використовуваних у кримінальному судочинстві технічних засобів саме як засобів науково-технічних [1; 2; 3].

М. В. Салтевський, розглядаючи криміналістичні аспекти застосування технічних засобів та проблеми вдосконалення процесуальної регламентації, наголошував саме на використанні терміна «науково-технічний засіб, що застосовується у кримінальному судочинстві» [4, с. 27-32].

Таким чином, можна дійти висновку, що термін «науково-технічні засоби» стосовно засобів, які застосовуються у кримінальному провадженні, є найбільше поширеним і панівним як в криміналістиці, так і в кримінально-процесуальному праві.

З метою обґрунтувати правомірність застосування терміну «науково-технічні засоби», а також його введення в науковий обіг на законодавчому рівні необхідно дослідити головні поняття, з яких складається дана термінологічна категорія.

Так, у тлумачному словнику поняття «техніка» визначається як певна «сукупність засобів і знарядь праці, що застосовуються в суспільному виробництві та призначені для створення матеріальних цінностей» [5, с. 1244].

«Наука» – категорія, що відображає одну з форм суспільної свідомості, яка дає об'єктивне відображення світу; система знань про закономірності розвитку природи і суспільства та способи впливу на навколишній світ. Наука включає в себе фактично два елементи, що виступають і як діяльність з отримання нового знання, і як результат цієї діяльності - певна сума знань [5, с. 586]. Кінцевим продуктом творчої діяльності в науці є відкриття, а в техніці винахід. Винаходом визнається технічне вирішення завдання, що володіє новизною і практичною застосовністю. Об'єктами винаходів стосовно криміналістики можуть бути пристрій, спосіб, речовина, а також застосування відомого раніше пристрою, способу, речовини за

новим призначенням [6, с. 207]. Саме вони - винайдені пристрої, способи, речовини і дозволяють забезпечити максимально результативну діяльність органів досудового розслідування.

Саме з цих позицій можна з'ясувати співвідношення понять «технічний засіб» та «науково-технічний засіб» з метою встановлення того, який з цих термінів більшою мірою відповідає реальній дійсності і повною мірою відображає реально існуючі закономірності у сфері суспільних відносин зазначеного виду. Враховуючи зазначене співвідношення роду і виду, у якому поняття «технічного засобу» виступає як «родове», воно фактично поглинається більш загальним «видовим» поняттям «науково-технічний засіб». Таким чином, можна дійти висновку, що більш правильним буде використання саме терміна «науково-технічний засіб», а не будь-якого іншого.

Щодо терміну науково-технічний засіб, а саме - поняття «засобу». Засіб визначається як знаряддя у якій-небудь дії, справі. Засоби, це предмети, які людина використовує як чинник впливу на певні явища [5, с. 326].

З зазначеного, можна дійти висновку про правомірність застосування в криміналістиці та кримінально-процесуальному праві терміну «науково-технічний засіб».

Список використаних джерел:

1. Михеєнко М. М. Кримінальний процес України: Підручник / М. М. Михеєнко, В. Т. Нор, В. П. Шибіко. – К. : Либідь, 1999. - 536 с.
2. Михеєнко М. М. Науково-практичний коментар Кримінально-процесуального кодексу України / М. М. Михеєнко, В. П. Шибіко, А. Я. Дубинський. – К. : Юрінком Інтер, 1995. - 640 с.
3. Тертишник В. М. Кримінально-процесуальне право України: Навчальний посібник / В. М. Тертишник. – К. : Юрінком Інтер, 1999. - 576 с.
4. Салтевский М. В. Проблема совершенствования процессуальной регламентации применения научно-технических средств в уголовном судопроизводстве / М. В. Салтевский // Криминалистика и судебная экспертиза. – К., 1991. – Вып. 45. – С. 27-32.
5. Великий тлумачний словник сучасної української мови / [упоряд. і голов. ред. В. Т. Бусел]. – К., Ірпінь : ВТФ «Перун», 2001. – 1440 с.
6. Философия : учеб. пособие для студентов вузов / В. Ф. Берков [и др.] ; под общ. ред. Ю. А. Харина. 3-е изд. – Минск : Тетра Системс, 2000.

Лук'янчиков Є. Д.

д.ю.н., професор ФСП НТУУ «КП».

КЛАСИФІКАЦІЯ НЕГЛАСНИХ СЛІДЧИХ (РОЗШУКОВИХ) ДІЙ

Суттєвою новацією нового КПК України є інститут негласних слідчих (розшукових) дій як засобів формування доказів у кримінальному провадженні.

Поглиблене дослідження даного інституту засобів пізнавальної діяльності з розслідування злочинів потребує уточнення їх переліку та класифікації.

Негласні слідчі (розшукові) дії є різновидом слідчих (розшукових) дій відомості про факт та методи проведення яких не підлягають розголошенню за винятком випадків, передбачених КПК (ч. 1 ст. 246 КПК). Виділення в КПК окремої глави 20 «Слідчі (розшукові) дії» дозволило окремим науковцям дійти висновку про їх вичерпний характер [1, с. 270].

Наведена думка потребує подальшого аналізу та уточнення у зв'язку із відсутністю такого переліку в КПК. Серед науковців, за цей не тривалий час, з моменту набрання ним чинності, не сформовано єдиного погляду щодо віднесення передбачених в цій главі процесуальних дій до слідчих (розшукових).

Коли мова іде про негласні слідчі (розшукові) дії, що включені до підрозділу «втручання у приватне спілкування» усі автори одностайно називають такі слідчі дії: аудіо-, відеоконтроль особи (ст. 260 КПК); накладення арешту на кореспонденцію (ст. 261 КПК); огляд і виїмка кореспонденції (ст. 262 КПК); зняття інформації з транспортних телекомунікаційних мереж (ст. 263 КПК); зняття інформації з електронних інформаційних систем (ст. 264 КПК). Незважаючи на те, що правила огляду і виїмки кореспонденції викладені в одній статті КПК, науковці, не безпідставно, розглядають їх як дві самостійні слідчі (розшукові) дії: огляд кореспонденції; виїмка кореспонденції [2, с. 375-377].

Дещо інакше вирішується питання щодо віднесення тих або інших процесуальних дій до інших видів негласних слідчих (розшукових) дій, а деякі автори не виявляють послідовності у їх визначенні. Так, автори курсу лекцій з загальної частини кримінального процесу до інших видів негласних слідчих (розшукових) дій відносять: обстеження публічно недоступних місць, житла чи іншого володіння особи (ст. 267); установлення місцезнаходження радіоелектронного засобу (ст. 268); спостереження за особою, річчю або місцем (ст. 269); аудіо-, відеоконтроль місця (ст. 270); контроль за вчиненням злочину (ст. 271); виконання спеціального завдання з розкриття злочинної діяльності організованої групи чи злочинної організації (ст. 272); негласне отримання зразків, необхідних для порівняльного дослідження (ст. 274) [3, с. 26-27]. В той же час при викладенні матеріалу про негласні слідчі (розшукові) дії в загальній частині курсу автори відносять до них тільки: обстеження публічно недоступних місць, житла чи іншого володіння особи (ст. 267 КПК); спостереження за особою, річчю або місцем (ст. 268 КПК); контроль за вчиненням злочину (ст. 271 КПК) [4, с. 169].

Подібне спостерігається і у авторів науково-практичного коментаря до КПК України. Так, у коментарі до ст. 246 загальні положення про негласні слідчі (розшукові) дії, до негласних слідчих (розшукових) дій відносять лише ті, що містяться в її ч. 2. Тобто, до слідчих дій не відносять установлення місцезнаходження радіоелектронного засобу. В той же час у коментарі до ст. 268

зазначається, що її частина перша надає можливість проведення негласної слідчої (розшукової) дії спрямованої на установлення місцезнаходження радіоелектронного засобу (мобільного терміналу систем зв'язку та інших радіо випромінювальних пристроїв, активованих у мережах операторів рухомого (мобільного) зв'язку, тобто мобільного телефону [2, с. 533-535, 588-589]. Установлення місцезнаходження радіоелектронного засобу не відносять до слідчих дій і інші автори [5, с. 98]. В той же час зазначені автори відносять до негласних слідчих (розшукових) дій використання конфіденційного співробітництва [6, с. 189]. Інші кажуть, що стаття про використання конфіденційного співробітництва містить унормування загальних умов використання конфіденційного співробітництва під час проведення негласних слідчих (розшукових) дій. Порядок та тактика встановлення конфіденційного співробітництва визначаються законодавством України в сфері оперативно-розшукової та контррозвідувальної діяльності [2, с. 601].

В науковій літературі пропонується класифікація негласних слідчих (розшукових) дій за різними підставами: за порядком надання дозволу на проведення; за характером і обсягом втручання у сферу прав та інтересів особи; за процесуальним статусом особи, яка проводить, та участю у слідчій дії інших осіб; за характером відомостей, які отримують в результаті їх проведення [7, с. 133].

Відповідно до процесуальної класифікації, законодавець виділяє дві групи слідчих (розшукових) дій. До першої групи віднесено слідчі (розшукові) дії, що розміщені в § 2 даної глави, який має назву «втручання у приватне спілкування»: а) аудіо-, відеоконтроль особи; б) арешт, огляд і виїмка кореспонденції; в) зняття інформації з транспортних телекомунікаційних мереж; г) зняття інформації з електронних інформаційних систем (ч. 4 ст. 258 КПК). Слід звернути увагу, що «арешт, огляд і виїмка кореспонденції» науковці розглядають як три окремі самостійні дії: накладення арешту на кореспонденцію; огляд кореспонденції; виїмка кореспонденції [2, с. 575-577].

До другого блоку відносяться дії, які згідно з § 3 «Інші види негласних слідчих (розшукових) дій», указанного вище закону, спрямовані переважно на виявлення і фіксацію фактичних даних про конкретні злочинні дії, що вчиняються окремими особами та групами, для розслідування злочинів, а також на встановлення й затримання злочинців, що переховуються [6, с. 41].

На жаль автори не показують, що слід розуміти під відомостями інформаційного призначення. Вперше на інформаційний характер джерел, які використовуються для збирання та дослідження доказів, звернув увагу В. Д. Арсенєв [8]. Які слідчі дії першого блоку не можуть використовуватися для виявлення та фіксації фактичних даних про конкретні злочинні дії, що вчиняються окремими особами та групами, для розслідування злочинів, а також для встановлення й затримання злочинців, що переховуються. Цього зробити неможливо, оскільки усі слідчі дії спрямовані на отримання (збирання) доказів або

перевірку вже отриманих доказів про злочин та особу, що його вчинила. Вважаємо за доцільне главу 21 поділити не на три, а на два підрозділи. У першому викласти загальні положення, у тому числі і ті, що сьогодні зустрічаються в інших підрозділах. У другому підрозділі викласти безпосередньо перелік дій, які відносяться до негласних слідчих (розшукових) дій, що сприятиме однозначності їх розуміння в теорії і практиці.

Переважає більшість негласних слідчих (розшукових) дій проводиться на підставі ухвали слідчого судді, яким є голова чи за його визначенням інший суддя Апеляційного суду Автономної Республіки Крим, апеляційного суду області, міст Києва та Севастополя, у межах територіальної юрисдикції якого знаходиться орган досудового розслідування (ст. 247 КПК).

Єдиною негласною слідчою (розшуковою) дією, яка проводиться виключно за рішенням прокурора (ч. 4 ст. 246 КПК), є контроль за вчиненням злочину. Ця слідча дія може здійснюватися у випадках наявності достатніх підстав, що готується вчинення або вчиняється тяжкий чи особливо тяжкий злочин. Формами такого контролю можуть бути: 1) контрольована поставка; 2) контрольована та оперативна закупка; 3) спеціальний слідчий експеримент; 4) імітування обстановки злочину. У зв'язку з тим, що проведення даної слідчої (розшукової) дії може бути пов'язане з необхідністю тимчасового обмеження конституційних прав особи, воно має здійснюватися в межах, які допускаються Конституцією України, на підставі рішення слідчого судді (ст. 271 КПК).

На завершення слід зазначити, що подальша кримінально-процесуальна та криміналістична класифікація негласних слідчих (розшукових) дій сприятиме поглибленому їх дослідженню та розробці наукових рекомендацій з результативного їх застосування для виявлення і розкриття тяжких та найбільше небезпечних злочинів.

Список використаних джерел

1. Погорецький М. А. Негласні слідчі (розшукові) дії: проблеми провадження та використання результатів у доказуванні / М. А. Погорецький // Юридичний часопис Національної академії внутрішніх справ. – 2013. – № 1(5). – С. 270–276.
2. Кримінальний процесуальний кодекс України. Науково-практичний коментар ; за аг. ред. проф. В. Г. Гончаренка, В.Т. Нора, М. Є. Шумила. – К. : Юстініан, 2012. – 1224 с.
3. Курс лекцій з кримінального процесу за новим Кримінальним процесуальним кодексом України (Особлива частина) [Текст] / [Хабло О. Ю., Степанов О. С., Климчук М. П. та ін.]. – К. : Нац. акад. внутр. справ, 2012. – 200 с.
4. Курс лекцій з кримінального процесу за новим Кримінальним процесуальним кодексом України (Загальна частина) [Текст] / [Рожнова В. В.,

Савицький Д. О., Конюшенко Я. Ю. та ін.]. – К. : Нац. акад. внутр. справ, 2012. – 280 с.

5. Оперативно-розшукова діяльність та негласні слідчі (розшукові) дії у схемах [Текст] : посіб / [Никифорчук Д. Й., Зима Л. М., Тарасенко О. С. та ін.]. – К. : Нац. акад. внутр. справ, 2012. – 156 с.

6. Шепітько В. Ю. Криміналістика і кримінальний процес: система залежностей та суперечностей / В. Ю. Шепітько // Юридичний часопис Національної академії внутрішніх справ. – 2013. – № 1(5). – С. 186–191.

7. Колесник В. А. Суб'єкти здійснення та класифікація негласних слідчих (розшукових) дій / В. А. Колесник // Юридичний часопис Національної академії внутрішніх справ. – 2013. – № 1(5). – С. 129–134.

8. Арсеньев В. Д. Вопросы общей теории судебных доказательств в советском уголовном процессе / Арсеньев В. Д. – М. : Юрид. лит., 1964. – 179 с.

Ляш А. О.

к. ю. н., доцент, професор КНУКіМ

ВІДМОВА ПРОКУРОРА ВІД ДЕРЖАВНОГО ОБВИНУВАННЯ

Відмова прокурора від підтримання державного обвинувачення під час судового розгляду є важливою умовою дотримання принципу законності. Цей принцип полягає в тому, що прокурор та інші уповноважені законом суб'єкти зобов'язані всебічно, повно і неупереджено дослідити обставини кримінального провадження, виявити як ті обставини, що викривають, так і ті, що виправдовують підозрюваного, обвинуваченого, а також обставини, що пом'якшують чи обтяжують його покарання, надати їм належну правову оцінку та забезпечити прийняття законних і неупереджених процесуальних рішень (ч. 2 ст. 9 КПК України, далі – КПК) [1].

Законом передбачено, що прокурор повинен відмовитися від підтримання державного обвинувачення і викласти мотиви відмови у своїй постанові, яка долучається до матеріалів кримінального провадження, якщо в результаті судового розгляду дійде переконання, що пред'явлене особі обвинувачення не підтверджується (ч. 1 ст. 340 КПК) [1]. Підстави для такої відмови можуть виникнути в судовому розгляді, у ході дослідження представлених сторонами доказів, які можуть спростувати обвинувачення або свідчити про наявність сумнівів, які не можуть бути усунені, а тому й в силу презумпції невинуватості мають тлумачитися на користь обвинуваченого [2, с. 545].

Як державний обвинувач у змагальному кримінальному процесі, прокурор, під час судового розгляду використовує усі наявні в законі процесуальні засоби доказування для доведення вини обвинуваченого. Він, як суб'єкт доказування, має право надавати суду докази, брати участь в їх дослідженні, наводити аргументи на користь поданих ним доказів, спростовувати докази сторони захисту, заявляти

клопотання про залучення нових доказів, давати оцінку зібраним доказам тощо. Якщо усі, передбачені законом засоби вичерпано, а вину обвинуваченого у вчиненні кримінального правопорушення не доведено, прокурор приходять до внутрішнього переконання у неможливості довести його вину. Результатом такого переконання і має бути викладена у відповідній постанові відмова прокурора від підтримання державного обвинувачення. Ми вважаємо, що таке право має належати винятково суб'єкту доказування, тобто прокурору, який брав безпосередню участь у судовому розгляді. Разом з тим, згідно з ч. 1 ст. 340 КПК, перш ніж прийняти таке рішення він зобов'язаний погодити відповідні процесуальні документи з керівником органу прокуратури, в якому він працює. У разі якщо в судовому засіданні брав участь керівник органу прокуратури, який дійшов такого переконання, він повинен погодити відповідні процесуальні документи з прокурором вищого рівня (ч. 1 ст. 341 КПК) [1].

Таким чином прокурор, який брав участь у судовому розгляді як державний обвинувач і є суб'єктом процесу, позбавлений права самостійно приймати важливе процесуальне рішення про відмову від підтримання державного обвинувачення. З іншого боку прокурор, який не був суб'єктом судового процесу, не брав безпосередньої участі в дослідженні й оцінці доказів, має істотний вплив на уповноваженого законом суб'єкта процесу, на його власне переконання й на його процесуальне рішення у кримінальному провадженні. Тобто вказівка прокурора, що не є суб'єктом судового процесу, є пріоритетною і обов'язковою для виконання.

Ми поділяємо думку науковців, які вважають, що державний обвинувач має бути процесуально самостійним, а його самостійність має базуватися на сукупності таких обставин, які виступають як основа відмови від державного обвинувачення, що визначає об'єктивно-правовий характер такої відмови [3, с. 180]. На наш погляд, норми закону, що регулюють обов'язок прокурора узгоджувати рішення щодо відмови від державного обвинувачення (ч. 1 ст. 340 і ч. 1 ст. 341) [1] мають бути виключені з КПК.

Якщо прокурор відмовився підтримувати державне обвинувачення, а потерпілий не бажає скористатися правом, передбаченим ч. 2 ст. 340 КПК, і надалі підтримувати обвинувачення в суді чи повторно не прибуде в судове засідання без поважних причин або без повідомлення про причини неприбуття після настання обставин, передбачених у ч. 2 і 3 ст. 340 КПК, що прирівнюється до його відмови від обвинувачення, суд своєю ухвалою закриває кримінальне провадження за відповідним обвинуваченням (ч. 6 ст. 340 КПК). Положення закону щодо закриття кримінального провадження суперечить нормі, закріпленій у ч. 1 ст. 369 КПК, згідно з якою судове рішення, у якому суд вирішує обвинувачення по суті, викладається у формі вироку. Отже, у разі надходження до суду обвинувального акта, суд розглядає обвинувачення особи по суті і має ухвалити вирок: обвинувальний чи виправдувальний. Згідно з ч. 1 ст. 373 КПК, виправдувальний вирок ухвалюється

судом у разі, якщо не доведено, що: 1) вчинено кримінальне правопорушення, в якому обвинувачується особа; 2) кримінальне правопорушення вчинене обвинуваченим; 3) в діянні обвинуваченого є склад кримінального правопорушення, а також якщо: встановлена відсутність події кримінального правопорушення; встановлена відсутність в діянні складу кримінального правопорушення. На наш погляд, цей перелік не є вичерпним. До нього слід віднести й п. 3 ч. 1 ст. 284 КПК.

Вважаємо, що коли не встановлені достатні докази для доведення винуватості особи в суді і вичерпані можливості їх отримати (п. 3 ч. 1 ст. 284 КПК) також потрібно ухвалювати виправдувальний вирок і пропонуємо внести відповідні зміни до чинного КПК. Це в повній мірі буде відповідати принципу презумпції невинуватості особи (п.1 ч. 1 ст. 7 КПК) [1].

Список використаних джерел:

1. Кримінальний процесуальний кодекс України від 13.04.2012 р. // Голос України. – 2012. – № 90–91.
2. Кримінальний процес: підручник / Ю. М. Грошевий, В. Я. Тацій, А. Р. Туманянц та ін.; за ред. В. Я. Тація, Ю. М. Грошевого, О. В. Капліної, О. Г. Шило. – Х. : Право, 2013. – 824 с.
3. Маляренко В. Т. Прокурор у кримінальному судочинстві: Деякі проблеми та шляхи їх вирішення / В. Т. Маляренко, І. В. Вернидубов. – К. : Юрінком Інтер, 2001. – 240 с.

Мисливий В. А.

д.ю.н., професор ФСП НТУУ «КПІ»

СТАН, ДЕТЕРМІНАНТИ ТА ЗАПОБІГАННЯ ЗЛОЧИННОСТІ В УКРАЇНІ НА ПОЧАТКУ ТРЕТЬОГО ТИСЯЧОЛІТТЯ

Аналіз офіційної статистики показує, що в Україні щорічно реєструється близько півмільйона злочинів (у 2011 році – 515833, 2012 – 443665, 2013 – 563560). У структурі злочинності переважають такі злочини: проти власності (60,0 %); проти особи (13,0 %); проти порядку обігу наркотиків (6,0 %); проти авторитету органів державної влади, органів місцевого самоврядування та об'єднань громадян (4,4 %); проти безпеки руху та експлуатації транспорту (3,4 %), а також службові злочини (2,9 %); злочини проти виборчих та інших особистих прав і свобод людини (2,6 %); злочини у сфері господарської діяльності (2,0 %). Близько 1,0 % припадає на злочини: проти статевої свободи та статевої недоторканості особи; проти волі, честі та гідності особи; проти довкілля; проти правосуддя та безпеки виробництва.

Лише 0,1 % усіх злочинів – це діяння у сфері використання електронно-обчислювальних систем і мереж електрозв'язку; проти миру, безпеки людства і міжнародного правопорядку та військові злочини.

Кримінологічна географія показує, що понад 50,0 % злочинів вчинюється в Донецькій, Дніпропетровській, Харківській, Луганській областях, Києві,

Запорізькій, АР Крим та Одеській області, а найменше, близько 9,0 %, - у Волинській, Івано-Франківській, Рівненській, Закарпатській, Тернопільській та Чернівецькій областях.

В Україні переважає міська злочинність, що передусім обумовлено більшим сегментом міського населення (69,0 %), при цьому близько половини всіх злочинів (47 %) вчинюється в обласних центрах. Негативною особливістю є зростання кількості злочинів, вчинених у громадських місцях.

Небезпечною у структурі злочинності слід відзначити відсутність тенденції до зниження кількості тяжких та особливо тяжких злочинів. У середньому їх питома вага складає близько 28,0 %. Водночас динаміка злочинів середньої тяжкості також показує їх незначне збільшення.

Серед виявлених злочинців біля 68,0 % були працездатними, однак не працювали і не навчалися на момент вчинення злочинів. При цьому неповнолітні частіше вчиняють корисливо-насильницькі злочини та злочини проти особи: вимагання, грабежі, розбійні напади, крадіжки, хуліганство та зґвалтування.

Високим зберігається кількість діянь, вчинених особами, які раніше скоювали злочини – в середньому до 30,0 %.

Негативно залишається динаміка злочинів, вчинених групою осіб, питома вага яких у структурі злочинності становить біля 7,0 %. Статистика показує зменшення кількості виявлених організованих груп та злочинних організацій – 185 у 2013 році, а також переважний склад цих угруповань до трьох осіб. Для організованої злочинності характерно вчинення корисливих посягань, наркозлочинів, а також привласнення, розтрати майна або заволодіння ним шляхом службових зловживань, хабарництва, підроблення документів тощо.

Організовані злочинні угруповання корисливо-насильницької спрямованості часто вчиняють діяння, пов'язані з незаконним обігом зброї, бойових припасів та вибухових речовин. Зафіксовано зростання виявлених випадків торгівлі людьми та легалізації доходів, одержаних злочинним шляхом.

Разом з цим, деякі показники офіційної статистики дають підстави для критичної оцінки відображення реального стану злочинності в Україні, зокрема, «благополучної» кримінальної ситуації у сферах економічної та господарської діяльності, здійсненні правосуддя та правоохоронної діяльності, охорони довкілля та деяких інших.

Враховуючи узагальнення та аналіз кількісно-якісних показників рівня, структури, динаміки, географії та інших кримінологічних факторів злочинності, вважаємо, що основними детермінантами злочинності в Україні можна визначити:

- трансформаційні процеси, пов'язані з докорінною зміною суспільних відносин та переходу до ринкової економіки;
- значне економічне і соціальне розшарування окремих верств населення, його зuboжіння та зростання безробіття;

- виклики, пов'язані з труднощами формування молодих демократій на пострадянському просторі;
- негативні явища, обумовлені світовою глобалізацією, вплив соціально-економічних криз та поширення паростків транснаціональної злочинності;
- відсутність об'єднуючої національної ідеї, консолідації регіонів та українського народу;
- процеси постійного протистояння у боротьбі за владу та політична нестабільність у державі;
- поширення корупції та зрощення криміналітету з органами державної влади та органів місцевого самоврядування;
- лобіювання окремими угрупованнями в органах державної влади економічних, бізнесових та інших корпоративних інтересів;
- диспропорції у соціально-економічному розвитку окремих регіонів;
- відсутність сформованого громадянського суспільства, стан його аномії і правового нігілізму, недовіра до закону, судових та правоохоронних органів.

У цьому контексті в рамках проголошення чергової спроби реформування судової влади, системи кримінальної юстиції і правоохоронних органів в Україні є невідкладним створення та розбудова державної системи запобігання злочинності. За час незалежності державна влада, незважаючи на складну криміногенну ситуацію в країні, обумовлену вищевказаними детермінантами, не вжила необхідних організаційних, правових та інших відповідних заходів щодо створення зруйнованої радянської системи протидії злочинності.

У країні на сьогодні відсутній окремий спеціалізований державний орган, завданням якого має бути розроблення і впровадження заходів боротьби зі злочинністю, їх координація серед усіх суб'єктів профілактичної діяльності в масштабах держави. Іншим завданням є створення та прийняття відповідного законодавчого забезпечення превентивної діяльності державної системи запобігання злочинності та відповідної національної стратегії.

Мурза А. С.

ФСП НТУУ «КПІ»

Науковий керівник:

Борець Л. В., к. ю. н., доцент

КОРУПЦІЯ ЯК СЛАБКА ЛАНКА СУДОВОЇ СИСТЕМИ: ПРИЧИНИ ВИНИКНЕННЯ ТА МЕТОДИ ПРОТИДІЇ

Всім нам, нинішнім українцям, довелося бути свідками чи безпосередніми учасниками боротьби за «нову» Україну. Сьогодні важко знайти людину, яка б не була ознайомлена з політичною ситуацією. Ця боротьба закарбувалася в пам'яті кожного з нас. Ми є свідками люстрації влади, зміни правлячої верхівки нашої держави. Проте ми ясно розуміємо, що здійснені зміни в Україні – лише початок

тяжкого тернистого шляху, відповідальність за проходження якого лежить на кожному з нас.

В цей переломний момент історії України кожен українець має здійснити свій внесок для розбудови справді демократичної держави. Нам, як юристам, необхідно змінювати правову систему, яка вже давно втратила довіру громадян. Перш за все, потребують змін суди України, які «прославилися» таким поняттям, як «корупція». Визначення суду як незалежного органу часто викликає лише саркастичні посмішки. Звідси випливає актуальність розгляду питання про корупцію.

Відповідно до ст. 129 Конституції України судді при здійсненні правосуддя незалежні та підкоряються лише закону. Очевидно, що українські судді неправильно розуміють слово «незалежні». Так, згідно з результатами рейтингу Transparency International, проведеним у 2012 р., Україна посіла 144 місце за індексом сприйняття корупції, в той час, як її сусіди Росія та Білорусь, опинились на кращих позиціях [1, с. 40].

Що ж таке корупція? Як зазначає вищезазначена організація Transparency International, корупція – це така поведінка посадових осіб державного сектору, наслідком якої вони самі або їх близькі неправомірно і незаконно збагачуються через зловживання переданими їм державними повноваженнями [2, с. 7].

Перш за все, необхідно зрозуміти витоки корупції. Проаналізувавши ставлення пересічного українця до «хабарів», можна зазначити, що основною причиною існування корупції є сприйняття її українцями як належного та необхідного явища. Так, ми можемо перекладати відповідальність за існування корумпованої системи влади на Президента, парламент, Кабмін і в той же час при першій необхідності виймаємо зі свого кармана черговий «хабар». Так, громадяни категорично ставляться до корупції, проте самі користуються нею чи не щодня. Ось такий парадокс. Звідси випливає, що хабарництво вжилося як в нашій національній культурі, так і в кожному з нас. Йдучи до суду, ми знаємо наперед, що без грошової винагороди для судді нам не обійтись іноді, навіть, для винесення законного рішення. Що ж до суддів, то починаючи ще з навчального закладу, а далі при прийнятті на посаду вони занурюються у корумповану систему. Що ж ми очікуємо від такого судді і про яку незалежність може бути мова? Тобто причини корупції закладені в нашій правосвідомості.

Щодо законодавства у сфері боротьби з корупцією у судах, то його складають: ЗУ «Про засади запобігання і протидії корупції», ст. 375 ККУ (постановлення суддею завідомо неправдивого рішення), ст. 376 (втручання в діяльність судових органів), ст. 185⁶ (невжиття заходів щодо окремої ухвали суду чи окремої постанови судді або подання прокурора) тощо. Законодавство України у сфері корупції відповідає міжнародним вимогам, проте воно не реалізується достатнім чином. Основна причина в цьому – це закорумпованість суб'єктів, які здійснюють заходи щодо запобігання і протидії корупції.

Борючись з проявами корупції, необхідно пам'ятати, що ми не зможемо її викоринити, адже вона притаманна навіть найрозвиненішим державам, але ми можемо зменшити її рівень. По-перше, ми маємо змінити своє ставлення до корупції, як до засобу вирішення своїх проблем та відмовитися від давання «хабарів». По-друге, слід забезпечити суддів належними умовами праці. Слідуючим кроком має бути залучення громадських організацій до протидії корупції. Громадяни мають довіряти громадській організації та повідомляти про відомі факти корупції. При чому реагування на повідомлення про корупційні діяння, в тому числі й анонімні, має бути миттєвим.

Борючись з корупцією неможливо обійтися без ЗМІ. Так, саме через інформацію судові засідання та рішення стануть більш прозорими. Але, журналісти мають висвітлювати події об'єктивно та відповідати за неправдивість донесеної інформації. ЗМІ допоможуть суддям дивитись на справи лише з «відкритими очима» та виносити законні рішення.

В Україні планують створити Люстраційний комітет та Антикорупційне бюро. Звісно доцільність створення цих органів покаже практика, проте на сьогодні дана ініціатива оцінюється лише позитивно. Адже Люстраційний комітет допоможе позбутися «явних корупціонерів», а Антикорупційне бюро забезпечить запобігання та протидію корупції. Можливо саме ці органи змусять суддів відмовитися від звичної практики «хабарництва» та поповнять ряди порядних суддів.

Таким чином, в Україні не існує незалежних судів та не існує належного механізму захисту прав і свобод. Основним чинником, який змушує суддів працювати є гроші. Тож наші судді мають нарешті зрозуміти, яке їхнє призначення і що значить незалежність судового корпусу. В іншому випадку їх має чекати відповідальність за власні дії. Завдання юристів в даному випадку – забезпечити невідворотність відповідальності судді. Саме так ми зможемо захистити свої права і свободи у справді незалежному суді. Тож будемо сподіватися, що разом з теперішніми змінами в державі ми зможемо змінити й себе та свою правову систему та залишимо прояви корупції в минулому.

Список використаних джерел:

1. Конституція України : чинне законодавство зі змінами та допов. станом на 18 серп. 2011 р. : (ОФЦ. ТЕКСТ) – К. : Паливода А. В., 2011. – 56 с.
2. Волошина А. В. Корупція – виклики для України. – Кіровоград, 2011. – 79 с.

ЛОГІКА І МУДРІСТЬ ЗАКОНОДАВЦЯ?

За останнє десятиліття обсяги продажів на фармацевтичному ринку України зросли в 10 разів [1]. Певну частину цього ринку займають фальсифіковані ліки. Хоча за даними офіційної статистики проблема лікарського фальсифікату в Україні виглядає перебільшеною (відсоток підробок - 1,0-1,8 %), за оцінками експертів медичного маркетингу, реальний обсяг вітчизняного лікарського сурогату мінімум у десять разів вищий від офіційної статистики і сягає 10% [2].

Зважаючи на зростання кількості фальсифікованих лікарських засобів, Законом України №5065-VI від 05.07.2012 р. «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо посилення відповідальності за фальсифікацію або обіг фальсифікованих лікарських засобів» (надалі – Закон від 05.07.2012 р.) було внесено зміни до статті 321-1 КК України, якою КК України було доповнено Законом України №3718-VI від 08.09.2011 р. «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо запобігання фальсифікації лікарських засобів» (надалі – Закон від 08.09.2011 р.).

Боротьба (в тому числі кримінально-правовими засобами) з обігом фальсифікованих лікарських засобів потрібна. Але, реальні законодавчі новації в цій сфері не завжди є обґрунтованими, а подекуди виглядають і просто помилковими. Яскравим прикладом таких новацій може стати криміналізація фальсифікації та обігу фальсифікованих лікарських засобів.

Відповідно до Закону від 08.09.2011 р. редакція ч. 1 ст. 321-1 КК України передбачала відповідальність за умисне виготовлення фальсифікованих лікарських засобів, а так само придбання, перевезення, пересилання чи зберігання з метою збуту або збут завідомо фальсифікованих лікарських засобів, якщо такі дії створили загрозу для життя чи здоров'я особи, або вчинені у великих розмірах. При цьому санкція ч. 1 ст. 321-1 КК України передбачала покарання у виді штрафу, обмеження волі та позбавлення волі. У випадку ж якщо передбачені ч. 1 ст. 321-1 КК України дії спричинили смерть особи або інші тяжкі наслідки передбачалось позбавлення волі на строк від п'яти до десяти років.

Але найцікавішим є зміст ч. 4 ст. 321-1 КК України, яка передбачає підстави звільнення від кримінальної відповідальності за виготовлення, придбання, перевезення, пересилання чи зберігання з метою збуту, збут завідомо фальсифікованих лікарських засобів, їх ввезення на територію України, вивезення з території України, транзит через її територію (частина перша цієї статті, якщо такі дії не створили загрози для життя чи здоров'я людей).

При цьому варто звернути увагу, що диспозиція ч. 1 ст. 321-1 КК України не передбачає таких діянь як «ввезення на територію України, вивезення з території

України, транзит через її територію» фальсифікованих лікарських засобів. Тому передбачена ч. 4 ст. 321-1 КК України можливість звільнення від кримінальної відповідальності за «ввезення на територію України, вивезення з території України, транзит через її територію» фальсифікованих лікарських засобів як мінімум є нелогічною, а як максимум викликає здивування.

Враження про наявність проблем з логікою законодавця посилюється, якщо звернути увагу на те, що ч. 1 ст. 321-1 КК України в редакції Закону від 08.09.2011 р. передбачала відповідальність за умисне виготовлення фальсифікованих лікарських засобів, а так само придбання, перевезення, пересилання чи зберігання з метою збуту або збут завідомо фальсифікованих лікарських засобів, якщо такі дії створили загрозу для життя чи здоров'я особи, або вчинені у великих розмірах. Таким чином, можливість застосування ч. 4 ст. 321-1 КК України існувала лише щодо придбання, перевезення, пересилання чи зберігання з метою збуту або збут завідомо фальсифікованих лікарських засобів, якщо такі дії вчинені у великих розмірах та не створили загрозу для життя чи здоров'я особи. Натомість за придбання, перевезення, пересилання чи зберігання з метою збуту або збут завідомо фальсифікованих лікарських засобів, якщо такі дії не створили загрозу для життя чи здоров'я особи (а саме для таких діянь передбачене заохочувальне положення ч. 4 ст. 321-1 КК України) і не були вчинені у великих розмірах, кримінальної відповідальності взагалі на той час не було встановлено. Враховуючи те, що поняття «великі розміри» для позначення кількості фальсифікованих лікарських засобів за весь час існування відповідної редакції норми так і не було законодавчо визначене, положення ч. 4 ст. 321-1 КК України практично перетворювалось на «мертву норму», створення яких не робить честі законодавцю.

Не додало визначеності й створення Законом від 05.07.2012 р. нової редакції ч. 1 ст. 321-1 КК України, якою було передбачено кримінальну відповідальність вже за «виготовлення, придбання, перевезення, пересилання, зберігання з метою збуту або збут завідомо фальсифікованих лікарських засобів» (тобто незалежно від створення такими діями загрози для життя чи здоров'я особи). Проте, ч. 4 ст. 321-1 КК України залишилась практично в незмінному стані, передбачаючи звільнення від кримінальної відповідальності за не передбачене ст. 321-1 КК України «ввезення на територію України, вивезення з території України, транзит через її територію» фальсифікованих лікарських засобів.

Слід звернути увагу на вжиті в диспозиції ч. 2, 3 ст. 321-1 КК України поняття «великий» та «особливо великий розмір». МОЗ України визначив зміст відповідних понять своїм наказом №321 лише 22.04.2013 р. (zareєстровано у Міністерстві юстиції України 15.05.2013 р. за № 743/23275) посиленням на вартість фальсифікованих ліків.

Виникає досить логічне, на нашу думку, запитання: невже небезпека незаконного обігу фальсифікованих лікарських засобів для здоров'я населення

підвищується із зростанням вартості цих лікарських засобів, а не із зростанням загрози здоров'ю населення, зумовленою небезпечними властивостями або кількістю фальсифікованих ліків?

Крім того, під вартістю фальсифікованого лікарського засобу МОЗ України пропонує розуміти вартість лікарського засобу, за якою він переміщувався через митний кордон України, вводився в обіг (випускався на ринок України) або реалізовувався суб'єктом господарювання, у якого його було виявлено. Навряд чи в усіх випадках буде можливим встановити: а за якою саме вартістю вводився в обіг або реалізовувався суб'єктом господарювання фальсифікований лікарський засіб, якщо його було, наприклад, лише виготовлено чи перевезено винною особою.

Викликає певне нерозуміння і позиція законодавця в частині формулювання санкцій ст. 321-1 КК України. І йдеться не лише про те, що покарання за цей злочин – позбавлення волі – не має жодної альтернативи. Привертає увагу використане законодавцем неординарне формулювання санкції ч. 3 ст. 321-1 КК України, яка передбачає: «карається позбавленням волі на строк від восьми до десяти років або довічним позбавленням волі». Слід зазначити, що настільки сувора санкція встановлена за фальсифікацію лікарських засобів та обіг фальсифікованих лікарських засобів, якщо вони спричинили смерть особи або інші тяжкі наслідки, або вчинені в особливо великих розмірах. Тобто, найсуворіше покарання (довічне позбавлення волі) встановлене не лише за дії, які спричинили смерть особи, але й за дії, які навіть не заподіяли шкоду здоров'ю особи (хоча й були пов'язані із обігом фальсифікованих ліків в особливо великих розмірів). Навряд чи можливо зрозуміти таку позицію законодавця, особливо зважаючи на те, що довічне позбавлення волі в КК України передбачено лише за кваліфіковані види умисного вбивства, та деякі інші умисні посягання на життя особи.

Причини законодавчої плутанини можна зрозуміти, поглянувши на історію розгляду відповідних законопроектів у комітетах Верховної Ради України. Хоча навряд чи політичні дискусії, особисті інтереси чи ініціативи окремих народних депутатів є виправданням низької якості кримінального законодавства України, особливо зважаючи на далекосяжні наслідки застосування низькоякісного законодавства.

Список використаних джерел

1. Українець споживає ліків в середньому на 60 доларів на рік. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://dt.ua/HEALTH/ukrayinets_spozhivae_likiv_v_serednomu_na_60_dolariv_na_rik.html

2. Корреспондент: Сурогат форте. Україну заповонила величезна кількість фальсифікованих ліків [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://ua.korrespondent.net/ukraine/events/3209826-korrespondent-surohat-forte-ukrainu-zapolonyla-velychezna-kilkist-falsyfikovanykh-likiv>

Ратенок В. В.
ФСП НТУУ «КПІ»
Науковий керівник:

Лук'янчиков Є. Д., д.ю.н., професор

ПРОБЛЕМИ РОЗСЛІДУВАННЯ СЕРІЙНИХ ВБИВСТВ ІЗ СЕКСУАЛЬНИМ МОТИВОМ

На жаль, історія людства завжди супроводжувалась різними видами насильства. Прояви насилля, що спостерігаються в поведінці людей, здебільшого тісно пов'язані з проблемами виховання, моралі, соціальної неадаптованості і, як наслідок, супроводжуються невмінням контролювати свої звірячі інстинкти та нездатністю передбачити негативні наслідки своїх злочинних діянь.

Однією з форм прояву загальнолюдського насильства є насильницькі дії сексуального характеру. Взагалі, сексуальність притаманна людській природі в силу еволюційного розвитку людини як біологічного виду і є вродженою характеристикою, котра варіюється в залежності від соціального розвитку індивіда. Однак такі людські переваги, як свідомість та вміння мислити, що відрізняють нас від тварин, не завжди запобігають проявам сексуального насильства, а іноді такі якості навіть виступають причинами сексуальної агресії, що нерідко набуває серійного характеру. Отож, проблема схильності людей до сексуального примусу завжди була і буде актуальною для нормального громадянського суспільства.

В більшості випадків рецидив не властивий для такого злочину, як зґвалтування. Але не дивлячись на це, в історії криміналістики знайдеться ціла низка прикладів даних злочинів, що закінчувались вбивством і носили серійний характер. «Серійність» в даному випадку розуміється як вчинення однією особою чи групою осіб однотипних або однорідних вбивств на конкретній території протягом певного часу, пов'язаних сексуальним мотивом.

Дані злочини з впевненістю можна назвати найнебезпечнішими та найжорстокішими. Вбивця-маніяк, перш ніж закінчити злочинне діяння, вдається до жахливих катувань жертви, що супроводжується каліцтвом як фізичного, так і психічного характеру. Дуже часто процес вчинення таких злочинів у вбивці набуває значення ритуалу. І тільки задовольнивши свої криваві збочені потреби до кінця, злочинець, позбувшись сексуальної та емоційної напруги, на певний період може утриматись від смертельних знущань невинних людей. Але згодом нестримне бажання вчинити чергове звірство прокидається.

Тому звичайна методика розслідування вбивств в більшості випадків виявляється неефективною через особливість вказаних злочинів. Методи викриття злочинця повинні бути позбавлені традиційності, адже наприклад мотиви злочину чи ознаки жертви, що провокували вбивцю, дуже важко встановити. Потрібно провести копітку та тривалу роботу для того, щоб встановити зв'язок між вбивцями-

гвалтівниками та їх жертвами. Труднощі розслідування також виникають під час збирання та аналізу матеріалів, допиту свідків та підозрюваних.

Слідчим, що розслідують справи такого характеру варто звертатись до психіатрів, які зможуть з професійної точки зору, на основі даних слідства, тлумачити поведінку, мотиви, сексуальний характер та інші обставини, що спонукають злочинця до таких дій. Як показує слідча практика даний вид взаємодії дає неабияку результативність.

Зазвичай основним недоліком, що характеризує більшість проваджень про серійні вбивства з сексуальним мотивом, є погана перевірка підозрюваних, що можуть бути причетні до злочину. Як правило така перевірка здійснюється неповно, поверхнево. Слідчі часто приділяють увагу тим обставинам і фактам, котрі можуть повести їх хибним шляхом. На основі таких помилкових перевірок робляться передчасні висновки щодо причетності особи до скоєння серії вбивств.

Недопустимо, коли співробітники правоохоронних органів, бажаючи заспокоїти громадян і начебто виконати накази керівництва у швидкому розкритті злочину, вдаються до незаконних методів слідчої роботи: затримують невинних людей, застосовують фізичне насильство, щоб переконати цих людей обмовити себе та визнати свою причетність до вчинення серії вбивств.

Недостатня підготовленість слідчих для даної роботи, відсутність у них досвіду також може вважатися недоліками, що зашкоджують успішному виявленню злочинця. Працівник правоохоронних органів, що займається розслідуванням серійних сексуальних вбивств має бути широко ерудованим в більшості галузей знань, володіти особистими якостями, що допомагатимуть йому при допиті, зборанні та аналізі даних кримінального провадження, також він має орієнтуватись в причинно-наслідкових зв'язках, адже це дуже важливо при встановленні зв'язку між вбивцею та жертвою.

Таким чином, виявлення та усунення недоліків при розслідуванні серійних вбивств зможе позитивно вплинути на ефективність розкриття даних злочинів та зберегти численні життя невинних людей, котрі будь-якої миті можуть опинитись у числі жертв сексуальних маніяків-убивць.

Тараненко М. М.

Викладач ФСП НТУУ «КПІ»

НАТОВП ЯК ВИЗНАЧАЛЬНА РИСА МАСОВИХ ЗАВОРУШЕНЬ

Однією з визначальних ознак масових заворушень є вчинення вказаного злочину великою кількістю людей – натовпом. Натовп, зазвичай, утворюється під впливом об'єктивних економічних, політичних та соціально-психологічних факторів масового настрою. Це не просто механічне єднання спільних сил багатьох осіб, а їх особливий психічний стан, який має ряд характерних властивостей. Зокрема, В.С.Комісаров та А.І.Коробєєв такими особливостями натовпу вважають: 1)

об'єднання певною спільною ідеєю, що надає натовпу чітко визначеної спрямованості, можливості швидко реагувати на нові заклики та досить легко змінювати свої наступні цілі та інтереси; 2) стихійний характер зібрання людей, що, безумовно, не виключає наявності організаційних моментів, але вони, зазвичай, стосуються не всього натовпу, а лише його кістяка, що може бути нечисельним; 3) складності керівництва великою масою людей, що може призвести до втрати контролю її керівників над поведінкою активно діючого натовпу та, відповідно, до можливого стихійного розвитку наступних подій. Ці обставини зумовлюють криміналізацію масових заворушень і визначають їхню підвищену суспільну небезпеку [1,с.144].

Як бачимо, натовп – це відносно нетривале в часі скупчення великої кількості людей на території, що допускає їх прямиий і безпосередній контакт. Учасники натовпу, як правило, подібним або ідентичним чином спонтанно реагують на аналогічні події. Людей у натовпі об'єднує зв'язок, що виник із схожих емоцій та імпульсів, які часто не можуть стримуватися ніякими етичними або організаційними нормами. За словами В.М.Бехтерева, «завдяки об'єднанню своїх членів, натовп являє собою щось ціле, одну збірну особу, у якій окремі особи, котрі її складають, немовби зливаються» [2,с.89].

Саме наявність маси людей, натовпу утворює специфічну кількісну ознаку масових заворушень [3,с.55]. Вітчизняний законодавець, не вживаючи в ст.294 КК України терміну «натовп», називає кримінально караними заворушення масовими, маючи на увазі, насамперед, багатосуб'єктний характер даних злочинних дій.

Характеризуючи сутність поняття «натовп», також зазначимо, що однією з найважливіших відмінних рис стихійно утвореного натовпу є випадковість складу його суб'єктів. Це, безумовно, не означає, що виникнення натовпу виходить за межі причинно-наслідкових зв'язків соціальних явищ. Адже, зазвичай, його так зване «первинне ядро» складається під впливом відповідних організаційних факторів і ставить перед собою конкретні першочергові та кінцеві цілі. На користь цього свідчить і судова практика. Зокрема, в справах про масові заворушення, як правило, фігурують «ініціативні групи», створені організаторами як «первинне ядро» для провокування та наступного розгортання масових протиправних дій [4;5]. В процесі формування агресивно налаштованого натовпу члени таких груп виступають для звичайних обивателів в ролі своєрідного притягуючого до нього елемента. Вони своїми відкритими радикальними виступами, гаслами, закликами, і діями викликають підвищений інтерес спостерігачів, створюють стан загальної безкарної ейфорії та як своєрідний коловорот і залучають до масових заворушень нових учасників.

Саме в «первинному ядрі» визріває і накопичується найбільша емоційна напруга, з нього надходять сигнали та вказівки до «окраїн» натовпу. Тут перебувають підбурювачі, котрі спонукаючими радикальними гаслами і

практичними діями можуть змінити хід подій, перетворити експресивний стан рядових учасників натовпу на агресивний. Під впливом «первинного ядра» натовп лавиноподібно обростає новими членами. Як наслідок, натовп миттєво зростає, вбираючи в себе людей, які, здавалося б, нічого спільного один з одним до цього часу не мали.

Мінімальна кількість членів таких «ініціативних груп», що формують «первинне ядро» натовпу, становить, як правило, 10-15 осіб. Саме вони і є першоосновою формування діючого агресивно налаштованого натовпу, безпосередніми ініціаторами і головними виконавцями злочинних дій, передбачених диспозицією ст. 294 КК України. Враховуючи це, і посилаючись на позитивний досвід англійського законодавства з питань боротьби з масовими заворушеннями, вважаємо, що саме **12 осіб** і повинні стати мінімальним визначальним кількісним критерієм учасників натовпу в новій редакції ст.294 КК України. На наш погляд, активні радикальні дії вказаної кількості членів первинної ланки масових заворушень цілком здатні викликати підвищений інтерес осіб, що перебувають в публічних громадських місцях, притягнути їх до себе, об'єднати, трансформувати їх експресивний стан в агресивний та спрямувати учасників натовпу на вчинення масових протиправних дій.

Предметне вивчення феномену людського натовпу засвідчує, що людина, потрапивши до нього, раптово відчуває в собі здатність вчинити такі дії, які до цього були несумісними з її сталими життєвими принципами і переконаннями. Люди, котрі беруть активну участь у масових заворушеннях, ніби «заряджають» своїми почуттями і вчинками оточуючих, водночас «заряджаючись» від них, аж до відвертого емоційного вибуху, що слабо контролюється свідомістю людини. Цьому сприяють специфічні умови поведінки конкретної особистості в натовпі. Людина, яка опинилася в ньому, стає його анонімним елементом, у неї створюється помилкове відчуття повної незалежності від загально визнаних правил поведінки. На думку психологів, саме анонімність робить дії людини більш агресивними, штовхає її у рівній мірі як на героїзм, так і на злочин [6,с.10].

Однією з характерних особливостей масових заворушень є розмивання відповідальності їх учасників. Парадоксально, але, на перший погляд, цілком законослухняні громадяни в умовах агресивно діючого натовпу доволі часто перетворюються на жорстоких погромників і навіть вбивць. Адже у людському натовпі вони не діють самі по собі, а стають частиною єдиного цілого. Однак давати правову оцінку учасникам масових протиправних акцій слід кожному окремо, за конкретно вчинений саме ним злочин.

При визначенні відповідальності тих чи інших учасників натовпу за конкретно вчинені ними протиправні дії слід обов'язково враховувати свободу волі і вибору поведінки кожної окремо взятої особи. В цьому зв'язку зазначимо, що ще в ХІХ ст. С.Сігеле в роботі «Злочинний натовп. Досвід колективної психології.» зазначав, що

«декілька осіб, затриманих у натовпі, не більш як ті, що зазнали корабельної аварії від психологічної бурі, яка захопила обвинувачених без їх відому». Тому автор допускає можливість так званої «напіввідповідальності» тих, хто вчинив злочинні діяння в натовпі [7].

Тим часом і в сучасних умовах проблема зменшеної чи обмеженої відповідальності учасників масових заворушень була і залишається однією з провідних у визначенні суб'єктивної сторони складу даного злочину. Сутність її полягає у відповіді на питання: «Чи повинні учасники масових заворушень підлягати так званій «зменшеній відповідальності» чи мають звільнитися від неї взагалі?».

В цьому зв'язку, ми солідарні з позицією А.М.Багмета та В.В.Бичкова, котрі вважають, що більша частина людей у натовпі дійсно підвладна навіюванням та наслідуванню. Однак, не всі особи, які приєдналися до натовпу внаслідок надмірної цікавості, чи заінтриговані палкими промовама ораторів, почнуть бити вітрини, перевертати автомашини та кидати каміння у співробітників міліції. Люди із здоровим глуздом, задовольнивши свою цікавість, чи виконуючи законні вимоги представників влади, залишать таке зборище. На їх думку, «чесна особа не буде підкорятись злочинним наказам і не потрапить у той коловорот емоцій, куди її тягне натовп» [8,с.24].

Поділяючи цю позицію, зазначимо, що у масових заворушеннях, зазвичай, беруть активну участь індивіди, котрі не випадково потрапили до натовпу, а психологічно готові до вчинення протиправних дій особи, котрі повністю усвідомлюють наслідки і підлягають кримінальній відповідальності за вчинення цього злочину. Безумовно, винною буде визнана людина, котра перебувала в агресивно налаштованому натовпі, коли за наявності в неї реальних альтернативних варіантів своїх можливих дій, вона у кінцевому підсумку цілком свідомо обрала для себе участь у вчиненні насильства, підпалів, знищення майна, насильницького виселення громадян, захоплення будівель та споруд, опору представникам влади із застосуванням зброї або інших предметів, які використовуються як зброя тощо. Отже, для визнання «напіввідповідальними» осіб, що вчинили злочини у складі натовпу, немає жодних підстав. Адже таке визнання вкрай негативно позначиться на ефективності превентивного потенціалу ст. 294 КК України.

Список використаних джерел:

1. Полный курс уголовного права: в 5 т. / Под ред. Докт. Юрид. Наук, проф., заслуж. Деятели науки РФ А.И. Коробеева. – Спб: Р. Асланова «Юридический центр Пресс», 2008-2008 – (Учебники и учебные пособия) Т.IV: Преступления против общественной безопасности. – 2008. – 674 с.
2. Бехтерев В.М. Коллективная рефлексология. Петроград, 1921.,изд-ое тов. Колос» - 432 с.

3. Поленов Г.Ф. Организация или активное участие в групповых действиях, нарушающих общественный порядок// Юридические науки. – Алма-Ата, 1971. Вып.1. – с.49-59
4. Кримінальна справа № 1-13/09 // Архів Печерського районного суду м. Києва за 2009 рік
5. Кримінальна справа № 4 – 518/08 Архів Печерського районного суду за 2008 рік
6. Солнцева А. Как пойти на митинг и не одчиниться толпе // Вести № 145 от 5 декабря 2013 года – с.10-11
7. Сигеле С. Преступная толпа (Опыт коллективной психологии) в кн.: Преступная толпа. — М.: Институт психологии РАН, Издательство «КСП+», 1998. // <http://www.magister.msk.ru/library/philos/sigele1.htm>
8. Багмет А., Бычков В. Ответственность индивидуума за преступления, совершенные в толпе // Законность.— 2006.— № 11.— С. 24.

Третьякова Є. С.
ФСП НТУУ «КПІ»
Науковий керівник:

Мисливий В. А., д.ю.н., професор

ДИТЯЧА ЗЛОЧИННІСТЬ У КРИМІНОЛОГІЧНОМУ ВИМІРІ СУЧАСНОСТІ

Дитяча злочинність — це небезпечне явище сучасності, котре викликає в суспільстві величезну стурбованість.

Очевидно легше покарати неповнолітнього злочинця, проте набагато важче запобігти причинам його злочинної поведінки та усунути наслідки, до яких вона призвела. Для цього недостатньо лише психологічних чи педагогічних засобів. Подолання проблеми ранньої злочинності передбачає необхідність боротися не з самими дітьми, а з тим, що змушує їх скоювати аморальні та протиправні вчинки.

Упродовж 2012 року неповнолітніми або за їх участю було скоєно 14 238 злочинів. Особливістю криміногенної ситуації серед підлітків є значна зміна в її структурі, що пов'язана із зростанням кількості майнових злочинів. Це пов'язано з тим, що крадіжки та грабежі для багатьох підлітків є способами заробити на життя. Також значною мірою на стан оперативної ситуації впливає трудова міграція та незайнятість населення.

За статистичними даними на сьогодні злочинність неповнолітніх має таку структуру: крадіжки - 70,5 %; хуліганство - 6,2 %; злочини, пов'язані з наркотиками - 2,8 %; злочини проти життя та здоров'я - 2,1 %; інше - 9,4 % [2]

Істотну проблему на сьогодні представляє собою і дитячий алкоголізм, так як саме в стані алкогольного сп'яніння неповнолітніми скоюється кожен

10-й злочин. Окрім того, психологи зазначають, що підліток, котрий вже вчинив злочин, найчастіше вчинює повторний. Адже, з кожним роком статистика такого рецидиву зростає.

Причини злочинності неповнолітніх здебільшого криються в тих самих соціально негативних явищах та процесах, які зумовлюють і злочинність у дорослих. Однією з перших причин можна назвати негативний вплив у сім'ї. Так як сім'я - це перша соціальна структура, де людина перебуває найбільше часу і значною мірою формується як особистість. Тому дуже важливо, яку систему соціальних цінностей, а надалі, і які потреби вибудує для себе юний громадянин на їх основі.

Численні дослідження засвідчують, що переважна більшість неповнолітніх злочинців виховувались у неблагополучних сім'ях. Це може проявлятися досить різнопланово - загальна атмосфера неповаги батьків одне до одного, до дітей, оточуючих; образливі вирази на адресу близьких; биття дітей; жорстокість до них; демонстративна байдужість; зайнятість батьків власними проблемами; дух цинізму, зажерливості й зазвичай пияцтво одного чи обох батьків. По-друге, зазначимо і такий негативний чинник, як неповна сім'я. В таких сім'ях мати або батько змушені працювати, а діти залишаються без їх впливу та нагляду. Як результат - до 40 % неповнолітніх злочинців вийшли з неповних сімей, а до 5 % взагалі не мають батьків [1, с. 173-174]

Іншим чинником зростання дитячої злочинності є погіршення матеріального добробуту населення країни. Як наслідок, набуває загострення проблема добування грошей не тільки для дорослої частини населення, а й для підростаючого покоління. Статистика свідчить, що нині кожна п'ята дитина, яка порушила закон, заради грошей краде і збуває крадене

Утім, не варто думати, нібито підліткова злочинність — це безпритульні діти або діти з надзвичайно бідних сімей. Крім того, є міфом те, що сім'я з достатніми фінансовими ресурсами не може бути неблагополучною. В таких сім'ях вчинення злочину неповнолітнім пов'язано із потуранням батьків, а зокрема, з тим, що діти отримували гроші зовсім не за потребами. Батьки в таких сім'ях не контролюють підлітків, тому що вони заробляють гроші, і в них немає часу займатися дітьми. Отож, як свідчить практика, прямої залежності між законослухняністю дитини й соціальним статусом її сім'ї фактично немає. Неповнолітніми злочинцями стають як діти з неблагополучних сімей, так і вихідці із зовні абсолютно благополучних, повних сімей.

Одним з перших важливих кроків на шляху до подолання ранньої злочинності стала розробка та ухвалення Концепції розвитку кримінальної юстиції щодо неповнолітніх в Україні від 24 травня 2011 року та нового Кримінально-процесуального кодексу. У цих документах йдеться про реформування органів

досудового та судового слідства з переходом від репресивно-профілактичних методів роботи до профілактично-виховних.

Ще одним кроком до зменшення підліткової злочинності має стати відкриття ювенальних юридичних консультацій, метою яких є виховання правосвідомості та правової культури неповнолітніх шляхом надання їм та їх законним представникам безоплатної первинної правової допомоги з питань захисту порушених прав і законних інтересів неповнолітніх, а також центрів медіації для дітей та батьків, навчальних програм з підвищення кваліфікації адвокатів та юристів у сфері надання правової допомоги неповнолітнім, а також проведення правороз'яснювальної роботи в школах та дитячих будинках.

Підсумовуючи все вище викладене, хотілося б відмітити, що безумовно найкращим запобіжником дитячої злочинності є небайдужість дорослих, адже саме на них, як на зразок, орієнтується дитина в своїй поведінці.

Список використаних джерел:

1. Александров Ю. В. Кримінологія : Курс лекцій / Александров Ю. В., Гель А. П., Семаков Г. С. – К. : МАУП, 2002. – 295 с.
2. Олександра Тимошук «Підліткова злочинність. Як в Україні планують її побороти?» // Юридичний вісник України. - № 13, 30 березня – 5 квітня 2013 року.
3. Концепція розвитку кримінальної юстиції щодо неповнолітніх в Україні від 24 травня 2011 року.

Шевченко О. С.

аспірант ФСП НТУУ «КПІ»

КРИМІНАЛЬНО-ПРАВОВА ОХОРОНА ПРОФЕСІЙНОГО СПОРТУ

Однією з характерних особливостей сучасної України є формування нової сфери суспільних відносин, іменованої професійним спортом. Дані відносини мають свою специфіку і займають особливе місце в структурі діяльності держави, комерційних і некомерційних організацій. Професійний спорт не зводиться лише до спортивних змагань, оскільки відіграє важливу роль в економічній та культурній сфері. Очевидно, що сучасний професійний спорт - це індустрія, яка охоплює мільйони людей. Не маючи чітких нормативно-правових та соціально-економічних критеріїв визначення та ефективних механізмів регулювання, професійний спорт, тим не менш, є комерційно привабливою сферою ринкових відносин, що нерідко призводить до внутрішніх конфліктів і порушень законодавства.

Конституційне визнання України як демократичної, соціальної, правової держави вимагає запровадження ефективного законодавства, спрямованого на розвиток українського суспільства, економічної та соціальної інфраструктур. Зокрема, надання Україні права проведення чемпіонату Європи з футболу у 2012 році, чемпіонату Європи з баскетболу у 2015 році, проведення гімнастичних чемпіонатів, наявність великих досягнень українських спортсменів у сфері боксу,

плавання, гімнастики, футболу та інших видах спорту зумовлюють необхідність удосконалення законодавства, яким регулюються спортивні правовідносини. Адже на сьогоднішній день в українському законодавстві практично відсутні норми, що регулюють правовідносини в даній сфері. Так, є Закони України «Про фізичну культуру і спорт» та «Про антидопінговий контроль у спорті», але цього дуже мало. Необхідно адаптувати наше законодавство до міжнародних стандартів, як приклад, можна взяти “Спортивний кодекс” у Франції, де для регулювання спортивних правовідносин створено цілий комплекс нормативно-правових актів. Безсумнівно, французький досвід у цьому плані може стати вельми корисним для розвитку та регулювання вітчизняної фізкультурно-спортивної сфери. Українська правова система відноситься до романо-германської правової сім’ї, що створює можливості для врахування позитивного зарубіжного досвіду цих країн у вітчизняному правотворчому процесі.

Разом з тим, проблема кодифікації спортивного законодавства України вимагає серйозного наукового осмислення. Слід враховувати, що норми спортивного права не зводяться до тієї чи іншої давно усталеною базової галузі права. Враховуючи різноманіття і істотну розрізненість норм спортивного права (що визначається комплексним характером регулювання), потрібна його систематизація, найбільше ефективним і послідовним видом якої є кодифікація. Важливо при цьому вивчити позитивний досвід зарубіжних країн. На жаль, більшість найважливіших зарубіжних джерел законодавства про спорт, видані, зокрема, французькою, німецькою, іспанською, італійською, португальською мовами, досі залишаються невідомими широкому колу вітчизняних дослідників і практичних працівників сфери, не кажучи вже про переклад та адаптацію до наших реалій.

Чинний Закон України «Про фізичну культуру і спорт», незважаючи на своє концептуальне значення, не систематизує норми спортивного права, як це зроблено у кодифікованих галузевих актах. Все це безумовно ускладнює регулювання спортивних правовідносин, породжує затвердження неоднорідних вимог до одних і тих самих відносин. Як зазначено у преамбулі «Державної програми розвитку фізичної культури і спорту на 2011 – 2015 роки», основними причинами, що гальмують розвиток спорту в Україні є: 1) недосконала нормативно-правова база регулювання спортивних правовідносин; 2) відсутність необхідної інфраструктури для проведення міжнародних спортивних змагань; 3) відсутність уніфікованих правил функціонування спортивних організацій тощо. Зокрема, така причина обмеження спорту як «недосконала нормативно-правова база» говорить про те, що на сьогоднішній день відсутнє чітке законодавче формулювання предмету спортивного права. Відповідно до такої тези, до числа спортивних часто відносять правовідносини, які виникають суто із господарських чи цивільних договорів. Натомість, відносини, що виникають між спортивними організаціями та

професійними спортсменами при проведенні змагань, як правило, відносять до трудових або цивільно-правових.

Становлення сучасного професійного спорту нерозривно пов'язано з розвитком основних комерційних напрямків спортивного бізнесу як складової частини професійного спорту - продажу прав на трансляцію спортивних змагань з рекламою; продажу вхідних квитків на спортивні змагання; виготовлення та продажу спортивної атрибутики, товарів; переходу професійних спортсменів; здачі в оренду або прокат спортивних будівель, споруд, обладнання; проведення лотерей; видавничо-редакційної та ліцензійно - сертифікаційної діяльності; участі професійних спортивних клубів у міжнародних спортивних змаганнях; залучення професійних спортсменів у збірні команди України з різних видів спорту. Найбільш дохідними з них є реклама, продаж прав на теле-, радіотрансляцію, переходи професійних спортсменів і продаж квитків на змагання.

Таким чином будь-який з вище вказаних комерційних напрямків професійного спорту вимагає не тільки регулювання, а й відповідної охорони, що можливо виключно за рахунок норм кримінального закону. З урахуванням наведеної інформації щодо фінансування професійного спорту, його масового характеру, зацікавленості держави і всього суспільства в спортивних результатах з упевненістю можна констатувати факт вже сформованих суспільних відносин. Ці суспільні відносини, як і будь-які інші, що представляють для держави високу ступінь інтересу, повинні знаходити відповідне відображення і в положеннях Кримінального кодексу України. Вважаємо, що подібне цілком можливо за рахунок формулювання окремих приписів, спрямованих на захист суспільства від найбільш небезпечних проявів в галузі професійного спорту.

СЕКЦІЯ №5. ОНОВЛЕННЯ ЗАКОНОДАВСТВА ПРО ПРАЦЮ В УКРАЇНІ

Науковий керівник: Кузнєцова Л. О., к.ю.н., доцент

Дараганова Н. В.

к.ю.н., доцент,

доцент кафедри цивільного та господарського права

ВНЗ «Національна академія управління»

НАПРЯМИ АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ПРАЦІ

Насамперед відзначимо, що питання, пов'язані з такою категорією, як «праця», на сьогодні є предметом розгляду багатьох наук – філософії, мовознавства, історії, медицини, психології, соціології, економіки, ергономіки, педагогіки, конфліктології тощо, у тому числі й права. Проблеми правового регулювання праці розглядають фахівці з конституційного, цивільного, трудового, міжнародного, кримінального права тощо. У вирішенні питань правового регулювання праці особливе місце належить адміністративному праву, роль якого у наш час стрімко та суттєво змінюється – як вірно, на нашу думку, відмітив Є. Б. Кубко, нині важко навіть уявити собі ту сферу або той об'єкт, який би не зазнав регулюючого впливу дії норм адміністративного права [1, с. 34].

На сьогодні, вважаємо, існує декілька основних напрямів, пов'язаних зі сферою праці, вирішення яких має здійснюватися у межах галузі адміністративного права.

По-перше, це напрям, пов'язаний з урегулюванням організаційно-правових, управлінських питань щодо охорони праці, державного нагляду та контролю за дотриманням роботодавцями (незалежно від форм власності) умов праці. Враховуючи те, що відзнакою сучасного етапу розвитку України є загострення проблем, пов'язаних з безпекою діяльності людини та охороною праці, за допомогою засобів адміністративного права, на наш погляд, можна знизити рівень виробничого травматизму та професійних захворювань, який є одним із основних показників стану охорони праці.

Наступним напрямом, пов'язаним зі сферою праці та розгляд якого вважаємо, має здійснюватися у межах галузі адміністративного права, є напрям, пов'язаний з питаннями адміністративно-правового регулювання зайнятості в Україні та державного захисту громадян від безробіття. Дійсно, структурні зрушення, що відбуваються на сучасному етапі розвитку національної економіки, призводять до суттєвих негативних змін на ринку праці, зокрема до значних обсягів і рівня безробіття економічно активного населення і, як наслідок, до неефективного використання робочої сили [2, с. 3]. Адміністративне право має запропонувати свої важелі, спрямовані на поліпшення ситуації на ринку праці та зменшення безробіття в Україні.

Черговим є напрям, пов'язаний з працею (службою) осіб, які перебувають на

державній (публічній) службі. Розуміємо, що означений напрям є доволі дискусійним, а питання, пов'язані з працею (службою) цих осіб традиційно перебувають у сфері уваги як представників трудового права, так і вчених-адміністративістів. Та нині, вважаємо, найбільш доречною видається позиція, висловлена вченими – представниками науки трудового права. Ці науковці, розглядаючи питання суб'єктів трудового права, і аналізуючи поняття «працівник, який перебуває на державній службі», приходять до висновку, що державний службовець не може не бути суб'єктом адміністративного права, і одним з можливих шляхів вирішення проблеми розмежування трудового та адміністративного статусу цієї особи є визнання того факту, що особа є суб'єктом трудового права тою мірою, якою на цю особу поширюються норми трудового права і вона персоніфікує собою працівника, в усьому ж іншому цей суб'єкт є суб'єктом адміністративного права [3, с. 182].

У межах адміністративного права також, вважаємо, слід розглядати і питання, пов'язані з організаційно-правовими аспектами надання ліцензії, патенту на зайняття тою чи іншою діяльністю; установлення державою квотування та державного замовлення; надання інвестиційних, податкових та інших пільг; питання забезпечення взаємодії суб'єктів у системі соціального партнерства; питання адміністративно-правового статусу органів державної виконавчої влади, що здійснюють реалізацію політики держави у сфері праці; питання реалізації адміністративно-юрисдикційних повноважень (у тому числі й адміністративної відповідальності за порушення вимог законодавства про працю, застосування адміністративно-господарських санкцій) тощо.

Враховуючи викладене вище, вважаємо, що до кола основних напрямів, пов'язаних зі сферою праці і вирішення яких має здійснюватися у межах галузі адміністративного права, нині належать напрями щодо: організаційно-правового забезпечення охорони праці; адміністративно-правового регулювання зайнятості в Україні; праці (служби) осіб, які перебувають на державній (публічній) службі; забезпечення взаємодії суб'єктів у системі соціального партнерства; питання адміністративно-правового статусу органів державної виконавчої влади, що здійснюють реалізацію політики держави у сфері праці; питання реалізації адміністративно-юрисдикційних повноважень тощо.

Список використаних джерел

1. Кубко Є. Б. Щодо наукової дискусії про предмет адміністративного права : додаткові аргументи / Є. Б. Кубко // Державне управління : проблеми адміністративно-правової теорії та практики / За заг. ред. Б. В. Авер'янова. – К. : Факт, 2003. – 384 с.

2. Гуць М. І. Організаційно-економічний механізм регулювання безробіття в Україні : автореф. дис. к.е.н.: 08.02.03 / М. І. Гуць. – К., 2006. – 20 с.

3. Лебедев В. М. Современное трудовое право (Опыт трудового

компаративизма). Книга первая / В. М. Лебедев, Е. Р. Воронкова, В. Г. Мельникова. – М. : Статут, 2007. – 301 с.

Шкроблюк С.

ФСП НТУУ «КП»

Науковий керівник:

Кузнєцова Л. О., к.ю.н., доц..

ГЕНДЕРНА ДИСКРИМІНАЦІЯ ПРАЦЕВЛАШТУВАННЯ ЖІНОК НА РОБОТУ

Гендерна рівність - це категорія, яка існує для визначення рівня справедливого ставлення чоловіків до жінок, і навпаки.

Особлива категорія прав людини є права жінок, вони потребують захисту з боку Держави, тобто юридично сильної правової бази, яка на даний момент не є доскональною і реалізованою.

Стаття 21 Конституції України (далі - КУ) проголошує: «Всі люди є вільні і рівні у своїй гідності і правах».

Відповідно до статті 24 КУ « Громадяни мають рівні конституційні права і свободи та є рівними перед законом. Не може бути привілеїв чи обмежень за ознаками раси, кольору шкіри, статі...» [1].

Однак, ще зустрічаються у нашому житті багато випадків, коли перспективні підприємства надають привілеї при прийнятті на певну посаду особі чоловічої статі. З чим це пов'язано? Роботодавці вказують на те, що чоловіки мають більш аналітичний склад розуму, а жінки уважніші та вдумливіші. Але є це правильним на 100%?

Це питання є актуальним не тільки в Україні, а і за кордоном. Україна приєдналася до низки міжнародних конвенцій, якими закріплюється рівноправність чоловіків і жінок. У цілях забезпечення на міжнародному рівні захисту прав жінки Економічна та Соціальна Рада ООН у 1946 р. створила Комісію по положенню прав жінок. А у зв'язку з прийняттям Конвенції о ліквідації всіх форм дискримінації щодо жінок - Комітет з ліквідації дискримінації по відношенню до жінок. Також не треба забувати, що існує ще безліч міжнародних актів, які поки ще не є юридично обов'язковими, але відображають майбутнє направлення міжнародного співтовариства по захисту прав жінок. Одна з них є Асамблея ООН.

Як казав древньоримський філософ Сенека : «Рівність прав не в тому, що всі ними користуються, а в тому, що вони всім надані». Конституція України проголошує принцип рівності прав жінок та чоловіків, хоча види і форми такої відповідальності потребують досконалості.

Багато науковців намагалися дати відповідь на питання що стосуються дискримінації жінок, але все ж таки ця проблема на сьогодні залишається відкритою, незважаючи на те, що це закріплено нормативно-правовими актами (далі

– НПА) та міжнародними договорами. Юрій Корольчук (кандидат юридичних наук) стверджує: «Ноги гендерно-управлінської проблеми ростуть від почуття безвладдя жінок та наявності влади у чоловіків».

Так історично склалося, що більшість жінок мають бути домогосподарками, а чоловіки – годувальниками. Але, жінки мають на багато вищий відсоток відмови при прийнятті на роботу, ніж чоловіки. Особливо страждають жінки, які не мають досвіду роботи після закінчення вищих навчальних закладів, матері-одиначки, а також жінки, чий вік наближений до пенсійного. Мета для більшості працюючих жінок – це зберегти робоче місце. Незважаючи на те, що трансформація соціально-економічних процесів давно змінила роль жінки, вона займається вихованням дітей, господарством і поєднує все це з трудовою діяльністю. Можливо це пов'язано з цілим рядом історичних умов жінки. Жінки володіють меншими соціальними можливостями, також фізичні особливості жіночого організму потребують надання їм особливих прав та додаткового захисту. Суперечливою статтею є 43 стаття Конституції України, яка гарантує право громадянам України на працю: «Кожен має право на працю, що включає можливість заробляти собі на життя працею, яку він вільно обирає або на яку вільно погоджується. Держава створює умови для повного здійснення громадянами права на працю, гарантує рівні можливості у виборі професії та роду трудової діяльності...». Вона гарантує лише вільний вибір професії, але працевлаштування на роботу за фахом ніхто не зможе обіцяти.

Принцип рівності статей протягом тривалого часу залишався досить слабо розвинений та обмежувався положеннями про дискримінацію при працевлаштуванні. Хоча ст. 22 КЗпП України встановлює, що будь-яке пряме або непряме обмеження прав чи встановлення прямих або непрямих переваг, зміни та припиненні трудового договору залежно від походження, статі, мови...не допускається [2]. Дуже тяжко зруйнувати стійкі стереотипи щодо вибору на ту чи іншу професію жінок або чоловіків, бо на ринку праці реалізується не пряма, а прихована дискримінація жінок.

Існують зараз в Україні певні НПА, які закріплюють і регулюють працю жінок. Ними являються Конституція України, Кодекс Законів про Працю, та особливо важливим є Закон України «Про забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків» від 8 вересня 2005 року, в якому є вичерпний перелік випадків, що не є дискримінацією за ознакою статі [3]. Принцип рівності статей протягом тривалого часу залишався досить слабо розвинений та обмежувався положеннями про дискримінацію при працевлаштуванні.

Підводячи підсумки, можна сказати, що на постійне зростання кількості жінок, які не мають змоги працевлаштування, впливають такі фактори як : заробітна платня, неможливість кар'єрного росту, і тому вони вимушені знаходитись у постійному пошуку достойної і оплачуваної роботи. При цьому, треба зауважити, що Кодекс законів про працю України передбачає, що особі якій необґрунтовано

відмовили у прийнятті на роботу, надається право оскаржити відмову в суді. На жаль, особливістю спеціальної трудової правосуб'єктності жінки є те, що вона підпадає під декілька обмежень: за ознакою статі, віку та освіти тощо [4].

Вирішення цього питання займе багато часу і засобів, але треба знайти вихід, щоб дана проблема не стала катастрофічною для України. В цьому повинна бути зацікавлена не лише держава, а і суспільство в цілому, тому що завдяки цій проблемі може настати демографічна криза.

Список використаної літератури:

1. Конституція України від 28. 06. 1996 р. Статті 21, 24.
2. Кодекс Законів про Працю від 10. 12. 1971 р. Стаття 22.
3. ЗУ «Про забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків» від 8 вересня 2005 року. Стаття 6.
4. Форми реалізації права на працю: проблеми теорії та практики. С. В. Попов. Монографія. Х.: 2009 р. Стр. 149-150.

Праніченко К.

ФСП, НТУУ «КПІ»

Науковий керівник:

Кузнєцова Л. О., к.ю.н., доц..

ПОНЯТТЯ ТА СУТНІСТЬ ТРУДОВОГО ДОГОВОРУ

Головним інститутом трудового права є трудовий договір. Трудовий договір слід розглядати у трьох аспектах:

- як угоду про працю, яка укладається між працівником і роботодавцем;
- інститут трудового права, норми якого регулюють порядок прийому на роботу (укладення трудового договору), переведення на іншу роботу і звільнення (зміна та припинення трудового договору);
- юридичний факт виникнення трудових правовідносин, а також виникнення, зміни та припинення тісно пов'язаних з трудовими (похідних) правовідносин.

Слід відрізнити трудовий договір від суміжних договорів цивільно-правового характеру, пов'язаних з працею (договорів підряду, доручення, авторського договору, договорів на виконання науково-дослідних і дослідно-конструкторських робіт і т. д.).

Незважаючи на зовнішню схожість, вони розрізняються за такими ознаками: предметом трудового договору є сама праця працівника, тобто повсякденна трудова діяльність за певною трудовою функцією. Предметом же цивільно-правових договорів виступає вже матеріалізований кінцевий результат праці (винахід, картина і т. д.), а праця в них лише спосіб досягнення цього результату, виконання взятих зобов'язань; як правило, трудовий договір передбачає особисте виконання роботи, забороняється заміна працівника іншою особою. У цивільно-правових договорах такий обов'язок виникає лише в силу спеціального закріплення цієї умови в самому

договорі або у визначених законодавством випадках для окремих видів цивільно-правових договорів; але трудовим договором працівник зобов'язаний підкорятися в процесі виконання своєї трудової функції правилам внутрішнього трудового розпорядку. За порушення цього обов'язку працівник може залучатися до дисциплінарної відповідальності. У цивільно-правових договорах такої умови немає; за трудовим договором роботодавець зобов'язаний організувати працю працівника, створити йому нормальні та безпечні умови праці. За цивільно-правовими договорами працівник сам організовує роботу, виконує її на свій ризик.

Держава сприяє стійкості трудових договорів, законодавчо закріплюючи принципи свободи і добровільності волевиявлень при укладенні трудового договору та різні юридичні гарантії при прийомі, переведенні і звільненні, а також забороняючи включати в трудовий договір умови, що погіршують становище працівників порівняно з чинним законодавством.

«Трудовий договір» - одна з ключових категорій трудового права, до якої протягом багатьох десятиліть прикута увага фахівців. При цьому необхідно мати на увазі, що в теорії трудового права трудовий договір у руслі цивілістичної традиції розглядається в декількох значеннях і являє собою досить ємне за змістом явище. По-перше, в об'єктивному сенсі таким терміном нерідко позначають комплекс норм трудового права, правовий інститут, який спрямований на регулювання суспільних відносин в частині укладення, зміни або припинення трудового договору. По-друге, трудовий договір є юридичним фактом - угодою, а в деяких випадках елементом у фактичному складі, на підставі якого виникають взаємні права та обов'язки суб'єктів. По-третє, це явище відображає зобов'язання, що виникає з юридичного факту (фактичного складу), як одну з правових форм залучення до праці. Нарешті, по-четверте, трудовий договір іноді розглядається як юридичний документ, форма об'єктивації обумовлених сторонами умов.

Трудовий договір як інституту трудового права в теорії звичайно розглядається як сукупність правових норм процедурного і матеріального характеру, які в силу єдності предметних і функціональних властивостей утворюють відносно самостійний і досить великий елемент в структурі особливої частини галузі. Цей нормативний масив має складну будову і являє собою внутрісистемне галузеве інституційне утворення, яке з повною підставою слід називати генеральним інститутом особливої частини.

Розгляд трудового договору як правовідношення, як правило, пов'язано з необхідністю розмежування трудового і суміжних цивільно-правових зобов'язань про оплатне надання послуг, підяду, літературного замовлення, доручення та деяких інших. Відмінності в механізмі правового регулювання, на перший погляд, не настільки істотні і помітні, нерідко використовуються недобросовісними роботодавцями, які «під прикриттям» цивільно-правових договорів ухиляються від виконання трудового законодавства, знижуючи таким чином свої виробничі та

організаційні витрати. Це призводить до несподіваних і не вигідних правовими наслідками для особи, що реалізує свою здатність до праці. Укладаючи, наприклад, договір надання послуг, громадянин не має права вимагати від роботодавця надання відпустки та її оплати, забезпечення безпечних, відповідних державним вимогам умов праці, дотримання норм про тривалість робочого часу і реалізації інших численних гарантій, встановлених трудовим законодавством.

Дана проблема має давню історію і збігом часу знайшла своє рішення в теорії трудового права і правозастосовчій практиці у вигляді системи ознак, за якими прийнято розрізняти трудове і цивільно-правове зобов'язання: особистісного, предметного, організаційного і майнового характеру.

Спеціальної уваги заслуговує розгляд трудового договору як юридичного факту (елемента фактичного складу) - угоди суб'єктів, спрямованої на виникнення трудового правовідношення.

Трудова угода - це вольові дії фізичних чи юридичних осіб (суб'єктів трудового права), спрямовані на встановлення, зміну або припинення трудових прав і обов'язків у сфері найманої, договірної праці. Вона виконує роль юридичного факту, з яким норми трудового права пов'язують виникнення, зміну або припинення соціально-трудова відносин. Для трудової угоди характерно рівність її суб'єктів, які в ситуації конкретної трудо-правової ситуації мають відносно рівними можливостями щодо вибору майбутнього варіанту трудо-правової поведінки: укласти або відмовитися від укладення трудового договору, переведення на іншу роботу і т. п.

Трудовий договір як будь-яка угода має власну структуру, яка проявляється в єдності її елементів: суб'єктів, волі, змісту і форми. Тільки їх поєднання вказує на те, що угода може вважатися укладеною, а дане явище в принципі має властивість юридичного факту.

СЕКЦІЯ №6. ЗАХИСТ ПРАВ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ

Науковий керівник: Цирфа Г. О., к.і.н., доцент

Гоцалюк М.

НТУУ “КПР”

Науковий керівник: Цирфа Г.О.

к. і. н, доцент ФСП НТУУ“КПР”

УКРАЇНА ТА ВОІВ: НАПРЯМИ СПІВРОБІТНИЦТВА

Всесвітня організація інтелектуальної власності (далі - ВОІВ) – спеціалізоване агентство Організації об’єднаних націй, яке створене та функціонує в Швейцарії, у місті Женева, де з 1967 р. розташована Штаб-квартира міжнародної організації.

Основне завдання та мета ВОІВ – сприяти заохоченню до творчої діяльності, охороняти інтелектуальну власність у всіх державах шляхом збереження та забезпечення співпраці між ними, регуляції та управління односторонніми та багатосторонніми договорами, зміст котрих має правові аспекти з інтелектуальної власності, зокрема, авторського права та суміжних прав і права промислової власності.

Як і будь-яка Європейська міжнародна організація, ВОІВ має свою структуру, керівні органи, що діють відповідно до інтересів держав - учасниць, які виконують стратегічні завдання, директиви, відстоюють направленість діяльності ВОІВ на фоні інших міжнародних організацій. До таких керівних органів належить Генеральна асамблея, Конференція ВОІВ, Координаційний комітет ВОІВ та Міжнародне Бюро.

Розвиток інтелектуальної власності у всьому світу став мотивацією для створення ВОІВ. Не залишилась осторонь і Україна. В 1970 році наша держава, та сотні інших, стали членами ВОІВ як держави-засновниці цієї організації. Співпраця України та ВОІВ була продовжена та активно поширювалася після надання згоди з боку українського уряду на продовження термінів дії окремих міжнародних договорів та угод у сфері інтелектуальної власності на її території. В керівних органах ВОІВ працюють представники від українського уряду, які беруть участь у вирішенні багатьох нагальних питань щодо взаємодії у сфері охорони і захисту прав інтелектуальної власності і, зокрема, адаптації національного законодавства України відповідно до міжнародних стандартів. Результатом членства в ВОІВ та участі України в деяких міжнародних договорах стало значне спрощення усіх процедур отримання охорони та захисту інтересів у сфері інтелектуальної діяльності між іноземними державами учасницями. Наприклад, подача заявки тепер можлива через одного патентного повіреного і однією загальноприйнятою мовою. Тоді як держави, які не є членами ВОІВ, змушені здійснювати процедуру подачі заявки спершу своєю мовою, потім чекати перекладу заявки на іншу мову, а це - затяжний, довготривалий процес.

У 2002 році з ВОІВ були укладені дві угоди між Кабінетом Міністрів України та Міністерством освіти і науки України про співпрацю. При складанні зазначених угод, сторони акцентували увагу на тому, аби в майбутньому між ними узгоджувалися спільні дії задля розвитку ще не зовсім досконалого законодавства у сфері інтелектуальної власності. В цих угод були визначені такі завдання як: утворення надійної технічної бази експертних органів промислової власності в Україні, поширення практики застосування відповідальності за правопорушення у сфері інтелектуальної власності у вигляді попереджень, штрафів та інших санкцій, внесення пропозицій щодо ефективного захисту прав на усі об'єкти інтелектуальної власності, сприяння розвитку науковим дослідженням у сфері авторського права, суміжних прав та права промислової власності, створення у вищих навчальних закладах спеціалізованих факультетів, де молоді спеціалісти змогли б досконало вивчати інтелектуальне право на семінарах, конференціях, ознайомлюватись з науково-методичною літературою та брати участь в інших учбових програмах.

Також, у рамках зазначених угод були реалізовані заходи щодо удосконалення державної системи охорони прав інтелектуальної власності, та було забезпечено поширення інформації, задля обізнаності громадян України з основоположними засадами права інтелектуальної власності, а саме:

- ратифікована Програма співпраці у контексті Договору про патентну кооперацію між Всесвітньою організацією інтелектуальної власності та Українським інститутом промислової власності.

- організовано семінари з управління об'єктами інтелектуальної власності у вищих навчальних закладах і науково-дослідних установах, проінформовано та ознайомлено з деякими аспектами захисту об'єктів промислової власності, художніх творів та виконань, надані рекомендації відносно посилення ролі інноваційних підприємств в країнах ЄС та СНД;

- утворено Всесвітньою організацією інтелектуальної власності першу міжнародну школу в м. Одеса. З огляду на доцільність проведеного заходу та кількості позитивних відгуків української спільноти, керівництво ВОІВ дало згоду на те, аби конференції в Одеській школі за участю представників усього світу були щорічними.

З метою покращення ролі інтелектуальної власності на фоні суспільного та економічного розвитку держави України, а також для удосконалення дипломатичних зв'язків та співробітництва із зарубіжними державами, на думку автора, слід організовувати постійні конференції, з'їзди, школи, зустрічі, на яких була б не виключена можливість обміну спеціалістами, студентами, професіоналами у сфері інтелектуальної власності. Такі дії кардинально внесли б зміни у національне законодавство України у сфері охорони і захисту інтелектуальної власності, посприяли б зростанню обізнаності населення в цій сфері, а також відобразили б нові ідеї, проекти, пропозиції в абсолютно нових європейських і

світових законодавчо-нормативних актах, що не суперечили б принципам ВОІВ та національним інтересам суб'єктів інтелектуальної власності України.

Список використаних джерел :

1. Конвенція про заснування Всесвітньої організації інтелектуальної власності від 14.07.1967
2. Всемирная организация интеллектуальной собственности. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.wipo.int/portal/ru/index.html>

Іщенко А. М.

викладач ФСП НТУУ «КПІ»

**СОЦІОЛОГІЧНІ ДОСЛІДЖЕННЯ НА ВАРТІ ПРАВОВОГО ЗАХИСТУ
ТОВАРНИХ ЗНАКІВ**

Використання прикладних соціологічних досліджень при вирішенні широкого кола соціальних проблем на всіх рівнях життєдіяльності суспільства є розповсюдженою практикою. Конкретне соціологічне знання сприяє прийняттю успішних управлінських рішень, адже є джерелом достовірної інформації про причини та характер соціальних дій, про настрої та ставлення до тих чи інших подій. Універсальний характер методів емпіричної соціології дозволяє використовувати соціологічний інструментарій для міжгалузевих досліджень. В якості прикладу ефективної взаємодії можна вести мову про використання методів практичної соціології в одній з галузей права – при захисті прав інтелектуальної власності.

Забезпечення фактологічної бази, посилення взаємозв'язку правознавства з практикою є тільки одними з багатьох нагальних функцій емпіричної соціології. На жаль, повноцінне засвоєння методів практичної соціології та їх використання в юридичних інстанціях - тільки нагальне завдання, над вирішенням якого разом повинні працювати фахівці-правознавці та соціологи.

Ми ж, коротко спробуємо зупинитись виключно на одній з граней використання методів емпіричної соціології - на проведенні соціологічної експертизи товарних знаків, результати якої можуть бути використані при визнанні товарних знаків добре відомими на території України.

Товарні знаки можна віднести до інтелектуальної власності господарської організації, їх можна розглядати як нематеріальні активи, як внесок в статутний капітал. Вартість товарних знаків є достатньо великою, оскільки вони є не тільки вказівкою на виробника, але й засвідчують репутацію товару або послуги, його якість та надійність. Знак, що добре зарекомендував себе на ринку може стати передумовою популярності нової продукції виробника, а отже, умовою швидкого просування товару або послуги на ринку. А використання товарного знаку без дозволу власника (використання в країні, де знак ще не зареєстровано, реєстрація знаку для неоднорідних товарів та послуг, підробка знаку тощо) визначає важливість правового захисту товарного знаку.

Оскільки ми дотримуємось думки, що саме соціологічне дослідження може стати основним підтвердженням для визначення ступеня відомості знаку, для визначення стійких асоціацій, які існують у основних його споживачів, то на перший план, виходить проблема вибору вдалої методології такого дослідження. Природа товарних знаків така, що неможливо виробити універсальні правила для встановлення порушення, загальновідомості, ступеню схожості знаків. Кожна людина сприймає та оцінює кожне конкретне позначення по-своєму, тому в багатьох конфліктних ситуаціях не можна однозначно відповісти на питання: чи мало місце порушення чи ні, особливо коли справа стосується схожих знаків. Дуже важко встановити межу, яка відокремлює порушника від добросовісного власника схожого знаку.

Порядок визнання Апеляційною палатою знаку добре відомим в Україні встановлюється Державним департаментом інтелектуальної власності відповідно нормативного документу «Порядок визнання знаку добре відомим Апеляційною палатою»[1], який детально визначає, чим може підтверджуватися інтенсивність використання знаку, його популярність в колі споживачів. Зокрема, передбачається, що популярність знаку серед споживачів може підтверджуватися результатами соціологічного опитування, до якого встановлюється ряд вимог: щодо самого проведення соціологічного дослідження організацією, що спеціалізується на соціологічних або маркетингових дослідженнях, кола опитаних, характеру питань тощо. Здаються дещо неповними географічні параметри для визнання всеукраїнських знаків добре відомими, вказані в «Порядку визнання знака добре відомим в Україні Апеляційною палатою Державного департаменту інтелектуальної власності».

Зокрема, вказано, що опитування (мінімально) має охопити шість населених пунктів, з кількістю населення не менше 500 тис. чол. (два міста по 500 осіб та ще чотири – по 125). Більш вдалим здається суміщення опитування в семи-десяти великих містах, з опитуванням в декількох районних центрах, зі значно меншою кількістю проживаючих, для яких, відповідно, має розраховуватися інший (науково обґрунтований) обсяг вибіркової сукупності.

Підсумовуючи, хочеться навести декілька найбільш загальних рекомендацій:

- опитування доцільно проводити шляхом анкетування;
- анкета має містити не менше 15-20 питань, достатньо важливою її частиною являтиметься демографічний блок;
- більшість питань мають бути закритими, відкриті питання слід використовувати лише у разі дійсної необхідності;
- дослідження має проводитися організацією, яка працює на ринку соціологічних послуг як мінімум 3-5 років, має у штаті відповідних спеціалістів та, бажано, досвід роботи з відомими великими підприємствами або центральними органами влади;

– планувати проведення дослідження, за можливістю, слід якомога ближче до потенційної дати здачі документів до Апеляційної палати.

Список використаних джерел:

1. Наказ № 228 Міністерства освіти та науки України від 15.04.2005 «Про затвердження Порядку визнання знака добре відомим в Україні Апеляційною палатою Державного департаменту інтелектуальної власності» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: // URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z0471-05>

Лемберг Я.

студентка 1-го курсу магістратури ММІ НТУУ "КПІ"

Науковий керівник

Ромашко А.С.,

к.т.н, доцент ММІ НТУУ "КПІ"

***КЛАСИФІКАЦІЯ ОСНОВНИХ МІЖНАРОДНИХ УГОД З ОГЛЯДУ НА
ОБ'ЄКТИ ПРАВА ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ***

На цей час наша країна є учасником 19-ти договорів, які адмініструє Всесвітня організація інтелектуальної власності (ВОІВ), а також учасницею Міжнародного Союзу з охорони нових сортів рослин та учасницею Угоди про торговельні аспекти прав інтелектуальної власності. Автор не розглядає тут міжнародні угоди держав-учасниць СНД, міжурядові угоди, Директиви Європейського Парламенту та Ради, Регламенти Ради і т.інш., які стосуються різних аспектів права інтелектуальної власності і можуть бути використані для вдосконалення національного законодавства.

Актуальність цього дослідження полягає в наданні систематизованої інформації стосовно переліку зазначених договорів, пропозицій, щодо актуалізації інформації на сайті Державної служби інтелектуальної власності (ДСІВ), полегшенні процесу ознайомлення зацікавлених осіб з діючими договорами через наявність належної класифікації цих договорів, з врахуванням взаємозв'язку цих договорів та об'єктів права інтелектуальної власності, до яких вони відносяться.

Станом на сьогодні існують публікації, щодо міжнародних договорів Цибульова П.М. [1, с.36], Жарова В.О. [2, с.19], Бондаренко С.В., Кожарської І.Ю. [3, с.398], в яких систематизація договорів здійснена по різному і сам перелік не є актуальним, що зумовлено роком видання і завданнями, які знаходяться в основі кожного окремого інформаційного джерела.

За сайтом ДСІВ [4] в переліку міжнародних договорів, адміністративні функції яких виконує ВОІВ інформація на цей час відрізняється, як за організацією так і за наповненням стосовно переліку угод, від інформації на сайті ВОІВ англійською мовою [5] та на сайті ВОІВ російською мовою [6].

До міжнародних договорів, адміністративні функції яких виконує ВОІВ, відноситься Конвенція, що засновує ВОІВ, разом з якою кількість угод, які

адмініструє ВОІВ складає 26 (останній Маракешський договір прийнятий Дипломатичною конференцією від 27 червня 2013 р.). На підставі аналізу вищезазначених угод створена класифікація міжнародних договорів у сфері інтелектуальної власності, з огляду на об'єкти права інтелектуальної власності, до яких ці договори відносяться (рис.1).

Список використаних джерел

1. Цибульов П.М. Введення до інтелектуальної власності / Навчальний посібник. – К.: "Держ. інст. інтел. власн.", 2008. – 124 с.
2. Жаров В.О. Захист права інтелектуальної власності в Україні. Навчальний посібник. – К.: Інститут інтелектуальної власності", 2006. – 88 с.
3. Бондаренко С.В., Кожарська І.Ю. Право інтелектуальної власності: підручник. – К.: Ін-т інтел. власн. і права, 2008. – 416 с.
4. Державна служба інтелектуальної власності. Міжнародні договори, адміністративні функції яких виконує ВОІВ [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://sips.gov.ua/ua/normative_acts.html .
5. Всесвітня організація інтелектуальної власності. Treaties [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.wipo.int/treaties/en/>.
6. Всесвітня організація інтелектуальної власності. Договори [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.wipo.int/treaties/ru/>.

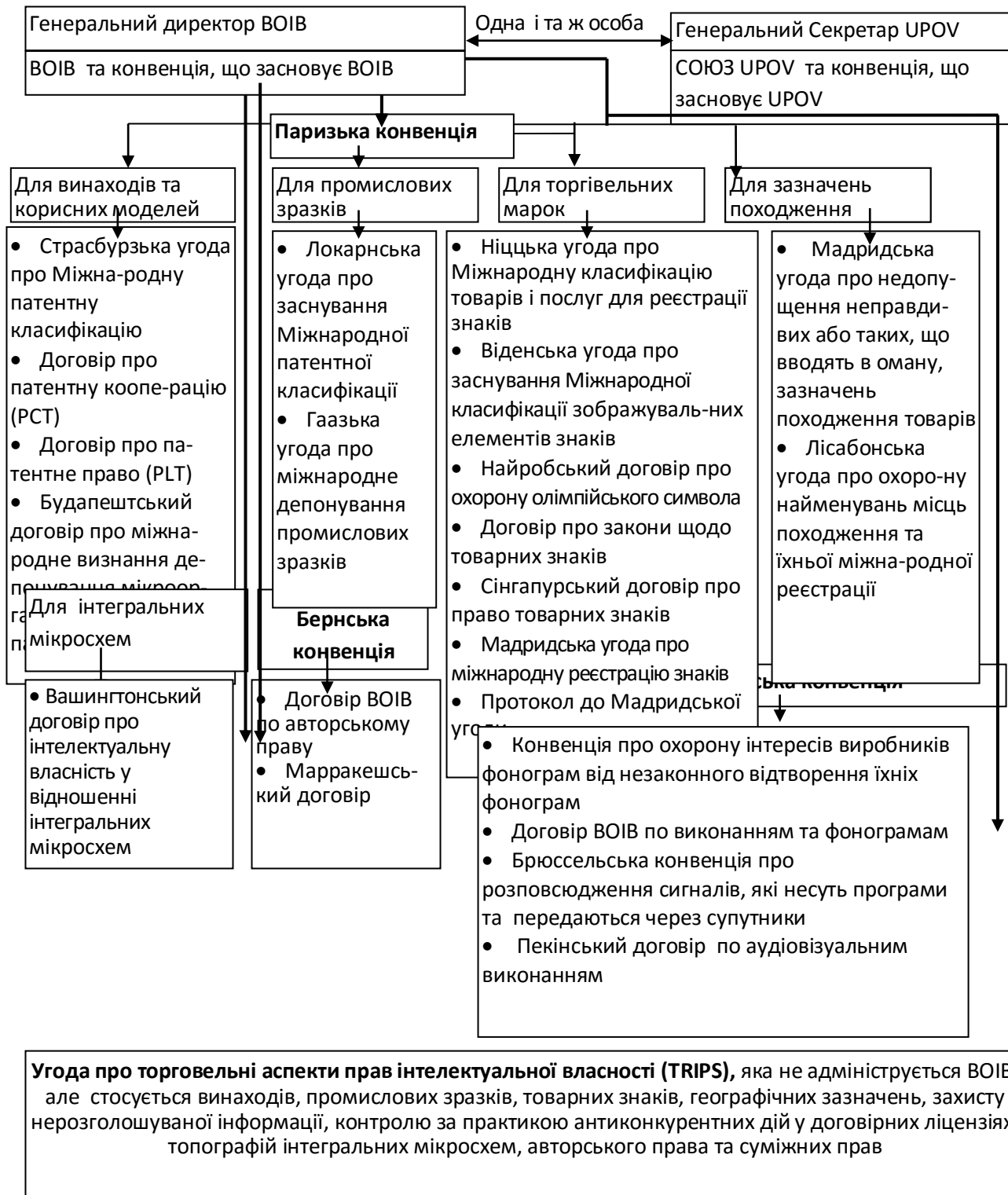

Рис.1 Класифікація міжнародних договорів у сфері інтелектуальної власності (ІВ) з огляду на об'єкти права ІВ

ДОГОВОРИ ПО РОЗПОРЯДЖЕННЮ МАЙНОВИМИ ПРАВАМИ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ

Важливе значення у процесі розвитку ринкової економіки в Україні займають відносини у сфері інтелектуальної власності (далі ІВ), що підвищує актуальність аналізу та удосконалення процесу правового регулювання договорів на розпорядження майновими правами ІВ.

Договори, щодо розпорядження майновими правами ІВ – це група договорів у сфері ІВ, спрямованих на набуття, зміну або припинення майнових прав на об'єкти ІВ.

Метою роботи є аналіз правового регулювання порядку та особливостей розпорядження майновими правами інтелектуальної власності. У даній роботі проаналізовані поняття, сутність та класифікація договорів по розпорядженню майновими правами інтелектуальної власності.

На відміну від розпорядження об'єктами права власності, розпорядження результатами інтелектуальної діяльності має два напрями: надання права використання об'єкта ІВ (ліцензія та ліцензійний договір ст. 1108 - 1111) чи передачу майнових прав ІВ (договір про передання виключних майнових прав ст. 1113).

Відповідно до ст. 1107 ЦК розпорядження майновими правами інтелектуальної власності здійснюється на підставі таких договорів:

- 1) ліцензія на використання об'єкта права інтелектуальної власності;
- 2) ліцензійний договір;
- 3) договір про створення за замовленням і використання об'єкта права інтелектуальної власності;
- 4) договір про передання виключних майнових прав інтелектуальної власності;
- 5) інший договір щодо розпорядження майновими правами інтелектуальної власності.

Договір щодо розпорядження майновими правами інтелектуальної власності укладається у письмовій формі.

У разі недодержання письмової форми договору щодо розпорядження майновими правами інтелектуальної власності такий договір є нікчемним.

Законом можуть бути встановлені випадки, в яких договір щодо розпорядження майновими правами ІВ може укладатись усно.

Законодавством не передбачено обов'язкової державної реєстрації договорів щодо розпорядження майновими правами ІВ, проте при необхідності та на вимогу будь-якої сторони ліцензія на використання об'єкта права ІВ, ліцензійний договір,

договір про створення за замовленням і використанням об'єкта права ІВ та договір про передання виключних майнових прав ІВ можуть бути зареєстровані у порядку, який встановлений законом.

Але водночас обов'язковій державній реєстрації підлягає процедура передання виключних майнових прав. Для цього необхідно подати до уповноваженого органу, договір про передання виключних майнових прав як підтвердження дії особи, спрямованої на набуття, зміну або припинення цивільних прав та обов'язків. Цей факт наводить на думку, що тільки після державної реєстрації факту передання виключних майнових прав правонаступник набуває виключні майнові права.

Аналізуючи поняття виключного майнового права, яке водночас надає особі право панування над об'єктом права ІВ, але через певну специфіку його не можна порівнювати з правом власності, тому правовідносини передання виключних майнових прав на об'єкт права ІВ потребують особливого регулювання.

Пантюк Н. М.

магістрантка ФСП НТУУ «КПІ»

Цирфа Г. О. канд. істор. наук, доцент ФСП НТУУ «КПІ»

ПОЗИТИВНІ СТОРОНИ ЗАСТОСУВАННЯ МЕДІАЦІЇ ЯК СПОСОБУ ЗАХИСТУ ПРАВ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ

Відповідно до частини 5 статті 50 Конституції України: «Кожен має право будь-якими не забороненими законом засобами захищати свої права і свободи від порушень і протиправних посягань».

Одним із способів захисту прав інтелектуальної власності є медіація. Інститут медіації одним із перших був впроваджений у міжнародній системі захисту Всесвітньою організацією інтелектуальної власності (ВОІВ).

Медіація – це альтернативний спосіб вирішення спорів за допомогою посередника, так званого медіатора. Практика медіації, незважаючи на її відносну новизну, є надзвичайно корисною. Враховуючи дослідження науковців, можна відмітити, що перевагами медіації є: конфіденційність; швидкість; невеликі затрати; добровільна згода обох учасників спору; взаємовигідний результат; активна участь обох сторін, можливість контролювати процес та вносити певні корективи; можливість припинити процес медіації за ініціативою сторін; можливість учасника вийти з процесу медіації на будь-якому етапі; можливість сторін самостійно приймати рішення тощо.

На нашу думку, такий спосіб вирішення спорів як медіація допоможе розвантажити суди від великої кількості справ. У деяких категоріях справ важливішим є не вирішення спору на користь однієї сторони та покарання порушника, що передбачається судовим принципом змагальності, а розв'язання

конфліктної ситуації на користь обох сторін (саме за таким принципом вирішуються справи за допомогою медіації).

Як правило, ініціатива щодо вирішення конфлікту за допомогою медіації виходить від однієї із сторін. Тоді сам медіатор або організація, до якої звернулась сторона спору, направляють пропозицію іншій стороні. У 50-60 випадках вдається вмовити іншу сторону й тоді 80% спорів вирішуються успішно [1; 3; 5].

Процедура медіації складається із таких основних кроків: підготовка до медіації, вступна частина (вступне слово медіатора), розповіді сторін, розв'язання проблеми, укладання та підписання угоди.

Проте, медіація потребує ретельної підготовки. Медіатор лише створює умови, щоб сторони дійшли до певного рішення, яке б їх задовольнило. Для цього медіатор повинен мати професійну фахову підготовку. В Україні медіаторів готують Український Центр Медіації при Києво-Могилянській Бізнес Школі та Школа медіації в Академії адвокатури України.

Фахівці Українського центр медіації (УЦМ) називають такі основні переваги медіації:

- економія часу та коштів;
- приватність;
- вигірне рішення для обох сторін;
- більша ймовірність виконання рішення;
- збереження ділових стосунків;
- неформальність процесу [7].

Медіація є важливим допоміжним інструментом у роботі суддів, адвокатів та юристів. Вона є тим ресурсом, який допомагає знайти шляхи для вирішення конфліктів і дати відповідь на такі питання як: «Чому виник конфлікт?», «Які є інтереси учасників конфлікту?» і «Чи можливо знати єдине рішення у вирішенні спору?».

На нашу думку, медіація відіграє важливу роль у розбудові і вдосконаленні судової системи України та реалізації прав людини. Медіація повинна активно розвиватись, щоб амортизувати ті складнощі, що існують у судовій системі.

Аналіз матеріалу дослідження дає можливість стверджувати, що медіація набула в умовах сьогодення широкого розповсюдження. Так, у Європі впровадження медіації розпочалося ще на початку 80-х рр. минулого століття. Її успішний розвиток сьогодні спостерігається у Польщі, Норвегії, Німеччині, Фінляндії, Австрії, Великій Британії.

Інтеграція України у європейський простір, на наше переконання, також вимагає розширення процесу медіації для вирішення правових спорів. Проте, її впровадження потребує значного вдосконалення законодавства, яке регулює процес вирішення спорів альтернативними методами. У сучасному українському чинному

законодавстві спостерігається тенденція до розробки основ для запровадження медіації. Серед них: інститут примирення в процесуальному законодавстві – ст. 175 Цивільного процесуального кодексу; ст. 78 Господарського процесуального кодексу, які регламентують укладання між сторонами судового процесу мирової угоди з метою врегулювання спору на основі взаємних поступок.

Спільне з Європою запровадження інституту медіації, на нашу думку, може якісно поліпшити стан судової системи України та удосконалити процеси вирішення правових спорів.

Список літератури

1. Американська асоціація адвокатів, «Посібник з практичної медіації: довідник із розв'язання господарських спорів», 2-ге вид. (Вашингтон, США: ААА, 2003).
2. Ертель Денні, «Як розробити процедуру з управління конфліктами, що підходить саме до вашого спору», Sloan Management Review, 1991, с. 29–42.
3. Керролл Ейлін, Маккі Карл, «Міжнародна медіація — мистецтво бізнесової дипломатії», 2-ге вид. (Західний Сассекс: Tottel Publishing, 2006).
4. Клессенс Стійн, «Корпоративне управління та розвиток», серія «Фокус» (Вашингтон, США: Світовий банк, 2003).
5. Мак-Евой Пол, Мілштейн Іра, «Рецидив кризи в корпоративному управлінні» (Каліфорнія, США: Stanford Business Books, 2004).
6. Мессік Річард, «Альтернативне розв'язання спорів: коли це працює, а коли — ні» (Вашингтон, США: Світовий банк, 2005).
7. Український центр медіації [kmbs]. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://ukrmediation.com.ua/ua/about_center/

Пильтяй О.М.

студентка 6 курсу каф. КВ та М ММІ НТУУ «КПІ»

Фоя О.А., ст. викладач каф. КВ та М ММІ НТУУ «КПІ»

СИСТЕМА ТРАНСФЕРУ ТЕХНОЛОГІЙ В УКРАЇНІ

Важливим для технологічного розвитку України є розвиток системи трансферу технологій, для впровадження у виробництво науково-технологічних розробок та співпраці науки і бізнесу.

Проблемою трансферу технологій в Україні є низька взаємодія науки і бізнесу. Сьогодні в Україні зареєстровано більш ніж 150000 патентів на винаходи та корисні моделі, що потребують впровадження. Для ефективного впровадження цих розробок у виробництво потрібно зробити їх доступними для користувачів. Трансфер допомагає винахідникам та інвесторам знайти один-одного, а в Україні ця проблема стоїть досить гостро. Наша держава перебуває в технологічному застої, адже винахідники зіштовхуються з надзвичайною кількістю проблем, на шляху, як з

реалізацією своїх ідей так і на шляху з їх комерціалізацією. Потенційні інвестори, в свою чергу, використовують застарілі технології у зв'язку з відсутністю знань, як і де знайти нові. Тому для ефективного впровадження нових технологій в Україні потрібно створювати Центри трансферу технологій, для більш ефективної взаємодії науки та бізнесу. На сьогодні в Україні діють такі центри, як: Національна мережа трансферу технологій, Українсько-Російська міжуніверситетська мережа трансферу технологій, Національний банк технологій України. Але ці структури ще знаходяться на початковому рівні.

Отже, для технологічного розвитку України потрібно розвивати систему трансферу технологій. На сьогодні доцільно створювати центри трансферу технологій для взаємодії науки і бізнесу, пошуку партнерів та інвесторів для впровадження наукових розробок як в Україні так і за кордоном.

Потоцький М.Ю.

к.ю.н., адвокат,

ДП «Український інститут
промислової власності»

ЗАКОННИЙ (ОХОРОНЮВАНИЙ ЗАКОНОМ) ІНТЕРЕС У СФЕРІ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ: ПУБЛІЧНО-ПРАВОВИЙ АСПЕКТ

Постановка проблеми. На сучасному етапі розвитку господарських відносин, який характеризується усвідомленням ролі права інтелектуальної власності у конкурентоспроможному підприємництві, актуалізується необхідність дослідження «інтересу у сфері інтелектуальної власності» як самостійного об'єкту правової охорони та захисту.

Чинне законодавство України не розкриває зміст категорії «інтерес», більш того в законодавчих актах використовуються два терміни «законний інтерес», і «охоронюваний законом інтерес», без їх конкретизації.

Аналіз останніх публікацій. Законний (охоронюваний законом) інтерес був предметом досліджень відомих науковців, серед яких: І.В. Венедіктова, О.М. Вінник, Р.Є. Гукасян, О.В.Малько, В.В. Субочев на ін. Аналіз праць указаних авторів дозволяє констатувати, що поза увагою залишилась категорія «законний інтерес у сфері інтелектуальної власності».

Постановка завдання. Метою даної статті є надання юридично-змістової характеристики публічно-правового аспекту «законного (охоронюваного законом) інтересу у сфері інтелектуальної власності».

Виклад основного матеріалу. Основний закон України застосовує терміни «моральний і матеріальний інтерес», гарантуючи у статті 54 громадянам захист моральних і матеріальних інтересів, що виникають у зв'язку з різними видами інтелектуальної діяльності.

Системний аналіз загального законодавства дозволяє дійти висновку про застосування термінів: «інтерес», «цивільний інтерес», «немайновий інтерес», «майновий інтерес» (ЦК України); «законний інтерес» (Господарський кодекс України (далі – ГК України). Процесуальні кодекси, визначаючи порядок судового захисту застосовують як термін «інтерес» (Цивільний процесуальний кодекс України, Кодекс адміністративного судочинства України), так і «охоронюваний законом інтерес» (Господарський кодекс України).

Базуючись на інституційному розмежуванні правового регулювання інтелектуальної власності, відзначимо, що інститут авторського права та суміжних прав застосовує терміни «законні інтереси автора» та «інтереси суб'єктів авторського права і суміжних прав» (Договір ВОІВ про авторське право, Бернська конвенція про охорону літературних і художніх творів, Договір ВОІВ про виконання і фонограми, Конвенція про охорону інтересів виробників фонограм від незаконного відтворення їхніх фонограм, закони України «Про авторське право та суміжні права», «Про розповсюдження примірників аудіовізуальних творів, фонограм, відеограм, комп'ютерних програм, баз даних»¹).

Інститут прав на комерційні позначення застосовує термін «інтерес» в контексті порушення прав на добре відомий знак (Закон України «Про охорону прав на знаки для товарів і послуг»).

Інститут патентного права застосовує термін «заінтересована особа» в контексті надання судом дозволу на використання винаходу, корисної моделі, промислового зразка (закони України «Про охорону прав на винаходи і корисні моделі» та «Про охорону прав на промислові зразки»).

Основна змістовна відмінність між поняттями «законний інтерес» та «охоронюваний законом інтерес» полягає у тому, що «охоронюваний законом інтерес» являє собою інтерес, відображений у законодавчому акті. Будь-який охоронюваний законом інтерес є законним, проте не кожний законний інтерес охороняється законом.

Визначення законного (охоронюваного законом) інтересу у сфері інтелектуальної власності діалектично взаємопов'язане із загальним визначенням законного (охоронюваного законом) інтересу та може виражатись як юридично визначена можливість діяння (прагнення до використання об'єктів, або навпаки не вчиняти жодних дій) певним чином, що не суперечить закону, загальними засадами законодавства та звичаям ділового обороту (законний інтерес) та охороняється законом (охоронюваний законом інтерес).

Виходячи із інституційного розмежування правового регулювання інтелектуальної власності, відзначимо, що в інституті авторського права та

¹ Термін «інтереси суб'єктів авторського права і суміжних прав» застосовується лише в преамбулі Закону України «Про розповсюдження примірників аудіовізуальних творів, фонограм, відеограм, комп'ютерних програм, баз даних».

суміжних прав охороняється як публічний законний (охоронюваний законом) інтерес у широкому сенсі, тобто інтерес суспільства, який полягає у розумному балансі авторських прав та доступі суспільства до нових знань (Бернською конвенцією про охорону літературних і художніх творів передбачено право дозволяти відтворення творів (мається на увазі без згоди автора) у певних особливих випадках за умови, що таке відтворення не завдає шкоди нормальному використанню твору і не зачіпає будь-яким необґрунтованим способом законні інтереси автора), так і публічний законний (охоронюваний законом) інтерес у вузькому сенсі, тобто інтерес країни – члена Бернського союзу у публічно правових відносинах із іншими державами членами Бернського союзу.

Інститутом права промислової власності також охороняється як публічний законний (охоронюваний законом) інтерес у широкому сенсі, тобто інтерес суспільства у доступі до інноваційних технічних рішень, недопущення реєстрації монополізації прав (Паризька конвенція про охорону промислової власності містить положення щодо заборони реєстрації позначень та винаходів, які суперечать публічним інтересам), так і публічний законний (охоронюваний законом) інтерес у вузькому сенсі, тобто інтерес країни – члена Паризького союзу у публічно правових відносинах з іншими країнами.

Савицький Д. В.

Студент 5-го курсу факультету соціології та права НТУУ «КПІ»

Науковий керівник:

Цирфа Г.О., кандидат історичних наук, доцент
факультету соціології та права НТУУ «КПІ»

ІСТОРІЯ ВИНИКНЕННЯ НЕОБХІДНОСТІ ОХОРОНИ ГЕОГРАФІЧНОГО ЗАЗНАЧЕННЯ ЯК ОБ'ЄКТА ПРАВА ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ

У процесі розвитку продуктивних сил і технічного прогресу на базі конкретних природних умов у світі виникали специфічні технології і виробничі традиції, які зберігалися і передавалися з покоління в покоління. З часом у деяких регіонах світу виділялися окремі виробники або групи виробників, які спеціалізувалися на виробництві певного високоякісного товару, з особливими властивостями, притаманними тільки цьому товару. З розширенням ринку ці товари стали користуватися все більшим попитом, що спонукало виробників дбайливо зберігати оригінальність і характерні особливості товару, а також секрети та усталені традиції його виробництва.

Для того, щоб можна було виділити такі товари серед подібних товарів, вироблених в інших регіонах, але які не мали особливих відмінностей, ці товари випускали на ринок із зазначенням на них назви відповідного географічного місця, з якого товар походив родом. З метою захисту застосованих назв від неправомірного

використання виробниками з інших місць їх намагалися захистити законним шляхом, для чого заносили в спеціальні державні реєстри. Таким чином, поступово виникало поняття «зазначення походження товарів».

З розвитком світового ринку товарів необхідність правової охорони таких позначень набувала все більшого значення, як на національному рівні, так і в міждержавних відносинах. Для цього на національному рівні створювалися спеціальні закони та нормативно-правова база, на світовому - міжнародні та міждержавні договори.

При цьому національна нормативно-правова база окремих держав створювалася на основі існуючої міжнародно-правової бази та з урахуванням національних особливостей кожної країни. В даний час на міжнародному рівні правова охорона зазначень походження товарів здійснюється за допомогою багатосторонніх, регіональних і двосторонніх договорів .

Мотиви, які спонукають країни або регіони надавати правову охорону географічним зазначенням, можна умовно звести до двох основних:

1) економічний: очевидне підвищення визнання комерційних переваг використання для товарів з особливими характеристиками географічних зазначень, особливо це стосується сільськогосподарських і харчових продуктів;

2) місце походження як елемент ідентифікації товару: зазначення географічного походження є найважливішими інструментами виділення товарів на світовому ринку. Ці інструменти передають і гарантують споживачеві переваги, які закладені в специфічному продукті, і пов'язані з віковою традицією виробничої майстерності та особливими природними характеристиками, зокрема характеристиками навколишнього середовища регіону .

Україна багата регіонами, природні фактори яких, формують особливі властивості товарів. Вони формують групу так званих «природних найменувань» місць походження товарів. Це - найменування деяких мінералів, мінеральних вод, сировини, лікарських трав тощо. Наприклад, Донецьке вугілля, Волинські топази, Житомирські граніти, Миргородська вода, Трускавецька вода, Слов'янська сіль і т.п.

У переважній більшості випадків особливі властивості товарів обумовлені одночасною дією природних умов і людського фактора. При цьому саме специфічні природні умови є передумовою для виникнення і впровадження особливих виробничих технологій, досвіду і зберігання традицій. Вони сприяють виникненню так званих «класичних найменувань» місць походження товарів. У цьому випадку функціональна залежність проявляється двояко: з одного боку - між властивостями товару і географічним місцем, з іншого - між виробничими традиціями і природними умовами.

Так характерні властивості карпатських різьблених виробів з дерева визначаються виробничими традиціями, навичками, національним колоритом

різьбярів, а також природними умовами, що дозволяє майстрам використовувати для обробки деревину бука, карпатську ялину. А такі вина, як кримські, одеські, закарпатські, визначаються якісними характеристиками винограду, що росте в районі Виногорова, Сонячної Долини, Масандри, Овідіополя, Таїрова та ін., і технологією виготовлення, заснованої на виробничому досвіді і традиціях виноробів.

Користується попитом і придбала репутацію не тільки в Україні, а й за її межами певна категорія сільськогосподарських товарів (українські насіння, кримський лук) і харчових продуктів, які є характерними тільки для української кухні (українські вареники, галушки, карпатські копчені сири, київський торт і т.п.). Особливі якості таких продуктів обумовлені сукупністю чинників, таких, як майстерність людей, їх досвід, традиції десятирічної або навіть сторічної давнини.

У наш час спостерігаються наполегливі спроби підробити товари, для яких використовуються зазначення походження, також відомі факти використання іноземними фірмами українських географічних назв таких, як «Крим», «Масандра». З іншого боку, на ринку України відомі випадки, коли українські виробники при маркуванні своїх товарів, особливо таких, як вина і сири, використовують географічні зазначення, пов'язані з місцями на території інших країн. Всі ці фактори викликають необхідність чіткого розуміння українськими виробниками сутності такого об'єкта права інтелектуальної власності, як зазначення походження товарів. Це важливо, насамперед, для його дієвого застосування з урахуванням переваг перед іншими об'єктами, що складають комерційні позначення, а також для розуміння кожним виробником унікального товару протиправності використання чужих назв (позначень), щоб уникнути надалі втрати вже придбаної репутації як власника виключних майнових прав на інший об'єкт інтелектуальної власності, наприклад, на знак для товарів і послуг (торгову марку). Крім того, розуміння сутності цього об'єкта права інтелектуальної власності ускладнюється наявністю в міжнародному праві різної термінології, яка використовується в цій сфері, особливістю характеру права, розмаїттям національних режимів правової охорони.

Хрущ О.

Студентка 5-го курсу, ФСП НТУУ «КП»

Науковий керівник: Цирфа Г.О., к.і.н, доцент ФСП НТУУ «КП»

ДЕЯКІ АСПЕКТИ ЗАХИСТУ ПРАВ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ В МЕРЕЖІ ІНТЕРНЕТ

На сьогодні розвиток інноваційних галузей економіки є одним із найважливіших факторів забезпечення ефективного економічного розвитку країни. Галузь інформаційних технологій є прикладом успішного створення силами приватного капіталу нової і конкурентоздатної на міжнародних ринках галузі

економіки. В Україні зареєстровано близько 1000 компаній, що системно працюють в секторі розробки програмної продукції. Сектор розробки програмної продукції відіграє виключну роль в розвитку галузі інформаційних технологій і має найбільш стрімкі темпи зростання експорту (до 20% на рік). Об'єми експорту української ІТ продукції та послуг (ІТ - аутсорсинг) в 2012 році перевищили 1,5 млрд. доларів США. За цими показниками Україна входить в п'ятірку світових країн-лідерів в галузі розробки програмного забезпечення.

Головною проблемою залишається недосконалість нормативно-правового регулювання відносин в мережі «Інтернет». Так як це не лише негативно впливає на розвиток і становлення нашої держави як правової держави, але і підриває авторитет України у міжнародній спільноті і як наслідок у 2013 році Україна отримала статус «Priority Foreign Country», що вказує на найвищий рівень піратства в країні, згідно звіту Special 301 Міжнародного альянсу інтелектуальної власності, але і спричиняє порушення авторських та суміжних прав громадян України.

У «Всесвітній павутині» функціонують безліч інтернет сайтів, що в свою чергу потребують нормативного врегулювання. Так як проблеми починаються ще зі створення сайту, коли особа повинна обрати спосіб захисту свого сайту та чітко уявляти яким чином держава забезпечить охорону її законних прав гарантованих Конституцією України. У Наказі Державного комітету інформаційної політики, телебачення і радіомовлення України, Державного комітету зв'язку та інформатизації України від 25.11.2002 року № 327/225. визначено поняття веб-сайту: це сукупність програмних та апаратних засобів з унікальною адресою у мережі Інтернет разом з інформаційними ресурсами, що перебувають у розпорядженні певного суб'єкта і забезпечують доступ юридичних та фізичних осіб до цих інформаційних ресурсів та інші інформаційні послуги через мережу Інтернет. З однієї сторони охороні підлягають права автора на сайт в цілому, як на об'єкт авторського права, в якому структурними елементами форми є різні окремі об'єкти авторського права, включаючи такі елементи як: унікальна адреса (доменне ім'я,) яке використовується для ідентифікації ресурсів інформації та адресації запитів в Інтернеті; контент; програмні засоби за допомогою яких створено веб-сайт, причому тут виникають питання щодо охорони комп'ютерної програми як окремого об'єкта авторського права. З іншої сторони на Інтернет-сайт можливо отримати патент як на конструктивне або технологічне рішення, якщо таке рішення може бути охороноспроможним.

Гостро стоїть питання щодо притягнення до відповідальності осіб винних у порушенні прав інтелектуальної власності в онлайні. Таким чином ми можемо звернутися до власника Інтернет ресурсу (доменного імені) і вимагати припинення порушених прав, і спробувати через нього відшукати порушника для врегулювання спору в досудовому порядку, так як судова тяганина займе багато часу та коштів. Це

в свою чергу ще одна велика проблема, бо відсутність у суддів спеціальних знань та відповідної кваліфікації у цих питаннях аж ніяк не сприяють всебічному і об'єктивному розгляду справи. Звичайно, на законодавчому рівні є спроби врегулювання цього питання, зокрема, введення поняття інформаційної безпеки в Законі України «Про основні засади розвитку інформаційного суспільства в Україні на 2007–2015 роки», на міжнародному рівні, було прийнято Конвенцію про кіберзлочинність від 23.11.2001 року, ратифіковану Верховною Радою України. Ця Конвенція вперше на міжнародному рівні класифікувала злочини, скоювані з використанням інформаційних комп'ютерних систем. Крім того, на даний момент до Верховної Ради України подано проект Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів щодо захисту авторського права і суміжних прав у мережі Інтернет», що зараз підлягає обговоренню. І це є дуже важливо, так як у цьому проекті вперше пропонується на законодавчому рівні затвердити механізми захисту прав інтелектуальної власності в мережі Інтернет. Як висновок хотілося б зазначити, що в епоху інформаційних технологій маємо докладати зусиль та приймати участь в обговореннях законодавчих ініціатив, адже кому як не нам юристам, знати всі нюанси захисту наших прав.

Список використаної літератури:

1. Про затвердження Порядку інформаційного наповнення та технічного забезпечення Єдиного веб-порталу органів виконавчої влади та Порядку функціонування веб-сайтів органів виконавчої влади: Наказ Державного комітету інформаційної політики, телебачення і радіомовлення України, Державного комітету зв'язку та інформатизації України від 25 лист. 2002 р., №327/225

2. Інформаційно-Аналітичний бюлетень Кабінету Міністрів України від 30.08.2013. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: (<http://www.info-kmu.com.ua/2013-0901000000pm/article/15861438.html>)

Щербаков М. О.

студент 5-го курсу ФСП НТУУ «КПІ»

науковий керівник: Цирфа Г.О., кандидат історичних наук,

доцент ФСП НТУУ «КПІ»

ЗНАЧЕННЯ УГОДИ TRIPS ДЛЯ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ В УКРАЇНІ

Про рівень правового регулювання, охорону та захист прав інтелектуальної власності в Україні можна розповідати багато. Основна проблема полягає в певних аспектах, залежно від об'єктів. Якщо говорити про об'єкти авторського права та суміжних прав, то відразу згадується піратство. Відомим є той факт, що Україна є одним із лідерів багатьох «піратських» рейтингів. Але тут проблема не стільки полягає в проблемах законодавства, скільки в «особливій» ментальності населення

пострадянських держав. Головна ж проблема у сфері правового регулювання промислової власності в тому, що за радянських часів держава фактично була монополістом щодо закріплення прав на винаходи, корисні моделі, промислові зразки. Не дуже поширеними були (хоча мова не йде про повну відсутність, виходячи з «одержавлення» виробництва) торгові марки. Цим і пояснювалося майже відсутність спірних питань щодо, наприклад, належності прав на винахід певній приватній особі.

Проте, законодавство України постійно вдосконалюється, розробляються нормативно-правові акти, створюються галузеві органи. Також Україна приєднується до різноманітних міжнародних договорів щодо правового регулювання прав інтелектуальної власності.

В даній роботі автором надано поверховий аналіз Угоди про торговельні аспекти прав інтелектуальної власності (скорочено – TRIPS). Важливо визначити актуальність та доцільність її положень для системи правового регулювання прав інтелектуальної власності для нашої держави.

Розглянемо дещо з основної інформації про цю угоду. Ініціатором підписання ТРІПС була Світова організація торгівлі. Підписання відбулося на Уругвайському раунді Генеральної угоди по тарифам та торгівлі у 1994 році. Угода набула чинності 1 січня 1996 року. До договору долучилися 158 держав світу, що фактично тотожно складу ВТО. Робочі мови угоди – французька, англійська та іспанська. Україна долучилася до ТРІПС одночасно із вступом до СОТ у 2008 році.

Що стосується позитивних факторів приєднання України до угоди, то одним з головних є комплексність ТРІПС. На відміну від інших угод, що стосуються правового регулювання лише певних об'єктів інтелектуальної власності, норми цієї угоди стосуються фактично усіх об'єктів (літературні та художні твори, комп'ютерні програми, винаходи, корисні моделі, промислові зразки, географічні зазначення тощо). Тобто, теоретично це має допомогти розвитку та усуненню спірних моментів щодо правового регулювання, охорони та захисту багатьох різних видів об'єктів права інтелектуальної власності. Угода передбачає й дотримання усіх базових міжнародно-правових актів (наприклад, Бернська конвенція «Про охорону літературних та художніх творів» 1886 року), а також конкретизує та доповнює певні з них. Цілком очевидно, що це має серйозний вплив на формування державних законодавчих систем регулювання інтелектуальної власності, інтерпретує норми національного права до норм міжнародного права.

Варто зазначити позитивний момент щодо законодавчої історії приєднання України до ТРІПС. Ще в 2001 році Президент України Леонід Данилович Кучма видав Указ «Про міри щодо охорони інтелектуальної власності в Україні». Серед міжнародних договорів, до яких планувала приєднатися Україна, згадувалася також ТРІПС.

На нашу думку, для України сьогодні найбільше актуальні норми ТРІПС, що до регулювання авторського права та права на знаки для товарів і послуг (торгові марки та географічні зазначення). Щодо авторських прав встановлені наступні положення:

1) встановлення строку чинності авторських прав після смерті автора – 50 років, для кінофільмів – 50 років, фотографії – 25 років. Згідно ч.2 ст.28 Закону України «Про авторське право та суміжні права», - 70 років;

2) правова охорона твору починається автоматично, для цього не потрібно жодних спеціальних дій з «узаконення», на відміну від об'єктів права промислової власності. В Україні така ж система;

3) комп'ютерні програми законодавчо прирівнюються до літературних творів. В Україні такий само порядок.

Також встановлено ще багато норм щодо авторського права. Тут ми зазначили лише базові.

Проте, не можна зараз передбачити, чи стане в майбутньому це фактором для боротьби з піратством. Цілком логічно, що тут треба брати до уваги не лише норми права.

Також актуальним, але неоднозначним є питання щодо регулювання та захисту географічних зазначень. З одного боку, цілком позитивно, що це не допустить «запозичення» підприємствами різних регіонів та країн назв, наприклад, фірмових вин. Наразі в Україні лише 2 сорти вин охороняються за правовим режимом географічного зазначення, всі інші – як торгові марки.

В той же час, це може створити проблеми для українських «коньяків» та «шампанських».

Отже, на даний момент Україна в певній мірі адаптувала національне законодавство до норм міжнародних угод, в тому числі ТРІПС. Проте, лише постійний процес удосконалення правового регулювання інтелектуальної власності в Україні має шанси вивести нашу державу на новий рівень у цій сфері.

СЕКЦІЯ №7. УДОСКОНАЛЕННЯ СИСТЕМИ МІЖНАРОДНИХ ВІДНОСИН В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ

Науковий керівник: Гожій І. О., старший викладач

Поперечнюк В. М.

науковий співробітник НДПП НАПрН України

Науковий керівник:

Фурашев В.М.

к.т.н., с.н.с., доц., перший заступник директора

з наукової роботи

НДПП НАПрН України

МІЖНАРОДНІ ВІДНОСИНИ У СФЕРІ ІНТЕЛЕКТУАЛІЗАЦІЇ СУСПІЛЬСТВА

Враховуючи сучасні прагнення світової спільноти до розбудови глобального інформаційного суспільства, актуальності набуває питання міжнародних відносин у сфері інтелектуалізації суспільства. Адже, по-перше, питання інтелектуалізації суспільства є одним із головних ключів до якісно нових суспільних відносин. По-друге, інформаційне суспільство та його складові мають широкий масштаб та є глобальними і всеосяжними, а отже, не можуть обмежуватись державними кордонами певної країни, що вимагає урегулювання даних відносин на міжнародному рівні.

Міжнародні відносини у сфері інтелектуалізації суспільства – є системою міждержавних, субнаціональних та національних відносин, що спрямовані на підвищення загального рівня освіченості, розумового, творчого, наукового, культурного та іншого потенціалу людини, що реалізується за допомогою популяризації ІКТ, а також їх якісного контентного наповнення та є основою для гармонійного і різностороннього розвитку особистості. При цьому, аспект інтелектуалізації суспільства реалізується у межах традиційних напрямків міжнародного співробітництва, зокрема, економічного, соціального, культурного, дипломатичного, ідеологічного та ін.

Наразі, таке співробітництво для України є конче необхідним, адже, за даними звіту «Вимір інформаційного суспільства» Міжнародного Союзу Електрозв'язку (МСЕ) ООН, Україна посідає 68 місце (з 157 країн) у світі з розвитку ІКТ [1], 75 позиція індексу мережевої готовності [2], також досить невтішними є показники в Україні, індексів розвитку інформаційного суспільства, порівняно із іншими світовими державами [3].

Окрім того, рівень інформаційної представленості України в медіа просторі є низьким, а присутність в Інтернеті україномовних інформаційних ресурсів –

недостатня [4]. «Болючим» залишається питання якості та безпечності вітчизняних інформаційних ресурсів [5], що породжує нові загрози.

Тому, виходячи із глобального характеру даної проблематики, налагодження міжнародних відносин та міжнародного співробітництва у сфері інтелектуалізації, створить позитивне підґрунтя для розвитку глобального інформаційного суспільства та сприятиме:

- скороченню цифрового розриву та інформаційної нерівності;
- підвищенню рівня освіченості населення;
- розвиткові економіки, боротьбі з бідністю та створенню якісно нового етапу розвитку людських відносин;
- протидії негативним інформаційним впливам та створення «безпечного» інформаційного простору;
- розширенню публічної дипломатії та політичного діалогу між державами.

Отже, як бачимо міжнародне співробітництво у сфері інтелектуалізації розкриває перед людством низку нових перспектив та можливостей, як на міждержавному рівні, так і міжособистісному, що позитивним чином має відобразитись на політичних та дипломатичних відносинах багатьох держав та сприятиме стабілізації геополітичного становища багатьох держав.

Список використаних джерел

1. Україна посідає 68 місце в рейтингу ІКТ. [Електронний ресурс] / офіційний сайт Укрінформ. – Режим доступу.: http://www.ukrinform.ua/ukr/news/ukraina_posidae_68_mistse_v_reytingu_ikt_1871948 – Назва з екрану.
2. Індекс мережевої готовності. [Електронний ресурс] / Індекс мережевої готовності. – Електронний ресурс http://competitiveukraine.org/uploadfiles/reports/files/ukraine_inthe_world_2013_ukr_web_part2_3_network.pdf – Назва з екрану.
3. Див.: Андрій Мараховський Порівняльний аналіз стану інформаційного суспільства в Україні. [Електронний ресурс] / Центр содействования изучению геополитического сотрудничества Черноморского региона: [сайт] / «НОМОС» – Режим доступу: <http://nomos.com.ua/content/view/162/82/> – Назва з екрану
4. Постанова Верховної Ради України «Рекомендації парламентських слухань з питань розвитку інформаційного суспільства в Україні» від 1 грудня 2005 року // Відомості Верховної Ради України. – 2006. – № 15.
5. Конах В.К. Національний інформаційний простір України: проблеми формування та державного регулювання. – Аналітична доповідь. – НІСД. – 2013. – 49 с.

Чекараміт Т.

НТУУ «КПІ»

Науковий керівник: Гожій І.О.

ст. викладач ФСП НТУУ «КПІ»

АКТУАЛЬНІСТЬ ТА РОЗВИТОК УНІФІКАЦІЇ НОРМ В МІЖНАРОДНОМУ ПРИВАТНОМУ ПРАВІ

На сьогоднішній день досить актуальним є питання уніфікації норм в міжнародному приватному праві, адже уніфікацію права варто вважати одним з головних інструментів глобалізаційного процесу.

В першу чергу, уніфікація необхідна для усунення розбіжностей, певних суперечностей у регулюванні суспільних відносин в міжнародному приватному праві, які розвиваються та вдосконалюються в умовах глобалізації.

Термін «уніфікація» вперше був застосований наприкінці ХІХ – на початку ХХ ст. для визначення діяльності держав, яка була пов'язана з створенням однакового регулювання відносин у суспільстві. В першу чергу, однакове регулювання застосовувалось і виражалось через укладення міжнародних договорів між певними державами. На сьогодні, крім укладення міжнародних угод, уніфікація здійснюється різними шляхами, зокрема, через прийняття типових актів, шляхом кодифікації міжнародних звичаїв. Крім того, науковцями та фахівцями у галузі права було вирішено і обґрунтовано, що уніфікація може полягати не лише у вигляді однакового регулювання відносин, а й у схожості у загальних рисах урегульованості.

В даний час відсутнє визначення поняття «уніфікація» на міжнародному рівні, проте можна диференціювати його через погляди сучасних вчених. Так, О. Ющик визначає уніфікацію як «процес приведення чинного права до єдиної системи, усунення розбіжностей і надання одноманітності правовому регулюванню подібних або близьких видів суспільних відносин; головними методами уніфікації є систематизація національного законодавства, імплементація норм міжнародного права у національне законодавство та його адаптація до вимог міжнародного права» [1, с.32].

У сфері міжнародного приватного права уніфікація може здійснюватись в напрямі узгодження колізійних норм або через розширення прямого уніфікованого регулювання відносин з іноземним елементом шляхом укладення відповідних дво- та багатосторонніх міжнародних договорів [2, с.65].

Як відомо, у світовій практиці існують два типи уніфікації норм міжнародного приватного права – уніфікація матеріально - правових та колізійних норм права. На сучасному етапі розвитку та вдосконалення міжнародного приватного права уніфікація матеріально-правових норм не набула досить значного поширення, навіть, незважаючи на зручність зазначеного способу. Це пояснюється тим, що в

певних сферах міжнародних відносин суттєву роль відіграють історичні та національні особливості. Тому уніфікація матеріально - правових норм є передчасною.

Що ж стосується уніфікації колізійно-правових норм, то слід зазначити, що існує досить небагато прикладів зазначеної уніфікації. Найбільш відомим та досконалим прикладом можна назвати Кодекс Бустаманте 1928 року, який вирішив деякі суперечності у регулюванні однорідних правовідносин. Більш того, саме ця регіональна угода є найповнішою та найвизначнішою уніфікацією колізійних норм. На нашу думку, угода ознаменувала собою початок уніфікації колізійно-правових норм у міжнародному просторі.

Оскільки Кодекс Бустаманте був прийнятий у Латинській Америці, на європейському просторі почали виникати питання щодо схожого способу однакового врегулювання певних суперечностей у міжнародних відносинах. Проте, через складність та специфіку національного законодавства багатьох європейських країн, не вдалося реалізувати в повній мірі успіх держав Латинської Америки в даному питанні. Разом з тим, певні міжнародні договори, конвенції були прийняті з метою вдосконалення застосування колізійних норм права.

На особливу увагу заслуговує Конвенція з питань цивільного процесу 1954 року. За її допомогою визначились та вирішили деякі колізії у сфері судочинства, відбулась уніфікація процесуальних норм. Згадана Конвенція ознаменувала плідний початок удосконалення розбіжностей у законодавствах деяких держав. Проте, на жаль, вона не змогла вирішити всіх колізійних питань.

На нашу думку, слід розробляти акти для вирішення колізій як у національному законодавстві певних країн, так і на міжнародній арені для вдосконалення законодавчої бази.

Отже, можна зробити висновок, що питання уніфікації норм в міжнародному приватному праві має актуальний характер та стрімкий розвиток, що пояснюється поширеністю та різнобічністю міжнародних відносин в процесі глобалізації суспільного життя.

Список використаних джерел:

1. Великий енциклопедичний юридичний словник / За ред. акад. НАНУ Ю. С. Шемшученка. – К. : Юридична думка, 2007. – 992 с.;
2. Сайфуліна Ю. Ф. Тенденції сучасного правового розвитку в умовах світових трансформацій // Митна справа. – 2011. – №1 (73). – ч. 2. – с. 201–20.

Ясинська Д. В.

Студенка 1-го курсу соціально-правового факультету НУ «ОЮА»

Науковий керівник

Павлов С.С.

к.ю.н., доцент НУ «ОЮА»

ТРАНСАТЛАНТИЧНА ТА ЄВРОПЕЙСЬКА ІНТЕГРАЦІЯ УКРАЇНИ

ЗДОБУТКИ І ПЕРСПЕКТИВИ

На протязі останніх років інтеграція стала однією з найбільш суттєвих тенденцій розвитку сучасного світу. Сьогодні жодну державу не можна виключити з процесу всезагального світового економічного розвитку. Інтеграційні прагнення та заходи держав повинні здійснюватися з метою досягнення гармонізації взаємозв'язку соціальних інтересів, підвищення конкурентоспроможності національної економіки і добробуту громадян. Інтеграція – процес розвитку економічних зв'язків і поділу праці національних господарств, які являються близькими за економічним рівнем. Економічна інтеграція розвивається в регіональному аспекті і виявляється в кількох формах. У розвинутих країнах – це міждержавна інтеграція на макрорівні, або інтеграція, підкріплювана приватними закордонними інвестиціями. Інтеграційний процес проходить кілька стадій: створення єдиного ринку уніфікацією юридичних та економіко-технічних умов торгівлі, утворення валютного та економічного союзів. У розвинутих країнах інтеграційні процеси дістали найбільший розвиток у Західній Європі, що призвело до створення Європейського Союзу.

Після здобуття незалежності Україна заявила про себе як суверенна держава, територія якої є неподільна, а сама вона не має ніяких територіальних претензій до жодної країни в світі. Основними засадами зовнішньої політики України є: забезпечення національних інтересів і безпеки України шляхом підтримання мирного і взаємовигідного співробітництва з членами міжнародного співтовариства за загальновизнаними принципами і нормами міжнародного права; запобігання конфліктам у регіонах, що межують з Україною, та врегулювання наявних конфліктів. [Про засади внутрішньої і зовнішньої політики: Закон України від 01.07.2010 // Відомості Верховної Ради – Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2010, N 40, ст.527]

Україна стала членом Ради з безпеки та співробітництва в Європі, зокрема Світового банку, Міжнародного Валютного Фонду. Важливою подією 1994 р. стало підписання 14 січня тристоронньої угоди між Україною, США та Росією про виведення стратегічної ядерної зброї в Україні. Свідченням поваги міжнародної спільноти до України, високого авторитету її зовнішньо – політичного відомства стало обрання міністра закордонних справ України Г.Удовенка головою 52-ої сесії Генеральної асамблеї ООН.

Однак, згідно наукових досліджень історичних реалій минулого – ми бачимо, що Україна завжди знаходилась на стику двох цивілізацій: європейської і євразійської, що й стало предметом деякого політичного конфлікту. Наша країна, свого роду, є «яблуком роздору» між Європою та Росією. Сьогодні – це ласий шматок, який намагається загарбати як схід, так і захід. Безумовно, в світі глобалізації нам необхідно кудись рухатись і одні з наших любих політиків закликають нас інтегруватися до ЄС, мовляв, за цих обставин – рівень життя в нашій країні значно зросте, корупція знизиться, візовий режим спроститься, і, взагалі, все буде дивовижно. Інші ж, навпаки наполягають на тому, що нам слід об'єднатися з Росією і вступити до «Митного союзу», тоді нам не доведеться потерпати суттєвих змін у галузі нашого господарства, бо за типологією ці дві держави є досить схожими. Проте, якщо раніше інтегрування України було досить умовним і невизначеним, то тепер перед нами повстав чіткий вибір: бути у Європі і відвернутися від Росії, яка є досить великим інвестором нашої країни і від якої залежить ефективність нашої промисловості, а отже і рівень нашої економіки, або бути з Росією. Тоді, двері до Європейського співтовариства зачиняться назавжди і про Україну, яка буде членом великого союзу і компаньйоном високо розвинутих країн – нам залишиться лише мріяти. Проте і той, і інший вибір передбачає собою низку збитків безпосередньо для України. Чи готові ми до поглиблення демографічного спаду, ще більшого погіршення економічного стану і загалом, до відміни тієї системи що діє на відповідні європейські стандарти? Чи готові ми до монополізації ринка і абсолютної залежності від Росії? Чи готові ми до, нехай навіть часткової, проте втрати суверенітету?

Так, Україна давно визначилася у стратегічному напрямку, яким є Європейський. Однак, якщо наша країна прагне вивести двостороннє співробітництво на рівень інтеграційного, то Євросоюз не квапиться приймати Україну, адже тоді йому необхідно буде відшкодувати втрати деяких галузей виробництва, це є не досить вигідно. Не варто також забувати про українсько – російські відносини. Окрім того, що нас об'єднують спільні кордон і історія, в нас схожий тип економік та менталітет народу, а, отже, ми повинні розбудовувати двосторонні відносини із Росією і намагатися таким чином підняти наш рівень економіки.

Хотілося б додати, що в Україні не може бути інших інтересів, окрім українських. Серед державних пріоритетів первісними мають бути незалежність, суверенність Української держави; досягнення високого рівня економічного розвитку та чільного місця в міжнародному поділі праці; гармонійний розвиток відносин з державами – географічними сусідами; надання особливої уваги розвиткові українсько – російських відносин, які визначено стратегічними.[1, с.708].

Тож, ми маємо намагатися будувати гармонійні відносини із країнами як східної, так і західної цивілізацій, при цьому залишатися незалежною суверенною державою, яка тримає нейтралітет і робить все за для гідного функціонування держави і добробуту свого народу.

Список використаних джерел

1. Чекаленко Л.Д. - Зовнішня політика України : підручник . – К.: Либідь, 2006. – 712 с.
2. Про засади внутрішньої і зовнішньої політики: Закон України від 01.07.2010 // Відомості Верховної Ради – Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2010, N 40, ст.527

**СЕКЦІЯ №8. ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ БІЗНЕС ДІЯЛЬНОСТІ:
ГОСПОДАРСЬКІ, БАНКІВСЬКІ, КОНКУРЕНТНІ АСПЕКТИ ТА
ГОСПОДАРСЬКЕ СУДОЧИНСТВО**

Науковий керівник: Цирфа Г. О., к.і.н., доцент

Дерев'янко Б. В.

професор кафедри господарського та екологічного права, к.ю.н., доцент;

Решетняк Д. І.

магістрант Донецького юридичного інституту МВС України

***ЩОДО ПІДВИЩЕННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ
ДІЯЛЬНОСТІ В УКРАЇНІ***

З метою підвищення економічної безпеки інвестицій в Україні у межах кафедри господарського та екологічного права Донецького юридичного інституту МВС України було проведено декілька незалежних один від одного досліджень. Окремі результати одного із них наводяться у цих тезах.

Інвестиційну безпеку держава регулює і через захист інвестицій – комплекс організаційних, технічних та правових заходів, спрямованих на створення умов, які сприяють збереженню інвестицій, досягненню цілі внесення інвестицій, ефективній діяльності об'єктів інвестування та реінвестування, захисту законних прав та інтересів інвесторів, у тому числі права на отримання прибутку (доходу) від інвестицій [1].

Держава гарантує захист інвестицій вітчизняних підприємств незалежно від форм власності, а також іноземних інвестицій. Захист інвестицій забезпечується законодавством України, а також міжнародними договорами України. Інвесторам, у тому числі іноземним, забезпечується рівноправний режим, що виключає застосування заходів дискримінаційного характеру, які могли б перешкодити управлінню інвестиціями, їх використанню та ліквідації, а також передбачаються умови й порядок вивозу вкладених цінностей і результатів інвестицій [1].

Для стимулювання процесу інвестиційної діяльності з довготерміновим банківським кредитуванням іще у 2002 році було запропоновано цілий комплекс заходів, частину із якого до сьогодні було реалізовано: - запровадити механізм ефективного захисту прав кредиторів, прозорий порядок реалізації заставного майна; - забезпечити підвищення рівня концентрації банківського капіталу шляхом підвищення капіталізації та платоспроможності банків, запровадження процедури реорганізації та ліквідації фінансово нестійких банків; - стимулювати залучення грошових вкладів населення; - створити спеціалізовану фінансову установу для здійснення довго- та середньотермінового фінансування й кредитування пріоритетних інвестиційних проектів; - запровадити механізм іпотечного

кредитування; - стимулювати надходження іноземного капіталу в банківську сферу [2]. На жаль ці заходи і на сьогодні залишаються актуальними.

Перелік засобів державного забезпечення ефективності і безпеки здійснення інвестиційної діяльності може бути розширений за допомогою проведення: державної регуляторної політики у сфері господарської діяльності, державної політики у сфері приватизації, активної регіональної політики держави, державної аграрної політики та ін.

Однією із форм забезпечення економічної інвестиційної і зокрема інноваційної безпеки є утворення технопарків. Технопарк втілює в собі специфічне організаційне рішення, яке передбачає обов'язкову державну або іншу централізовану підтримку. Як правило, це неприбуткова установа, яка переважно не самоокуповується, і створюється там, де розміщені великі університети, які виконують прикладні дослідження, та дослідницькі інститути і промислові підприємства. Головними цілями технопарку є:

- створення системи сприятливих передумов та інфраструктури для технологічного трансферу;
- сприяння швидкому комерційному використанню технічної ідеї;
- розвиток такого інноваційного підприємництва, яке може стати початком нової промислової галузі вищого технологічного устрою;
- активізація дослідників і підприємців;
- непряме скорочення питомих витрат на технічний розвиток підприємства;
- поліпшення умов навчання і досліджень в університеті або дослідницькому інституті.

У сучасних умовах необхідно погоджувати підходи до розвитку законодавчого забезпечення інноваційної сфери України, поставивши основною задачею актуальність залучення до інноваційної діяльності конкретних підприємств. Сучасні умови періоду переходу до нових економічних відносин не залишають Україні інших варіантів, крім максимального використання накопиченого у минулому досвіду створення науково-технічних об'єднань і комплексів і розвитку виробничо-технологічної інфраструктури індустриальних населених пунктів як основи формування регіональної інноваційної політики.

Формування інноваційного законодавства, що відповідає не тільки цілям соціально-економічного розвитку України, але і можливостям реалізації основних положень відповідних законів, є далеко не простим завданням. Ми не можемо копіювати досвід успішних промислово розвинених країн, оскільки кожна країна знаходила свої шляхи активізації інноваційної діяльності, хоча вивчати і враховувати різні підходи до вирішення цієї проблеми потрібно.

Досвід зарубіжних країн свідчить про необхідність та ефективність залучення до активного сприяння інноваціям місцевих органів влади. Його використання повинно дозволити забезпечити економічну безпеку суб'єктів господарювання, а якісне та ефективне проведення наукових досліджень сприяє підвищенню прибутків суб'єктів господарювання. Відповідно, вкладення додатково отриманих грошей у забезпечення економічної безпеки своєї інвестиційної та інноваційної діяльності сприятиме отриманню конкурентних переваг та їх надійному захисту від конкурентів.

Забезпечення економічної безпеки інвестиційної та інноваційної діяльності не є самоціллю для суб'єктів господарювання. Скоріше їх можна вважати засобом, необхідним для розвитку науки на виробництві. Завдяки такому розвитку можна успішно конкурувати на внутрішньому і зовнішніх ринках.

Література:

1. Про інвестиційну діяльність : Закон України від 18 вересня 1991 року № 1560—XII / Верховна Рада України // Відомості Верховної Ради України. — 1991. — № 47. — Ст. 646.

2. Про затвердження Програми розвитку інвестиційної діяльності на 2002-2010 роки : постанова Кабінету Міністрів України від 28 грудня 2001 року № 1801 [Електронний ресурс] / Кабінет Міністрів України // Законодавство України : сайт.

— Режим доступу : <http://www.zakon-i-normativ.info//component/lica/?base=1&href=0&id=470587&menu=104835&view=text>.

Звягіна І. Н.

старший викладач

кафедри публічного права

факультету соціології та права НТУУ «КПІ»

АКЦІОНЕРНІ УГОДИ ЯК ЕФЕКТИВНИЙ ІНСТРУМЕНТ УПРАВЛІННЯ ТОВАРИСТВОМ

Одним з ефективних інструментів запобігання корпоративних конфліктів, управління товариством і контролю над здійсненням учасниками своїх зобов'язань є широко вживані за кордоном акціонерні угоди (shareholders' agreements) та угоди про здійснення прав учасників товариства з обмеженою відповідальністю.

Акціонерні угоди дозволяють інвесторам використовувати гнучкі договірні механізми для узгодження волі по значущим питанням діяльності компанії. Тим самим створюється індивідуальне нормативне регулювання корпоративних процесів, що дозволяє акціонерам здійснювати свої права найбільш прийнятним для них способом. Відносно акціонерних угод у законодавстві України зроблена перша спроба законодавчого врегулювання нового інституту взаємин між акціонерами. Так, відповідно до абз. 2 ч.1 ст. 29 Закону України "Про акціонерні товариства"

статутом товариства може бути передбачена можливість укладення договору між акціонерами, за яким на акціонерів покладаються додаткові обов'язки, у тому числі обов'язок участі у загальних зборах, і передбачається відповідальність за його недотримання.

Безумовно, основним позитивним результатом даної спроби є введення в законодавство поняття акціонерної угоди, визнання факту існування такого правового інструменту. Однак, дане нововведення жодним чином не спростило укладення і застосування таких угод, а лише ускладнило. Проблематика застосування та виконання акціонерних угод в Україні зумовлена не тільки недосконалим регулюванням на законодавчому рівні, а й існуванням вкрай суперечливої судової практики. Так, у Рекомендаціях від 28.12.2007 року № 04-5/14 Вищий Господарський Суд України (далі - ВГСУ) дійшов висновку, що питання корпоративного управління можуть бути врегульовані угодою, укладеною між акціонерами, тільки у випадках, прямо передбачених законодавством України. При цьому такі угоди не можуть змінювати норми закону або статуту товариства, обмежувати права інших акціонерів. У разі укладення угод з питань, які підлягають регулюванню законом або статутом товариства, ці положення угод можуть бути визнані судом недійсними. На думку ВГСУ, норми законодавства, що регулюють порядок формування органів акціонерного товариства та порядок голосування на загальних зборах є імперативними. Акціонери не вправі своїми угодами визначати інші правила, ніж ті, які вказані в цих нормах. Цієї точки зору дотримується і Пленум Верховного Суду України в постанові від 24.10.2008 року № 13. Незважаючи на те, що Верховний Суд України повністю нівелює принцип свободи договору і те, що Рекомендації ВГСУ так і залишаються рекомендаціями, правозастосовча практика щодо акціонерних угод залишається непохитною.

Враховуючи вищевикладене, зовсім не дивно, що більшість інвесторів, щоб уникнути можливих проблем із захистом своїх прав за акціонерною угодою або взагалі відмовляються від внесення інвестицій, або ж вдаються до іншого вирішення цієї проблеми. Однією з найбільш застосовуваних схем є створення в офшорі іноземної холдингової компанії, що володіє акціями українського товариства, і укладення акціонерної угоди в рамках цієї іноземної компанії.

До тих пір, поки в законодавство не будуть внесені відповідні зміни, які дозволяють інвесторам без сумнівів застосовувати акціонерні угоди з врегулювання своїх відносин при управлінні українськими компаніями, укладення акціонерних угод є досить ризикованим. У Закон України "Про акціонерні товариства" необхідно внести зміни та доповнити ст. 29 положеннями щодо визначення предмета акціонерної угоди; переліку питань, які можуть бути врегульовані сторонами в акціонерних угодах; порядку укладання акціонерних угод; внесення

змін та припинення акціонерних угод; питань обов'язковості акціонерних угод для майбутніх власників акцій.

Звичайно, не можна не згадати про те, що на початку 2013 року у Верховній Раді України зареєстровано два альтернативних законопроекти про товариства з обмеженою відповідальністю (№ 2011, № 2011-1). Більш прогресивним є законопроект № 2011-1 від 25.01.2013 р. Зокрема, даним законопроектом закладено правові основи існування інституту угод між учасниками ТОВ. Однак статтю 20, якою передбачено укладення договорів між учасниками товариства, необхідно суттєво доопрацювати, оскільки формулювання, яке використовується в цій статті, не є аналогом акціонерних угод.

Новели законопроекту № 2011-1 породили чергову хвилю дискусій з приводу регламентації в українському законодавстві угод між учасниками господарських товариств взагалі і акціонерних угод зокрема. "Реформування" даного інституту є необхідним не тільки для іноземних інвесторів, але й для українських учасників товариства. Разом з тим, українському законодавцеві не слід ігнорувати норми і положення, які давно існують у розвинених країнах. Варто тільки сподіватися, що в найближчому майбутньому законодавча база щодо регулювання корпоративних угод буде доопрацьована, що тільки підвищить інвестиційну привабливість української економіки і створить гнучкий механізм регулювання корпоративних відносин.

Пожидаєва М. А.

к.ю.н., доцент,
доцент кафедри господарсько-правових дисциплін
навчально-наукового інституту права та психології
Національної академії внутрішніх справ

МІСЦЕ ЕЛЕКТРОННИХ ГРОШЕЙ У СИСТЕМІ ЕЛЕКТРОННОЇ КОМЕРЦІЇ В УКРАЇНІ: ПРАВОВИЙ АСПЕКТ

З розвитком програмно-технічних засобів, використання яких надає можливість здійснювати віддалений доступ до преїскурантів торговців, виконувати замовлення на поставку та оплату замовлених товарів (послуг), застосування електронних грошей при розрахунках набуває дедалі більшого поширення серед споживачів.

Як відомо, електронні (цифрові) гроші використовуються при оплаті товарів в інтернет-магазинах, а також при оплаті послуг, робіт компаніям, які приймають такі платежі. Так, електронні гроші забезпечують та прискорюють розрахунки при здійсненні комерційних операцій, що, у свою чергу, збільшує швидкість їх обігу.

Для проведення розрахунків електронними грішми у переважній більшості випадків платник не ідентифікує себе (аналогічно зі здійсненням оплати готівкою),

оскільки використовує лише реквізити отримувача коштів. Водночас, електронні гаманці можуть бути персоніфікованими або корпоративними.

На практиці електронні гроші нерідко ототожнюються з одним з різновидів електронних платіжних засобів як банківськими пластиковими картками, але це не відповідає дійсності. Електронні гроші не пов'язані з конкретним банківським рахунком. А здійснення будь-якої операції з використанням банківської картки, навпаки, обов'язково вимагає доступ до банківського рахунку. Тому значна перевага електронних грошей полягає в тому, що майже всі операції з ними відбуваються в режимі онлайн і займають дуже мало часу. Достатньо обзавестися у відповідній системі електронних грошей власним електронним гаманцем, за допомогою якого можна отримувати або відправляти платежі практично миттєво через комп'ютер чи мобільний телефон з виходом до Інтернету. При цьому немає необхідності звертатись до банку для укладання договору та відкриття рахунку, а також надавати певні документи.

На сьогодні в Україні відбувається процес становлення та розвитку обігу електронних грошей. Держава надала електронним грошам повноцінний правовий статус шляхом закріплення у статті 15 Закону України «Про платіжні системи та переказ коштів в Україні» особливостей випуску електронних грошей і здійснення операцій з ними.

Законодавець визначає електронні гроші як одиниці вартості, що зберігаються на електронному пристрої, приймаються як засіб платежу іншими особами, ніж особа, яка їх випускає, і є грошовим зобов'язанням цієї особи, що виконується в готівковій або безготівковій формі [1]. Електронні гроші означають грошову вартість, як представлено у вимозі до емітента, і які, зокрема, зберігаються на електронному пристрої як запис у спеціалізованих електронних системах. Виходячи з цього та погоджуючись з поглядами практиків-фінансистів, можна вважати, що електронні гроші мають подвійну правову природу: з одного боку вони є засобом платежу, який існує тільки в електронному вигляді, а з іншого – зобов'язанням емітента, яке має підкріплюватися гривнею [2, с. 32].

Так, у чинному законодавстві не передбачається визначення терміну «засіб платежу». Замість нього широко застосовується поняття «платіжний засіб», яке міститься в ст. 192 Цивільного кодексу України, ст. 35 Закону України «Про Національний банк України» і ст. 3 Закону України «Про платіжні системи та переказ коштів в Україні» щодо визначення гривні як єдиного законного платіжного засобу на території України.

При цьому слід звернути увагу на Лист Національного банку України № 25-112/6750 від 07.06.2013 р., який підтверджує, що електронні гроші не можуть бути прирівняні до статусу гривні – грошової одиниці України, оскільки випускаються

банками і мають обмеження у розповсюдженні і здійсненні операцій за ними серед обмеженого кола осіб [3].

Згідно з вимогами статті 15 Закону України «Про платіжні системи та переказ коштів в Україні» електронні гроші випускаються в обмін на готівкові або безготівкові кошти іншими, ніж Національний банк України, виключно банками. Електронні гроші випускаються банком для певного кола суб'єктів (користувачів, торговців, агентів), які погодились на договірних засадах використовувати електронні гроші в розрахунках.

При цьому слід зазначити, що існує принципова різниця між електронними грошима і звичайними безготівковими грошовими коштами. Вона полягає у тому, що електронні гроші не є заміниками звичайних грошей, а являють собою платіжні засоби, емітовані переважно банківською установою, тоді як звичайні гроші (готівкові або безготівкові) емітуються центральним банком держави. Так, електронні гроші є грошовим сурогатом (замінником), тоді як безготівкові кошти – грошовий субститут (замісник) [4].

Враховуючи викладене вище, можна зробити висновок, що на сучасному етапі розвитку економіки будь-яка держава потребує досконалого правового регулювання електронних грошей. Таке регулювання повинно бути спрямовано, насамперед, на запобігання використанню електронних грошей з метою ухилення від оподаткування та державного контролю, а також на гарантування платоспроможності емітентів, які здійснюють випуск електронних грошей і беруть на себе зобов'язання з їх погашення.

Список використаних джерел:

1. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо функціонування платіжних систем та розвитку безготівкових розрахунків: Закон України від 18.09.2012 р. // Голос України. – 2012. – № 195.

2. Янюк Ю. Електронні гроші в Україні / Ю. Янюк // Юридична Газета. – 2013. – № 35-36. – С. 32 – 33.

3. Щодо визначення окремих понять: Лист Національного банку України від 07.06.2013 № 25-112/6750 // Бізнес-Бухгалтерія-Право. Податки. Консультації. – 2013. – № 36. – С. 34.

4. Рябов В.О. Электронные деньги – шаг в будущее или в пропасть? // Креативная экономика. — 2012. — № 6 (66). – С. 106-112. – Режим доступа: <http://www.creativeconomy.ru/articles/23818/>.

Туркот О. А.

юрисконсульт ГО «Самопоміч» (м. Львів),

аспірант Донецького юридичного інституту МВС України

***ПРОЦЕСУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ, ЯКІ ВИНИКАЮТЬ ПРИ ВИРІШЕННІ
СПРАВ ЩОДО ЗАХИСТУ ВІД ПРОТИПРАВНОГО ЗАВОЛОДІННЯ МАЙНОМ
ПІДПРИЄМСТВА, УСТАНОВИ, ОРГАНІЗАЦІЇ***

Починаючи від проголошення Україною незалежності і до сьогодні судова система перебуває у стані реформування. Після проведення судової реформи залишився ряд проблем адміністративного, процесуального, кадрового характеру та проблем у веденні внутрішньої організаційної роботи.

У практиці роботи господарських судів трапляються випадки, коли «недобросовісні» сторони не з'являються на судові засідання. Незважаючи на статтю 69 Господарського процесуального кодексу України (далі – ГПК України) [1], у якій вказано, що спір має бути вирішено господарським судом у строк не більше двох місяців, прийняття рішення у справі переносять із одного засідання на інше. Відповідальність за нез'явлення на засідання до суду встановлена статтею 185³ Кодексу України про адміністративні правопорушення [2]. Зокрема, у вказаній статті встановлено відповідальність за неповагу до суду, що виразилась у злісному ухиленні від явки в суд позивача, відповідача. Проте, на практиці вказану відповідальність не застосовують. Відповідно сторони не з'являються на судові засідання. У пункті 5 статті 81 ГПК України вказано, що якщо представник позивача не з'явився на виклик у засідання суду і його нез'явлення перешкоджає вирішенню спору, господарський суд залишає позов без розгляду. Відповідно до пункту 4.9 Постанови Пленуму Вищого господарського суду України від 26 грудня 2011 року № 18 «Про деякі питання практики застосування ГПК України судами першої інстанції» [3] господарський суд зобов'язаний з'ясувати причини невиконання його вимог позивачем і об'єктивно оцінити їх поважність. Поважними, з урахуванням конкретних обставин справи, вважаються причини, які за об'єктивних, тобто незалежних від позивача, обставин унеможливлювали або істотно утруднювали вчинення ним відповідних процесуальних дій. При цьому береться до уваги й те, чи вживав позивач заходів до усунення цих обставин або послаблення їх негативного впливу на виконання позивачем процесуальних обов'язків, покладених на нього судом. У разі неповідомлення позивачем таких причин суд вправі, в залежності від конкретних обставин справи, або залишити позов без розгляду, або розглянути справу за наявними в ній доказами. Проте ухвала про залишення позову без розгляду може бути скасована у вищій інстанції, у зв'язку з тим, що господарський суд при прийнятті рішення повинен всебічно, у повному обсязі та об'єктивно розглянути в судовому процесі всі обставини справи в їх сукупності.

Судді господарських суддів, в тому числі при вирішенні корпоративних спорів, приймаючи рішення керуються постановою пленуму Вищого господарського суду України. Вказані документи мають рекомендаційний характер. При оскарженні рішень «рейдери» можуть посилатися на рекомендаційний характер постанов, які не мають законодавчої сили і внаслідок цього «рейдери» можуть наполягати на скасуванні рішень судів першої інстанції.

У Єдиному державному реєстрі судових рішень (далі – ЄДРСР) не має чіткої системи, за допомогою якої можна відслідковувати справи з однаковими сторонами, за одним і тим самим підприємством. «Рейдери» можуть подавати до судів позови до кількох відповідачів. При цьому позивачу надають можливість вибрати за яким місцем знаходження подавати справу до суду. Одночасно «рейдери» подають справи, частково змінивши предмет позову до різних судів за місцезнаходженням відповідачів (сторони у позовах однакові). Відповідно справа розглядається одночасно у різних судах, а предмети позовів незначною мірою відрізняються один від одного. Судді не можуть відслідкувати чи в інших судах вже відкрито провадження у подібних справах.

У 1991 році, коли був прийнятий ГПК України, юристи та сторони у справі добросовісно виконували покладені на них обов'язки, зокрема надавали правдиві докази у справі та достовірні свідчення у судових засіданнях. При цьому судді було достатньо письмових доказів для прийняття рішення у справі. На даний момент необхідно брати до уваги покази свідків, оскільки юристи «недобросовісно» ставляться до власних обов'язків та «викривляють» справу на власну користь. Уявляється доцільним заслухати думку кількох свідків у судовому засіданні для прийняття об'єктивного рішення у справі.

При прийнятті ГПК України у 1991 році усі підприємства були державної форми власності. Відповідно і Кодекс прийнято в цілому для врегулювання відносин між підприємствами державної форми власності. На даний момент підприємств з державною формою власності залишилась незначна кількість. Це слід постійно враховувати у ГПК України. Також вважаємо, що необхідно встановити жорсткішу відповідальність за нез'явлення на судові засідання. На нашу думку, необхідно удосконалити ЄДРСР для отримання інформації про подання позовів з однаковими сторонами та по однакових предметах спору у різні судові інстанції.

Список використаних джерел

1. Господарський процесуальний кодекс України: від 06 листопада 1991 р. № 1798-ХІІ. Відомості Верховної Ради України, — 1992, — № 6. — Ст. 56.
2. Кодекс України про адміністративні правопорушення: від 07 грудня 1984 р. № 8073-Х. Відомості Верховної Ради України, — 1984, — додаток до № 51. — Ст. 1122.

3. Про деякі питання практики застосування ГПК України судами першої інстанції: постанова пленуму Вищого господарського суду України від 26.12.2011 р. № 18 [Електронний ресурс] — Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/v0018600-11>.

Фещенко Д. М.

студент 4-го курсу факультету лінгвістики і права, МНТУ ім. Ю. Бугая

Науковий керівник: **Жук А.В.**,

старший викладач кафедри права

факультету лінгвістики і права МНТУ ім. Ю.Бугая

АНУЛЮВАННЯ АРБІТРАЖНИХ РІШЕНЬ В УКРАЇНІ

В Законі України «Про міжнародний комерційний арбітраж» (далі – Закон) зазначається, що під арбітражем розуміється «будь-який арбітраж (третейський суд) незалежно від того, чи утворюється він спеціально для розгляду окремої справи, чи здійснюється постійно діючою арбітражною установою, зокрема Міжнародним комерційним арбітражним судом або Морською арбітражною комісією при Торгово-промисловій палаті України».

Міжнародний комерційний арбітражний суд (далі – МКАС) разом з Морською арбітражною комісією сьогодні є фактично єдиними визнаними на державному рівні інституціональними арбітражними установами в Україні. Для підтвердження цього зазначимо, наприклад, що положення про МКАС і Морську арбітражну комісію – положення недержавних органів – є додатками до Закону.

Однак Верховний Суд України принципово визнає і іншу можливість. Так, в постанові Пленуму «Про практику розгляду судами клопотання про визнання й виконання рішень іноземних судів та арбітражів і про скасування рішень, постановлених у порядку міжнародного комерційного арбітражу на території України» від 24 грудня 1999 року вказано, що затвердження Законом Положень МКАС і Морську арбітражну комісію «не означає, що міжнародний арбітраж в Україні може здійснюватися тільки цими органами. Поряд із ними це можуть здійснювати також спеціально створений для розгляду окремої справи арбітраж або постійно діюча поза системою судів загальної юрисдикції арбітражна установа, яким за угодою сторін передано вирішення спорів». На практиці ж МКАС все ж *de facto* залишається монопольною міжнародною арбітражною установою в Україні. Тому при розгляді питання анулювання арбітражних рішень українськими судами зосередимося на практиці відміни рішень саме МКАС.

Закон передбачає вичерпний перелік підстав скасування. Так, арбітражне рішення може бути скасовано тільки у випадку, якщо:

- одна із сторін в арбітражній угоді була якоюсь мірою недієздатною; або
- ця угода є недійсною; або

- сторону, проти якої винесено рішення, не було належним чином сповіщено про призначення арбітра чи про арбітражний розгляд або з інших поважних причин вона не могла подати свої пояснення; або

- рішення винесено щодо спору, не передбаченого арбітражною угодою; або

- склад третейського суду або арбітражна процедура не відповідали угоді між сторонами.

Також рішення трибуналу підлягає скасуванню в тому разі, коли суд визначить, що об'єкт спору не може бути предметом арбітражного розгляду або арбітражне рішення суперечить публічному порядку України.

Зупинимося окремо на найбільш розповсюджених на практиці підставах скасування державними судами України рішень арбітражів. Досить часто при формулюванні тексту арбітражної угоди сторони припускаються помилки в назві арбітражного форуму, його місцезнаходженні або вказують інформацію, якої не вистачає для достовірної ідентифікації компетентної на розгляд спору арбітражної установи. Такі помилки, незалежно від того, чи є вони навмисними чи ні, можуть бути підставою для скасування рішення арбітражного трибуналу в Україні.

Також однією із підстав для скасування рішення арбітражу є недотримання сторонами контракту вимог арбітражної угоди відносно досудового врегулювання спору.

Найбільш спірними є випадки відміни рішень арбітражу на підставі порушення чи не дотримання арбітрами норм права. Такі скасування можна розглядати як некоректне втручання державного суду в діяльність арбітражу, що, скоріш, має характер не анулювання рішень, а фактично його незаконного перегляду. При цьому суд посилався на норми процесуальних кодексів, що регулюють діяльність державних судів, але не МКАС, який діє на підставі власного Регламенту.

Встановлений Законом перелік підстав для скасування рішень арбітражу хоч і є вичерпним, містить і таку підставу, коли арбітражне рішення суперечить публічному порядку України. Згідно згаданої вище Постанови Пленуму Верховного Суду під публічним порядком слід розуміти правопорядок держави, визначальні принципи, які складають основу існуючого в ній порядку, в тому числі основних конституційних прав і свобод. Здається, що таке достатньо розмите визначення публічного порядку дає державним судам можливість застосовувати його надто широко.

Слід зазначити, що доля скасованих рішень МКАС не є значною, що може свідчити про високу якість рішень українського інституціонального арбітражу. В той же час скасовані за формальними підставами арбітражні рішення поряд з неодноразовими випадками корупції у судовій системі України, часто стоять на заваді практикуючим юристам при виборі Міжнародного комерційного арбітражного суду при Торгово-промисловій палаті України.

Саме тому реалії сьогодення спонукають українських юристів вказувати в арбітражних застереженнях інститути, що знаходяться в країнах з більш консервативною практикою скасування рішень арбітражів (Англія, Швеція, Франція і ін.).

Цирфа Г.О.

доцент кафедри господарського та адміністративного права
факультету соціології і права НТУУ „КПІ”

***ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ ЗДІЙСНЕННЯ УГОД М&А «ЗЛИТТЯ-
ПОГЛИНАННЯ» У СУЧАСНІЙ УКРАЇНІ ТА ВДОСКОНАЛЕННЯ
ГОСПОДАРСЬКО-ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ
КОНЦЕНТРАЦІЇ***

Метою даного дослідження є аналіз українського ринку злиттів та поглинань «М&А», а також з'ясування недоліків правового регулювання цих процесів, та визначення їх впливу на стан конкурентного ринку.

Абревіатура М&А (mergers&acquisition) перекладається як «злиття та поглинання». Під поняттям «mergers» розуміється поглинання шляхом придбання цінних паперів або основного капіталу, злиття, об'єднання компаній. А поняття «acquisition» розуміється як придбання, заволодіння, поглинання компанії.

В зарубіжній літературі не існує розмежування понять «злиття» і «поглинання». Угоди злиття та поглинання (М&А) в світі розглядаються як одне з джерел отримання нових активів (у тому числі і нематеріальних). Однак, за своєю суттю розрізняють багато видів цих угод. До них відносяться безпосередньо самі злиття (об'єднання підприємств в одне) поглинання придбання підприємств LBO, та MBO (викуп акцій позиковими засобами) «takeover» (вороже поглинання або рейдерське захоплення), рекапіталізація, зміна структури власності «зворотне злиття» (створення публічної компанії без IPO) «spin-off» (виділення і продаж бізнес-одиниці) та решта операцій, які мають на увазі передачу корпоративного контролю з рук одних акціонерів іншим².

В Україні на законодавчому рівні цей процес регулюється загальними нормами Цивільного і Господарського кодексів та спеціальним законодавством, зокрема, законами України «Про захист економічної конкуренції» від 11 січня 2001 р. № 2210-III, «Про державну реєстрацію юридичних осіб та фізичних осіб-підприємців» від 15 травня 2003 р. № 755-IV, «Про господарські товариства» від 19 вересня 1991 р. № 1576-XII, «Порядком здійснення емісії та реєстрації випуску акцій акціонерних товариств, які створюються шляхом злиття, поділу, виділу чи перетворення або до яких

² Эффективные слияния и поглощения [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.e-executive.ru/knowledge/announcement/338280/>

здійснюється приєднання», затвердженим рішенням Національної комісії з цінних паперів та фондового ринку 09.04.2013 № 520, та «Положенням про порядок подання заяв до Антимонопольного комітету України про попереднє отримання дозволу на концентрацію суб'єктів господарювання», затвердженим розпорядженням Антимонопольного комітету України № 33-р від 19.02.2002р. (Положення про концентрацію).

Оцінювання процесів злиття та поглинання на сьогодні залишається актуальною проблемою і викликає науковий інтерес у сфері конкурентних відносин, а також у контексті економічної безпеки для держави. Проте, аналізуючи сучасний розвиток українського ринку злиттів та поглинань, можна спостерігати, що більшість існуючих досліджень не враховують нові умови та тенденції розвитку цього ринку.

Процес злиттів і поглинань може мати як формальний, так і неформальний характер. Однак, так чи інакше, він пов'язаний із переходом контролю за діяльністю компаній (поглинанням однієї установи іншою).

Застосування відповідних норм чинного законодавства, та практичні напрацювання учасників даного ринку, безумовно, сприяють розвитку ринку корпоративного контролю в Україні. При цьому можна сказати, що угоди «М&А», як правило мають обміркований та виважений характер, серед них є і унікальні. А от унікальність полягає в тому, що в ролі покупців, як правило, виступають місцеві олігархи, особи при владі, або наближені до влади, а також російські великі гравці. Та і інтерес західних інвесторів дуже вибіркового.

Додамо до цього, що саме процеси злиття та поглинання залишаються практично не контрольованими і це є наслідком того, що, нажаль, в нашій країні продовжується розроблення протиправних схем перерозподілу й відчуження власності на ринку злиттів й поглинань. Такі схеми мають назву «недружні поглинання».

При укладенні угод М&А простежується недотримання дозвільних процедур економічної концентрації. А це значить, що учасники цього ринку у значній кількості випадків нехтують отриманням дозволу Антимонопольного комітету України, деякі з них навіть і не підозрюють про таку необхідність, а деякі просто нехтують нормами чинного законодавства, що дозволяє їм укласти сумнівні угоди М&А, а це, як правило, отримання повного контролю над галузевим ринком шляхом ворожих поглинань основних конкурентів з боку таких гравців. І таке відверте злочинне захоплення чужої власності, нажаль, вочевидь поєднувалося з корупцією в судах і правоохоронних органах, які донедавна діяли в інтересах недобросовісних гравців. Адже не секрет, що в судах можна було «замовити» будь-яку ухвалу без жодних наслідків кримінальної відповідальності.

Спираючись на окремі дослідження (наприклад, дослідження інвестиційної компанії «Dragon Capital») можна навести такі сумні дані: 98 % злиттів і поглинань є недружніми (тобто рейдерськими захопленнями). І такі недружні поглинання здійснювалися щодня, проте майже не враховувалися статистикою. При цьому було виявлено, що обсяг українського ринку силових захоплень і поглинань бізнесу щорічно оцінюється на рівні 3 млрд. доларів США³.

Громадськість і підприємці України стурбовані таким становищем і побоюються, щоб, використовуючи дестабілізацією соціально-політичної і економічної ситуації, найбільші гравці у системі недружніх поглинань і злиттів не продовжували укладати незаконні угоди у найбільш привабливих галузях народного господарства. Це вимагає правової оцінки. Так, наприклад, станом на кінець 2013 року відбувся такий «розподіл між своїми»: «...власники українських компаній продали активів на \$6–8 млрд. Ринок зробили медіа, телеком та енергетика. Розпродаж активів на українському ринку відбувався на рідкість жваво. За оцінками експертів, обсяг ринку M&A за 2013 рік утричі-вчетверо перевищив торішні показники. За оцінками компанії Ernst & Young (Україна), тільки за десять місяців в Україні відбулося понад 100 угод. Їх загальна вартість перевищила \$6 млрд. У компанії Visum Capital підраховали, що сума закритих і оголошених угод в Україні в цілому за 2013-й перевищила \$8 млрд., а їх кількість — 160. Для порівняння: 2012 року обсяг вітчизняного ринку злиттів і поглинань ледь дотягнув до \$2 млрд., а транзакцій було всього півсотні⁴.

У той час, як світовий досвід свідчить, що цілі та завдання реалізації угод M&A можуть бути у своїй більшості позитивними, натомість у вітчизняному законодавстві технологія цивілізованого злиття-поглинання не прописана.

Безумовно, така ситуація має вкрай негативний вплив на стан конкурентного ринку, що є найбільшою небезпекою для розвитку економіки. Таку ситуацію можна характеризувати і як виникнення суттєвих протиріч між корпоративними та державними інтересами.

То ж, реформування національної законодавчої бази у цій непростій сфері відносин має бути спрямоване на створення конкурентоспроможного режиму в Україні, який би забезпечував збереження власного капіталу в межах законодавства, активізацію використання вільних коштів юридичних і фізичних осіб України, а також забезпечення взаємовигідних умов для залучення іноземного капіталу.

³ Сучасні напрями теоретичних і прикладних досліджень, 2013. /Режим доступу: електронний ресурс: <http://www.sworld.com.ua/konfer30/1140.pdf>

⁴ Українські та російські олігархи поспішають придбати дешеві активи. Коментарі: злиття та поглинання 2013 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://ua.comments.ua/money/216989-zlittya-ta-poglinannya-2013.html>

Тому, діюче в Україні господарське, конкурентне, корпоративне, та процесуальне законодавство потребує повної інвентаризації і одним із першочергових завдань є виявлення найкричущих фактів недружнього поглинання. Слід прикласти всіх зусиль для закріплення позитивних тенденцій у цій сфері, що сприятиме в першу чергу економічній безпеці для держави а на законотворчому рівні - подальшому вдосконаленню господарсько-правового регулювання економічної концентрації та розвитку економіки України.

СЕКЦИЯ № 9. ВДОСКОНАЛЕННЯ ЗАКОНОДАВСТВА У СФЕРІ ЗАХИСТУ ПЕРСОНАЛЬНИХ ДАНИХ ТА ІНФОРМАЦІЙНО- КОМУНІКАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ

Науковий керівник: Петряєв С. Ю., к.ю.н., доцент

Белянская О. В.

*к.ю.н., доцент ФГБОУ ВПО «Тамбовский государственный
университет имени Г.Р. Державина»*

НЕКОТОРЫЕ ПРОБЛЕМЫ ПРАВОВОГО РЕГУЛИРОВАНИЯ ИСПОЛЬЗОВАНИЯ ИНТЕРНЕТ-РЕСУРСОВ И ИНФОРМАЦИОННЫХ ТЕХНОЛОГИЙ В РОССИЙСКОЙ ФЕДЕРАЦИИ

Необходимость правового регулирования отношений в сети интернет связана с постоянным развитием информационного общества. Вопрос о существовании особого внутренне цельного и кодифицированного законодательства, регулирующего использование интернет-ресурсов, остается дискуссионным в российской правовой науке. При этом существует авторитетная точка зрения о уже сформировавшемся интернет-законодательстве. Так, И.М. Рассолов, один из крупнейших российских ученых в области информационного права под интернет-законодательством понимает совокупность законов, иных нормативных актов (национальных, например России и зарубежных государств), регулирующих отношения в виртуальном пространстве интернета [1, с. 9]. Безусловно, в настоящее время можно говорить о существовании комплекса нормативных актов, регулирующих интернет-ресурсы и информационных технологий, но вот какой это элемент системы права однозначно нельзя определить.

Целый комплекс нормативных актов, так или иначе, касается вопросов интернет-ресурсов и информационных технологий, среди них можно назвать Федеральный закон от 06.04.2011 № 63-ФЗ, «Об электронной подписи», Федеральный закон от 27.07.2006 № 152-ФЗ «О персональных данных», Федеральный закон от 13.03.2006 № 38-ФЗ «О рекламе», Закон РФ от 27.12.1991 № 2124-1 «О средствах массовой информации».

Кратко обозначим положения базовых нормативных актов Российской Федерации, регулирующих использование интернет-ресурсов и информационных технологий. Так, в части первой Гражданского кодекса РФ регламентировано использование программ для ЭВМ, баз данных. Проблемы авторского права в той части в какой они применимы к сфере сети интернет регулируются нормами части четвертой Гражданского кодекса РФ. Но специального раздела, в котором бы устанавливалось комплексное правовое регулирование сети интернет, в Гражданском кодексе нет.

Большое значение в регулировании интернет-ресурсов и информационных технологий играет Федеральный закон РФ от 27.07.2006 № 149-ФЗ «Об информации, информационных технологиях и защите информации», в котором закреплены базовые понятия данной сферы, это - «информация», «информационные технологии», «информационные системы», «информационно-телекоммуникационная сеть», «электронное сообщение» и «электронный документ». В нем установлены и основные принципы регулирования отношений в информационной сфере.

Проблемам правонарушений в сфере информационных отношений посвящена глава 28 «Преступления в сфере компьютерной информации» Уголовного кодекса РФ и глава 13 «Административные правонарушения в области связи и информации» Кодекса об административных правонарушениях РФ.

Сферу отношений в сети Интернет с участием государственных органов регламентирует Федеральный закон от 9 февраля 2009 г. № 8-ФЗ «Об обеспечении доступа к информации о деятельности государственных органов и органов местного самоуправления», обязывающий органы власти размещать информацию о своей деятельности в СМИ и в сети Интернет.

Наиболее существенным недостатком российского законодательства в сфере интернет-ресурсов и информационных технологий является его бессистемность и отсутствие взаимопроникающих связей. Ряд авторов отмечают, невозможность формального анализа действующего законодательства в области связи как единой системы регулятивных норм [2]. Кроме того, нормативные акты излишне детализировано регулируют технические вопросы процесса оказания услуг связи и технологии построения сетей, а не вопросы взаимодействия операторов связи при оказании конвергентных услуг связи на базе различных сетей связи [3].

При формировании современного законодательства, регламентирующего информационные и интернет-технологии надо исходить из того, что интернет это публичная среда и его используют в разнообразных отношениях: для распространения информации, предпринимательской деятельности, для сбора и хранения информации. И это необходимо учитывать в процессе совершения законодательства и возможной его систематизации.

Отметим существование некоторого отставания российского законодательства от реалий, что связано со значительным развитием сети интернет и информационных отношений в целом. Но это не означает, что регулировать данную сферу отношений не следует. Необходимо выработать общие принципы и подходы регулирования интернет-отношений, при этом допускать, что развитие данной сферы интенсивно и сознательно разрешать регулирование части отношений на основе правил института аналогии.

Отмети и то, что существующее нормативно-правовое регулирование не в полной мере может гарантировать качество развития интернет-ресурсов и технологий, интернет-услуг, которыми уже пользуется население различных зарубежных стран. В этой связи требуется использовать положительный зарубежный опыт с целью устранения недостатков и пробелов отечественного законодательства.

Список использованных источников

1. Рассолов И.М. Право и Интернет: Теоретические проблемы, 2-е изд. М.: Норма. 2009. 210 с.
2. Вайпан В.А., Гладких С.Р., Ибрагимов Р.С. Перспективы правового регулирования отношений в сфере инфокоммуникационных услуг // Право и экономика. 2010. № 3. С. 4-11.
3. Наумов В.Б., Никифорова Т.С., Ушакова Н.В. Обзор изменений в российском информационном законодательстве в 2009 году // Информационное право. 2010. №1. URL: <http://justicemaker.ru> (дата обращения 2.03.2014 г.)

Дядюша К. М.

4 курс, факультет соціології і права, НТУУ «КПІ»

Науковий керівник: викладач Юдкова К.В

ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЗАХИСТУ КІБЕРНЕТИЧНОГО ПРОСТОРУ

Створити в Україні належний рівень захисту кібернетичного простору є надзвичайно важливим аспектом розвитку нашого вітчизняного законодавства. Всі провідні держави світу намагаються створити надійну систему захисту критичної інфраструктури, щоб захиститись від зовнішніх і внутрішніх загроз кібернетичного характеру.

На сьогодні недосконалість національного законодавства в цій сфері є поштовхом для розвитку загроз, цей аспект критично впливає на рівень українського суспільства в цілому. Якщо проаналізувати чинне законодавство, можна визначити, що його недоліком є відсутність понятійного апарату у сфері кібернетичної безпеки. Тобто законодавство не надає чіткого визначення понять: кібербезпека, кіберпростір, кіберзагроза, кібератака, кіберзахист, кіберзлочин.

В Україні необхідно створити чітку стратегію кібернетичної безпеки, що буде визначати мету і головні цілі держави у цій сфері; стратегічні засоби, які дозволять зменшити уразливість об'єктів кібернетичного простору [1]. Відповідно в самій стратегії мають бути передбачені основні погляди держави на питання кібернетичної безпеки України, зокрема: забезпечення суверенітету України у кіберпросторі, наповнення кіберпростору достовірною інформацією про Україну, створення сприятливих зовнішньополітичних умов для прогресивного розвитку

національного сегменту кіберпростору; участь України в міжнародному співробітництві у сфері боротьби з кіберзлочинністю та кібертероризмом.

Дана ідея стратегії має бути розвинута у положеннях базового закону, а також змінах і доповненнях до інших законів, які регулюють відносини у сфері кібернетичної безпеки.

Варто зауважити, що саме кібернетичний злочин (незаконне втручання в роботу компютерної системи, створення шкідливих технічних засобів, незаконні дії з інформацією) це саме ті засоби за допомогою яких здійснюються кібернетичні атаки [2, с. 176].

До головних принципів надання кібернетичної безпеки в Україні можна віднести: адекватність заходів кібернетичного захисту і своєчасність впливу.

Якщо проаналізувати досвід провідних держав з розбудови системи кібербезпеки, то можна спостерігати, що двома основними тенденціями є системна реорганізація сектору безпеки та створення спеціалізованих підрозділів із захисту національних інтересів кіберпростору.

Для забезпечення кібернетичної безпеки в Україні слід створити: систему протидії кіберзлочинності та кіберпротидії, а також систему захисту об'єктів національної критичної інфраструктури.

Важливим є аспект міжнародного співробітництва у сфері забезпечення системи кібернетичної безпеки України. Слід враховувати, що держава неспроможна самотійно забезпечувати захист об'єктів національної інфраструктури у кіберпросторі, такі системи розроблюються кожною з провідних держав світу з урахуванням принципів міжнародного співробітництва та перспективами їх інтеграції у глобальну систему кібербезпеки.

Отже, для того, щоб побудувати дієву систему кібернетичної безпеки України, дане явище вимагає чіткого регулювання державної політики в цій сфері, а також динамічних змін в сфері регулювання відносин в кіберпросторі.

Список використаних джерел:

1. Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 17 листопада 2010 року “Про виклики та загрози національній безпеці України у 2011 році” : Указ Президента України від 10 груд. 2010 р. № 1119/2010.

2. Бутузов В. М. Протидія комп'ютерній злочинності в Україні (системно-структурний аналіз) : [монографія] / В. М. Бутузов. – К. : КИТ, 2010. – 408 с.

3. 4. Про Концепцію Національної програми інформатизації : Закон України від 4 лют. 1998 р. // Відомості Верховної Ради України. – 1998. – № 27–28. – Ст. 182.

ПУБЛІЧНА ДИПЛОМАТІЯ ЯК ІНФОРМАЦІЙНА ПОЛІТИКА ДЕРЖАВИ

Публічна дипломатія займає одне з провідних місць у зовнішньополітичній діяльності країн світу. Публічна дипломатія є ефективною, її використання є необхідним для створення позитивного іміджу країни у політичному та суспільному житті самої України, так і за її межами.

Поняттю «публічна дипломатія» присвячені праці багатьох науковців таких як М. Леонард, Е. Мюрроу, Дж. Галларотті, О. Долинський, Є.Макаренко.

Поняття «публічна дипломатія» запропонував в 1965 р. американський дипломат Едмунд Галлион. Він сформував термін «публічна дипломатія» як реалізацію програм через фінансування їх урядом, а також спрямованість програм на інформування та здійснення впливу на суспільну думку за кордоном. Публічна дипломатія – це шлях, яким уряд намагається донести свою думку до людей в інших країнах.

Реалізація публічної дипломатії відбувається таким чином: спочатку країна намагається привернути увагу великої частини населення іноземної держави до своїх ініціатив через роботу із засобами масової інформації (виступи на телебаченні, публікації інтерв'ю в газетах, на сайтах в Інтернеті), через реалізацію наукових, культурних і освітніх проектів. На другому етапі в іноземній країні формуються групи зацікавленої громадськості, які накопичують знання про державу, що хотіла привернути увагу, її наукові і культурні досягнення, її політико-суспільне життя. Саме ці групи зарубіжжя можуть стати групами впливу першої країни. На кінцевій стадії ефективна робота з суспільною думкою призводить до того, що групи впливу реалізують конкретні дії, що пов'язані з зовнішньополітичними інтересами між обома державами.

Основною цільовою аудиторією публічної дипломатії є зарубіжна громадськість, журналісти і представники засобів масової інформації, представники наукової, творчої і політичної еліти.

Імідж країни є фундаментальною складовою публічної дипломатії. Можна виділити наступні основні складові іміджу України: 1) країна Помаранчевої революції та заповонившого ЗМІ Євромайдану; 2) країна відомих спортсменів (Віталія та Володимира Кличків, Я. Клочкової, А. Шевченка); 3) красиві жінки; 4) червоний борщ і сало; 5) політична нестабільність; 6) повсюдна корупція; 7) кризова і небезпечна країна (Чорнобиль); 8) країна відомих письменників (Т. Г. Шевченко, І. Франко, Л. Українка).

Для покращення міжнародного іміджу України на всіх рівнях існує Концепція Державної цільової програми формування позитивного міжнародного іміджу України на 2013-2015 роки, в якій заходи передбачають використання новітніх

технологій та засобів телекомунікації для максимально доступного для широких верств суспільства поширення позитивних відомостей про Україну в інформаційному просторі інших держав та ін..

Я вважаю, що для розвитку позитивного іміджу України потрібно зацентувати увагу на сильних сторонах держави, а саме: курорти в Криму, Карпатах; історичні пам'ятки по всій території України; вигідне територіальне положення; містить 30% світових чорноземів; великі аграрні можливості; високий транспортний потенціал; вигідне територіальне положення.

Для реалізації цілей публічної дипломатії застосовуються такі засоби: інформування зарубіжної аудиторії і роз'яснення щодо зовнішньої і внутрішньої політики держави, чесний(відвертий) і прозорий діалог; аналіз того, як розуміється іноземна суспільна думка щодо інформуючої держави; розвиток комунікації, прямих контактів між суспільними інститутами, засобами масової інформації, громадянами з різних країн; прогресуючий міжнародний обмін, створення спонсорованими державними структурами культурних, освітніх і інформаційних програм; пропаганда національних цінностей через кіно, телебачення, радіо, музику, спорт, театр, туризм, спілкування в Інтернеті.

Отже, публічна дипломатія являє собою сукупність заходів, які спрямовані на інформування громадськості іноземних країн щодо себе через ЗМІ, кіно, культуру, науку, політичну діяльність та налагодження зв'язків з іншими державами.

Я вважаю, що для покращення зовнішньополітичних зв'язків України та просування її національної культури необхідно: 1) використовувати новітні технології та засоби телекомунікації для максимально доступного для всіх поширення позитивних відомостей про Україну в інформаційному просторі інших держав; 2) звертатися до міжнародної громадськості поступово, правдиво і переконливо; роз'яснювати політику, показувати її раціональність і обґрунтовувати її фундаментальними цінностями (наприклад, якщо Україна просить кредит у західних сусідів, то нашій державі необхідно було б викласти прозорий, чесний план, де б зазначалося, на що саме будуть витрачатися кошти); 3) гідно матеріально стимулювати осіб за досягнення в науці, щоб вони не їхали з України за кордон, бо там платять більше, в нашій країні багато талановитих і розумних людей – ми не повинні їх втрачати, адже саме вони майбутня гордість України; 4) залучати до співпраці вітчизняних та іноземних громадських та експертних неурядових організацій, заінтересованих у формуванні позитивного міжнародного іміджу України; 5) активно брати участь в міжнародному спілкуванні та сприяти культурним й освітнім програмам обміну.

Список використаних джерел:

1. Концепція Державної цільової програми формування позитивного міжнародного іміджу України на 2013-2015 рр.

ЩОДО ПРИНЦИПІВ ФОРМУВАННЯ ЦИВІЛЬНИХ ІНФОРМАЦІЙНИХ КОМУНІКАЦІЙ

Сьогодні в світі відбуваються фундаментальні зміни, які безпосередньо впливають на життя людей, принципово змінюючи суспільні відносини на всіх рівнях їх реалізації. Значущою складовою, що безпосередньо впливає на зміни, є глобальна інтеграція, породжена інформаційною революцією.

На відміну від попередніх технологічних революцій, інформаційна - змінює наше розуміння часу, простору, відстані і знань. Очевидною перевагою інформаційної складової діяльності людей - є саме сутнісна новизна виникаючих суспільних відносин, що обумовлює необхідність адаптації не тільки в розумінні перспектив подальшого розвитку суспільства, але й напрямів нормативно-правової бази задля їх ефективного регулювання.

Інформаційне суспільство являє собою більш високий рівень взаємодії між державою та широким колом свого суспільства, коли учасники даного процесу безпосередньо здійснюють свій вплив (коригуючи регулювання) на систему управління державою. З метою просування ідеї електронної демократії, яка народилася завдяки інформаційній революції, створюються електронний парламент, електронний уряд, електронні суди, активно розвивається публічна дипломатія та інші форми взаємодії суспільства і держави, які вже сьогодні почали впливати на соціальний розвиток.

На даний час гостро стає питання щодо наповнення їх відповідним змістом та нормативно-правовими нормами регулювання, що є дуже важливим етапом на шляху формування сучасного інформаційного, демократичного суспільства. Завдяки використанню інформаційних комп'ютерних технологій влада контролюється широкими масами населення і стає більш прозорою, доступною та відповідальною. Крім того, це надасть можливість громадянам активніше брати участь у суспільному житті країни, підвищить якість інформації та забезпечить вільний доступ до документів і до діяльності відповідних структур державної влади. Але все це в ідеалі.

Разом з тим, для реалізації та підтримки інформаційних взаємовідношень між владою і суспільством необхідні відповідні вектори розширення інформаційних технологій, законодавчого регулювання забезпечення доступу до інформації широких мас населення, забезпечення безпеки інформації, її секретності, комп'ютерне забезпечення системи загальної освіти та інші організаційно-технічні складові.

Вся піраміда державного апарату має будуватися з огляду на чітке уявлення місця і ролі технологій в досягненні кінцевої мети. Необхідне усвідомлення шляхів впровадження політичних рішень, встановлення та реалізації правових норм, що визначають стратегічне планування, програмні ресурси тощо. Всі зазначені кроки повинні базуватися на відповідних принципах, які будуть слугувати фундаментом побудови і функціонування нових форм народовластя.

На даний час вчені-юристи вже сформулювали низку таких принципів: детермінації політичних рішень, чіткості системи інформаційної безпеки, унітарності правової моделі суспільного розвитку.

Але на наш погляд, залишається позаувагою дуже важливий фактор, який може звести нанівець всі зусилля із створення електронно-демократичних інформаційно-комунікаційних перетворень. В даному випадку йдеться мова про маніпулювання інформацією.

Сьогодні людством накопичено достатньо організаційного досвіду та форм маніпулювання людською свідомістю завдяки використанню різних моделей засобів масмедіа. Перехід суспільства до своєї нової формації – інформаційної, додатково розвернув безмежний простір до впливу на людську свідомість. Цей факт дуже яскраво продемонстровано сьогодні у внутрішньому політичному конфлікті в Україні, а також у загальносвітовому – між західними державами, США та Росією.

У цьому контексті постає питання про маніпулювання думкою або взагалі свідомістю людей з приводу прийняття окремих норм права, законів чи конституцій. Наприклад, фраза «народ так вважає і підтримує данне рішення», бо на сайті електронного парламенту ми отримали тисячі тому підтверджень, не може бути сприйнято як факт правди. Хто перевіряв, що це є насправді участь мас, а не «тролінг» або невеличка група анонімів, яка свідомо атакує інтернет-мережу парламенту, кабінету міністрів чи сайти електронної демократії.

У цьому контексті необхідно виробити такий механізм інформаційної фільтрації, який би максимально знизив ризики інформаційного маніпулювання свідомістю людей через управлінсько-демократичні інтернет мережі. На наш погляд, необхідно запровадити принцип зворотнього зв'язку, який передбачав би систему силового контролю за електронною адресою окремих людей, що взяли участь у дискусії та підтвердження їх думки. А це, в свою чергу, тягне за собою повну відкритість такої інформації.

Завершуючи думку з принципів формування електронної демократії необхідно додати, що створення нових суспільних відносин на базі інформаційних технологій обов'язково буде розвивати, крім позитивних складових, багато негативних. Хто володіє свідомістю людей, той буде володіти суспільством. Обійти таку руйнацію неможливо, але зробити її в деякій мірі керованою - є першочерговою задачею сьогодення.

Список використаних джерел:

1. Как создать электронный парламент [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.iksmedia.ru/issue/2008/11/2394854.html>
2. Иосиф Дзялошинский. Проблема эффективности пропагандистской деятельности, осуществляемой с помощью СМИ [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://dzyalosh.ru/01-comm/statii/dzyalosh-01/f-kommunik2.html>

Юдкова К. В.

викладач ФСП НГУУ «КПШ»

ПРАВОВА МОДЕЛЬ ІНФОРМАЦІЙНОЇ БЕЗПЕКИ

Розробка дієвого механізму вирішення питань забезпечення інформаційної безпеки за допомогою методу соціально-правового моделювання є комплексною міждисциплінарною проблемою, що синтетично поєднує сфери досліджень як соціально-правових, так і технічних наук. Впровадження досліджень загроз інформаційної безпеки та розробка засобів їх запобігання за допомогою правової моделі інформаційної безпеки значно розширить можливості органів державної влади щодо дотримання правопорядку та забезпечення національної безпеки, а також знизить затрати організаційно-технологічних ресурсів, що надаються для забезпечення інформаційної безпеки.

Забезпечення стану дотримання безпеки інформації є одним із превалюючих завдань держави у процесі побудови дієвої системи забезпечення загального механізму не порушення прав та свобод громадян, державних та громадських інтересів. Відповідно до положень Указу Президента України «Про Доктрину інформаційної безпеки України» від 08.07.2009, інформаційна безпека є невід'ємною складовою кожної зі сфер національної безпеки. Водночас інформаційна безпека є важливою самостійною сферою забезпечення національної безпеки. Саме тому розвиток України як суверенної, демократичної, правової та економічно стабільної держави можливий тільки за умови забезпечення належного рівня її інформаційної безпеки [1].

Тобто, інформаційна безпека є перманентним процесом сталого розвитку. Таким чином, правова модель інформаційної безпеки, для забезпечення досягнення її основних цілей, обов'язково має бути динамічною та гнучкою, мати можливість розвиватися та здатність до перебудови та зміни власних структурних елементів.

Станом захищеності інформацій є такий її стан, коли зберігаються три основні її характеристики:

- конфіденційність;
- цілісність;
- доступність.

Правова модель інформаційної безпеки – це таке відображення суспільно-правових та організаційно-технічних процесів, яке повністю або за основними характеристиками відповідає реальним правовідносинам та при взаємодії із зовнішніми негативними факторами повною мірою відображає наслідки такої взаємодії, що робить можливим впровадження дієвого механізму запобігання.

Як згадувалося вище, організація забезпечення інформаційної безпеки ґрунтується на глибокому аналізі негативних наслідків. Задля здійснення аналізу негативних наслідків обов'язковою є ідентифікація можливих джерел загроз, факторів, що сприяють їх прояву, визначення актуальних загроз інформаційної безпеки. Таким чином моделювання доцільно проводити, визначивши:

- 1) джерела загроз;
- 2) рівень інформаційного імунітету об'єкта загрози;
- 3) загрози;
- 4) можливі наслідки.

Крім того, побудова моделі інформаційної безпеки передбачає не тільки виявлення загроз та їх аналіз з метою виявлення наслідків та оцінки можливих збитків в разі їх реалізації. Але й слугує засобом перевірки розроблених методів та способів захисту інформації і прогнозування виникнення нових загроз з метою подальшого їх запобігання.

Побудова моделі з орієнтацією на правову основу, обумовлена тим, що саме право є універсальним регулятором суспільних відносин, крім того, відповідна правова культура виконує функції профілактики загроз і більш серйозних наслідків.

Не менш важливим є і той факт, що інформація є не тільки абстрактною філософською категорією, але й ресурсом. Тобто об'єктом суспільних відносин і, як наслідок, об'єктом правового регулювання. Застосування методу моделювання слід розглядати як процес об'єктивно обумовлений, який має на меті розробити наукове забезпечення для концепції інформаційної безпеки як складової національної безпеки і шляхом впровадження нових інформаційних технологій підвищити результативність діяльності щодо її реалізації.

На підставі вищенаведеного можна надати визначення правової моделі інформаційної безпеки - кількісно-якісний опис можливого варіанту забезпечення системи безпеки, з обов'язковим визначенням її цілей і завдань, оцінкою рівня інформаційного імунітету, можливих загроз, а також розробкою правових механізмів підвищення захищеності системи та її здатності до самозахисту від цих загроз.

Недостатність та фрагментарність законодавчої та нормативної бази створює всі умови для неможливості застосування комплексного підходу до забезпечення інформаційної безпеки. Аналіз результатів роботи із комплексною правовою моделлю інформаційної безпеки є достатнім обґрунтуванням розробки низки

нормативно-правових та нормативних актів для врегулювання суспільних відносин в сфері інформаційної безпеки та побудови чіткої організаційно-сприятливої системи відповідних державних органів та установ на всіх рівнях державної влади.

Таким чином, комплексна правова модель інформаційної безпеки забезпечить можливість превентивної боротьби з існуючими загрозами, передбачення та недопущення виникнення нових загроз або дієве запобігання їх руйнівних наслідків.

Список використаних джерел

1. Про Доктрину інформаційної безпеки України : Указ Президента України від 08.07.2009 № 514/2009 // Офіційний вісник Президента України 2009 р., № 20, стор. 18, стаття 677

Янів Х. І.

4 курс, факультет соціології і права, НТУУ «КПІ»

Науковий керівник: викладач кафедри інформаційного права та права інтелектуальної власності Юдкова К.В

ПРОБЛЕМИ В ПРАВОВОМУ РЕГУЛЮВАННІ ОБІГУ ІНФОРМАЦІЇ З ОБМЕЖЕНИМ ДОСТУПОМ

Інформація, як відомо, є важливим та необхідним елементом комунікації людей, держави і суспільства в цілому. Від якості, оперативності та достовірності відомостей можуть залежати велика кількість рішень, що приймаються як звичайними громадянами так і главою держави. Корисність інформації в соціальному плані, її економічна вартість і, досить часто, потенційна небезпека, зобов'язують до чіткої правової регламентації сфери впливу інформації та розроблення механізмів, які гарантують, так звану, інформаційну безпеку.

Створення надійних умов для дотримання безпеки даних в усі часи було одним із найважливіших видів діяльності держави. На даному етапі розвитку, в період переходу від постпромислового до інформаційного суспільства, проблема захисту інформації стає неабияк актуальною. В нашій державі правова основа безпеки даних формується на засадах принципового розподілу всієї юридично важливої інформації на дві категорії: загальнодоступна інформація та інформація з обмеженим доступом.

Захист інформації з обмеженим доступом здійснюється для:

- охорони відомостей, вільний обіг яких може негативно вплинути на права та інтереси держави, суспільства та окремої особи;
- забезпечення інформаційної незалежності суб'єктів приватного права у всіх видах відносин;
- узгодження публічних потреб у вільному доступі до інформації;
- забезпечення збереження таємниці для кожного суб'єкта.

Відносини в сфері даних регулюються нормами із різних галузей права, такими як норми із конституційного, кримінального, адміністративного, цивільного галузей права, і в кожному із цих видів правовідносин інформація проявляється по-різному, та має свої унікальні риси. На сьогоднішній день захист відомостей з обмеженим доступом в Україні регулюється Законами України «Про інформацію», «Про державну таємницю» та «Про доступ до публічної інформації». Інформації, яка за режимом доступу є обмеженою, відповідно до вищевказаних законів, поділяється на такі три категорії, як: конфіденційна, таємна і службова інформація [1].

Питання щодо таємності та конфіденційності даних детально регламентуються вітчизняним законодавством, але на сьогодні залишається не вирішеною проблема захисту публічної інформації з обмеженим доступом тобто службової інформації. Зокрема, до ст.24 Закону України «Про Службу безпеки України» зміни, які стосуються організації та здійснення заходів щодо забезпечення безпеки службових даних не були внесені через те, що цією нормою досі визначається такий вид, як «конфіденційна інформація, яка є власністю держави». Також необхідно зазначити, що повноваження Служби безпеки України у питаннях захисту даних визначаються та регламентується тільки підзаконним нормативно-правовим актом Кабінету Міністрів України [2].

На теперішньому етапі до суттєвих суспільно-політичних і соціально-економічних змін в Україні, що направлені на розбудову правової та демократичної держави, одним із головних завдань уповноважених державою органів є захист важливих інтересів для повноцінного життя людини, громадянина, суспільства та держави. Конституція України, зокрема ст.17, називає забезпечення інформаційної безпеки однією із основних функцій держави, а також - справою всього українського народу. Вирішенню цих завдань сприятиме забезпечення діяння ефективної та повноцінної системи безпеки інформаційних ресурсів, в першу чергу, секретних і конфіденційних відомостей. Владою ж, натомість, відбувається введення в життя України на пряму на інтеграцію у міжнародне співтовариство та розширення світової співпраці в політичній, науково-технічній, та оборонній галузях, що обумовлює коригуванню норм національного законодавства у сфері безпеки інформації з обмеженим доступом згідно з світовими стандартами.

Недосконалість правового поля у галузі захисту інформаційних ресурсів не дає можливості регулювати суспільні відносини, які виникають в цій сфері, так, як це необхідно, та не може зумовити необхідну охорону та захист інформаційних ресурсів.

Підсумовуючи все вищезазначене та беручи до уваги досвід багатьох Європейських країн, можна з упевненістю заявляти про необхідність створення в Україні єдиного державного органу для забезпечення безпеки інформаційної сфери, який може діяти або у складі СБУ, або як новостворений окремий державний орган.

Серед основних функцій такого органу мають бути: запровадження стандартів безпеки інформації, а також здійснення контролю за дотриманням вимог законодавства України у сфері безпеки та охорони інформації з обмеженим доступом.

Список використаних джерел:

1. Закон України «Про доступ до публічної інформації» від 13.01.2011 р. № 2939-VI // *Голос України*. – 2011. – № 24. – Ст. 7.
2. Закон України «Про Службу безпеки України» від 25.03.1992 р. № 2229-XII // *Голос України*. – 1992. – Ст. 24.

СЕКЦІЯ № 10. УПРАВЛІНСЬКІ МЕХАНІЗМИ РЕГУЛЮВАННЯ СУСПІЛЬНИХ ВІДНОСИН

Науковий керівник: Мельниченко А. А., к.філос.н., доцент

Анацька Н. В.

старший викладач ФСП НТУУ «КПІ»

ЕКОЛОГІЧНО-ПРАВОВІ ЗАСАДИ УСТАЛЕНОГО РОЗВИТКУ СУСПІЛЬСТВА

Усталений розвиток суспільства, що орієнтується на абсолютну цінність життя, тобто екологічно зорієнтований, повинен мати юридично-правові засади. Інакше кажучи, усталений розвиток суспільства повинен в собі органічно поєднувати екологічні і правові засади, які не тільки доповнюють, а обумовлюють одна іншу. Що ми маємо фактично на сьогоднішній день? Ось про що свідчать українські реалії на прикладі природоохоронної політики, яка майже не пов'язана з економічними інтересами підприємств. Вимоги і показники природоохоронної політики відходять у розряд другорядних питань і сприймаються сучасними підприємцями як перешкода у їх роботі і збільшенні прибутків. Відтак, адміністративні санкції не є елементом регулювання поточної діяльності підприємств щодо порушення санітарних норм, оскільки застосовують їх лише в екстремальних ситуаціях. А штрафи настільки мізерні, що легше їх сплатити, аніж перебудувати підприємство відповідно до норм природоохоронної політики. Тому підприємства, ігноруючи юридично-правові норми екологічного порядку, потай від людського ока скидають неочищені відходи у ріки, закопують у землю тощо, внаслідок чого гине все живе, забруднена вода потрапляє до водопроводу, згубно впливає на здоров'я людей. На перестороги і протести лікарів і навіть юридично-адміністративних установ можновладці не звертають уваги, і таких прикладів безліч. Це свідчить про низький морально-правовий рівень сучасних підприємців, про їх егоїзм, для яких збагачення понад усе. Наприклад, для підняття економіки регіону у центрі Івано-Франківська збудували завод тонкого органічного синтезу. Більш як 30 шкідливих речовин завод викидає у повітря, забруднюючи природне середовище, що призводить до хвороб, а на заводі ситуацію вважають задовільною. «По тисячі тонн бруду викидає щоденно в повітря Бурштинська ДРЕС. По 45 т хлору, хлористого водню, дихлоретану, окису вуглецю, вуглеводнів, нафти (разом 50 шкідливих речовин) викидає в навколишнє середовище Калуське виробниче об'єднання «Хлорвініл»...[2, с.26]». Відтак, весь бруд Івано-Франківських підприємств, підприємств Львівщини зноситься у ріку Дністер. Наслідки такого господарювання призводять до збільшення кількості людей з особливими потребами, до високої смертності дітей і скорочення тривалості життя, до нескінчених моральних і матеріальних збитків. Це говорить про те, що відсутня правова відповідальність перед громадськістю, відсутнє узгодження

вчинків керівників з інтересами інших людей і всього суспільства, що в суспільстві морально-етичні, гуманістичні аспекти виробничої діяльності знецінюються, а в результаті абсолютна цінність життя. Тут йдеться про людське руйнування, коли людина знищує свій земний дім, то відтак і знищує свою моральність і духовність, а тим самим, знищуючи природу, убиває себе. Це в свою чергу характеризує рівень і якість освіти спеціаліста, як такої, що не дала екологічно-правового знання і виховання, що певною мірою позбавлена необхідної морально-ціннісної зорієнтованості.

Звідси, демографічна ситуація в Україні має свої негативні тенденції: зниження показників народжуваності в порівнянні з поступовим підвищенням рівня загальної смертності, а як результат – щорічне зниження природного приросту населення, що призводить до демографічної кризи. Це є свідченням того, що серед країн Європи Україна – одна з найбільш екологічно небезпечних країн. «На сьогодні штучно перетворено, зруйновано або змінено 90% первинних ландшафтів. Дніпро, опоясаний греблями перетворився на каскад водосховищ, наповнених брудною водою, 88% річок мають екологічний стан від поганого до катастрофічного і непридатні для питного водокористування, 57,5% земель – еродовані.....Погіршується здоров'я і генофонд нації [1, с. 18-19]». В даному випадку досить доречними будуть зауваження Ф. Фукуями, який пише: «Існує безліч розумних причин поважати природний порядок речей і не вважати, що люди здатні його так легко покращувати шляхом непродуманого втручання..... Кожна екосистема є взаємопов'язаним цілим, складність якої ми не завжди розуміємо. Будівництво греблі або засівання певної площі монокультурою рве невидимі до того зв'язки і порушує рівновагу системи непередбаченим чином [3, с.142]». З власної ініціативи сучасна людина стала причиною деградації багатьох складових природи і опинилася в ситуації екологічного лиха, тому що головні аспекти екологічного права визначали не закони, а доцільність для держави. Інакше кажучи, сформувалася така собі система юридичного двовладдя, коли воля бюрократії переважала юридичні закони. Відтак, завдяки правовій системі, що склалася виникли досить сприятливі умови щодо безконтрольного знищення природних ресурсів, забруднення води, повітря, ґрунтів та знищення рослинного і тваринного світу.

Таким чином, ми підійшли до розуміння того, що перехід суспільства до усталеного розвитку – це переорієнтація правових цінностей та досконалих законів, що будуть забезпечувати охорону навколишнього природного середовища і в першу чергу через освіту, це гуманістично-правовий перехід, що вбачає в природі абсолютну цінність життя.

Список використаних джерел

1. Збалансований розвиток України – шлях до здоров'я і добробуту нації // Матеріали Українського екологічного конгресу, 21 вересня 2007 р. – К.: Центр екологічної освіти та інформації, 2007. – 580 с.
2. Формування екологічної культури учнів та студентів: [Збірник наукових праць. Матеріали наук-прак. Семінару, Коктебель /Крим, 21-25 липня 1997 р. / /Авт.: В. П. Андрущенко, В.С. Крисаченко та інші – К.: Відродження, 1997. [Текст]: наукові праці.- К.: Інститут філософії НАН України, 1997.-239 с.
3. Фукуяма Ф. Наше постчеловеческое будущее / Фукуяма Ф. – М.: АСТ, 2004. – 349 с.

Бейкун А. Л.

провідний науковий співробітник науково-дослідної лабораторії (правового забезпечення військ (сил)) Національного університету оборони України імені Івана Черняхівського, кандидат юридичних наук, доцент

СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ АДМІНІСТРАТИВНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПОСАДОВИХ ОСІБ МІНІСТЕРСТВА ОБОРОНИ УКРАЇНИ З ОГЛЯДУ НА ЇХ ПРОФЕСІЙНО-ЯКІСНІ ХАРАКТЕРИСТИКИ

Не підлягає сумніву, що сучасна державна військова політика як комплекс узгоджених заходів, зокрема, у галузі правового забезпечення, повинна бути спрямована на підвищення якості та ефективності функціонування Міністерства оборони України та Збройних Сил України в цілому та приділяти особливу увагу керівному складу, зміцненню відповідальності, незалежності та самостійності його діяльності. Зазначене об'єктивно передбачає зростання вимог, що висуваються до осіб відповідного посадового статусу, у тому числі до рівня професійної підготовки та особистісних якостей.

Питання психологічно-правового забезпечення кадрової політики в системі Збройних Сил України були актуальними завжди: як з практично-прикладної точки зору, так і науково-дослідницької [1]. На необхідності «...створення умов для формування необхідного кадрового потенціалу Збройних Сил, військовослужбовців-професіоналів нового покоління – професійно підготовлених, з високими морально-діловими якостями, здатних якісно вирішувати складні військово-професійні завдання, спроможних очолювати військові підрозділи і частини в умовах, що динамічно змінюються...» [2] завжди наголошували нормативно-правові акти, керівні настанови та розпорядчі рішення Міністерства оборони України. Проте, саме у даний час спостерігається тенденція психологічно-методичного та нормативного «відокремлення» психологічного забезпечення військовослужбовців ЗСУ різних, так би мовити, «цільових» категорій. Зазначена тенденція «зміщення акцентів»

розвивалася поступово, що не важко прослідити за динамікою прийняття відповідних відомчих нормативно-правових актів: від положень, що регулюють загальні повноваження військово-лікарських комісій та експертиз щодо невизначеного кола суб'єктів, які призиваються на військову службу, до «вузькоспеціальних» положень, методик та інструкцій, що мають на меті якісний відбір професійно-придатних осіб певної категорії, наприклад «кандидатів на навчання у вищих військових навчальних закладах та військових навчальних підрозділах вищих навчальних закладів» [3-5]. Отже, «базова» відомча нормативно-правова основа психологічного забезпечення, що визначає повноваження посадових осіб та фахівців (лікарів та психологів) та відповідний процесуальний механізм їх дій при здійсненні професійного відбору, доповнюється нормативними документами та методиками, що регулюють відбір суб'єктів певних категорій. І така «схема» правовідносин суб'єктно-об'єктного складу не випадкова, оскільки найбільш вдало відповідає потребам все більш жорсткого та вимогливого, але, водночас, і більш гнучкого відбору кандидатів.

Цілком зрозуміло, що нормативна урегульованість психологічного вивчення та супроводження осіб, які висувуються на заміщення керівних та інших посад з відповідним обсягом компетенції в системі Міністерства оборони України – це лише питання часу.

Наприкінці 2012 року ряду наукових підрозділів Міністерства оборони та Збройних Сил України було поставлене спільне завдання у формі науково-дослідної роботи щодо відпрацювання організаційно-правових основ застосування процедури поглибленого психологічного вивчення осіб офіцерського складу, які висувуються до призначення на посади номенклатури призначення Міністра оборони України. «Відштовхнувшись» від змодельованого визначення категорії «соціально-психологічне вивчення» (що являє собою комплекс професійно-оціночних заходів, що здійснюється уповноваженими особами, які мають відповідну кваліфікацію і допуск для проведення відповідних заходів і спрямований на комплексну і динамічну оцінку психологічних та соціально обумовлених якостей особистості, що визначають: психологічну адаптованість та ступінь засвоєння соціальних норм і цінностей, необхідних для військово-професійної діяльності), представники робочої групи мусили вирішувати широке коло складних нормативно-процесуальних питань.

Звернення до вже існуючого досвіду прийняття відповідних нормативних документів та методик іншими міністерствами та відомствами, що уповноважені на виконання функцій держави, пов'язаних з забезпеченням суверенітету, територіальної цілісності, законності та правопорядку дало позитивну інформацію щодо механізму такого прийняття та введення у дію [6-8]. Разом з тим,

функціональна специфіка діяльності Збройних Сил виключала можливість будь-якої компіляції змістовної частини таких актів.

З огляду на чинну проблематику, найбільш доцільно звернути увагу на «Інструкцію про порядок поглибленого психологічного обстеження кандидатів на керівні посади органів внутрішніх справ України», що затверджена наказом МВС України № 842 від 28.07.2004 р., у розділі 1 якої, зокрема, зазначено: «1.1. Поглиблене психологічне обстеження кандидатів на керівні посади органів та підрозділів внутрішніх справ України (далі - кандидати) здійснюється з метою поліпшення якості відбору керівників шляхом глибокого вивчення і врахування їх індивідуально-психологічних властивостей...» [6]. Чинна Інструкція також деталізує етапи психологічного обстеження та містить відповідні технології поглибленого психологічного обстеження на кожному з відповідних етапів. За результатами поглибленого психологічного обстеження уповноваженою особою складається довідка з одним із запропонованих варіантів висновку про психологічну придатність кандидата до здійснення управлінської діяльності на конкретній керівній посаді.

До речі, особливу практичну цінність (з огляду на дотримання загальногромадянських прав кандидатів чи висуванців, які підлягають психологічному дослідженню) складають п.п. 1.7-1.9 зазначеної Інструкції в частині забезпечення збереження інформації про кандидатів, що стала відома у зв'язку з їх обстеженням та основ відповідальності для посадових осіб, які можуть бути потенційно винними у несанкціонованому розповсюдженні такої інформації. Більш того, у двох абзацах (п.п. 1.8-1.9) досить вдало визначений «двоступеневий» рівень такої відповідальності: щодо «...дотримання режиму обмеження доступу до конфіденційної інформації при здійсненні поглиблених психологічних обстежень кандидатів на керівні посади, збереження отриманих відомостей...» - для «працівників служби психологічного забезпечення та підрозділів по роботі з персоналом, які безпосередньо з нею працюють», а щодо «...забезпечення умов» такого дотримання – для «керівників органів та підрозділів внутрішніх справ» [6].

Отже, проведений аналіз нормативно-правових актів з питань психологічного забезпечення, зокрема, психологічного вивчення військовослужбовців, співробітників та атестованих працівників інших військових формувань і правоохоронних структур викликав об'єктивну необхідність зосередитись на таких складових:

а) відпрацюванні загальної структури, а точніше, процесуального механізму впровадження правових основ психологічного вивчення осіб певної категорії в системі Міністерства оборони України;

б) відпрацюванні проектів відомчих нормативно-правових актів та розпорядчих рішень, що «запускають» відповідний процесуальний механізм в системі Міністерства оборони та Збройних Сил України.

Зазначений обсяг роботи дозволив акумулювати певні висновки стосовно необхідності:

1. Запровадження та введення у правове поле специфічного термінологічного апарату (певні психологічно-правові терміни та змістовні категорії не існували взагалі, або у чинній редакції не були «пристосовані» до потреб правової конструкції, що запроваджується у зв'язку з необхідністю проведення певних психологічних процедур з визначеною категорією осіб).

2. Введення додаткового механізму відповідальності за збереження інформації (щоправда, запропонований у проекті механізм відповідальності за змістом є, скоріше, диспозитивним, відсилочним, оскільки не «виписані»: коло суб'єктів відповідальності, її міра, повноваження суб'єктів накладення видів (форм) відповідальності, власне зазначені види та безпосередньо процесуальний механізм притягнення до неї). Разом з тим, це, скоріше, не вада, а намагання зберегти змістовну «цілісність» запропонованих на розгляд і затвердження проектів відомчих нормативних актів та методик з психологічного вивчення.

3. Запровадження правових засад психологічного забезпечення у формі психологічного вивчення кандидатів дозволяє це зробити тільки шляхом відносно складного процесуального механізму впровадження відповідних забезпечуючих правових норм. «Запроваджуючий механізм» виглядає таким чином: «Накази Міністра оборони України про:

- затвердження Інструкції про порядок психологічного вивчення осіб офіцерського складу, які висуваються до призначення на посади номенклатури призначення Міністра оборони України;

- затвердження Методичних рекомендацій щодо проведення психологічного вивчення осіб офіцерського складу, які висуваються до призначення на посади номенклатури призначення Міністра оборони України;

- затвердження відповідних змін до ряду змістовно узгоджуваних відомчих нормативних актів з питань психологічного забезпечення військовослужбовців, зокрема «Положення про Вищу атестаційну комісію Міністерства оборони України», затвердженого наказом Міністра оборони України від 18.08.2013 № 413.

4. Введення «забезпечуючого» механізму захисту конституційних та загальногромадянських прав військовослужбовців, що повинні проходити через відповідні процедури цілеспрямованого психологічного вивчення, спостереження, тестування, співбесіди тощо, насамперед, шляхом застосування принципу добровільності проходження, що підтверджується: як наданням письмової згоди кандидатом на проведення комплексу заходів, що охоплюються поняттям «психологічне вивчення», так і вже згаданих положень щодо заборони розголошення інформації, зібраної про кандидатів шляхом застосування зазначених заходів.

Отже, нормативне закріплення у Збройних Силах України психологічного вивчення кандидатів на керівні посади номенклатури призначення Міністра оборони України дозволить зробити правові основи психологічного забезпечення діяльності ЗСУ більш цілісними та логічно довершеними. Крім того, правове забезпечення проведення психологічного вивчення кандидатів на посади, які належать до номенклатури призначення Міністра оборони України є актуальним як для визначення ступеня відповідності їх індивідуальних професійно важливих психологічних якостей, що сприяють його подальшій успішній військово-професійній діяльності, так і для прогнозування ефективності їх майбутньої управлінської діяльності. Застосування правового механізму психологічного вивчення кандидатів на вищу посаду дозволить більш повно оцінити їх професійні та особистісні якості та підвищить об'єктивність при обґрунтуванні та прийнятті кадрових рішень.

Список використаних джерел:

1. Татарінов Є.В. Психологічні особливості розвитку кар'єрних домагань офіцерів Збройних Сил України: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. психолог. наук: спец. 19.00.09 «Психологія діяльності в особливих умовах» / Є.В. Татарінов. – Київ, 2011. – 20 с.

2. Про затвердження Концепції кадрової політики в Збройних силах України, наказ Міністра оборони України від 27.11.2007 р. № 659 // [Електронний ресурс]. - Режим доступу: http://www.mil.gov.ua/index.php?lang=ua&part=manpower_policy&sub - Заголовок з екрана.

3. Про затвердження Положення про військово-лікарську експертизу в Збройних Силах України, наказ Міністра оборони України від 14.08.2008 № 402; зареєстровано в Міністерстві юстиції України від 17.11.2008 за № 1109/15800 // [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/go/z1109-08> - Заголовок з екрана.

4. Про затвердження Інструкції з організації професійно-психологічного відбору у Збройних Силах України, наказ Міністра оборони України від 15.05.2012 № 325; зареєстровано в Міністерстві юстиції України від 06.06.2012 за № 911/21223 // [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/go/z0911-12> - Заголовок з екрана.

5. Про затвердження Інструкції з організації та проведення професійного психологічного відбору кандидатів на навчання у вищих військових навчальних закладах та військових навчальних підрозділах вищих навчальних закладів, наказ Міністра оборони України від 09.07.2009 № 355; зареєстровано в Міністерстві юстиції України від 22.09.1998 за № 893/16909 // [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z0893-09> - Заголовок з екрана.

6. Про затвердження Інструкції про порядок поглибленого психологічного обстеження кандидатів на керівні посади органів внутрішніх справ України, наказ

МВС України від 28.07.2004 № 842; зареєстровано в Міністерстві юстиції України від 27.10.2004 за № 1371/9970 // [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1371-04> - Заголовок з екрана.

7. Про затвердження Положення про організацію психологічного забезпечення діяльності Державної прикордонної служби України”, наказ Адміністрації Державної прикордонної служби України № 829 від 06.10.2008 р. // [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://zakon.nau.ua/doc/uid=1078.25149.0> - Заголовок з екрана.

8. Про затвердження Інструкції про порядок організації та проведення професійно-психологічного відбору кандидатів для проходження військової служби за контрактом у Державній прикордонній службі України, наказ Адміністрації Державної прикордонної служби України № 354 від 15.05.2009 р. // [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0771-06> - Заголовок з екрана.

Бех А. О.

НТУУ «КПІ», ФСП, АМ-33 м
наук.кер. Красношарпа В.В. канд.техн.н., доцент

НАВЧАННЯ ТА РОЗВИТОК ПЕРСОНАЛУ В СФЕРІ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ

Для забезпечення розвитку громадянського суспільства в державному апараті повинні працювати висококваліфіковані та компетентні співробітники. Знання державних службовців повинні постійно оновлюватись, оскільки зміни в державі потребують «нового бачення» і нових методів розв'язання певних проблем. Працівники державного апарату не вирішують жодного питання без певних знань і умінь в сфері державного управління, тому володіти визначеними компетенціями і навиками зобов'язаний кожний державний службовець. Отже, для здійснення і впровадження якісної політики повинно проводитися навчання і професійний розвиток кандидатів на посаду державного службовця.

Діяльність державного службовця повинна відповідати змінам, які відбуваються в державному управлінні. Державний службовець повинен проявляти самостійність, творчість, підприємливість, бути дисциплінованим і готовий на ризик заради державної справи, визнавати, дотримуватися та захищати права і свободи громадянина. [4]

В статті 2 Закону України «Про професійний розвиток працівників» наводяться принципи, за якими діє державна політика у сфері професійного розвитку працівників: доступність професійного розвитку працівникам; вільний вибір роботодавцем форм і методів забезпечення професійного розвитку працівників з

урахуванням специфіки їх роботи; додержання інтересів роботодавця і працівника; безперервність процесу розвитку працівника. [2]

Закон України «Про державну службу» зазначає, що державним службовцям створюються умови для навчання і підвищення кваліфікації у відповідних навчальних закладах та шляхом самоосвіти. Результати навчання і підвищення кваліфікації є однією з підстав для просування по службі. [3]

В науковій літературі з державного управління виділяють три підходи – англосаксонський, американський і французький. Представниками англосаксонського підходу є Великобританія і Німеччина. Для української практики управління професійним розвитком кадрів державної служби, за прикладом Великобританії, були б корисними розробка чітких критеріїв оцінки компетентності державних службовців та зв'язок між результатами навчання і просування по службі. Із досвіду управління професійним розвитком кадрів державної служби Німеччини корисним для України буде використання розробки програм за блочно-модульним принципом, зміст яких вирізняється значною гнучкістю, що надасть можливість більш оперативно реагувати на цілі і завдання поточної політичної і соціально-економічної ситуації та збалансованість теоретичної підготовки із практичним досвідом. Представниками французького підходу є Франція, Італія та Іспанія. Спираючись на досвід Франції в сфері професійного навчання і розвитку державних службовців, доцільно було б запровадження довготривалого поступового стажування в органах державної влади, на підприємствах і безпосередньо в навчальному закладі та багаторівневої диференціації навчання відповідно до специфіки виконуваної роботи і перспектив кар'єрного зростання. Для можливості адаптації професійного навчання державних службовців України досвід США може бути корисним в позиції взаємодії органів державної влади, навчальних закладів та ринкових структур. [5]

Але ж не дивлячись на методи і форми професійного навчання службовців державного апарату, існують певні проблеми в нормативно-правовому регулюванні їх діяльності. Наприклад, застарілим є положення про відбір, добір і проходження державної служби керівного складу органів державної влади. Також зміни потребує і Довідник типових професійно-кваліфікаційних характеристик посад державних службовців. В жодному з нормативно-правових документів не вписано положення про керівників органів державної влади щодо управління персоналом так, як вони вписані для кадрової служби. [1]

Отже, професійний розвиток і навчання державних службовців повинен бути безперервним і відповідати змінам, які відбуваються в середині держави. Для якісної підготовки державних службовців доцільно використовувати зарубіжні практики, оскільки їх поєднання дозволить впровадити нову модель навчання і розвитку державних службовців відповідно до державних потреб. Підвищення кваліфікації

працівників державного апарату повинно здійснюватись на основі нормативно-правових актів. В законодавчій базі України повинні бути прописаними всі можливі методи і форми навчання і розвитку персоналу, а також доповнювати і змінювати їх зміст відповідно до змін професійної діяльності державних службовців.

Список використаних джерел

1. Гайдученко С. Сучасні підходи до безперервного професійного навчання керівників у сфері державної служби [Електронний ресурс] / Електронні дані. – Режим доступу: <http://www.kbuara.kharkov.ua/e-book/putp/2011-4/doc/2/03.pdf>
2. Закон України «Про професійний розвиток працівників» [Електронний ресурс] / Електронні дані. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/4312-17>
3. Закон України «Про державну службу» [Електронний ресурс] / Електронні дані. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/3723-12>
4. Оболенський О.Ю. Професійне навчання як складова діяльності державного службовця [Електронний ресурс] / Електронні дані. – Режим доступу: <http://studentbooks.com.ua/content/view/1235/76/1/1/>
5. Яшина Ю. Адаптація зарубіжного досвіду управління професійним розвитком кадрів державної служби [Електронний ресурс] / Електронні дані. – Режим доступу: [http://www.dridu.dp.ua/vidavnictvo/2010/2010_01\(4\)/10yyvkds.pdf](http://www.dridu.dp.ua/vidavnictvo/2010/2010_01(4)/10yyvkds.pdf)

Бондаренко К. Д.

аспірант, ФГБОУ ВПО «Тамбовский государственный университет имени Г.Р. Державина»

ПРИНУЖДЕНИЕ В МЕХАНИЗМЕ РЕАЛИЗАЦИИ ЧАСТНО-ПРАВОВЫХ ОТНОШЕНИЙ

Реализовать свои права и свободы личность может как при добровольном исполнении сторонами взятых на себя обязательств, так и используя определенные меры принудительного правового воздействия. Считаем, что необходимо отойти от понимания правового принуждения исключительно в его публично-властном аспекте, когда принуждение, применяемое в сфере правовых отношений, трактуется как деятельность только компетентных органов власти, и выявить новые возможности данного средства регулирования правоотношений, прежде всего применительно к субъекту его использования.

Существует большое количество принудительных мер правового воздействия, которые осуществляются невластными субъектами и могут рассматриваться в частно-правовых отношениях как особая деятельность по использованию правовых норм, предусматривающих возможность обеспечения прав и свобод участников отношений без специальных процедур правоприменительного характера.

Выводы относительно возможного использования принудительных мер в

общественных отношениях, функционирующих без участия властных субъектов можно сделать на основе анализа норм трудового, гражданского и правового регулирования в сфере здравоохранения. В соответствии со ст. 24 Закона Российской Федерации от 2 июля 1992 г. N 3185-1 «О психиатрической помощи и гарантиях прав граждан при ее оказании» психиатрическое освидетельствование лица может происходить без его согласия или без согласия его законного представителя. Статья 25 данного закона устанавливает, что установив обоснованность заявления о психиатрическом освидетельствовании лица без его согласия или без согласия его законного представителя, врач - психиатр направляет в суд по месту жительства лица свое письменное мотивированное заключение о необходимости такого освидетельствования, а также заявление об освидетельствовании и другие имеющиеся материалы. Судья решает вопрос о даче санкции в трехдневный срок с момента получения всех материалов [1]. Решение о проведении медицинского освидетельствования и наблюдения граждан без их согласия или согласия их законных представителей принимается врачом (консилиумом).

Поскольку госпитализация и освидетельствование направлены на восстановление здоровья больного человека, несомненным представляется то, что они применяются в первую очередь в интересах больного. Психические заболевания характеризуются снижением критики к своему состоянию, затруднением осознания важности обращения к медицинской помощи, что делает необходимым принятие решений о лечении в интересах самого человека, но вопреки его воле. Критериями применения принудительной госпитализации и принудительного освидетельствования являются непосредственная опасность больного для себя и окружающих; беспомощность, то есть неспособность самостоятельно удовлетворять основные жизненные потребности; существенный вред здоровью больного вследствие ухудшения психического состояния, если лицо будет оставлено без психиатрической помощи. Из содержания этих критериев видно, что принудительная помощь оказывается как с целью защиты окружающих больного лиц (при непосредственной опасности больного для окружающих), так и с целью защиты самого больного, не осознающего в силу болезни необходимости медицинского вмешательства (при опасности больного для себя, неспособности самостоятельно удовлетворять основные жизненные потребности, ухудшении психического состояния при отсутствии психиатрической помощи). Как мы полагаем, госпитализация и освидетельствование являются видами медицинской помощи, а не мерами административного принуждения. В.В. Ярославцев, считает, и мы присоединяемся к его мнению, что правоотношения в медицине в целом имеют не публичный, а частно-публичный характер [2, с 16].

Еще одним из примеров использования принудительных мер гражданско-

правового характера вне процесса правоприменения можно увидеть при уничтожении самовольных построек на территории собственника участка. Так если лицо, осуществившее самовольную постройку, не исполняет обязанности по сносу, в качестве альтернативы п. 2 ст. 222 Гражданского кодекса РФ предусматривается возможность полной ликвидации самовольной постройки с отнесением расходов на счет лица, осуществившего постройку. Так, Л.А. Обушенко, считает, что к решению данного вопроса, владелец земельного участка вправе собственными силами разрушить самовольную постройку с отнесением затрат на счет правонарушителя. Основывается данное мнение на положении ст. 14 Гражданского кодекса РФ, которая допускает самозащиту гражданских прав.

Таким образом, полагаем, что категория «меры принуждения», как властная функция только государственных органов или должностных лиц требует более широкого сущностно-юридического понимания. Детальное изучение средств и способов самозащиты и непосредственного регулирования в частно-правовых отношениях, позволяет нам увидеть реальное использование различных принудительных мер воздействия различными участниками механизма правового регулирования.

Список использованных источников

1. Закон РФ от 02.07.1992 N 3185-1 (ред. от 28.12.2013) «О психиатрической помощи и гарантиях прав граждан при ее оказании» // Ведомости СНД и ВС РФ. 20.08.1992. N 33. Ст. 1913.
2. Ярославцев В.В. Конституционно-правовое регулирование медицинского обеспечения населения в Российской Федерации: автореф. дис. ... канд. юрид. наук. М., 1999.
3. Обушенко Л.А. Самозащита как форма защиты права частной собственности // Законодательство. 1999. N 2. С.30-33.

Борець М. В.

аспірант ФСП НТУУ «КПІ»

професор ФСП НТУУ «КПІ» Голосніченко Д.І., д.ю.н.

ЗАСТОСУВАННЯ ЗАХОДІВ АДМІНІСТРАТИВНОЇ ТА ЦИВІЛЬНО-ПРАВОВОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ У СФЕРІ ПРОТИДІЇ ЛЕГАЛІЗАЦІЇ ДОХОДІВ, ОДЕРЖАНИХ ЗЛОЧИННИМ ШЛЯХОМ

Державне регулювання та нагляд у сфері протидії легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, потребує постійного удосконалення та посилення нормативно-правового забезпечення. Відповідно до Закону України «Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, або фінансування тероризму» (далі - Закону) особи, винні у порушенні вимог несуть кримінальну, адміністративну та цивільно-правову відповідальність.

Застосування заходів адміністративної та цивільно-правової відповідальності в даній сфері проаналізуємо на прикладі Мінекономрозвитку України. Відповідно до Положення про Міністерство економічного розвитку і торгівлі України, затвердженого Указом Президента України від 31.05.2011 № 634/2011, Мінекономрозвитку України виконує повноваження суб'єкта державного фінансового моніторингу щодо товарних та інших бірж, що проводять фінансові операції з товарами; згідно з Законом України «Про запобігання та протидії легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, або фінансуванню тероризму».

Наказом Мінекономрозвитку від 18.11.2013 № 1320 затверджено Положення про Комісію Міністерства економічного розвитку і торгівлі України з питань застосування санкцій (цивільно-правового характеру) за порушення вимог Закону України [1]. Відповідно до зазначеного наказу утворюється Комісія у складі голови, заступника голови, членів та секретаря. У II розділі зазначеного наказу «Основні завдання та функції Комісії» визначені тільки повноваження Комісії, а саме: 1) розгляд актів перевірок суб'єктів первинного фінансового моніторингу, документів, які підтверджують факти порушень, заперечень до актів перевірок (за наявності) та інших матеріалів перевірок; 2) вирішення питань про застосування до суб'єктів санкцій за порушення вимог Закону; 3) визначення розміру штрафу; 4) ініціювання звернення до суду з позовною заявою про стягнення із суб'єкта відповідної суми штрафу в разі його несплати протягом установленого строку.

За результатами розгляду справи Комісія може прийняти одне з таких рішень: 1) про накладення штрафу на суб'єкта за вчинене правопорушення; 2) про закриття провадження у справі. Факти порушень вимог законодавства виявляються службовими особами Мінекономрозвитку під час здійснення нагляду за діяльністю відповідних суб'єктів, зокрема шляхом проведення планових та позапланових перевірок [2]. Процедура розгляду Міністерством економічного розвитку і торгівлі України (далі - Мінекономрозвитку) справ та застосування санкцій за порушення товарними та іншими біржами, що проводять фінансові операції з товарами (далі - суб'єкт), вимог Закону визначена наказом Мінекономрозвитку від 14.11.2012 № 1285 [3].

Мінекономрозвитку не затверджена Інструкція з оформлення матеріалів про адміністративні правопорушення відповідно до статті 166-9 «Порушення законодавства щодо запобігання та протидії легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, або фінансуванню тероризму», статті 188-34 «Невиконання законних вимог посадових осіб суб'єктів державного фінансового моніторингу Кодексу України про адміністративні правопорушення».

Проаналізувавши структуру міністерства станом на 24.02.2014 р. встановлено, що структурний підрозділ, до повноважень якого були би віднесені функції щодо

контролю над здійсненням фінансового моніторингу, а також державного регулювання та нагляду у міністерстві відсутній. На запит до Мінекономрозвитку щодо питання притягнення винних осіб в даній сфері до адміністративної та цивільно-правової відповідальності надана відповідь (вих. № 4602-06/15076-16 від 26.04.2013), в якій зазначено, що у 2011-2012 рр. перевірки не здійснювалися, а відповідно до плану проведення Міністерством перевірок суб'єктів первинного фінансового моніторингу (товарних та інших бірж, що проводять фінансові операції з товарами) щодо дотримання вимог законодавства, заплановані з травня 2013 року. Фактично, адміністративний нагляд не проводиться.

Отже, державне регулювання та нагляд Міністерства економічного розвитку і торгівлі України – це сукупність заходів у сфері запобігання та протидії легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, що включає проведення нагляду та контролю за діяльністю товарних та інших бірж, що проводять фінансові операції з товарами.

Міністерством економічного розвитку і торгівлі України на недостатньому рівні проводиться державне регулювання та нагляд у даній сфері, про що також свідчить відсутність правозастосовчої діяльності щодо притягнення винних осіб до адміністративної та цивільно-правової відповідальності за порушення вимог Закону. Це пов'язано з відсутністю координації з боку Державної служби фінансового моніторингу України як державного органу, який реалізує державну політику в сфері запобігання та протидії легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, зацікавленості у кінцевих результатах діяльності, низьким рівнем професійної підготовки, а також складністю виявлення фактів легалізації (відмивання) доходів, відсутністю належного науково-методичного забезпечення.

Список використаних джерел

1. Наказ Мінекономрозвитку від 08.11.2013 № 1320 «Про затвердження Положення про Комісію Міністерства економічного розвитку і торгівлі України з питань [...] [Електронний ресурс] // Верховна Рада України : [сайт]. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z2038-13>. – Назва з екрану.

2. Наказ Мінекономрозвитку від 12.08.2011 № 36 «Про затвердження Порядку проведення Міністерством економічного розвитку і торгівлі України перевірок суб'єктів первинного фінансового моніторингу» [Електронний ресурс] // Верховна Рада України : [сайт]. – Режим доступу : http://www.me.gov.ua/control/uk/publish/category/main?cat_id=176863. – Назва з екрану.

3. Наказ Мінекономрозвитку від 14.11.2012 № 1285 «Про затвердження Порядку розгляду Міністерством економічного розвитку і торгівлі України справ про [...] [Електронний ресурс] // Верховна Рада України : [сайт]. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z2024-12>. – Назва з екрану.

***ПОЛІТИКО-БЮРОКРАТИЧНА СИСТЕМА УПРАВЛІННЯ ТА ЇЇ РОЛЬ
УСТАНОВЛЕННІ НОВІТНЬОЇ УКРАЇНСЬКОЇ ДЕРЖАВНОСТІ***

Сучасні демократичні режими не можуть існувати без допомоги бюрократії, але остання, неминуче втягується в політичний процес, фактично стаючи суб'єктом політичної влади, не маючи на те легітимних прав. Декларація демократичних цінностей припускає здійснення управління державою всенародно обраними представниками, чиновництво домагається причетності до процесу управління за допомогою кар'єрного зростання та використання службової інформації. Бюрократія являє собою певну систему організацій, створюваних органами публічної влади з метою реалізації своїх функцій таких, як апаратні служби, покликані надавати допомогу публічним політикам, а також установи та відомства, включені в розгалужену структуру виконавчої влади.

В основі бюрократії лежить зумовлене бюрократичними інтересами прагнення верхів підпорядкувати функціонування держави шляхом зміцнення та збереження свого панівного привілейованого становища. У бюрократії тотожність державного інтересу і особливої приватної мети виражено в такій формі, що державний інтерес зводиться до особистого приватного інтересу. Бюрократія не тільки володіє державою, перетворюючи її в свою приватну власність, але і вважає себе кінцевою метою держави. В силу того, що держава та її основні структури бюрократизуються, чиновники перетворюються на бюрократів, для яких державна мета перетворюється в їх особисту мету.

Чиновники, спираючись на механізм державної влади, здатні впливати на права людини в силу властивої їм ієрархічної консервативності. Принцип ієрархічності побудови бюрократичної системи державного управління розглядається як позитивне явище, адже необмежена свобода людини, що не регульована законом, формальними принципами, може призвести до безладу в соціальному житті. Бюрократичне панування всесильне і разом з тим безсиле, має велику руйнівну силу і невелику творчу ініціативність, руйнування же викликається існуванням самодостатньої влади у формі керівництва всім.

Зміцнення становища бюрократії за рахунок участі у політичних процесах веде до централізації і концентрації влади, коли всі форми поділу влади майже повністю зникають або продовжують існувати як суто формальні установи, позбавлені самодержавства. Бюрократична обмеженість влади становить собою найбільш раціональний, інституційний устрій для вирішення складних завдань управління в сучасному суспільстві та основу її раціональності і знеособленості функціонування.

Прагнення бюрократичного апарату підлаштуватись під вимоги навколишнього суспільства, призвели до внутрішньої диференціації, появи безлічі центрів, що приймають рішення в інтересах окремих груп. Посилення ролі та впливу бюрократії пояснюється об'єктивними причинами і, насамперед, зростаючою диференціацією суспільства, що вимагає включення додаткових важелів державного регулювання.

Бюрократичні установи абсолютно незамінні та фактично діють за принципом «одноосібності» при якому дисципліна, ієрархічність, підбір персоналу особливо важливі. Здійснюючи законодавчу і виконавчу владу, бюрократія ігнорує, і невілює інтереси широких верств населення: використовує всі засоби для реалізації власних цілей; зміцнення свого становища; збереження та розширення, незаслужених благ і привілеїв. Від стану бюрократичного апарату управління, їх професіоналізму, кваліфікації та компетентності залежить становлення правової держави, стабілізація та розвиток України. Сучасна Україна, як і раніше, залишається бюрократичною країною, бюрократія продовжує відігравати важливу роль у державі.

Створення ефективної системи державного управління - одне з основних завдань, що стоять зараз перед українською державою. Низькі ділові та моральні якості державних службовців, багато в чому пояснюють глибину кризи українського суспільства. А так звана «нова» влада, на нашу думку, стає заручником «старої» бюрократії, яка вже виявилася мало здатною до вироблення послідовної перспективної стратегії розвитку країни.

Держава та її бюрократичний апарат повинні перебувати під контролем суспільства, служити йому. Тільки за наявності таких умов держава не буде відірваною від суспільства і не перетвориться на бюрократичну машину, яка протиставлятиме себе суспільству.

Гур В. І.

професор ФСП НТУУ «КПІ»

МОРАЛЬНА КУЛЬТУРА – ЗАСАДА ЕФЕКТИВНОСТІ ЮРИДИЧНО-ПРАВОВИХ ЗАСОБІВ ГУМАНІЗАЦІЇ СУСПІЛЬСТВА

З початку розвитку України як незалежної держави було прийнято цілу низку законів, які повинні були створити відповідні умови для демократизації держави, гуманізації суспільного життя.

Відтак важливої ролі набуває концепт майбутнього і як регулятивно-правовий принцип, і як конститутивний чинник. І яку роль тут відіграватиме етика? Яке місце вона має посідати в сучасному житті? Чи можна подолати антропоцентризм в етиці, з яким часто-густо пов'язується сучасний кризовий стан людства? Як така етика співвідноситься із традиційними морально-правовими приписами?

Відкинувши вузький горизонт теорії моралі, і тим більше культури поведінки, до яких часто-густо з ідеологічних причин зводили етику позитивістсько зорієнтовані вчення, саме етиці майбутнього надали тієї змістовності, яка ставить в центр належного повинне, що за вихідний пункт і кінцеву мету вбачає людину з її найвищою цінністю – людською гідністю. Продовжуючи здійснювати в етиці «коперніканський переворот», етика як вчення про смисл життя трансформувалася до питань моральної необхідності, основу якої складають абсолютні об'єктивні загальнолюдські цінності. Віднайшовши людські смисли, тобто смисложиттєві орієнтації через цінності свободи, справедливості і солідарності як цінності волі, етика майбутнього набуває здатності в методологічному відношенні несуперечливо розв'язати проблему співвідношення норми і факту, ідеалу і дійсності, майбутнього і сучасного, моралі і права.

Специфікою «етичної революції» є здатність етичного вчення об'єднувати на засадах толерантності і довіри різноманітні доробки світоглядницької, релігійно-теологічної, економічно-правової, художньо-естетичної думки в ту єдину «картину людини», яка спроможна перетворити сьогодення і на гуманістичних засадах виробляти такі морально-правові виправдані вимоги до майбутнього, які вбирають в себе розмаїття різних думок, почуттів, життєвих позицій.

Наприклад, ставши на шлях уточнення загальноновизнаних в ХХ столітті світовою суспільною думкою основних цінностей, етика майбутнього спирається на доробки християнства, гуманістичної філософії, філософської антропології і нового типу раціоналізму. Методологічні досягнення критичного раціоналізму, отже, дають їй можливість теоретичні настанови вищеозначених напрямків етичної думки зорієнтувати на поєднання аксіологічного і гносеологічного моментів в єдине сукупне достовірне знання про засоби віднайдення реалістичних шляхів перетворення дійсності на гуманістично-правових засадах. Зберігаючи смисложиттєві настанови через трансформування основних цінностей в морально-нормативну змістовність вирішення конкретних соціально-правових проблем, конструктивний раціоналізм етики дає можливість віднайдення сукупного аксіолого-гносеологічного знання, що набуває форми конкретної наукової теорії реформування суспільної діяльності з усією складністю системи її детермінантних чинників – природних, соціальних, економічних, політичних, естетичних, моральних, релігійних – в першу чергу правових. Засадничений взаємокритичним співвідношенням ціннісно зорієнтованих різноманітних позицій, конструктивний раціоналізм дає можливість через співвідношення конкретних утопій, що набувають змістовних характеристик конкретних гіпотез, включати в процес конструювання науково-теоретичного знання вирішення проблем

(децизіоністського знання) різнорівневі характеристики цього знання – від безпосередньо чуттєвого бачення до соціальних концепцій, що кладуть в свою основу філософсько-метафізичної побудови соціально-правових концепцій. Підсумком стає достовірне ціннісно змістовне поєднання гуманістичної моральної норми і аналізу юридично-правової дійсності. Це дає змогу виробляти соціальну перспективу, що відповідає людській гідності. Соціальна інженерія на підставі методу конструктивного раціоналізму, на відміну від критичного раціоналізму, який при вирішенні проблем змушений був своїм «негативним» утилітаризмом елімінувати моральну зорієнтованість на вище благо, наповнює децизіоністське юридичне знання смисложиттєвою змістовністю.

Як бачимо, юридично-правові характеристики демократизації, гуманізації сучасної держави і суспільства втрачають свою дієвість без належного формування відповідної морально-етичної культури суспільства і окремої особи як рядових членів суспільства, так і представників владно-керівних структур його. Наочно це підтверджують громадсько-державні події в Україні кінця 2013-2014 років. Саме прояв високого рівня моральної відповідальності передових верств населення, зокрема молоді України, здолав лицемірно-фальшиву правову діяльність владних структур і відтак, створив перспективу реальної гуманізації суспільства і демократизації держави на відповідних юридично-правових засадах. Моральна культура перетворює формальний статус правових законів в дієве знаряддя суспільного буття. Як сьогоднішня, так і майбутня моральна культура, а також і залежної від неї ефективності юридично-правової системи держави не приходить саме по собі. Воно є результатом серйозно спланованої і ретельно втілюваної в життя науково обґрунтованої системи морально-етичного виховання усіх членів і верств населення. Безумовно, це в першу чергу стосується роботи вищих навчальних закладів, в яких викладання етики повинно не зводитись лише до культури поведінки, а на глибокій філософській основі формувати морально-ціннісну культуру в її тісному зв'язку з правовими законами і нормами демократично-гуманістичного суспільства. Досвід навчально-виробничої практики студентів наявно доводить актуальність етичних знань в процесі управління виробництвом на фундаменті основних юридичних законів.

Дудинська О. О.

Черленюк А. М.

ФСП НТУУ «КПІ»

Науковий керівник: Пашов Р. І.

Старший викладач НТУУ «КПІ»

ДЕСТРУКТИВНИЙ ВПЛИВ БЮРОКРАТІЇ НА СИСТЕМУ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ

В історії філософії можна знайти чимало звернень до проблематики феномену бюрократії. За своєю сутністю бюрократія – це домінування форми над змістом, як протиставлення гармонійному управлінню та всебічному розвитку; взаємодії людей між собою.

Бюрократія як феномен виникла через потребу в «управлянні». В процесі становлення бюрократія змінювалась своєю формою, але не зміст. Історично, саме поняття бюрократії було запропоновано в 1745 році, французьким дослідником Вінсент де Турне. Взагалі, термін бюрократія характеризує такий стан управління державою при якому існує так зване «панування канцелярії» та надання переваги чиновників власним потребам. Також, бюрократія, в своїй перетвореній формі, характеризується такими поняттями, як некомпетентність, консерватизм, хабарництво, тобто бюрократизм у всіх його проявах.

На сьогоднішній же день, феномен бюрократії інституалізований та існує в формі розгалуженій системі чиновницького апарату. Чиновники прагнучи влади, збільшуючи кількості власних підлеглих, таким чином бюрократизуючи управлінську вертикаль при якій влада авторатизується, а відповідальність за прийняті рішення «демократично лібералізується». Тому здатність якісного керування державою знижується, особливо в періоди соціальних та політичних потрясінь. В таких умовах важливо розуміти принципи та процеси які виникають в бюрократизованій сфері управління. Маркс Вебер виділяє наступні принципи бюрократії, а саме: посади займаються тільки за одним принципом, за компетентністю; найсуворіше дотримання бюрократичної ієрархії; підпорядкування правилам, інструкціям, які чітко зафіксовані й визначені; виключення емоційного аспекту взаємодії; відповідність вимогам професійної кваліфікації; духовна близькість, збіг поглядів та відстоювання інтересів корпорації, тобто єдиного цілого.

Постає питання, як же можливо зламати застарілу бюрократичну систему? Необхідно переглянути систему державного управління та його функцій в сучасному суспільстві. А саме, вдосконаленням кадрової політики та кадрового менеджменту на всіх рівнях в цілому. На сьогоднішній день є чимало цікавих розробок та пропозицій щодо реформування та оновлення бюрократичної системи задля усунення негативних факторів та явищ.

Державний службовець повинен бути фахівцем, а не бюрократом, який має бути професійно підготовлений для вирішення питань, які постають перед ним особливо в теперішній час. Тому зміни в першу чергу необхідно направити саме на них, тобто в «середину системи». Державний службовець, насамперед, зобов'язаний працювати на громадян та дбати про їх комфорт й благополуччя, здійснювати свою діяльність найзручнішим для них способом. Тобто, створення так званої клієнтської підтримки є важливим кроком до змін в кращий бік.

Наступним важливим пунктом, вважаємо, є максимальне застосування електронного урядування. Якщо ми хочемо змін, то необхідним є використання сучасних технологій, які являються важливим кроком вперед. Такі нововведення, як електронна рада, електронне надання послуг, електронні вибори виведуть нас із застарілої системи державного управління у нову еру технології. Кожен управлінець в умовах сьогодення, яке характеризується перманентною загальносуспільною – системною – кризою, постійно шукає вихід зі складних управлінських ситуацій, спираючись при цьому на теоретичні рекомендації та розробки, поради визнаних наукових авторитетів, наявний досвід, відомі прецеденти, власну інтуїцію, що, фактично, стала необхідним елементом прийняття рішень.

Рекомендуючи шляхи виходу з будь-якої кризи, зазначаємо, що до пріоритетних напрямів ефективного управління кожною конкретною структурою головно належить здатність передбачати причини, масштаби та наслідки кризових ситуацій з вирішення проблеми нейтралізації, подолання бюрократизації суспільних відносин які мають здійснюватися, на нашу думку, саме в сфері застосування новітніх сучасних технологій, що сприятиме розвитку країни і в цілому, як наслідок, призведе до оновлення адміністративної «верхівки» яка зможе автоматизувати, знеособити (усунути людський фактор) систему державного управління. Це призведе до вагомої економії часу, коштів, також розвитку та спрощення ведення підприємницької діяльності в державі.

Казанчук І. Д.

к. ю. н, доцент, професор кафедри адміністративної діяльності ОВС

Харківського національного університету внутрішніх прав

***ПОКРАЩЕННЯ СТАНУ ЕКОЛОГІЧНОЇ БЕЗПЕКИ НА УКРАЇНСЬКИХ
ДОРОГАХ ВІДПОВІДНО ДО ЄВРОПЕЙСЬКИХ СТАНДАРТІВ: МІФ ЧИ
РЕАЛЬНІСТЬ***

Ключовим елементом успішної інтеграції України до Європейського Союзу є досягнення певного рівня узгодженості законодавства нашої країни з правовими нормами Євросоюзу, що забезпечить економічний, правовий і соціального розвиток України, і сприятиме поступовому зростанню добробуту громадян, приведенню його до рівня, що склався у державах-членах ЄС.

Виходячи з цього, керівництвом держави проводиться плідна робота з метою систематизації заходів щодо інтеграції України в європейський правовий простір та, в контексті правотворчості в Україні, виконання взятих нашою державою зобов'язань щодо розробки і прийняття законодавчих нормативно-правових актів, які б відповідали європейським стандартам. Екологічні європейські стандарти повинні впроваджуватися за всіма напрямками, і одне з них – «екологізація» безпеки на автошляхах нашої країни.

Сьогоднішня ситуація на українських дорогах вимагає вдосконалення контролю за дотриманням правил дорожнього руху та екологічної безпеки. За офіційною статистикою, 60 відсотків від загального забруднення атмосфери в Україні припадає на частку транспортних засобів. Не є новиною, що автомобіль є засобом підвищеної небезпеки не тільки для оточуючих людей, а й для навколишнього середовища. Прогресивне суспільство давно усвідомило цей факт, і прагне скоротити ту шкоду, яку транспорт завдає природі.

Так, у більшості країн ЄС постійно посилюються вимоги до змісту у вихлопі газів і інших шкідливих сполук при використанні автотранспорту, або взагалі піклуються про займання лідируючих позицій з випуску електромобілів і гібридних машин. Дана тенденція чітко простежується і на прикладі шинної галузі. Адже відомо, що покришки є не меншою загрозою навколишньому середовищу, ніж відпрацьовані гази двигуна внутрішнього згоряння. В цьому напрямку новелою є те, що європейці, піклуючись про стан екології, з 2012 року ввели маркування легкових і вантажних шин, що вказує на опір коченню (тобто вплив на витрату палива і навколишнє середовище), зчеплення на мокрій дорозі (відображає безпеку шин), та рівень шуму (який є ще одним показником екологічної безпеки). У такому випадку автолюбители зобов'язані піклується не тільки про міцність покришок, а й про рівень екологічності. Крім того, як показує практика, екологічні стандарти на шини значно зменшили кількість дорожньо-транспортних пригод на європейських дорогах. Екологічні стандарти започатковані і при утилізації покришок. Насамперед, це переробка гуми на паливо, адже їх енергетична цінність вельми велика. Сьогодні шинні концерни багатьох країн активно використовують вторинну сировину для виробництва нових покришок. Удосконалюючи споживчі властивості і технічні характеристики покришок, підприємство одночасно покращує і екологічні параметри своєї продукції. Впроваджуються й нові енергозберігаючі технології, неорганічні компоненти замінюються природним сировиною, що автоматично призводить до зниження витрати палива і скорочення шкідливих викидів в атмосферу.

Цікавим є приклад Азербайджану, де кожен рік на дорогах і автогосподарствах міст проводяться заходи з метою запобігання забрудненню атмосфери. Так, у 2012 році лише за один місяць в столиці країни Баку в рамках місячника «Чисте повітря» до

адміністративної відповідальності притягнуто 1566 водіїв. Співробітниками управління поліції проведені рейди на дорогах міста Баку та було перевірено 6 тисяч транспортних засобів юридичних та фізичних осіб. За допомогою особливої апаратури, привезеної з-за кордону, було визначено кількість шкідливих речовин у вихлопних газах моторів транспортних засобів. В результаті цих заходів виявлено 2151 автомобіль, вихлопні гази яких викидають в атмосферу вуглецю і диму більше, ніж це допустимо нормою. Щодо цих осіб правоохоронцями складено протоколи, а щодо водіїв – застосовано адміністративні міри покарання. Зазначимо, що дії водіїв, у автомашин яких шкідливі речовини вихлопних газів перевищують допустиму норму, підпадають під ст. 155.2.1 Кодексу адміністративних правопорушень. Штраф за подібне порушення дорівнює сумі від 20 до 30 манатів (300-400 грн.)

У процесі модернізації транспортної системи України головним повинно стати активне запровадження європейських стандартів, особливо звертаючи увагу на екологічну безпеку цих об'єктів. Впровадження у виробництві новітніх технологій дозволить не тільки зменшити їх шкідливий вплив на навколишнє середовище регіонів, але й дозволить вітчизняним транспортним підприємствам за рахунок модернізації збільшити свої виробничі потужності.

Не має заперечень і щодо необхідності повернення відео-нагляду на українські дороги. Аргументом на користь цього є та кількість (зафіксованих) порушень, які не залишаються латентними. Можна вважати, що відео-нагляд сприятиме не лише тому, що порушники повинні будуть відповідати за свої дії. Під «всевидячим оком» відеокамер водіям доведеться більш серйозно ставитись до дотримання правил дорожнього руху та не порушувати екологічні норми. Так, у разі фото- та/або відеофіксації правопорушень посадова особа ДАІ на підставі даних автоматизованої інформаційної системи встановлює особу, за якою зареєстровано відповідний транспортний засіб. До постанови додається фотознімок транспортного засобу із зображенням його номерного знаку, зроблений в автоматичному режимі в момент вчинення правопорушення. В постанові зазначається адреса веб-сайту, на якому особа може ознайомитись з зображенням чи відеозаписом транспортного засобу в момент вчинення правопорушення, та ідентифікатор для доступу до зазначеної інформації. До речі, подібна практика існує у багатьох країнах Євросоюзу: Франції, Німеччині, Великій Британії, Італії, тощо. До речі, така система фото- та відеофіксації не вимагає додаткових бюджетних витрат, а навпаки, ефективно працюватиме на його наповнення, адже окупатиметься за рахунок сплачуваних штрафів.

Підсумовуючи усе сказане, вважаємо, що: *по-перше*, задля зміни ситуації, що склалася в нашій країні щодо покращення стану екобезпеки є необхідність внести відповідні зміни в законодавчі (насамперед, до Законів України «Про транспорт», «Про автомобільний транспорт», «Про перевезення небезпечних вантажів») та

прийняття відповідних підзаконних нормативних актів України; *по-друге*, впровадження європейських стандартів у нормотворчу діяльність є фундаментом внутрішнього забезпечення всеохоплюючого процесу приведення правового поля України до законодавства ЄС у сфері зміцнення екологічної безпеки на українських дорогах.

Мельниченко А. А.

Завідувач кафедри теорії
та практики управління НТУУ «КПІ»

СУЧАСНІ ПРОБЛЕМИ ФУНКЦІОНУВАННЯ СИСТЕМИ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ В УКРАЇНІ

Сьогоднішня суспільно-політична ситуація, яка без перебільшення може бути названою вкрай критичною, випробовує на міцність усю систему державного управління. На жаль, ця система в такий непростий період продемонструвала свою низьку неефективність та інерційність. Більше того, система управління в нашій державі не позначалася ефективністю і в періоди відносного суспільно-політичного спокою. Разом з тим, існуюча система зберігає свою стійкість, як це не здається парадоксальним, тільки завдяки тим характеристикам бюрократичної системи, які ще століття тому обґрунтовані М.Вебером: формалізація відносин, ієрархічність структури, напрацьована система процедур.

Основною проблемою системи державного управління в нашій державі, звичайно, є корупція. За результатами щорічного дослідження глобальної антикорупційної неурядової організації Transparency International, яка здійснює розрахунок Індексу сприйняття корупції (Corruption Perceptions Index, CPI), Україна у 2013-у перебуває на 144 місці серед 177 держав, охоплених дослідженням. Наша держава останнім часом «тримається» у групі «підвищеного ризику» разом з Камеруном, Іраном, Нігерією, Центральною Африканською Республікою та Папуа Новою Гвінеєю. За свідченням експертів вказаної організації позиція України у рейтингу – це найгірший показник серед усіх країн Європи, до якої велика частка нашого населення тяжіє. За шкалою від 0 до 100 більш-менш прийнятною вважається ситуація в країні, яка має не менше 50 балів. До речі, Російська Федерація, на яку зорієнтована інша велика частина населення України, теж дуже не випередила Україну в рейтингу і в 2013 році мала 28 балів (127 місце) поряд з Пакистаном і Нікарагуа. Не зважаючи на існування відповідного законодавства щодо протидії та запобігання корупції, вона останнім часом тільки поширюється в органах державної влади та місцевого самоврядування.

Іншою проблемою системи державного управління в Україні, яка часто виявляється причиною попередньої, є низький професіоналізм значної кількості державних службовців. Особливо це виявилось в останні п'ять-десять років, коли посади в органах державної влади і місцевого самоврядування займали не за

професійними критеріями, а за критеріями близькості до тієї чи політичної партії, регіону, вищого посадовця тощо. При цьому в Україні, здавалось би, є система удосконалення професіоналізму державних службовців, як, наприклад, підготовка та перепідготовка в рамках Національної академії державного управління при Президентові України. Разом з тим, значна частина слухачів цієї академії закінчують її «для годиться», а не задля підвищення рівня своєї фаховості. Крім того, з метою забезпечення системи державного управління фаховими кадрами є відповідне нормативно-правове забезпечення, як, наприклад, те, яке стосується питань атестації держслужбовців. Вона повинна здійснюватися на підставі Постанови Кабінету Міністрів України від 28 грудня 2000 року № 1922 «Положення про проведення атестації державних службовців». Ця Постанова містить положення щодо спрямованості самого процесу атестації, а саме – підвищення ефективності діяльності державних службовців та відповідальності за доручену справу в державних органах. Під час атестації повинні оцінюватися результати роботи, ділові та професійні якості, котрі виявляють працівники під час виконання службових обов'язків, визначених типовими професійно-кваліфікаційними характеристиками посад і відображених у посадових інструкціях, що затверджуються керівниками державних органів відповідно до Закону України «Про державну службу» від 16.12.1993 р. та інших нормативно-правових актів. Зрозуміло, що вказана атестація, швидше за все, здійснювалася останнім часом занадто формально, як і конкурсний відбір, який має здійснюватися згідно «Порядку проведення конкурсу на заміщення вакантних посад державних службовців» затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 15 лютого 2002 року № 169.

Ще однією проблемою системи державного управління є відсутність налагодженого зворотного зв'язку щодо оцінювання її ефективності з боку суспільства. Окремі аспекти дослідження проблеми ефективності системи державного управління зробили В. Авер'янов, В. Бакуменко, А. Мельник, Н. Нижник, О. Оболенський, О. Ткачова, В. Керецман, В. Кузьомко, М. Латинін, Н. Мельтюхова, Н. Нижник, Г. Одінцова та ін. Так, дуже узагальнене визначення пропонує В. Бакуменко: «Ефективність державного управління - це один з основних показників досконалості управління, що визначається за допомогою зіставлення результатів управління і ресурсів, затрачених на їх досягнення» [1]. Звичайно ефективність системи державного управління варто оцінювати комплексно, тобто поєднуючи кількісні показники (економічні, фінансові, ресурсні) та якісні (політичні, соціальні). Дуже важливо використовувати показники не тільки державної статистики, але й результати соціологічних досліджень та аналітичні розробки українських науковців (приміром напрацювання дослідницької групи під керівництвом академіка НАН України Згуровського М.З. щодо вимірювання процесів забезпечення сталого розвитку України).

Звичайно, система державного управління України має набагато більше проблем, ніж ті, які були означені вище, але вирішення цих є першочерговим завданням подальшого стійкого поступу нашої держави.

Використана література:

1. Бакуменко В.Д. Формування державно-управлінських рішень: проблеми теорії, методології, практики : монографія / В. Д. Бакуменко. – К.: Вид-во УАДУ, 2000. – 328 с

Пашов Р. І.

Ст. викладач кафедри теорії та практики управління
ФСП НТУУ «КПШ»

***БЮРОКРАТИЧНІ ПАТОЛОГІЇ СТАНОВЛЕННЯ НОВІТНЬОЇ
УКРАЇНСЬКОЇ ДЕРЖАВНОСТІ***

Сьогодні посилення ролі державного управління в системі суспільного життя збільшує могутність бюрократичного апарату влади. У будь-якому сучасному суспільстві бюрократія виступає необхідною формою управлінської діяльності. Події останнього часу не дозволяють сподіватися на те, що в сучасній Україні бюрократія зійде зі сцени або повністю трансформується.

Сучасна філософія, політологія та соціологія по-різному оцінює бюрократичні зміни і причини, що їх породжують. В цілому проблеми бюрократичних перетворень розглядаються такими, які пов'язані з безліччю причин: структурою бюрократії, принципами її діяльності, статусними і економічними інтересами; зв'язком з суспільним середовищем; типом режиму і т.д.. Поки в державі є потреба у розподілі благ і привілеїв, завжди існуватиме апарат створений для цих цілей. Становлення, розвиток і трансформація радянської в українську бюрократію являє собою еволюцію політико-бюрократичної системи управління, що передбачає побудову такої політичної системи, в якій панує призначуване чиновництво, яке окрім розпорядчої ролі ще й виконує основну політичну роль. В Україні бюрократія продемонструвала і надалі демонструє стійкість, адже змогла підкорити своїм цілям і завданням всі основні відносини і компоненти суспільства-навіть «революційні».

Розмежування на бюрократію і бюрократизм як на позитивну і негативну її особливість, об'єднує поняття «бюрократичні патології», природно запрошується висновок про необхідність пошуку шляхів зменшення негативних елементів в бюрократичному управлінні. Для обмеження бюрократизму важливе значення мають наступні заходи: розвиток принципів самоврядування у суспільстві, в тому числі на виробництві; виявлення, узгодження і реалізація інтересів основних соціальних груп суспільства, а не тільки привілейованих; переважно конкурсний відбір і просування державних службовців; атестація державних службовців незалежними комісіями; боротьба з корупцією в державному апараті; формування

нової культури взаємовідносин між владою і суспільством; розвиток інститутів громадянського суспільства; формування соціально-правової держави.

Натомість слабка законодавча система, дозволяє посадовим особам використовувати службове становище у своїх особистих інтересах. Зловживання службовим становищем, вимагання є стандартом поведінки українських чиновників. В Україні за даних суспільно-економічних відносин винищити до кінця корупцію неможливо, суспільство здатне лише зменшити її розміри і зробити її прояв більш рідкісним явищем. Масова корумпованість і відсутність ділової етики є однією з ключових причин економічної, фінансової і, головне, політичної нестабільності в сьогоденні українського суспільства.

На нашу думку, необхідно виділити наступні передумови, спрямовані на всебічний розвиток програми боротьби з корупцією: абсолютна перемога над корупцією не можлива; не існує країн, не приречених на масштабну і хронічну корупцію. Україна не є винятком: обмеження корупції не може бути разовою кампанією; корупцію не можна обмежити тільки законодавчими методами і боротьбою з її проявом. Боротьба з корупцією досягає успіху, якщо вона всеосяжна, комплексна, ведеться постійно, та на це спрямовані всі сили влади держави, антикорупційна програма повинна реалізовуватися на вищому рівні політичного керівництва країни і при максимальній співпраці з інститутами громадянського суспільства.

В основі визначення корупції в її політичному значенні лежить відомий постулат, згідно з яким бюрократія фактично є господарем державних ресурсів, і все суще в ньому представляє собою власність бюрократії. Сучасний державний чиновник - не тільки виконавець рішень вищої політичної влади, а й активний ініціативний елемент політичних інститутів держави і суспільства. Реальна політична влада чиновництва визначається його роллю в процесі вироблення та реалізації державних рішень.

Одним з кардинальних завдань, що стоять сьогодні перед політичним керівництвом України, є радикальне підвищення ефективності роботи бюрократичного апарату. Натомість, відмова від визнання високої політичної значущості бюрократії, її ролі в розробці та реалізації державної політики є, по суті, основною помилкою яка не враховується в боротьбі з бюрократизмом. Адже при діяльності бюрократичного апарату, роль якого зводиться до того, що чиновники жили і живуть не за рахунок держави, в якій на них немає коштів, а за рахунок залежного від них населення – тотальної корупції. Місце і роль бюрократії в політичному процесі залежать від характеру політичної системи, жоден сучасний режим не обходиться без бюрократії що зосередила у своїх руках адміністративну владу. Будь-яка система управління тією чи іншою мірою несе в собі елементи бюрократичних відносин. Іншими словами: доти, поки існує державна влада, буде

існувати і бюрократія. Пристосовуваність якої до мінливих умов і гнучкість - феномен бюрократії при формуванні управлінської стратегії в сучасній Україні залишає даний феномен фундаментальною проблемою державного будівництва при створенні професійного і висококваліфікованого апарату влади.

Романова М. В.

студентка 4 курса, ФГБОУ ВПО «Тамбовский государственный университет имени Г.Р. Державина»

Научный руководитель: Бемянская О.В., к.ю.н., доцент

***НЕКОТОРЫЕ ПРОБЛЕМЫ РАЗВИТИЯ ЭЛЕКТРОННОГО
ПРАВИТЕЛЬСТВА КАК НОВОГО СПОСОБА ГОСУДАРСТВЕННОГО
УПРАВЛЕНИЯ***

На современном этапе развития общества информационные технологии охватывают все сферы развития государственного управления. Электронное правительство очень важный элемент управления государством, его использование приводит к решению множества административных задач. Оно способствует снижению уровня коррупции за счет того, что отсутствует прямой контакт с гражданами, организует прозрачность деятельности органов государственной власти.

Условия современного государственного развития требуют нового концептуального подхода к управлению. Формирующееся на данный момент информационное общество предполагает преобразование всех сфер жизни общества, в том числе и государственного управления. Важнейшим этапом в развитии государственного управления стало создание электронного правительства, которое было официально закреплено в 2002 году. Электронное правительство – это новая форма государственного управления, которая функционирует на основе информационно-коммуникационных технологий, и отвечает всем потребностям общества и государства.

На данный момент в России на федеральном уровне действуют такие интернет-порталы как www.kremlin.ru, www.gosuslugy.ru, которые представляют собой элементы структуры электронного правительства. Электронное правительство представляет собой достаточно большую систему, для нормального функционирования которой необходимо достигнуть, слаженной работы ее компонентов. «В инфраструктуру «электронного правительства» по мнению С.А Рудаковой входят: универсальная электронная карта с ключами электронной подписи, идентифицирующей личность; электронный нотариат; разветвленная система многофункциональных центров предоставления государственных и муниципальных услуг; мобильный Интернет с расширенным объемом трафика в мобильных сетях» [1, с. 226] необходимо отметить, что на данный момент

электронное правительство сформировано в большей или меньшей степени в значительном количестве регионов страны, однако дальнейшее его развитие тормозит ряд проблем. Первая из которых, недостаточная нормативная неурегулированность, что связано с тем, что не принят закон, который бы комплексно регулировал вопросы функционирования электронного правительства.

Существующие нормативные акты либо косвенно касаются этого вопроса, либо являются программными документами, а не законами, например государственная целевая программа «Информационное общество» на 2011-2020 годы. Отсюда возникает ряд проблем, а именно отсутствие единых стандартов создания государственных интернет-порталов, что приводит к тому, что в разных государственных органах и регионах сайты зачастую содержат большое количество непонятной для пользователя информации. Также происходит дублирование в предоставлении услуг и информации, что приводит к увеличению информационной нагрузки.

Следующей причиной вызывающей ряд проблем в развитии электронного правительства является неравномерность в использовании всего арсенала электронного правительства в российских регионах. Это связано в ряду различных причин и с экономическим развитием регионов, что порождает разный объем финансирования электронного правительства. И как следствие - разный уровень внедрения информационных технологий в государственные структуры. Н.А. Тарасов, считает, что регионы-лидеры уже самостоятельно сформировали некоторые элементы «электронного правительства», в то время, как регионы-реципиенты упираются в финансовую сторону вопроса ввиду нехватки средств на создание инфраструктуры. Если не будет достаточного финансирования из центра, реализация в регионах застопорится [2, с.141].

Еще одной возможной причиной торможения развития электронного правительства можно назвать консервативность взглядов, как населения так и чиновников. Первое порождено отсутствием у населения доверия к электронным средствам взаимодействия с властью, это вызвано достаточно низкой электронной грамотностью населения. Второе вызвано отсутствием у чиновников желания переходить к новому виду коммуникации.

Для преодоления вышеперечисленных проблем необходимо принять комплекс мер, с условием их одновременной реализации, а именно:

- сформировать нормативно-правовую базу, должна комплексно регулировать действия органов и должностных лиц по созданию и использованию информационных систем;
- обеспечить единое равное финансирование, тех регионов, в которых наблюдается низкое развитие использования информационных систем;

- сформировать путем правовой пропаганды и правовой рекламы позитивное восприятие использования электронных ресурсов.

Таким образом, электронное правительство - это новый путь развития в государственном управлении, который отвечает всем государства. Электронное правительство позволяет органам государственной власти адаптироваться и соответствовать тем условиям, которые, ставит перед государством современное российское общество.

Список используемых источников

1. Рудакова С.А. Реализация концепции «Электронного правительства» как направление политических реформ современной России // Теория и практика общественного развития. 2012. №5. С.225-227.

2. Тарасов Н.А. Проблемы реализации проекта «Электронное правительство» в России //Альманах современной науки и образования. 2012. № 3. С.140-142